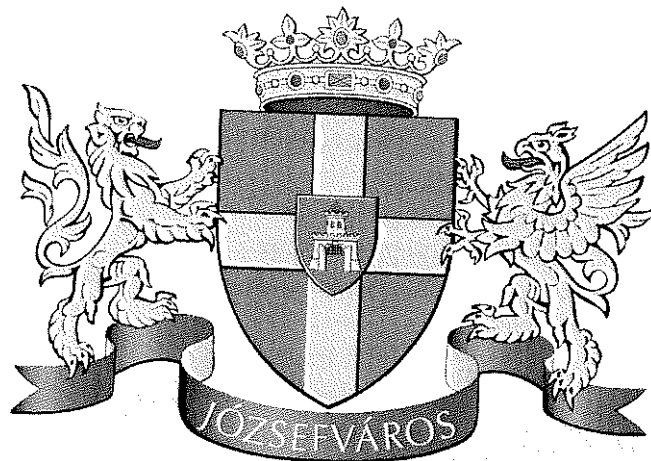

1. számú melléklet

**Helyi
Esélyegyenlőségi
Program**

Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi
Önkormányzat

2023-2028

[Handwritten signature]

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)	3
Bevezetés	3
A település bemutatása	6
Értékeink, küldetésünk	15
Célok	16
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)	18
1. Jogszabályi háttér bemutatása	18
2. Stratégiai környezet bemutatása	19
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége	29
Helyzetkép	29
Önkormányzat által nyújtott pénzbeli és természetbeni támogatások	30
Pénzbeli támogatások	30
Az alábbi diagram a támogatások igénybevételének arányát mutatja a 2023-as évre vonatkozóan.	36
Szociális szolgáltatások	36
Hozzájárulás a közszolgáltatásokhoz	41
Lakhatási szegénységben élők esélyegyenlősége	42
Hajléktalan emberek esélyegyenlősége	51
Albérletben élők esélyegyenlősége	55
Energiaszegénység	56
Egészségügyi ellátás	58
LÉLEK lakások és Családok Átmeneti Otthona	85
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység	112
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége	156
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége	173
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	188
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	206
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága	218
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	219
1. A HEP IT részletei	219
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése	219
Jövőképünk	221
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	223
3. Megvalósítás	226
3.1 A megvalósítás előkészítése	226
3.2 A megvalósítás folyamata	226
3.3 Monitoring és visszacsatolás	229
3.4 Nyilvánosság	229
3.6 Érvényesülés, módosítás	230
4. Elfogadás módja és dátuma	231

[Handwritten signature]

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvénnyel, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló **2021.06.30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentum szerint átdolgozva**, a Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzat Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

Józsefváros viszonylag kis kiterjedésű, sűrűn lakott, ugyanakkor szélsőségesen eltérő adottságokkal rendelkező kerület. Látványosak az egyes negyedei közötti infrastrukturális és szociális különbségek. A Nagykörúton belül fekvő Palotanegyed a város egyik kiemelt presztízsű környékének számít, több országos jelentőségű kulturális, oktatási és egyházi intézménnyel, a kerület középső része viszont a város szegény övezetei közé tartozik, elhanyagolt épületekkel és többnyire szegény lakossággal. Az elmúlt évtizedekben az önkormányzat által szanált területeken óriási lakásépítési hullám indult el a fiatal tehetséges vásárlóréteget célozva meg leginkább, ami a korábban ott élő szegényebb lakók egy részének elköltöztetésével járt együtt. Ugyanakkor ez a folyamat egyes időszakokban lehetőséget nyújtott több száz, rossz körülmények között élő család jobb és nagyobb lakásba költözésére. A jelenlegi Önkormányzat, bár fontosnak tartja, hogy a magas jövedelmű lakosok számára is vonzó legyen a kerület, mégis elsősorban abban hisz, hogy a szolidaritás és a kerület fejlesztése összeegyeztethető célok, és megteremthető egy olyan élhető környezet, melyben a különféle státuszú emberek egyaránt otthon érzik magukat, és amelyben a hátrányos helyzetű rétegek problémáira nem a tőlük való megszabadulás jelenti a megoldást, hanem a lehetőség megteremtése a méltóságteljes életre.

Az Önkormányzat által vallott esélyegyenlőségi politika alapelve, hogy a szegénység, azaz embertársaink alapvető létszükségleteinek hiánya nem elsősorban a „szegények problémája”, hanem egy olyan változatos gyökerekre és okokra visszavezethető társadalmi kihívás, amelynek megoldása az egész társadalom érdeke és feladata. Ezzel összhangban a mélyszegénység felszámolására, az alapvető nélkülözést eredményező élethelyzetek megszüntetésére nem „szociális érzékenységgént”, hanem alapvető, sürgős kötelességgént kell tekinteni. A speciális élethelyzetekből (pl. betegségek, fogyatékoság) adódó szükségletek biztosítása, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés garantálása, a védett csoportok számára a diszkriminációmentes eljárások, vagy éppen a kisebbségi közösségek megfelelő reprezentációjának biztosítása mindannyiunk érdeke. A társadalmi integráció az egész közösséget érinti, és közügy.

Az esélyegyenlőség számtalan aspektusa érinti súlyosan Józsefvárost. A fővárosban itt a legalacsonyabbak a nyugdíjak, itt a legkevesebb a jövedelem, itt a legrosszabb az emberek egészségi

állapota és arányosan itt a legtöbb a komfort nélküli lakás. Józsefvárosban alig több mint harmadannyi park és közkert jut egy lakosra, mint a budapesti átlag. A kerület a főváros egyik legsűrűbben lakott része. Az elmúlt időszakban történt ingatlanberuházások során főleg kislakásokkal teli hatalmas lakótömbök és nagyméretű irodakomplexumok épültek sűrűn egymás mellé, ezzel növelve tovább a gépjárműforgalmat – ami annak ellenére is jelentős, hogy kiváló a kerület tömegközlekedési ellátottsága. A beruházások fokozzák a hősziget-jelenséget.

A gépjárműforgalomnak és a viszonylag kevés zöldfelületnek köszönhetően nagy a levegő- és zajszennyezés. Ezért is előre mutató az a fővárosi és kerületi törekvés, amely az autóforgalom csökkentésére irányul és a különböző tömegközlekedési, valamint alternatív (bicikli, roller stb.) közlekedési módok használatára ösztönzi a lakosságot pl. új sétáló-, illetve csökkentett forgalmú utcák létrehozásával.

Egy átlagos józsefvárosi férfi születéskor várható élettartama 6 évvel marad el egy II. kerületi lakos várható élettartamától, ami már önmagában is szembeötlő hátrányt jelent. Ebben számos tényező (például a lakásállomány állapota, a légszennyezés) mellett a magyar egészségügyi ellátórendszer általánosan kritikus állapota játszik központi szerepet. Bár rengeteg egészségügyi intézmény működik a kerületben, a szűrővizsgálati rendszer és általában a lakosság egészségügyi ellátottsága nem kielégítő, ezeknek a fejlesztése tehát elkerülhetetlen. Ezzel párhuzamosan komoly erőfeszítéseket szükséges tenni az egészséges életmód népszerűsítésére is, a dohányzás, alkoholfogyasztás visszafogására, a helyes táplálkozás, rendszeres mozgás népszerűsítésére és a védőoltások beadatásának elfogadtatására. Bővíteni és anyagilag elérhetővé kell tenni a sportolási lehetőségeket a lakosság számára.

A helyi lakók életkörülményeinek kérdéséhez szorosan hozzátartozik, hogy mennyire érezhetik magukat biztonságban a Józsefvárosban. Az elmúlt két évtizedben folyamatosan javult a közbiztonság helyzete a kerületben, de sajnos továbbra is számos olyan problémával kell szembenéznünk, melyek megoldásához a szociális, egészségügyi, önkormányzati és rendészeti területnek szorosan együtt kell működnie. Az önkormányzat célja, hogy preventív eszközökkel csökkenteni tudja a közösséget romboló megnyilvánulásokat, és a bűnelkövetést. Ennek érdekében civil szervezetekkel szorosan együttműködve olyan komplex programokat indít, melyek a különböző addikciókat, köztük a drogfogyasztás mértékét csökkentik, a családon belüli, nők, gyermekek és más sérülékeny csoportok elleni erőszak áldozatainak nyújtanak segítséget, illetve az iskolai-bullyinggal szemben lépnek fel. A bűnmegelőzéshez tartoznak urbanisztikai eszközök is, pl. a közvilágítás fejlesztése.

Mindezzel együtt a leg súlyosabb probléma a lakhatási szegénység. Miközben az önkormányzat tisztában van azzal, hogy a társadalmi szolidaritás kulcseleme és minden szociális intézkedés alapja a méltó lakhatás biztosítása lenne a rászoruló kerületi lakosok számára, ennek megoldására nincsenek megfelelő eszközei. A lakosság nagy része él méltatlan lakhatási körülmények között. Az önkormányzati lakások száma ugyan relatíve magas, minőségük viszont többnyire nagyon alacsony, sok lakásban nincs fürdőszoba és korszerű fűtés, ami elfogadhatatlan a 21. században Budapest szívében. Rengeteg a leromlott állagú, rosszul szigetelt lakás, melyek fenntartása aránytalanul költséges. Az önkormányzat a megoldást a minőségi bérlakásállomány növelésében, illetve az épületek energiahatékony felújításában látja, amelyre jelentős forrásokat is áldoz. Ugyanakkor a komoly állami szerepvállalás hiánya és a forráshiány korlátozza az önkormányzati intézkedések hatókörét.

Az esélyegyenlőségi program kiemelt feladatai közé tartozik az iskolai esélyegyenlőség megteremtése, és a józsefvárosi iskolák versenyképességének növelése, annak ellenére, hogy az önkormányzat ma már nem intézményfenntartó. Úgy tűnik, az iskolák államosítása nem hozott pozitív változást. Jelenleg a VIII. kerületi iskolás gyerekek tanulnak legnagyobb arányban más kerületek oktatási intézményeiben, miközben több kerületi iskolában is az országos átlagnál alacsonyabbak a diákok kompetenciamérésen mutatott eredményei, és magas a lemorzsolódási arány. Európai Unió dokumentumok nevesítenek két kerületi általános iskolát is mint amelyekben etnikai alapú szegregáció figyelhető meg. Ezzel a folyamattal szemben az önkormányzatnak alig vannak eszközei, és legfeljebb színvonalas tanodák működtetésével, a korai nevelő intézmények

(bölcsőde és óvoda) színvonalának növelésével, és a szakmai párbeszéd javításával tud a helyzeten valamelyest javítani. Az iskolák államosításának, vagyis, hogy kivonták azokat a helyi közösség irányítása alól, egy másik hátrányos következménye, hogy gyakorlatilag megszűnt annak a lehetősége, hogy bekapcsolódjanak a helyi közösségi és kulturális élet szervezésébe, márpedig az oktatás mellett ez is fontos feladatuk kéne, hogy legyen.

Az Önkormányzat hisz abban, hogy a demokratikus társadalom alapja az autonóm közösségek és intézmények hálózata, ezért határozottan erősíteni szeretné a lokális intézmények önállóságát és általában a helyi közösségeket abban, hogy minél több döntés, mely közvetlenül őket érinti, a kezükbe kerüljön. Az Önkormányzat egyik fő missziójának tekinti az autonóm közösségek és szervezetek támogatását és megerősítését, ami elsősorban nem is nagy összegű támogatást jelent, hanem annak a lehetőségnek a megteremtését, hogy az alkotó energiák és innovatív ötletek utat találjanak maguknak, de mindenekelőtt ezeknek a kezdeményezéseknek az elismerését és a velük való partneri viszony kialakítását.

E gondolat által vezérelve, egyúttal megoldást keresve arra a jelenségre, hogy rengeteg üres helyiség és terület van a kerületben, az önkormányzat közösségi tereket és támogatást biztosít kulturális kezdeményezések, közösségi programok és a helyi művészek számára abban a reményben, hogy a pezsgő kulturális és közösségi élet az egész környékre pozitív hatással lesz.

Józsefvárosra mindig is a kulturális és etnikai sokszínűség volt jellemző, és ez most sincs másképp. Népeségarányosan itt él a legtöbb roma és a legtöbb bevándorló. A legkülönbözőbb keresztény, zsidó, muszlim és más vallási gyülekezetek mellett jelentős vallási központok találhatóak a kerületben. Józsefváros a budapesti alternatív kultúra bázisa, ugyanakkor országos jelentőségű kulturális és oktatási intézmények is kiemelkedően nagy számban vannak jelen. Egy ilyen közegben, ahol az emberek teljes természetességgel élik meg a kulturális sokszínűséget, ahol a különböző értékrendű és életvitelű emberek napi szinten gyakorolják a békés egymás mellett élés mikéntjét, nem is képviselhet más nézetet az önkormányzat, mint a toleranciát és a kirekesztés minden formájának elutasítását.

Józsefváros önkormányzatának vezetése elkötelezett az esélyegyenlőség teljes körű biztosítása és minden társadalmi csoport, így kiemelten a kulturális, szexuális és nemi kisebbségek tagjainak diszkriminációmentessége mellett. A diszkriminációmentességet, a szegregációmentességet, az egyenlő bánásmódot és az esélyegyenlőséget az élet minden területén érvényesítendő célnak tekinti, különös figyelemmel a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás, a lakhatás, és a társadalmi érdekérvényesítő képesség területére. A társadalmi kirekesztés és az előítéletek elleni fellépés része, hogy az Önkormányzat aktívan is segíti a kisebbségeket közösségi életük megszervezésében, hogy meg tudjanak jelenni a helyi nyilvánosság fórumain, képviselni tudják magukat a közéletben, döntéshozásban és láthatóak legyenek a közösségi tereken. Különösképpen fontos ez a roma kisebbség esetében, mely számarányához képest még mindig alulreprezentált a közéletben és kevés erőforrással rendelkezik. Bár tagjainak integrációja és esélyegyenlőségük biztosítása hagyományosan kiemelt prioritás a kerület életében, továbbra sem kielégítő a helyzetük, és ennek javítására különös figyelmet kell fordítani.

Az Önkormányzat elkötelezett a nők és férfiak egyenlősége mellett, valamint fellép a családon belüli erőszak ellen. Továbbá kiemelt programjai közé sorolta a mozgáskorlátozottak és más egészségi okból akadályozottak szociális integrációjának növelését, és Józsefváros akadálymentessé tételét.

Végül fontos leszögezni, hogy az esélyegyenlőség alapfeltétele, miszerint az önkormányzat mindenki számára egyenlő/diszkriminációmentes hozzáférést biztosít a szolgáltatásokhoz, csakis egy átlátható és számonkérhető módon működő önkormányzat révén valósulhat meg. A támogatási rendszerek kialakítását alapos társadalmi egyeztetésnek kell megelőznie. Ennek érdekében az Önkormányzat létrehozta a Községi Részvételi Irodát, melynek fő feladata a lakossággal történő hatékony kommunikáció és az érintettek bevonása az önkormányzat döntéseibe, melynek rendszerét folyamatosan fejleszti a lakossági visszajelzéseknek megfelelően.

Az Önkormányzat számára egy olyan Józsefváros és Magyarország megteremtése a cél, ahol egymás tisztelete, az egymás iránti bizalom, a szolidaritás, a méltányosság, a nyitottság, a fenntarthatóság, az emberi szabadságjogok tisztelete, az igazságosság, az esélyek egyenlősége és a

 5

méltóságteljes emberi élethez való jog érvényesül, ahol létezik a demokratikus közmegegyezés, és amelyben a különböző helyzetű emberek együtt tudnak élni — folyamatosan és átlátható módon egyeztetve érdekeiket. A jelenlegi politika célja tehát, hogy visszaadja az önkormányzás szó valódi értelmét: részvételt, beleszólást és hatalmat a józsefvárosiaknak.

A település bemutatása

A VIII. kerület állandó népességének száma a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal saját lekérdezése alapján (2025. február 9. -ei adat VR. adataiból) 64258 fő, az állandó lakosok száma fő (0-110 éves korcsoport), ebből a bejelentett lakóhellyel rendelkező lakosok száma 64148 fő, bejelentett tartózkodási hellyel rendelkező lakosok száma 9978 fő, a tartózkodási hellyel rendelkezők számából a csak tartózkodási hellyel rendelkezők száma 110 fő.

A főváros VIII. kerületét korábban az alacsonyabb társadalmi helyzetű, szegényebb bevándorló csoportok célterületének tekintették. A 2022. évi népszámlálás már egy fiatalabb, aktívabb, képzettebb lakosságot rögzít. A lakosság 1/3-a felsőfokú végzettségű, az érettségizettek és a felsőfokú végzettségűek aránya együtt 66%, amely már megfelel a fővárosi átlagnak. A foglalkoztatottak aránya 58%, amely eléri a környező (VI-VII-IX.) kerületek foglalkoztatottságát, és meghaladja a fővárosi átlagot.

Józsefváros társadalmilag meglehetősen heterogén, a kerületet jelentős térbeli és társadalmi tagoltság jellemzi. A kerület három jól körülhatárolható területi egysége – a Belső-, Középső- és Külső-Józsefváros – 11 negyedre osztható.¹

Józsefváros városrészeinek lakosságszáma (2024. január 1-jei közigazgatási állapot szerint)		
Városrészek megnevezése	A népszámlálási lakónépesség	A lakások száma
Corvin negyed	8 508	8 000
Csarnok negyed	9 888	6 689
Ganz negyed	1 446	896
Kerepesdűlő	797	596
Losonci negyed	7 704	4 787

¹ Józsefváros Integrált Településfejlesztési Stratégiája alapján

B

Magdolna negyed	10 320	6 134
Népszínház negyed	6 406	4 487
Orczy negyed	9 223	5 746
Palotanegyed	9 705	7 198
Százados negyed	3 774	2 172
Tisztviselőtelep	2 277	1 181
Összesen	70.048	47.886

Forrás: KSH Helységnévtár

A *Palotanegyed* a kerület egyik legkedvezőbb helyzetű területe. Budapest városközponti részéhez tartozik, számos országos intézmény található a területén, lakossága a többi kerületrészhöz képest magasabb társadalmi státuszú. A *Népszínház negyed* sűrűn beépített, lakásállománya és népességi mutatószámai közel állnak a kerület átlagához. A *Csarnok negyed* átmenet a nagykörúti nagyvárosias, és a külső részek alacsonyabb intenzitású beépítése között, népessége – szemben a csökkenő kerületivel – stagnál. A *Magdolna negyed* a kerület legkedvezőtlenebb helyzetű része, szociális helyzete rossz, lakásai jórészt elavultak. 2005 óta komplex szociális városrehabilitáció színhelye, szegregációs mutatója azonban továbbra is rendkívül magas. A *Corvin negyed* a kerület egyik legjelentősebb fejlesztésének színhelye, nagy hányadán léptékváltást jelentő beépítés zajlik, lakásszáma az ingatlanfejlesztésekkel folyamatosan nő. A *Losonci negyedben* fekszik a józsefvárosi lakótelep, ennek megfelelően itt a legmagasabb az összkomfortos lakások aránya, társadalmi mutatói közel állnak a kerületi átlaghoz. Az *Orczy negyed* a kerület kedvezőtlen helyzetű negyedei közé tartozik, társadalmi mutatói az új beépítések dacára is rosszak. *Kerepesdűlő* kevés lakásnak ad otthont, elsősorban az intézményi beépítés dominál. Területén számos átalakuló vagy átalakulás előtt álló ipari terület, valamint a Fiumei úti Nemzeti Sírkert foglal helyet. A *Százados negyed* lakosságát, főként a jelentős új beépítések révén, a kerületi átlaghoz képest kedvezőbb gazdasági, szociális mutatók jellemzik. A negyedben található a Százados úti művésztelep. A *Ganz negyed* a MÁVAG-kolóniából, a volt Ganz-MÁVAG gyártelepből és a volt Józsefvárosi pályaudvar területéből áll. Alacsony népességét rossz szociális mutatók jellemzik, a kolónia lakásai rendkívül korszerűtlenek, mégsem számít szegregációval veszélyeztetett területnek. A *Tisztviselőtelep* kertvárosias negyede élesen elválik Józsefváros más részeitől, lakosságára előnyösebb jövedelmi helyzet és magasabb iskolai végzettség jellemző a kerület külső részeihez és a lakótelepen élőkhez képest.

A 2000-es évek elejétől elindult városrehabilitációs projekteknek, de elsősorban a Corvin- negyed fejlesztésnek köszönhetően, a kerületben jelentős dzsentifikációs folyamat indult el, a korábban leromlott állagú, felújított városrészek egy részébe

magasabb státuszú rétegek költöztek az ott lakók helyére, miközben a lebontott házakban élők a kerületben kaptak a korábbinál jobb minőségű lakást.

A kerületben több **szegregált és szegregációval veszélyeztetett** terület található.

A szegregációs mutatók felülvizsgálata utoljára a 2011. évi népszámlálás adatai alapján történt meg. Ezek az adatok a társadalmi viszonyok változása és az azóta megvalósult rehabilitációs programok következtében mára elavultak. A 2022-es népszámlálás a közbizalom megrendülése miatt már nem tudta vizsgálni a jövedelmi helyzetet, így célzott kutatásra lesz szükség, ha valaki elemezni szeretné ezt a jelenséget.

Józsefváros egyes részeinek területi különbözőségei továbbra is jól kimutathatók: a kerület legjobb negyedei a kertvárosias Tisztviselőtelep és Százados negyed, illetve a Palotanegyed, míg legrosszabb helyzetű negyedei a Magdolna és az Orczy negyed.

Mindkét rossz helyzetű terület társadalmi mutatói kedvezőtlenek a korábbi szociológiai felvételek alapján, a szegénység, a társadalmi kirekesztettség előrehaladott, a magas munkanélküliség, az alacsony iskolázottság, a fiataloknál újratermelődő hátrányos társadalmi helyzet és a bűnözés, drogkereskedelem, rossz közbiztonság alkotják a legfőbb problémákat. A tapasztalati becslések alapján e két érintett negyedben a legmagasabb a roma népesség aránya a kerületben.

Józsefváros önkormányzata a legszegregáltabb és legrosszabb mutatókkal rendelkező településrészek (Magdolna és Orczy negyed) fejlesztésére külön programot indított, ugyanakkor ezek jelenleg csak kis részben érintik a kerület leginkább szegregálódott részét, a Diószegi utcát és közvetlen környékét.

A Budapest Intézet önkormányzat által megrendelt 2021. évi kutatása alapján a jelenlegi VEKOP akcióterület periferiáján (a Kőrös – Diószegi-Korányi – Kálvária utcák által határolt területen) a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre (RGYK) jogosultak száma több helyen 3-4 szerese, van, ahol 9-szerese a kerületi átlagnak.

Józsefváros viszonylag kis kiterjedésű, népsűrűsége azonban a harmadik legmagasabb a fővárosban (10.264 fő/km², 2023), annak ellenére, hogy a kerületben a sűrűn beépített lakóövezetek mellett kiterjedt ipari és zöldterületek is találhatók. A II. világháború során a lakóépületek többsége megsérült, a háborút követő évtizedekben új házak alig épültek, az időközben államosított bérházak állapota pedig jelentősen leromlott. Ebben az időszakban a kerület lakosságának összetétele is jelentősen megváltozott, a magasabb státuszú népesség elköltöztetésével párhuzamosan az alacsony státuszúak beköltözése vált jellemzővé. A 2000-es évek elejétől, főként a városrész rehabilitációs programok hatására megélezte a lakásépítések miatt, a lakosság szám csökkenése lelassult, majd lassú emelkedésnek indult.

A kerületben a halálozások száma továbbra is rendre meghaladja az elveszületések számát, de a népességszám tényleges fogyását némileg fékezi a vándorlás pozitív egyenlege – a kerület irányába történő vándorlás meghaladja az onnan történő elvándorlás mértékét. A népesség enyhén öregedő tendenciát mutat, a legfiatalabb korosztályok létszáma alacsony, azonban a 20 és 30 éves korosztályok kimagasló létszáma a következő években várhatóan népesség növekedést eredményezhet.

Állandó népesség összetétele korcsoportok szerint, 2022. évi népszámlálás

Korcsoport: állandó népességből	Józsefvár os	Budapest	Országos
0-14 éves korosztály aránya	8,42%	12,44 %	14,51 %
15-64 éves korosztály aránya	75,96 %	66,48 %	64,87 %
65 év feletti korosztály aránya	15,62 %	21,08 %	20,61 %

Forrás: KSH, Népszámlálás

Életkor szerint nézve a Józsefvárosban a legalacsonyabb a 65 éven felüliek aránya, összefüggésben a korai halálozással.

2024. januárjában országosan az öregségi nyugdíj átlagos összege Budapesten volt a legmagasabb: 275.667 - a XX. kerületben a legalacsonyabb 251.021 - forint. Józsefvárosról nincs friss adat, de 2018-ban még itt volt a legalacsonyabb az átlagnyugdíj. A 65 éven felüli korcsoporton belül kiemelt célcsoport az egyedül élő idősek, akiknek sajátos szükségleteit a szolgáltatások során figyelembe kell venni.

A 2022-es népszámlálás adatai alapján, a kerületben élő családok száma 14.259 volt. A kerületi háztartások száma 37.108 volt, ennek több mint fele egyszemélyes háztartás, ami kiugróan magas arány. A családok 41%-ában nincs gyermek, a gyermeket nevelő családok közel 30%-ában egy szülő nevel gyermeket. Az egyszülős családokban élő szülők és gyermekek általános helyzete anyagi, szociális és pszichikai tekintetben általában nehezebb, mint a több keresőt magukban foglaló családban élőké.

Józsefvárosban a munkanélküliek száma, az országos tendenciához hasonlóan, az elmúlt években folyamatosan csökkent. A kerület foglalkoztatottsági szintje azonban még ma is alacsonyabb, munkanélküliségi rátája pedig magasabb, mint a fővárosi átlag. A közfoglalkoztatottak száma a kerületben évről évre csökken, jelenleg az önkormányzatnak senkit sincs lehetősége foglalkoztatni ebben a formában. 2023 decemberében Józsefvárosban összesen 1143 álláskereső szerepelt a nyilvántartásban (2,35%). A munkanélküli ráta az országra vetítve 4,%, fővárosi szinten 2,5% ekkor.

Józsefváros sok szempontból a főváros egyik leghátrányosabb helyzetű kerülete. Az elmúlt évtizedekben ugyan több gazdasági és szociális mutató javult, a legmélyebb társadalmi problémák azonban továbbra is fennállnak. Ezek közül a legfontosabb a lakhatási szegénység: itt a legmagasabb az egyszobás és a mellékhelyiség nélküli lakások aránya Budapesten. Részben ezzel összefüggésben, a kerületi lakosok – különösen a férfiak – korai halálozásának esélye sokkal nagyobb, mint más kerületekben. Józsefváros halandósági hányadosa jelentősen meghaladja a budapesti átlagot, a VIII. kerületi emberek a fővárosi átlagnál közel 6 évvel korábban halnak meg.

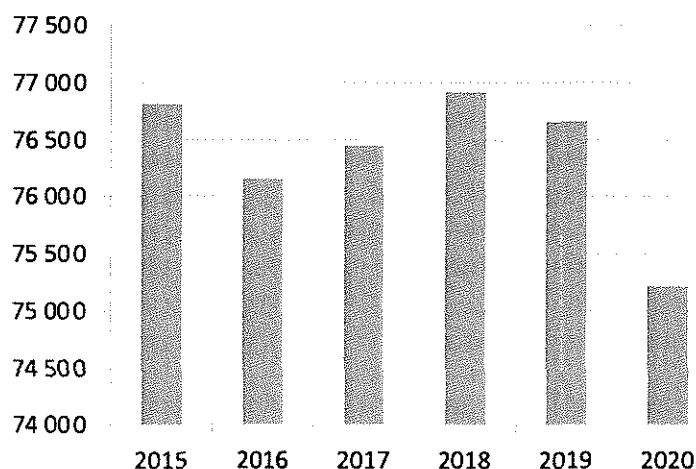
Fontos ugyanakkor, hogy más önkormányzatokhoz képest, Józsefvárosban magas számban működnek potenciális erőforrást jelentő egyéb intézmények: fővárosi beiskolázású középiskolák, egyházi intézmények, egyetemek és kulturális intézmények. Ezeken felül fontos erőforrást jelentenek a kerületben aktív civil szervezetek, amelyekre az esélyegyenlőségi munka is támaszkodni tud.

1. számú táblázat - Lakónépesség száma az év végén		
Év	Fő (TS 001)	Változás
2015	76 811	bázis év
2016	76 152	99,14%
2017	76 446	100,39%
2018	76 916	100,61%
2019	76 653	99,66%
2020	75 213	98,12%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

(*népszámlálás végleges adataiból továbbvezetett)

Lakónépesség

A kerület kizárólag más fővárosi kerületekkel határos, határvonalainak nagy része nem jelent funkcionális határt, így – noha a nagy forgalmú főutak elválasztó hatása jelentős – a kerülethatárok túloldalán általában azonos beépítés, azonos funkciók jelennek meg. Mindez nem jelenti azonban, hogy a kerület maga homogén szerkezetű lenne: Józsefvárosban jelentősen eltérő státuszú

[Handwritten signature] 10

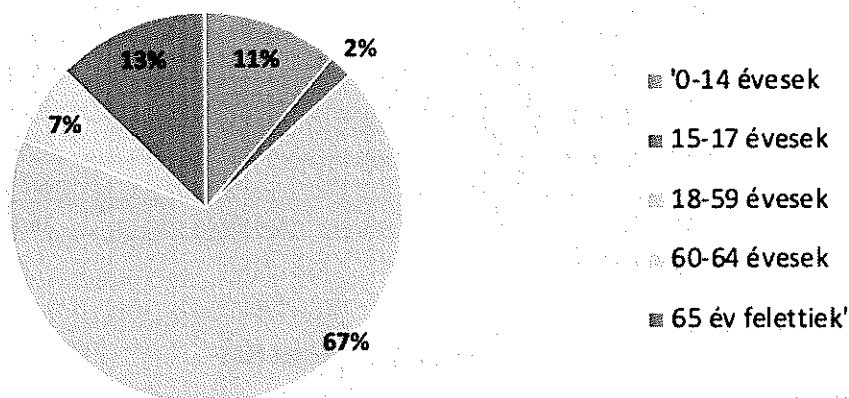
lakóterületek, országos jelentőségű intézményi és zöldterületek, illetve ipari területek egyaránt megtalálhatók. Jelentős az egészségügy és a felsőoktatás terén betöltött központi szerepe.

A kerületi ellátórendszer iránti igényeket befolyásolja a lakosság korcsoport szerinti alakulása. A lakosság korösszetételét és nemek szerinti megoszlását az alábbi diagramok mutatják be.

2. számú táblázat - Állandó népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2018)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	35340	35913	71253	49,60%	50,40%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			1619	2,27%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	3933	3698	7631	5,52%	5,19%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	706	750	1456	0,99%	1,05%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	23876	45625	69501	33,51%	64,03%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	2357	2540	4897	3,31%	3,56%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	4468	7176	11644	6,27%	10,07%

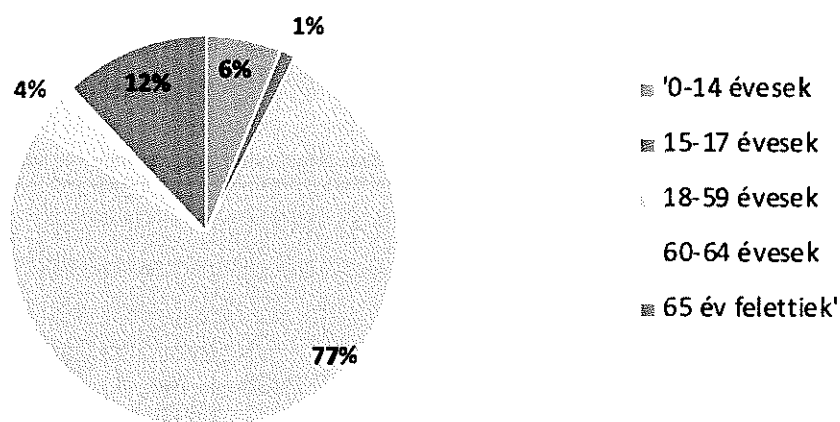
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Állandó népesség - férfiak életkori megoszlása

[Handwritten signature]

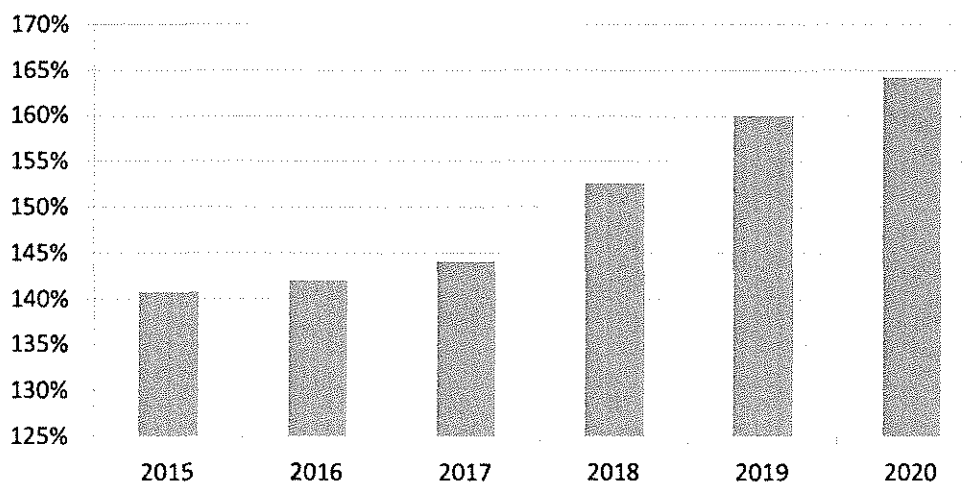
Állandó népesség - nők életkori megoszlása

3. számú táblázat - Öregedési index			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2015	11 327	8 052	140,67%
2016	11 343	7 991	141,95%
2017	11 382	7 896	144,15%
2018	11 644	7 631	152,59%
2019	12 000	7 502	159,96%
2020	12 157	7 402	164,24%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Öregedési index (%)

A 0-18 éves korosztály egyes ellátásokra jellemző korcsoportonkénti bontása a következő táblázatban került szemléltetésre. A korosztály létszámának alakulása a bölcsődei/óvodai/iskolai ellátás megszervezése szempontjából is nagy jelentőséggel bír.

A 65 éven felüli korcsoporton belül kiemelt célcsoportot jelentenek az egyedül élő idősök, akiknek sajátos szükségleteit a szolgáltatások során figyelembe kell venni. Csökkent önellátó képességük különösen súlyos problémát jelent, ha nincs olyan családtag vagy más olyan személy, aki segítségükre lehetne.

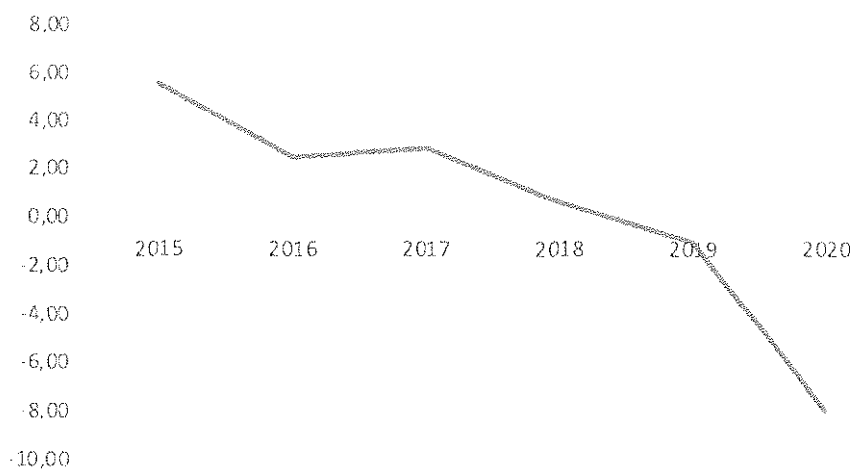
	0-3 év	4-6 év	7-14 év	15-18 év	19-25 év
Lakóhely	1808	1294	3532	1897	4528
Tartózkodási hely	0	3	11	8	9
Település szintű	6	6	16	9	52
Összesen:	1814	1303	3559	1914	4589
Mindösszesen:	13179				

Önkormányzati adat 2025-es évre vonatkozóan

[Handwritten signature]

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2015	5,53
2016	2,50
2017	2,87
2018	0,63
2019	-1,00
2020	-7,94
Forrás: TeIR, KSH- TSTAR	

**Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000
állandó lakosra vetített száma (fő)**

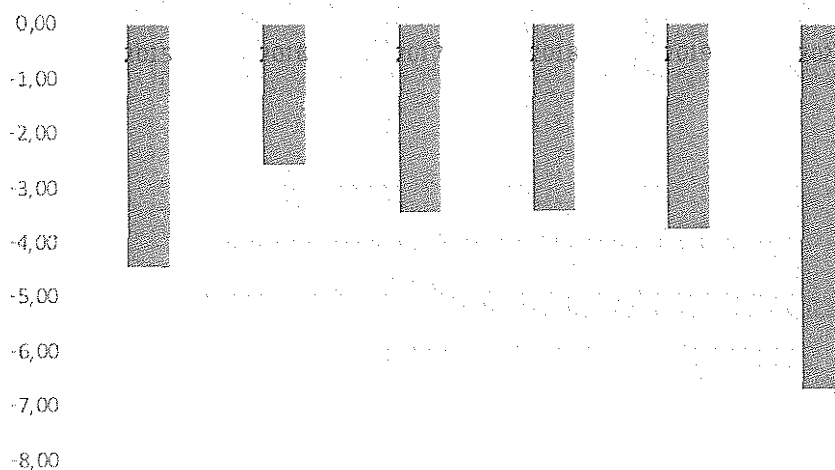

[Handwritten signature]

5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbségének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2015	-4,47
2016	-2,59
2017	-3,48
2018	-3,46
2019	-3,78
2020	-6,74

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

**Az élve születések és halálozások különbségének
1000 lakosra vetített száma (fő)**

Értékeink, küldetésünk

A kerület szociális szolgáltatásainak fejlesztésekor a következő elvek jelennek meg hangsúlyosan.

- ☐ Az **Önkormányzat felel** a jogszabályokban előírt **szolgáltatások és ellátások** biztosításáért. E kötelezettségének, valamint általános alapelvként a befogadó társadalom eszméjének érvényesítésére akkor képes, ha az emberek közreműködése, **önsegítő aktivitása** és egymásra figyelő **tenni akarásának mozgósítása ebben hatékonyan megvalósul.**
- ☐ Ahhoz, hogy **Józsefváros társadalma** fejlődhessen, az össztársadalmi út a befogadó, társadalmi kirekesztéstől mentes értékrend közmegegyezésen alapuló elterjedése. Ennek megvalósulása az itt élők életkörülményei javulásának alapfeltétele, így valamennyiük **közös érdeke.**
- ☐ A **társadalmi kohézió** megerősítése a fejlődés fontos alappillére, a gazdaság fejlődésének, az épített környezet megújításának, valamint a koncentráló társadalmi problémák megoldásának sarokköve.

[Handwritten signature] 15

Az esélyegyenlőségi program célja, hogy az élet valamennyi területén szolgálja:

- a hátrányos megkülönböztetés megelőzését, ezáltal elősegítse az egyes társadalmi csoportok tagjainak esélyegyenlőségét, melynek megteremtése az állam, az önkormányzat és intézményei, a civil szervezetek és a magánszemélyek feladata,
- a lakóhelyi szegregáció, a vallási, etnikai, kulturális, világnézeti, szexuális és egyéb kisebbségben élő társadalmi csoportok marginalizációjának és negatív megkülönböztetésének felszámolását
- a lakhatási szegénység felszámolását, ezen keresztül is biztosítva a kerület minden polgárának a tisztességes, emberhez méltó megélhetés ezen alapfeltételét.
- a hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci integrációját, hátrányainak felszámolását, foglalkoztatási és tisztességes megélhetési esélyeik javítását, méltóságteljes életkörülményeik biztosítását;

Az Önkormányzat az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a befogadó társadalom szemléletének általánossá válását, a kölcsönös segítség és szolidaritás kultúrájának helyi társadalmi értékke fejlődését, a diszkrimináció- és szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket,
- a befogadó társadalom szemléletének érvényesülését a közszolgáltatások területén, vagyis az azokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének alapszabályként történő alkalmazását.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzat az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,

a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,

a diszkriminációmentességet,

szegregációmentességet,

a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik a tankerülettel.

A településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének feltérképezése és a feltárt problémák komplex kezelésre szolgáló (más települési programokkal összehangolt) intézkedési terv megalkotása, a helyben érintett szereplők bevonásával, szükség szerint a települések közötti együttműködések kialakításával.

A HEP célja, hogy az élet valamennyi területén szolgálja:

- a hátrányos megkülönböztetés megelőzését, ezáltal elősegítse az egyes társadalmi csoportok tagjainak esélyegyenlőségét, melynek megteremtése az állam, az önkormányzat és intézményei, a civil szervezetek és a magánszemélyek feladata,

- a lakóhelyi szegregáció, a vallási, etnikai, kulturális, világnézeti és egyéb kisebbségben élő társadalmi csoportok marginalizációjának és negatív megkülönböztetésének felszámolását
 - a lakhatási szegénység felszámolását, ezen keresztül is biztosítva a kerület minden polgárának a tisztességes, emberhez méltó megélhetés ezen alapfeltételét.
 - a hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci integrációját, hátrányainak felszámolását, foglalkoztatási és tisztességes megélhetési esélyeik javítását, méltóságteljes életkörülményeik biztosítását;
- Budapest Főváros VIII. kerület Józsefváros Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:
- az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
 - a befogadó társadalom szemléletének általánossá válását, a kölcsönös segítség és szolidaritás kultúrájának helyi társadalmi értékévé fejlődését, a diszkrimináció- és szegregációmentességet,
 - a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket,
 - a befogadó társadalom szemléletének érvényesülését a közszolgáltatások területén, vagyis az azokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének alapszabályként történő alkalmazását.

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

Jelen helyzetelemzés célja bemutatni a nevesített célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint feltárni helyzetüket a kerületben. Emellett célunk az adott célcsoportokba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat, valamint meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat és azokat a területeket, amelyek fejlesztésre szorulnak az esélyegyenlőség megteremtése érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-

értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmasítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük.

A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- ☐ a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és 2021.06.30-i módosítása
- ☐ a Belügyminisztérium honlapján megjelent „MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a
- ☐ a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
- ☐ a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- ☐ a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- ☐ a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- ☐ az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- ☐ a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gytv.)
- ☐ a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nktv.)

előírásaira.

Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása:

Józsefváros Önkormányzata a helyi esélyegyenlőség biztosítása érdekében az alábbi helyi rendeleteket alkotta meg:

- Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzati tulajdonú ingatlanokon a súlyosan mozgáskorlátozottak személygépkocsija parkolási célú bérleti díjának elengedéséről szóló 60/2011. (XI.04.) számú önkormányzati rendelete
- Budapest Józsefváros Önkormányzat Képviselő-testületének a Józsefvárosban működő önszerveződő közösségek, továbbá művészek és sportolók pályázati támogatásáról szóló 7/2016. (III.03.) számú önkormányzati rendelete
- Budapest Józsefváros Önkormányzat Képviselő-testületének a személyes gondoskodást nyújtó ellátások térítési díjairól szóló 56/2017. (XII.20.) számú önkormányzati rendelete.
- Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének az intézményi gyermekétkeztetés térítési díjairól szóló 13/2022. (III. 28.) önkormányzati rendelete
- Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról szóló 31/2022. (X. 20.) önkormányzati rendelete
- A Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 35/2023. (X. 19.) önkormányzati rendelete a szociális és gyermekjóléti ellátásokról

2. Stratégiai környezet bemutatása

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát [1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.], majd 2014-ben annak frissítéseként a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t [1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.] 2021-ben elkészült a **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030** (MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait.

Új Roma Stratégia(2019-2030)

Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)

„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)

Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia (2010-2021)

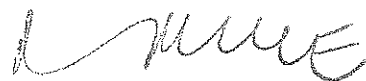
Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)

Országos Fogyatékosügyi Program (2015-2025)

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózás politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózás politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült **Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió** is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében a **programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.**

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

A Helyi Esélyegyenlőségi Program az egyes célcsoportokat figyelembe vevő egyes koncepciók és stratégiák a következők:

- **Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat 2019-2024 évekre szóló Gazdasági programja** - stratégiai alapidokumentum, amely meghatározza az önkormányzati gazdálkodás, a működés és a fejlesztések hosszú távú célkitűzéseit.

- **Józsefváros Klímastratégiája (2020)** - 2020 júliusában készült el a kerület klíma szempontú értékelése. A stratégia a kerület klímavédelemmel kapcsolatos jövőképét, célrendszerét és a részletesen kidolgozott intézkedéseket mutatja be.

- **Józsefvárosi Civil stratégia (2020)** - a stratégia alapvető célja, hogy lehetővé tegye a civil szervezetek és közösségek és az önkormányzat átlátható és nyitott együttműködését, amelyben az önkormányzat a civil szervezeteket és közösségeket partnernek tekinti az önkormányzás eredeti jelentésének megvalósításában, vagyis abban, hogy az állampolgárok közösen és önrendelkező módon alakíthassák környezetüket és jövőjüket, és bele tudnak szólni az őket érintő döntésekbe.

- **Józsefváros Integrált Településfejlesztési Stratégia (2020)** - a középtávra szóló fejlesztési program a kerület környezeti, társadalmi és gazdasági céljainak megvalósítását szolgálja, valamint meghatározza a hosszú távú fejlesztési elképzelések eléréséhez szükséges beavatkozásokat, programokat. A 2015-ben készült stratégia felülvizsgálata 2020-ban történt meg.

- **Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Antikorrupciós stratégiája 2020-2024** - az önkormányzat általános célként határozta meg a közpénzekkel való gazdálkodás átláthatóbbá tételét, a közigazgatás és az üzleti élet tisztaságának elősegítését, az ezekkel kapcsolatos oktatás és képzés kiterjesztését. Az Önkormányzat arra törekszik, hogy a korrupció nyilvánvaló méltánytalansága helyett az esélyegyenlőség és a szolidaritás igazsága legyen a működés mozgatórugója. A stratégia alapján készült intézkedési tervnek megfelelően az Önkormányzat jelentős lépéseket tett az információs szabadság érvényesülése, a közösségi részvétel előmozdítása, a lakosság közérthető módon történő tájékoztatása és a döntéshozatalba való bevonásuk területén.

- **Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció (2021)** - rögzíti azokat az irányokat, elveket és intézkedéseket, amelyek biztosítják a helyi szociális ellátórendszer fenntarthatóságát és kiszámíthatóságát.

- **Józsefvárosi Mobilitási Charta (2021)** - a dokumentum 2021-es elfogadásával az Önkormányzat olyan közterület-fejlesztés mellett köteleződött el, amely lehetővé teszi a kényelmes, biztonságos közlekedést, ahol javulnak a kerekesszékesek és látássérültek közlekedési lehetőségei, valamint ahol babakocsival és gyerekekkel is félelem nélkül lehet bármely kereszteződésen áthaladni. A Charta legfontosabb alapelvei a fenntarthatóság és a "gyengébb közlekedők" védelme elsősorban a forgalom és a sebesség csillapításával, a járdák szélesítésével és akadálymentesítéssel.

• **Budapest Főváros VIII. kerület Józsefváros Önkormányzat Fenntartható Energia és Klíma Akcióterve 2022** - a kerület 2020-ban csatlakozott az Európai Bizottság által létrehozott Polgármesterek Szövetségéhez az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások hasznosítása céljából. A dokumentum tartalmazza a kerületi állapot-és helyzetelemzést, valamint az erre épülő javaslatokat és intézkedési lehetőségeket, amelyek révén az önkormányzat 2030-ra minimum 40%-os CO2 kibocsátás-csökkenést kíván elérni a kerületben.

• **Gyerekbárát Józsefváros koncepció (2022)** – az Önkormányzat célja, hogy Józsefváros olyan helyé váljon, ahol minden gyerek boldogan élhet és kiteljesedhet, ahol teljes mértékben érvényesülnek a jogai, és ahol otthon érezheti magát. A 2022-ben elfogadott koncepció tartalmazza a kötelezően ellátandó feladatokon túl azon önként vállalt feladatokat is, amelyekkel az Önkormányzat segíteni próbálja az összes kerületi gyerek, és különösen a hátrányos helyzetű, fogyatékos gyermekek esélyeit.

• **Józsefváros közép- és hosszú távú vagyongazdálkodási terve 2022-2029** - a terv központi eleme a bérház- és bérlakásfejlesztési program. A terv egyebek mellett tartalmazza az önkormányzati bérházak és önkormányzati tulajdonú üres telkekkel kapcsolatos elképzeléseket, valamint kijelöli a bontandó, felújítandó vagy funkcióváltásra javasolt bérházak körét.

• **Józsefvárosi Lakásügynökség koncepció (2023)** - A Józsefvárosi Önkormányzat célja a társadalmi sokszínűség fenntartása és támogatása és ennek megfelelően a legszegényebbek mellett a magasabb jövedelmű, de a jelenlegi lakáspiaci árak mellett gyakran mégis nehéz helyzetben lévő családok támogatása is fontos célkitűzés. A lakásügynökség modell ezen háztartások számára nyújthat reális megoldást. A koncepció lényege a magántulajdonú lakások bérbévétele, és rászorultsági szempontok alapján történő tovább-bérbeadása. A Lakásügynökség így a magántulajdonú lakások közösségi hasznosításán keresztül tud hozzájárulni a lakhatási válság enyhítéséhez.

• **Pénzbeli ellátások átalakításának koncepciója (2023)** – az Önkormányzat átfogó átalakítást hajtott végre a pénzbeli ellátások területén, annak érdekében, hogy a szociális támogatási rendszer képes legyen elérni a rászoruló emberek szélesebb körét.

• **Egyenlőség és társadalmi igazságosság program Józsefváros roma lakosságáért 2023-2028** – A roma lakosság társadalmi és élethelyzete évtizedek óta komplex kihívásként van jelen az országban. Kerületi szinten ugyanazok a strukturális problémák állapíthatók meg, amik ösztársadalmi szinten is jellemzőek: a rasszizmus, diszkrimináció, oktatási és munkaerőpiaci hátrányok, lakhatási egyenlőtlenségek. A program ezen problémákra próbál megoldási javaslatokat nyújtani, kerületi szinten csökkenteni az egyenlőtlenségeket és kiállni a társadalmi igazságosság elvei mellett.

• **Józsefvárosi Közművelődési koncepció 2023-2030** – Józsefváros társadalmi-kulturális sokfélesége olyan különleges érték, mely a kerületben élők identitásának szerves része; a józsefvárosi összetartozás közösségi, kulturális, közművelődési helyszínei és alkalmi pedig az itt élők egyenlőségéhez, emberi méltóságuk kiteljesedéséhez, önmegvalósításukhoz, s mindezek révén a kerület kohéziójához döntő mértékben járulnak hozzá. A közművelődési koncepció az ennek megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges intézkedéseket tartalmazza.

• **Lakásgazdálkodási terv 2024** - a terv kiindulópontját a

Vagyongazdálkodási terv jelenti. A lakásgazdálkodási terv kimutatást tartalmaz az előző évi lakásgazdálkodásról és a tárgyévre hasznosításra bevonni tervezett lakásokról, a Lakásrendeletben meghatározott szempontok szerint.

Magdolna-Orczy Negyed Program (VEKOP-6.2.1-15). Józsefváros 2017-ben 2 milliárd forintot nyert el a Magdolna és az Orczy negyed szociális városrehabilitációs programjára. A program fő célja Józsefváros leghátrányosabb helyzetű, komplex beavatkozásokkal mindeddig nem érintett területének felzárkóztatása, továbbá a Magdolna Negyed Program (MNP) eddigi három üteme során megvalósult lakóbevonásos szociális városrehabilitáció modelljének a szomszédos negyedre történő átültetése. A fő cél egy olyan fizikai és szociális környezet megteremtése, ahol a rendezett közterületek és közösségi terek, a minőségi lakásállomány, valamint a komplex, különböző célcsoportok igényeit szolgáló programok lehetővé teszik a helyi lakosság integrációját és életminőségének javulását. A projekt lakhatási (LP), foglalkoztatási/gazdasági (FP) és közterületi (KP) alprogramból áll.

Befogadó óvodák a roma gyerekek minőségi oktatásáért (REC-AG-2020 / REC-RDIS-DISC-AG-2020) (továbbiakban: Befogadó Óvodák Projekt) pályázat címmel 2020-tól két éves óvodafejlesztési program indult Józsefvárosban. Ennek keretében egy olyan átfogó intézményfejlesztés zajlik, amely támogatja az összes gyermek fejlődését és kompenzálja a társadalmi hátrányokat. A Befogadó Óvodák Projektet az Európai Unió közel 100 millió forinttal támogatta – a program részben további szolgáltatások elérhetővé tételét, az intézményi programok megújítását, és összességében egy inkluzívabb óvodai szolgáltatás kialakítását teszi lehetővé. A program részletesebb szakmai ismertetését ld. a gyermekek esélyegyenlőségéről szóló fejezetben.

Egészséges Budapest Program (EBP)

EBPI.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma az Egészséges Budapest Program keretében a 1286/2018 (VI.25.) Korm. határozat alapján, 2018. december 20. napján Támogatási Szerződést (továbbiakban: Szerződés) kötött a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzattal. A támogatott tevékenység teljesítését az Önkormányzat a Szerződés 5.3 pontjában foglalt 2019. április 30-ai teljesítési határidővel, valamint 2019. május 31-ei felhasználási határidővel vállalta. A támogatási szerződés első ízben a 23532-5/2019/EGST ügyiratszámú Támogatói nyilatkozat 50967-1/2018/EGST iktatószámú támogatási szerződés I. sz. módosításáról szóló dokumentumban, második alkalommal a IV/2369-1/2020/EKF ügyiratszámú Támogatói nyilatkozat 50967-1/2018/EGST iktatószámú támogatási szerződés II. sz. módosításáról szóló dokumentumban módosításra került, oly módon, hogy a II. sz. módosítás eredményeképpen a támogatott tevékenység időtartamának utolsó napja: 2020. december 31.; a felhasználási határidő 2020. december 30.; a támogatás felhasználásáról készített szakmai beszámoló és pénzügyi elszámolás benyújtásának napja 2021. február 28.

A járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes szabályok megállapításáról és a járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CIV. törvény 25.§ (1) bekezdése 2020. október 30. napjától módosította a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 7.§-ában foglaltakat, mellyel a támogatott tevékenység időtartama meghosszabbodott.

A Szerződésben vállalt szakmai feladat teljesítése érdekében 8 közbeszerzési eljárás került megindításra, melynek eredményeként a szerződéskötések megtörténtek, az alábbi készülékek leszállítására és beüzemeltetésére is sor került:

- szemészeti készülékek

 22

- ultrahang készülékek
- kisértékű orvostechnikai eszköz
- sterilizáló készülékek
- multifunkcionális elektromos stimuláló eszköz,
- video- gasztroszkóp-, kolonoszkóp és endoszkóposó-fertőtlenítő automata készülékek
- rectoscop készülék
- digitális röntgen átvilágító-felvételi berendezések.

EBPII.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma az Egészséges Budapest Program keretében az 1041/2020. (II.17.) Korm. határozat alapján, 2018. december 20. napján Támogatói Okiratot (továbbiakban: Okirat) bocsátott ki a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat (továbbiakban: Önkormányzat) részére. A támogatott tevékenység teljesítését az Okirat az 5.3. pontjában 2021. június 30.-i teljesítési határidővel, valamint 2021. június 30.-i felhasználási határidővel írta elő.

A 2020. augusztus 31-én kelt levelében az Önkormányzat kezdeményezte az Okirat 1. számú mellékletében felsorolt eszközlista módosítását 1 db digitális tüdőrontgen készülékkel. Az EBP Programiroda, illetve az Egészségügyért Felelős Államtitkárság illetékes szakmai főosztálya az 1 db digitális tüdőrontgen készülék beszerzésével egyetértett, de az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII.31.) Korm. rendelet 95. § (6) bekezdés c) pontja értelmében nem tartotta indokoltnak az Okirat módosítását.

A járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes szabályok megállapításáról és a járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CIV. törvény 25.§ (1) bekezdése 2020. október 30. napjától módosította a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 7.§-ában foglaltakat. Eszerint a támogatott tevékenység időtartama az eredeti felhasználási határidőtől számított 180 nappal, de legalább e törvény hatálybalépését követő 180. napig meghosszabbodik. Ennek megfelelően a támogatott tevékenység időtartamának az Okirat 5.3. ab) alpontjában meghatározott utolsó napja, továbbá a támogatás felhasználásának 5.3. b.) pontban meghatározott határideje a törvény erejénél fogva 2021. december 27. napjára változott.

Az Önkormányzat a 2021. november 23. napján kelt levelében kezdeményezte, hogy az Okirat 1. számú mellékletében foglalt beszerzése kerülő eszközökön belül 1 db látótérvizsgáló berendezés helyett 1 db autorefrakto keratometer készülék kerüljön beszerzésre a rendelkezésre álló támogatási forrás belső átcsoportosításával. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma a megküldött kérelmet jóváhagyta és egyben megállapította, hogy a támogatói okirat módosítása nem szükséges.

Az Önkormányzat továbbá a 2021. november 25. napján kelt levelében kérte a Támogatót, hogy a támogatott tevékenység időtartamának utolsó napját 2022. június 30. napjára, a szakmai beszámoló és pénzügyi elszámolás benyújtásának napját 2022. augusztus 28. napjára módosítsa elsősorban a veszélyhelyzetre tekintettel. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma a IV.3889/2022/EKF iktatószámú levelében értesítette az Önkormányzatot arról, hogy az Okirat határidő módosítására vonatkozó kérelme alapján a támogatott tevékenység utolsó napja 2022. június 30-ig, a támogatás felhasználásának határideje 2022. július 31-ig, a szakmai és pénzügyi beszámoló megküldésének határideje 2022. augusztus 28-ig meghosszabbításra került.

Az Okiratban meghatározott szakmai feladat teljesítése érdekében 6 db, több részből álló közbeszerzési eljárás indult, emellett közbeszerzési értékhatárt el nem érő beszerzésekre is sor került, melyek eredményeként a szerződéskötések/megrendelések megtörténtek, a készülékek leszállítására és beüzemeltetésére sor került 2022. június 30. napjáig.

Közbeszerzés tárgya: Műtőfelszerelések beszerzése 2 részben

Közbeszerzés tárgya: Műtőfelszerelések beszerzése 5 részben

Közbeszerzés tárgya: Diagnosztikai orvostechológiai eszközök beszerzése 5 részben

Közbeszerzés tárgya: Orvostechológiai eszközök beszerzése 5 részben

Közbeszerzés tárgya: Informatikai eszközök beszerzése 2 részben
Közbeszerzés tárgya: Egészségügyi eszközök beszerzése 4 részben

Közbeszerzési értékhatárt el nem érő beszerzések tárgya:

- Orvosi bútorok beszerzése
- Hűtőgépek beszerzés
- Egyéb bútorbeszerzés
- Takarítókocsi beszerzése

EBPIII.

Az Egészséges Budapest Program keretében 2021. november 23. napján kibocsátott és 2022. december 22. napján módosított IV/9452-2021/EBPFO iktatószámú Támogatói Okirat (továbbiakban: Támogatói Okirat) alapján a Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzat, mint kedvezményezett részére 50.000.000 Ft összegű támogatás került megítélésre a Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ új épületszárny (továbbiakban: új épületszárny) tervezésére és a kapcsolódó előkészítő munkák elvégzésére (szakmai feladat). A Támogatói Okirat elválaszthatatlan részét képezi a szakmai program (részletes feladatleírás), mely tartalmazza, hogy az új épületszárnyban az Auróra utcai háziorvosi rendelőket és a háziorvosi ügyeletet, önálló külön bejáratú épületben helyeznénk el; a két szinten kialakításra kerülne 12 háziorvosi rendelőhelyiség a hozzá tartozó kiszolgáló helyiségekkel, a földszinten, elkülönülve a háziorvosi rendelőktől, közvetlenül utcai bejáratlalt a háziorvosi ügyelet kerülne kialakításra.

Tekintettel arra, hogy az Auróra utcai háziorvosi rendelők felnőtt háziorvosai a Támogatói Okirat kibocsátását követően úgy nyilatkoztak, hogy nem kívánnak átköltözni az új épületszárnyba, a szakmai program módosítása iránt kérelmet terjesztettünk elő 2022. szeptemberben a Belügyminisztérium felé, hogy az új épületszárnyban a háziorvosi ügyeleti ellátás mellett az Auróra utcai háziorvosi rendelők helyett laboratóriumi diagnosztika és pszichiátriai gondozó kerüljön elhelyezésre a szakmai feladatot és a költségtervet nem érintve.

A címrendi módosításról és kiegészítésről, a Központi Maradványelszámolási Alap előirányzatból, a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból, a Gazdaság-újraindítási programok előirányzatból történő előirányzat-átcsoportosításról, fejezetek közötti és fejezeten belüli előirányzat-átcsoportosításról, kormányhatározat végrehajtása során alkalmazandó eltérő rendelkezésről, valamint egyes kormányhatározatok módosításáról szóló 1471/2022. (X.5.) Korm. határozat 2. és 3. pontja meghosszabbította a Támogatói Okirat felhasználási lehetőségét, így 2024. december 31. napjáig felhasználható az Egészséges Budapest Program keretében kapott támogatás.

Az Egészséges Budapest Program keretében kerületünk összesen 696 602 920 Ft támogatásban részesült, amelyből az Önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ, mint a kerületi járóbeteg szakellátó eszközparkjának és infrastruktúrájának fejlesztése valósult meg Józsefváros lakosságának egészségmegőrzése és a színvonalasabb egészségügyi szakellátásának biztosítása érdekében.

TÉRKÖZ 2018 „Csarnok negyed főutcája - DériM Projekt”. A városrehabilitációs program keretében egy funkciójában is megújuló köztér kerül kialakításra a Déri Miksa utcában. A mintegy 600 millió forint költségvetésű projekt kiadásaiból 270 millió forintot pályázati forrásból, az ezen felüli összeget pedig saját forrásaiból biztosítja az önkormányzat.

Corvin-sétány Projekt - Práter utca és Tömő utca felújítása. A felújítás célja, hogy olyan utcák jöjjenek létre, ami az ott élők, dolgozók és közlekedők számára emberközpontúbb és rendezettebb környezetet kínálnak. Az önkormányzat 2022-ben 992.233.000 Ft saját forrást biztosított a beruházás megvalósítására.

Káptalanfüredi gyermek- és utánpótlás tábor fejlesztése. Az önkormányzat tulajdonában lévő tábor komplex felújítására és fejlesztésére Józsefváros 2021-ben 2,1 milliárd forint állami támogatást kapott.

Európai Bizottság által kiírt "Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek" című programjának CERV 2022-CHILD című pályázata. A projekt tervezett összköltségvetése 98 millió forint (240 000 euró), a támogatás az összköltségvetés 90%-át, 88,5 millió forintot (216 000 euró) tesz ki. A projektben részt vevő tagok a Józsefvárosi Önkormányzat mellett a Wesley János Lelkészképző Főiskola, a Eurochild Association, a Család, Gyermekek, Ifjúság Közhasznú Egyesület, a Partners For Democratic Change Hungary, Partners Hungary Alapítvány, külső támogatója az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat Fővárosi Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat. A Józsefvárosi Önkormányzat határozott célkitűzése, hogy gyerekbarát önkormányzattá váljon, amihez elengedhetetlen a kerületi gyerekek, fiatalok bevonása az önkormányzat és a kerület életébe. A pályázat célja a gyerekek közéleti részvételének elősegítése és támogatása helyi szinteken, amely lehetővé teszi a gyerekek számára, hogy aktív és felelősségteljes állampolgárokká váljanak. A pályázattal az Önkormányzat célja, hogy hatékony és innovatív gyermekrészvételi gyakorlatot alakítson ki a VIII. kerületben, amely fenntartható és valós lehetőséget nyújt a gyermekek számára, hogy elmondják véleményüket minden, az őket érintő kérdésben és ők is aktív részesei legyenek a demokratikus folyamatoknak. A gyerekek részvételét igyekszik minél alacsonyabb életkortól erősíteni, így az óvodás és iskolás korosztály van a fókuszban. A projekt nagyon erősen törekszik különböző hátrányos helyzetű és/vagy roma gyerekek aktív bevonására. A pályázat várható eredményei között szerepel többek között egy működő gyerekbarát kerekasztal és egy kerületi gyerek- és diáktanács megvalósítása; a kerületi költségvetés gyermekrészvételi mechanizmusának kidolgozása; online és offline gyermekkonzultációs eszközök; kortárs mentorálási program; újság mentorálási program; szakemberek képzése; gyermekek és fiatalok készségfejlesztése; pénzügyi tudatosságra nevelés; táborok és módszertani fejlesztések. A megvalósítás 2023 tavaszán indulhat el és 2 évig tart majd.

"EUCF - European City Facility - Városokkal a városokért – helyi fenntartható energetikai beruházások támogatása" című pályázata. A pályázat 60 ezer eurós (körülbelül 24 millió forint) támogatást jelent fenntartható energiaprojektek beruházási koncepciójának kidolgozására, melyet főleg az önkormányzati épületállomány felmérésére tervezünk fordítani. A pályázat megvalósítása 2023-ban kezdődik. A pályázat alapvető célja a kerületi ingatlanállomány tekintetében megvalósítható energetikai beruházások előkészítése, különös tekintettel két negyed - a Magdolna és az Orczy negyed - ingatlanállományára. A negyedek kiválasztását indokolja, hogy ezekben található a 100%-ban önkormányzati tulajdonú lakóépületek többsége. A két negyedben sok az alacsony jövedelmű háztartás, amelyeket súlyosan érint az energiaszegénység. A 8. kerületi lakásállomány további sajátossága a kislakások magas aránya, további jellegzetes problémája a vizesedés. A két negyedben a nem bontandó épületek körülbelül 40%-a épületszerkezeti felújítást is igényel. A projekt lehetőséget ad olyan potenciális beavatkozások kidolgozására, melyek ezeket a jellegzetességeket is figyelembe veszik. A két negyedben az önkormányzati tulajdonú lakásállomány kisebb része, 679 lakás társasházban található, így az Önkormányzat 171 társasházban van jelen tulajdonosként. A projekt célja a társasházi lakóközösségekkel és közös képviselőkkel való együttműködés erősítése; az önkormányzat aktívabb szerepvállalása a magántulajdonú ingatlanállomány energetikai megújulásának elősegítésében, elsősorban tudásmegosztáson keresztül. A két negyedben ezen túl 14 olyan önkormányzati telek is található, amely jelenleg nincs céges vagy intézményi használatban. Az olyan sűrű beépítésű belvárosi

területeken, mint Józsefváros, ezek a telkek lehetőséget nyújtanak további zöldterületek kialakítására. A pályázat keretében azt fogjuk vizsgálni, hogy ezek a telkek hogyan tudnának hozzájárulni a kibocsátások csökkentéséhez, illetve a klímaváltozás okozta időjárás változások könnyebb elviselhetőségéhez.

Pályázati projektek összefoglaló táblázata

Projekt azonosító	Projekt megnevezés	Projekt fenntartási időszak	Projekt állapot	Státusz
CSP-CSBM-19-0118	Táborozz velünk - Nyári tábor a Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal munkatársainak gyermekei részére	Nincs fenntartási időszak előírva	Befejezett projekt	Lezárt
TÁMOP-3.3.2-08/1-2008-0002	Komplex közoktatási esélyegyenlőségi program megvalósítása Józsefvárosban az esélyegyenlőség többirányú, egyidejű javítása érdekében	2012.01.20-2017.01.19	Befejezett projekt	Lezárt
KEOP-5.7.0/15-2015-0237	Józsefvárosi Óvodai Intézmények energetikai fejlesztése	2015.12.11 - 2020.12.11	Befejezett projekt	Lezárt
KEOP-5.7.0/15-2015-0241	Önkormányzat középületeinek energetikai korszerűsítése	2015.11.30 - 2020.11.30	Befejezett projekt	Lezárt
KEOP-5.3.0/A/09-2009-0015	Energiaaracionalizálás Józsefváros önkormányzati fenntartású közintézményeiben	Projekt zárásának időpontjától számított 5 év	Befejezett projekt	Lezárt
KMOP-5.2.2/B-2f-2009-0004	Európa Belvárosa Program I.	2014.09.23-2019.04.22	Befejezett projekt	Lezárt
KEOP-5.5.0/A/12-2013-0122	Energiaaracionalizálás Józsefvárosban	2015.11.20-2020.11.19	Befejezett projekt	Lezárt

TÉR- KÖZ 2013 "A"	Európa Belváros Program II.	Nincs fenntartási időszak előírva	Befejezett projekt	Lezárt
TÉR- KÖZ 2013 "B"	Játszótársak projekt	Nincs fenntartási időszak előírva	Befejezett projekt	Lezárt
TÉR- KÖZ 2016 "B"	TÉR_ÉPÍTŐK	Nincs fenntartási időszak előírva	Befejezett projekt	Lezárt
KMOP- 4.3.2/A- 13-2013- 0001	Józsefvárosi Egészségügyi Szolgálat komplex fejlesztése	2016.07.09-2021.07.08	Befejezett projekt	Lezárt
KÖFOP- 1.2.1- VEKOP- 16-2017- 01308	Budapest Főváros VIII.kerület Józsefvárosi Önkormányzat ASP központhoz való csatlakozása	Projekt zárásának időpontjától számított 5 év	Befejezett projekt	Lezárt
KMOP- 4.5.2-09- 2009-0023	Bölcsődeépítés Józsefvárosban	2013.04.09-2018.12.31	Befejezett projekt	Lezárt
TÁMOP- 5.6.1. C- 11/1-2011- 0002	Bűnmegelőzés és áldozatsegítés Budapesten Józsefvárosi modellprogrammal	2015-2020.12.31.	Befejezett projekt	Lezárt
TÁMOP- 3.1.4/01- 2008-0021	Kompetenciafejlesztés és Józsefvárosban	Projekt zárásának időpontjától számított 5 év	Befejezett projekt	Nyitott , Záró jkv még nem érkezett meg
ÁROP- 3.A.1/B- 2008-0018	Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal Szervezetfejlesztése	Projekt zárásának időpontjától számított 5 év	Befejezett projekt	Nyitott , Záró jkv még nem érkezett meg
KEHOP- 1.2.1-18- 2018- 00011	"Helyi klímastratégia kidolgozása, valamint a klímatudatosságot erősítő szemléletformálás Józsefvárosban"	Projekt zárásának időpontjától számított 5 év	Befejezett projekt	Nyitott

TÉR- KÖZ 2018 "A"	A Csarnok negyed főutcája - Dérim projekt	Nincs fenntartási időszak előírva	Befejezett projekt	Nyitott
KMOP- 5.1.1/B- 2008-0001	Magdolna Negyed Program II.	2011.06.11-2022.06.11.	Fenntartás alatt álló projekt	Lezárt
KMOP- 5.1.1/B- 12-k- 2012-0001	Magdolna Negyed Program III.	2016.08.31-2026.08.31	Fenntartás alatt álló projekt	Nyitott
REC-AG- 2020 / REC- RDIS- DISC- AG-2020	Befogadó óvodák a roma gyerekek minőségi oktatásáért	2023.01.15-2028.01.15	Megvalósítás alatt álló projekt	Lezárt
VEKOP- 6.2.1-15	"Budapest-Józsefváros, Magdolna-Orczy Negyed Szociális Városrehabilitációs Program	Projekt zárásának időpontjától számított 10 év	Megvalósítás alatt álló projekt	Nyitott
TÉR- KÖZ 2016 "A"	Európa Belvárosa Program III.	Nincs fenntartási időszak előírva	Megvalósítás alatt álló projekt	Nyitott
Child citizens - 10110064 2 - GAP- 10110064 2	Gyermekek részvételi projekt	2025.04.30 - 2030. 04. 30	Megvalósítás alatt álló projekt	Nyitott
EUCE	European Facility City - Városokkal a városokért	Nincs fenntartási időszak előírva	Megvalósítás alatt álló projekt	Nyitott
CERV- 2024- DAPHNE	SHELTER – Társas tanulási program a családon belüli erőszak áldozatainak helyi szintű támogatásához	A projekt 2025 indul	Megvalósítás alatt álló projekt	Nyitott

Forrás: Forrás:Önkormányzati adatok

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Józsefváros pozícióját adottságait és helyzetét alapvetően meghatározza, hogy Budapest belvárosának peremén, így Magyarország legfejlettebb régiójának közepén fekszik. Ebből fakad, hogy országos és nemzetközi kapcsolatai egyaránt kiválóak, illetve számos szektor számára központi funkciót tölt be. Utóbbiak közül kiemelkedő a felsőoktatás. Az itt található egyetemek és főiskolák közel negyvenezer diákja vesz részt a kerület mindennapi életében. Hasonlóan jelentős az egészségügyi intézmények sűrűsödése is, noha ez utóbbi szektor kevésbé van hatással a kerület életére, mint az egyetemvárosi szerepkör.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A módszertani útmutató **1. számú melléklete** rögzíti azokat a 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet 1. § (3) bekezdésében meghatározott adatokat, amelyek alapján a HEP célcsoportjaihoz kapcsolódó helyzetelemzés készült.

A helyzetelemzés alapját szolgáló statisztikai adatokat a Központi Statisztikai Hivaltól (KSH) - től, az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) adatbázisokból, valamint a Hivatal részére rendelkezésre álló helyi nyilvántartásokból kerültek összegyűjtésre, továbbá felhasználásra kerültek az ágazati beszámolók, stratégiák, koncepciók, valamint a szervezeti egységek és intézmények szakembereinek tapasztalatai.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

Az Európai Unió tagállamaiban a szegénység egyik fő mutatójaként egységesen a *szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség* arányát tekintik. A mutató együttesen vizsgálja a jövedelmet, az anyagi nélkülözést és a munkaerőpiaci kirekesztődést. A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettnek azok tekinthetők, akik a három dimenzió közül legalább egyben érintettek. 2020-ban Magyarországon a teljes lakosság 19,4 %-át tette ki az érintettek aránya, a Fővárosban a lakosság 12,1%-át.² (2023-ban már mindkét mutató romló tendenciát jelez.) A szegénység leginkább a munkaerőpiacon legrosszabb helyzetű társadalmi csoportokat veszélyezteti, a munkanélküliek körében a szegénység vagy kirekesztődés kockázata meghaladja a 60%-ot. A másik meghatározó tényező az alacsony iskolai végzettség, az alacsony végzettségűek körében jóval átlag feletti a szegények aránya, a 2020-as adatok szerint közel 40%. A roma népesség kétharmadát érinti a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata.

Józsefváros Integrált Településfejlesztési Stratégiája (2020) megállapítja: a kerület népességének átlagos iskolai végzettsége, valamint foglalkoztatottsága elmarad a fővárosi átlagtól. Budapest kerületei közül Józsefvárosban a legalacsonyabb az egy főre eső átlagos nettó belföldi jövedelem, valamint a születéskor várható élettartam, és bár csökkent, viszonylag magas a munkanélküliek aránya. A VIII. kerületben 1000 főre 2011-ben 372, 2018-ban 467, 2022-ben 526 adózó jutott, ami a környező kerületek között már nem alacsony érték. A személyi jövedelemadó alapot képező,

² <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/2020/index.html>, illetve: https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0038.html

egy lakosra jutó éves jövedelem 2011-ben 786.000,- 2018-ban 1.395.000,- 2022-ben 9 2.529.000,- Ft volt, ami a némileg alacsonyabb a környező kerületek adatainál. Az egy adózóra jutó családi adókedvezmény is itt a legalacsonyabb – sok a gyermektelen adózó, a gyerekesek között pedig sok a szegény, akik nem tudják érvényesíteni az adókedvezmény teljes összegét.

A 2022. évi népszámlálás már egy fiatalabb, aktívabb, képzettebb lakosságot rögzít. A lakosság 1/3-a felsőfokú végzettségű, az érettségizettek és a felsőfokú végzettségűek aránya együtt 66%, amely már megfelel a fővárosi átlagnak. A foglalkoztatottak aránya 58%, amely eléri a környező (VI-VII-IX.) kerületek foglalkoztatottságát, és meghaladja a fővárosi átlagot, az SZJA fizetők aránya 52,6 fő 100 lakosra vetítve.

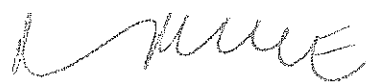
A népszámlálás adatai szerint a kerület lakásállományának összetétele javult. Az egyszobás lakások aránya 32%-ra csökkent, a 2-3 szobás lakások aránya 60%-ra nőtt. 2022-ben a komfort nélküli és a szükségslakások aránya már csupán 1%, a lakások többsége, 97%-a komfortos, vagy összkomfortos. A lakások 22,5%-a nem lakott, azaz több, mint tíz és félezer üres lakás található a kerületben.

Lényegesen kedvezőtlenebb képet mutat az önkormányzati lakásállomány. Az Önkormányzat tulajdonában 2025. év elején, a kisajátítás után 3 825 lakás van, ezek közel kétharmada önkormányzati bérházban található, egyharmada társasházi lakás. A lakások több mint kétharmada 1 lakóhelyiséggel rendelkezik, 20%-a komfort nélküli vagy szükségslakás. Általánosságban elmondható, hogy a lakások rossz műszaki állapotban vannak. Ezzel szorosan összefügg, hogy a bérlakások 20%-a üres: ezen lakások becsült felújítási költsége összességében meghaladja az 5 milliárd forintot, ám egy részük hasznosítása az állaguk miatt nem lehetséges. Fontos kiemelni, hogy mind ezek a társadalmi és infrastrukturális sajátosságok a kerületben egyáltalán nem egyenletesen oszlanak el: Józsefváros 11 negyede alkalmanként kifejezetten szélsőséges különbségeket mutat úgy az ott lakók társadalmi helyzete, mint a lakásállomány jellegzetességei tekintetében. A legkedvezőtlenebb helyzetben a Magdolna és az Orczy negyed, illetve az egyetlen lakótömbbel rendelkező Ganz negyed van, míg a kerület legjobb helyzetű negyedeinek a kertvárosias Tisztviselőtelep és Százados negyed, illetve – kisebb mértékben – a belvároshoz legélénkebben kapcsolódó Palotanegyed számítanak.³

Önkormányzat által nyújtott pénzbeli és természetbeni támogatások

Pénzbeli támogatások

A települési önkormányzatok, mint jogszabályalkotó, - alkalmazó és intézményfenntartó szervek kiemelkedő szerepet töltenek be a helyi szociális ellátórendszerben. Az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (továbbiakban: Szt.) és az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (továbbiakban: Gyvt.) hatályos rendelkezései alapján az állam által biztosított támogatási formákon túl a szociális támogatási rendszer kidolgozása az önkormányzat feladata. Az Önkormányzat célzott támogatásokkal biztosítja a kerületi lakosság szociális biztonságát, emellett a fenntartásában működő intézmények, valamint megállapodások útján biztosítja az ágazati törvények által előírt kötelező feladatokat.

A Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal szociális szolgáltatásokkal kapcsolatos feladatait a Társadalompolitikai Ügyosztály szervezeti egységén keresztül látja el. A Szociális Támogatási Iroda (1082 Budapest, Baross u. 66-68.) kezeli a rászorultak számára nyújtott támogatásokat. A Humán Szolgáltatások Irodája (1082 Budapest, Baross u. 63-67.) koordinálja a kapcsolatot az Önkormányzat által fenntartott intézményekkel, valamint az ellátási szerződéssel rendelkező civil szervezetekkel.

A szociális ellátások terén 2015. évben jelentős változások történtek. Az Országgyűlés elfogadta a Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvényt. Ez a törvény tartalmazta többek között az Szt. módosítását, melynek értelmében 2015. március 1. napjától lépett életbe a szociális támogatások új rendszere.

A törvény élesen elválasztotta az állam és az önkormányzat támogatásokkal kapcsolatos feladatait. A helyi önkormányzatok felelőssége növekedett a helyi közösség szociális biztonságának erősítésében, a szociális támogatások biztosításában. Az Szt. csak az állam által - a járási intézményrendszer útján - kötelezően nyújtott ellátásokra vonatkozó szabályokat tartalmazza, továbbá lehetőséget ad az Önkormányzatoknak, hogy helyi rendeletben szabályozzák az elérhető támogatások formáit. A jogszabály változtatás alapján a kötelező ellátások körén kívül további ellátások nyújtásáról az önkormányzatok dönthetnek, az önkormányzatok által nyújtandó támogatás neve egységesen települési támogatás lett.

A megváltozott struktúrában Budapest Főváros Kormányhivatalának VIII. Kerületi Hivatala jár el az alábbi, a Szt. által meghatározott, állam által kötelezően nyújtott támogatások tekintetében:

- időskorúak járadéka
- aktív korúak ellátása (foglalkoztatást helyettesítő támogatás, egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás)
- alanyi jogú ápolási díj és a fokozott ápolási szükségletekre tekintettel megállapított ápolási díj
- alanyi és normatív közgyógyellátás
- egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság

A rendszeres szociális segély, mint ellátási forma megszűnt, a módosításokat megelőzően nyújtott szociális támogatások köréből kikerült a méltányossági közgyógyellátás, a lakásfenntartási támogatás és az adósságkezelési szolgáltatás, az óvodáztatási támogatás a kötelező óvodáztatás bevezetését követően szűnt meg. A támogatás egyes típusait és jogosultsági feltételeit az önkormányzatoknak 2015. február 28. napjáig rendeletben kellett meghatároznia.

Fentiek alapján Budapest Főváros VIII. kerület Józsefváros Önkormányzat Képviselő-testülete (továbbiakban: Képviselő-testület) megalkotta a pénzügyi és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátások helyi szabályairól szóló 10/2015.(III.01.) önkormányzati rendeletét (továbbiakban: ÖR.). 2020 júliusában a helyi rendelet nagymértékű átalakításon esett át. Az önkormányzat a helyi viszonyokat jól ismerő szakemberek és szakértők bevonásával felülvizsgálta a rendeletet és a rászorultságot alapul vevő, kevésbé korlátozó szabályozást vezetett be, illetve új segély és támogatási formákkal bővítette a segítségnyújtás formáit.

Az új támogatási rendszer kialakítását követően a rászorulókat továbbra is számíthatnak az önkormányzati gondoskodásra. Az alapvető cél az volt, hogy a célzott támogatások mellett a támogatási rendszer ténylegesen a szociálisan rászorultak részére biztosítson megfelelő ellátást.

A jelenleg elérhető pénzbeli és természetbeni ellátási formák a következők:

Települési támogatások	- lakhatási támogatás - gyermekgondozáshoz igényelhető ellátások: - újszülött ajándécsomag, - születési támogatás, - bölcsődéztetési támogatás, - Biztos Kezdet támogatás, - iskolakezdési támogatás, - tanoda támogatás, - gyermekétkeztetési térítési díj támogatás, - táboroztatási támogatás - kapcsolattartási támogatás - közösségi közlekedési bérlettámogatás - egészségi állapot megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó ellátások: - gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz támogatás, - ápolási támogatás, - hátralékkezelési támogatás, - adósságkezelési akcióprogram
Rendkívüli települési támogatások	- létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzet támogatása - Időszakosan létfenntartási gonddal küzdő személy készpénztámogatása - méltányosságból megítélhető, rendkívüli települési támogatás - inflációs támogatás

Mindezekon felül, a szénmonoxid érzékelő berendezés igénylésére vonatkozó feltételekről szóló 32/2019. (VIII.22.) számú önkormányzati rendelet lehetővé tette a kerületben élő szociálisan rászoruló emberek szénmonoxid érzékelő berendezés igénylését, mely természetbeni támogatási forma.

Az Önkormányzat évek óta csatlakozik a Bursa Hungarica Felsőoktatási Ösztöndíjpályázathoz és saját forrásaiból kiegészíti az állami támogatást, mely nagy segítséget jelent a szociálisan rászoruló diákoknak a felsőfokú tanulmányi éveik alatt.

2016. évtől új feladatként jelent meg a szünidei gyermekétkeztetés, melynek keretében a települési önkormányzat a szülő vagy törvényes képviselő kérelmére a

déli meleg főétkezést a hátrányos helyzetű gyermekek részére biztosítja, kötelező feladatként.

A 2020. év során fellépő koronavírus-járvány kezelése új kihívást jelentett a szociális támogatások terén is tekintettel a hirtelen megemelkedő munkanélküliségre, a korlátozásokra és a távoktatásra. Az Önkormányzatnak olyan válsághelyzettel kellett szembenéznie, amire még nem volt példa. Tekintettel arra, hogy a járvány okozta krízis és korlátozások a kerület lakosságának nagy részét érintették, az önkormányzat pénzbeli támogatási formaként új, célzott támogatást vezetett be a koronavírus járványban érintettek számára.

Az Önkormányzat Képviselő-testülete 2023. októberében új és új alapokra épülő szociális rendeletet fogadott el (Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének szociális és gyermekjóléti ellátásokról szóló 35/2023 (X. 19.) önkormányzati rendelete). A rendelet megalkotásának kiindulópontja és központi célkitűzése a támogatásban részesülő rászoruló arányának, a támogatások elérésének növelése volt. Az új rendelet megalkotását megelőző helyzetelemző munka legfontosabb következtetése az volt, hogy bár a kerületben hozzávetőlegesen 2.500-3.500 háztartás közé tehető a rászoruló száma, ennél jóval kevesebben – 2022-ben csupán 770 család – részesülnek az elérhető támogatási formák valamelyikében. A korábbi támogatási rendszer további szembeötlő jellemzője volt a rendszeres támogatási formák alacsony aránya, valamint a kisösszegű támogatások sokasága.

Ennek megfelelően a pénzbeli ellátások átalakításának átfogó céljai a következők voltak:

- az önkormányzati támogatások elérésének növelése,
- a rendszeres támogatások súlyának növelése,
- a támogatások mértékének, elérhetőségének hozzáigazítása a háztartások jövedelméhez és teherbíró képességéhez.

Ez utóbbi célkitűzést szolgálja egy új fogyasztási egység skála alkalmazása a jövedelem-határok megállapítása során, mely jobban leköveti az egyes háztartástípusok kiadásai közötti különbségeket. Ehhez igazodott a jövedelemhatárok általános kiigazítása, növelése is.

Az új rendelet egy másik fontos vívmánya, hogy a támogatásokat nem csak józsefvárosi lakó-vagy tartózkodási hellyel rendelkező lakosok tudják igényelni: a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (továbbiakban: JSzSzGyK), illetve a kerülettel szerződésben álló intézmény igazolása alapján bejelentett lakóhely nélkül is igényelhető támogatás, amennyiben az igénylő legalább 3 hónapja a Családsegítő Szolgálat vagy az érintett intézmény gondozásában áll, és ez időszak alatt végig életvitelszerűen Józsefvárosban élt.

Annak érdekében, hogy minél több rászoruló józsefvárosit érjenek el a támogatások, bevezettük az egyszeri, 10 ezer Ft-os készpénztámogatást (inflációs támogatás). Ennek a támogatásnak az elnyeréséhez nem szükséges a jövedelem igazolása, elég a kérelmező nyilatkozata. Ez a forma sok olyan szűkséget szenvedő embert vonz, akinek nehézséget okoznak az ügyintézési feladatok. Nekik az ügyintézők segítséget tudnak nyújtani a rendszeres támogatások elnyerésében. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ez az eszköz anélkül segíti nehéz helyzetű családoknak a szociális ellátó rendszerbe kerülését, hogy jelentős mértékű volna a nem rászoruló általi igénybevétel.

A támogatási rendszer fő elemei:

Lakhatási támogatás

A támogatási rendszer központi eleme a legrászorultabb családok számára elérhető, magasabb összegű lakhatási támogatás. A lakhatási támogatás a jóléti államok egyik leggyakrabban alkalmazott lakáspolitikai eszköze: célja a lakhatás megfizethetőségének javítása, de általános jövedelem kiegészítő támogatásnak is tekinthető, hiszen hozzájárul ahhoz, hogy a lakhatási költségek megfizetése után megfelelő mennyiségű jövedelme maradjon a háztartásnak egyéb kiadásaira. A támogatás egy bizonyos összegig kipótolja az elismert lakásköltségek és a háztartás jövedelmének meghatározott hányada közötti különbséget. A támogatás legkisebb összege 3.000, legmagasabb összege 50.000 forint havonta, amely elsősorban a közműszolgáltatók, vagy önkormányzati tulajdonú lakás esetében a bérbeadó részére kerül átutalásra. A támogatást önkormányzati lakások bérlői, magántulajdonú lakások bérlői, szívésségi lakáshasználók és tulajdonosok egyaránt igénybe vehetik.

Gyerekes háztartásokat célzó támogatások

A bölcsődéztetési támogatás 2023 májusában bevezetett, a kerületben élő alacsony jövedelmű családok gyermekeinek bölcsődébe járását segítő feltételes készpénz transzfer. Éves összege 60.000 forint, ami 20.000 forintos részletekben kerül folyósításra. A támogatás felső jövedelmi határa 100.000 forint/fő és a jogosultság feltétele a legalább 18 hónapos életkor. Ennél fiatalabb gyermek után a háztartás a JSzSzGyK vagy a védőnő külön javaslata alapján részesülhet támogatásban.

Éves szinten 60.000 forint támogatással ösztönzi az önkormányzat a Biztos Kezdet Gyerekházba, valamint 120.000 forinttal a tanodába járást. Mindkét támogatás havonta kerül folyósításra. A bölcsődéztetési támogatás esetén a jövedelemhatár 100.000-Ft/fő hoz, a tanoda támogatás esetében az összes többi támogatásnál alkalmazott 185.000 forint/fogyasztási egység/hó összeghez van igazítva.

Új elemmel bővítette az önkormányzat a jelenleg elérhető bérlettámogatást, annak érdekében, hogy az új óvodai körzetek létrehozása nyomán támogassa, hogy a szülők a lakóhelyüknek megfelelő, körzetes óvodát válasszák. Szintén új támogatási forma a kapcsolattartási támogatás, amely havi 10.000 forinttal ösztönzi a nevelésbe vett vagy átmenetileg elhelyezett gyermekek kapcsolattartását a szüleivel.

Az egészség megőrzését, illetve helyreállítását célzó támogatások

A gyógyszer és gyógyászati segédeszköz támogatás sokban hasonlít a korábban elérhető és viszonylag magas eléérésű gyógyszer-támogatáshoz. Fontos újdonság viszont, hogy a támogatás most már gyógyászati segédeszköz kiadásokra is igénybe vehető. A korábban fix összegű támogatás az új rendszerben differenciálásra került: a konstrukció úgy egészíti ki a jogosult jövedelmét, hogy a gyógyszerre/gyógyászati segédeszközre fordított összeg ne haladja meg a jövedelem 10 százalékának 5.000 forinttal növelt összegét. A támogatás havi összege legalább 5.000, de legfeljebb 20.000 forint.

Ápolási támogatás

A támogatás célja a Magyar Államkincstár által folyósított ápolási díj kiegészítése. Ápolási támogatásban családtagjukat otthonápoló hozzátartozók részesülhetnek: egyrészt olyan igénylők, akik ápolási díjban részesülnek, másrészt pedig azok a tartósan beteg, de 18. életévét betöltött hozzátartozójukat otthon ápoló személyek, a

Szociális törvény szabályozása alapján ápolási díjra nem jogosultak. Az állami támogatásra is jogosult igénylők esetében jövedelem határ nélkül jár a támogatás, míg az ápolási díjban nem részesülő kérelmezők esetében a 185.000 Ft/fogyasztási egység a jogosultság felső határa. Ebben az esetben a támogatási összeg úgy került meghatározásra, hogy azok, akik az állami támogatásban egyáltalán nem részesülnek, magasabb összegű, társadalombiztosítási jogviszonyt létesítő önkormányzati támogatásban részesüljenek.

Lakhatási hátralékokhoz kapcsolódó támogatások átalakítása

A lakhatási hátralékokhoz kapcsolódóan három támogatási formát különböztet meg az új támogatási rendszer. A hátralékkezelési támogatás (HKT) többféle lakhatási hátralék kezelésére igénybe vehető, jól működő támogatási forma volt a korábbi rendszerben is, így ebben az esetben az átalakítás célja az volt, hogy a támogatás mind igénylésében, mind folyósításában nagyobb rugalmassággal segítse a hátralékok sikeres kezelését. Ennek érdekében az Önkormányzat megemelte a jövedelemhatárt, és átalakult az igénylés eljárásrendje is.

A JGK Zrt. nyilvántartása alapján jelenleg 70 olyan háztartás él önkormányzati tulajdonú lakásban, amelyik 500.000 forintot meghaladó lakbér, illetve külön szolgáltatási díj hátralékkal rendelkezik. Ezen háztartások helyzetének rendezésére egy olyan egyszeri, átmeneti adósságrendezési konstrukciót vezetett be az Önkormányzat, amely a rendelet elfogadását követően 12-15 hónapos időablakban lehetővé teszi a teljes felhalmozott tartozás egészének bevonását a hátralékkezelésbe 80 százalékos támogatási intenzitás mellett. A hátralékrendezés egyszerűsége és konkrét szabályai biztosítják, hogy ne legyen nemfizetést ösztönző hatása. A 12-15 hónapos időablak rövidnek bizonyult, ezért ezen támogatás esetében kibővítésre került az igénylés lehetősége.

Hátralékokhoz kapcsolódó támogatások harmadik eleme a nagy összegű közmű tartozások átvállalása és önkormányzati adóssággént történő kezelése. Jelenleg azokban az esetekben, amelyekben nagy összegű közüzemi hátralék áll a jogcímesítés útján, a közmű szolgáltatók hazai részletfizetési gyakorlata miatt (rövid részletfizetési időszakból adódó nagy összegű részletek) ezen háztartások számára szinte lehetetlen elkerülni az adósságcsapdát. Amennyiben a lakáshasználóval nem sikerül a jogviszony rendezése és ennek következtében elhagyja a lakást, az Önkormányzat egyetemleges adósként felel a közműszolgáltató felé a fennálló tartozásért. Így az Önkormányzat közvetlen pénzügyi érdekében áll, hogy megteremtse az önkényesnek nem minősülő lakáshasználó személyek előtt a jogcímesítés útján álló adósságok törlesztésének lehetőségét. Ezért a lakásrendeletben foglalt új konstrukció alapján az 500.000 forintot meghaladó közmű hátralékkal rendelkező lakáshasználók esetében lehetővé tettük a közmű szolgáltató felé fennálló tartozások időszakos átvállalását, és Önkormányzat felé fennálló tartozásként tovább kezelését. Az Önkormányzat által nyújtott támogatás a közműszolgáltatók által biztosított maximális törlesztési időszaknál hosszabb futamidőben merül ki, a bevont tartozás teljes összegében visszafizetendő az Önkormányzat részére.

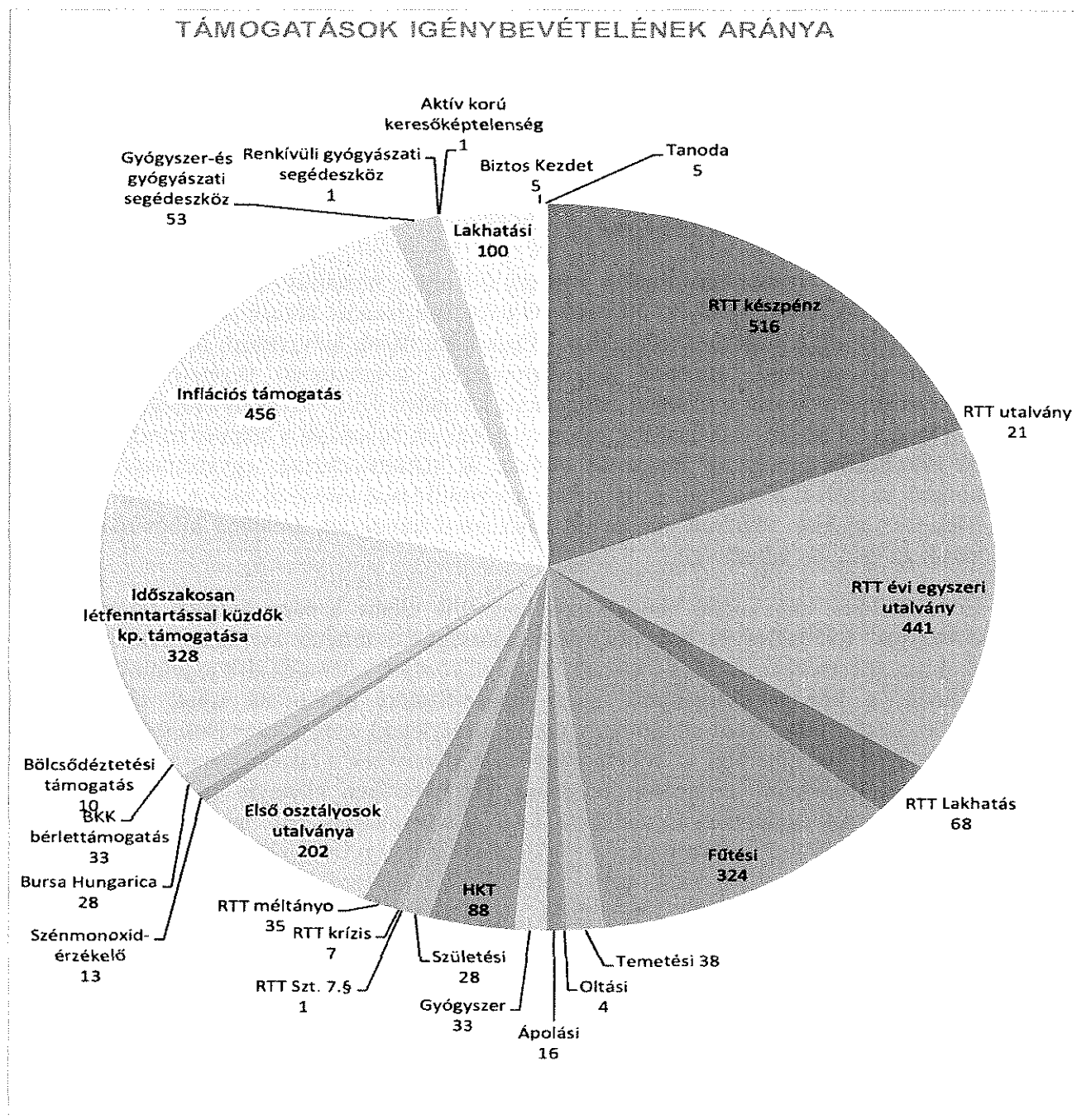
Rendkívüli települési támogatások átalakítása

Ugyan az új rendelet megalkotásának egyik fő célja a rendszeres támogatások súlyának növelése volt, az eseti támogatásoknak továbbra is fontos szerepe van támogatási rendszerben a háztartások életében bekövetkező krízishelyzetek, nem várt, jelentős kiadással járó események kezelésében. Ennek megfelelően az új rendelet

nagyrészt helyben hagyta a rendkívüli települési támogatások körét, illetve még két támogatási esetet is bevezetett aktív korú háztartástag 15 napot meghaladó keresőképtelensége, illetve hirtelen, egyszeri gyógyászati segédeszköz szükséglet esetére.

Az alábbi diagram a támogatások igénybevételének arányát mutatja a 2023-as évre vonatkozóan.

Szociális szolgáltatások

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ

Józsefvárosban 1990 óta létezik intézményesített családsegítés, ekkor jött létre a Józsefvárosi Családsegítő Központ, mely később – ellátásai bővülése után - a

[Handwritten signature]

Józsefvárosi Családsegítő Szolgálat nevet viselte. 1998-tól létrejött a gyermekjóléti szolgáltatás. 2016-ban jelentős törvényi változások következtek be a szociális ellátás és a gyermekvédelmi ellátás területén, melyek érintették a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás integrálását, és a családi- és gyermekjóléti szolgálatok, valamint családi és gyermekjóléti központok kialakítását.⁴ A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (JSZSZGYK) a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat integrált formában biztosítja, fenntartva a – részben önálló – szervezeti egységek együttműködését és feladatmegosztását, a szolgáltatások egymásra épülését.

Kötelezően ellátandó feladatok keretében nyújtott szolgáltatások	- speciális szolgáltatások (Gyvt. 40/A § szerint) - utcai (lakótelepi) szociális munka - kapcsolattartási ügyelet, ennek keretében közvetítói eljárás - kórházi szociális munka biztosítása - gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálat - jogi tájékoztatásnyújtás és pszichológiai tanácsadás - családkonzultáció, családterápia, családi döntéshozó konferencia - mentálhigiénés szolgáltatások (Gyvt. 40/A §, Szt. 64. § c), d)) - óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység - mediáció (Szt. 64. § (4) c) - családban jelentkező konfliktusok megoldásának segítése - népkönyha (az Szt. 62. § (1) bekezdése alapján)
Önként vállalt feladatok keretében nyújtott szolgáltatások	- hátralékkezelési szolgáltatás - lakhatási szolgáltatás - intenzív családmegtartó szolgáltatás - adományközvetítő szolgáltatás - Köz(össégi)hely és Mosoda - FiDo Ifjúsági Központ - drogprevenciós tevékenység - egyéb szolgáltatások: gyógytornász, gyógymasször, fodrász, - személyszállítás

Forrás: Család és Gyermekjóléti Szolgálat

⁴ Az egyes szociális és gyermekvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CXXXIII. törvény 2016. január 1-i hatállyal jelentős – a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás integrálását, a család- és gyermekjóléti szolgálatok, valamint családi és gyermekjóléti központok kialakítását célzó – változtatást vezetett be a szociális ellátás és a gyermekvédelmi ellátás területein a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) módosításával.

Az Szt. 64.§ (6) bekezdése értelmében 2016. január 1. napjától a családsegítés csak gyermekjóléti szolgáltatással integráltan egy szolgáltató – család és gyermekjóléti szolgálat – keretében működtethető. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat ellátja az Szt. 64. § (4) bekezdése szerinti (családsegítő szolgáltatás), valamint a Gyvt. 39. §-a és 40. §-a szerinti (gyermekjóléti szolgáltatást) alapellátási feladatokat.

A családsegítés célja a szociális és mentálhigiénés problémák és krízishelyzetek megelőzése és kezelése, valamint a stabil családfenntartási képesség megőrzése.

A családsegítés keretében biztosítani kell:

- a szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadást,
- az anyagi nehézséggel küzdők számára a pénzügyi, természetbeni ellátásokhoz, továbbá a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás megszervezését,
- a szociális segítő munkát, így a családban jelentkező működési zavarok, illetve konfliktusok megoldásának elősegítését
- a közösségfejlesztő programok szervezését, valamint egyéni és csoportos készségfejlesztést,
- a tartós munkanélküliek, a fiatal munkanélküliek, az adósságterhekkel és lakhatási problémákkal küzdők, a fogyatékkal élők, a krónikus betegek, a szenvedélybetegek, a pszichiátriai betegek, a kábítószer-problémával küzdők, illetve egyéb szociálisan rászorult személyek és családtagjaik részére tanácsadás nyújtását
- a kríziskezelést, valamint a nehéz helyzetben élő családokat segítő szolgáltatásokat.

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan egyéni ellátásban végzett szociális munka, melynek feladata a gyermekek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítése, veszélyeztetettségük megelőzése, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése, illetve a családjukból kiemelt gyermekek visszahelyezése.

A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a kerületben élő egyének, családok, fiatalok és gyermekek részére információt szolgáltat, tanácsot ad, segítséget nyújt a szociális helyzetükből adódó hátrányok csökkentéséhez, szabadidős programokat szervez és közvetít, valamint kapcsolatot tart a jelzőrendszer valamennyi tagjával, önkormányzati intézményekkel, más szervekkel, hatóságokkal, valamint civil szervezetekkel. A segítő szolgáltatás az igénybe vevő otthonában, családi környezetében tett látogatásokon keresztül és az intézményben folytatott segítő beszélgetés és segítő tevékenységek révén valósul meg.

Önként vállalt feladatok keretében nyújtott szolgáltatások:

- hátralékkezelési szolgáltatás, lakhatási tanácsadás
- intenzív családmegtartó szolgáltatás

A család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő személyek és családok száma a 2017-es visszaesés óta folyamatosan növekszik a kerületben. A kliens szám csökkenését akkor a szociális ellátórendszer átszervezése eredményezte, a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálat összevonása miatt sok ügyfél vált bizalmatlanná. Ennek oka, hogy a központ már hatósági feladatokat is ellát.

Család- és Gyermekjóléti Központ

A Család- és Gyermekjóléti Központ alapfeladatain túl – amelyek megegyeznek a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat feladataival – különböző családvédelmi szolgáltatások mellett hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységet lát el, tehát javaslatot tesz, hatósági intézkedést kezdeményez védelembe vétel, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel, családba fogadás, és utógondozás ügyekben.

A Család- és Gyermekjóléti Központ a hatósági intézkedésekhez kapcsolódó tevékenységek ellátása keretében esetmenedzselést végez, melynek során az esetmenedzser az igénybe vevő és az esetkezelésbe bevont szakemberek, szolgálatok és ellátást nyújtók tevékenységét végig kíséri, együttműködésüket koordinálja. A Család- és Gyermekjóléti Központ a jelzőrendszer járási szintű koordinálása érdekében jelzőrendszeri tanácsadót, a kapcsolattartási ügyelet, valamint készenléti szolgálat koordinálására felelőst jelöl ki.

A Központ a Körös utca 35. szám alatti telephelyen működik, ott látják el az esetmenedzseri feladatokat, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet, és ott kapott helyet a Mentálhigiénés Csoport is. A gyermekjóléti szolgáltatások hatékonysága és szakmaisága a teammunkában rejlik, mely akkor tud megfelelő módon megvalósulni, ha az adott szakmai feladatokat ellátó szakemberek egy telephelyen végzik munkájukat lehetőséget adva ezáltal a folyamatos személyes megbeszéléseknek. A központ Körös utcai telephelye jelenleg nem teszi lehetővé, hogy minden, a felsorolt feladatokat ellátó kollégák egy helyen dolgozzanak.

A Család- és Gyermekjóléti Központ a gyermek családban nevelkedésének elősegítése és veszélyeztetettségének megelőzése érdekében egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, nyújt.

Az önként vállalt feladatok közül fontos kiemelni a Szolgálat által végzett *hátralékkezelési szolgáltatást*. A 2002 óta működő hátralékkezelés a Családsegítő Szolgálat 2016-os átszervezéséig, és a szolgáltatást szabályozó helyi rendelet módosításáig, többezres ügyfélkörrel, nagyon hatékonyan működött. A támogatást féléves szünetekkel, egymás után többször is igénybe lehetett venni, így sok családnak nagyon hatékony segítséget lehetett nyújtani. Az ügyfélkörben jelentős visszaesést az a rendeletmódosítás eredményezett, mely szerint az ügyfelek egy program lezárását követően hat hónap helyett már csak két év múlva adhattak be újabb kérelmet. Az ügyfelek száma ezt követően minden évben csökkent, újabb (drasztikus) változást a 2016-os év hozott, innentől a korábbi töredékére csökkent az esetszám. A szolgáltatás jelenleg is elérhető, az adósságkezelésbe bevonható tartozások minimum időszaka jelenleg két hónap, így a kistartozások gyorsan felszámolhatók és jó eséllyel megállítható egy-egy ügyfél adósságcsapdába kerülése.

A szociálisan rászoruló fővárosi közüzemi díjfizetők támogatását végző Hálózat Alapítvány juttatásai szervesen beépültek a kerület adósságkezelési szolgáltatásába, az általuk nyújtott pénzbeli támogatás mértéke és számossága is jelentősnek mondható. Az adósságkezelési szolgáltatásban a maximális támogatás jelenleg 550 ezer forint, amiből maximum 300 ezer forint lehet a Hálózat Alapítvány támogatása, és 250 ezer a kerületé. A Hálózat Alapítvány rugalmasan működik, megfelelő indoklással olyan, egyébként rászoruló ügyfeleket is támogat, akik valamelyik kritériumnak éppen nem felelnek meg.

Átmeneti gondozás

2018. január 01-jétől megkezdte működését a JSzSzGyK-n belül a Családok Átmeneti Otthona, melyhez a Gyermek Átmeneti Otthonából áthelyezésre került a négy, addig krízislakásként működő telephely, illetve a Készenléti Szolgálat működtetése. Ennek eredményeképp az intézmény struktúrája is megváltozott; megalakult az Átmeneti gondozás (ÁG) szakmai egység.

A Gyermek Átmeneti Otthona jelenleg egy telephelyen, 12 fő ellátását tudja biztosítani. A Családok Átmeneti Otthona két telephelyén 40 (34+6), külső helyszíneken pedig további 20 férőhellyel rendelkezik.

A kerületi átmeneti gondozás célja, hogy szervesen illeszkedve a kerület szociális és gyermekvédelmi rendszerébe segítséget nyújtson, és fogadja az életvezetési problémák vagy más szociális és családi krízis miatt átmenetileg otthontalanná vált hátrányos helyzetű józsefvárosi családokat és gyermekeiket, továbbá befogadja a védelmet kereső egyedülálló szülőket, várandós és bántalmazott anyákat és gyermekeiket, illetve a szülészetről kikerülő anyákat gyermekükkel együtt, valamint a várandós anyákat élettársukkal vagy férjükkel együtt, ha ezt igénylik.

A szakmai egység feladata a gyermekek átmeneti gondozása a VIII. kerület egész területére kiterjedően Gyermek Átmeneti Otthonában és Családok Átmeneti Otthonában (ellátási szerződés alapján, a II., V., VI. kerületek számára egy-egy férőhely biztosítása).

A feladatok integrált, többcélú intézményben történő ellátása a hatékonyabb működést, az erőforrások célszerűbb kihasználását, a gyorsabb információcserét szolgálja.

Az átmeneti gondozás formái – a Gyermek Átmeneti Otthona és a Családok Átmeneti Otthona – között közvetlen információcsere valósul meg, ami lehetővé teszi a gyermek és a családok számára leginkább megfelelő ellátási forma kiválasztását.

Prevenációs programok szervezése, klubtevékenységek, szabadidős programok lebonyolítása mind a Gyermek Átmeneti Otthona, mind a Családok Átmeneti Otthona profiljának megfelelően történik. Az egységek munkatársai gyakran az együttes megvalósításban, közösen szervezett programokkal segítik egymás munkáját.

A helyzetelemzés során feltárt problémák, nehézségek:

- A megfelelő humán kapacitás hiánya a JSZSZGYK több egységét is érinti. A magas fluktuációból adódóan a családsegítők, esetmenedzserek, esetgazdák személye nagyon gyakran változik az egyes ügyekben. A központ munkatársainak, de főként az ügyfeleknek gyakran nehézséget okoz a kapcsolattartás, mert egy új segítő új ügyfelfogadási időt, új elérhetőséget jelent, és a bizalmi kapcsolat felépítése is újra kezdődik. Van olyan kliens, aki azért veszti hitét a rendszerben, mert nem talál egy állandó kapcsolódási pontot, unja, hogy a történetét újra és újra elmesélje. Az újonnan érkező szakembernek be kell tanulnia, hogy rutinosan tudjon tovább irányítani, és tájékoztatást adni a helyi viszonyokról. Egy-egy konkrét ügyben, esetkonferencián, esetmegbeszélőn nehézség, ha nincs olyan ember jelen, aki folyamatában végig tudta volna követni az esetet, és teljesebb körű rálátással, több tapasztalattal rendelkezne arról.
- A Családok Átmeneti Otthona a lakhatási krízisbe került családok számára nyújt gyors segítséget, azonban jelenleg az átmeneti otthonok a kerületben és országszerte telítettek, hosszú várólistákkal működnek, így ezen családok

elhelyezése sok esetben szinte lehetetlen.

- A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat ügyfélkörében egyre többen vannak, akik nem beszélnek magyarul, így a szakemberek és közöttük lévő kommunikáció nagyon nehézkes és korlátozott.
- 2026-ig bezárólag tervezzük a Gyermek Átmeneti Otthonának új, a jogszabályoknak és szakmai szempontoknak megfelelő telephelyre költöztetését. Az egység jelenleg a Szentkirályi utca 15. szám alatt, egy régi építésű, körfolyosós társasház első emeletén működik, ami könnyen megközelíthető, azonban az alapvető funkciók ellátására nem megfelelő.

Célok

- az önkormányzati támogatások elérésének további növelése,
- a rendszeres támogatások súlyának növelése,
- a támogatások mértékének, elérhetőségének (flexibilitásának) hozzáigazítása a háztartások igényeihez, jövedelméhez és teherbíró képességéhez.
- a szociális szolgáltatásoknál fontos cél a szakemberek megtartása, szakmai tudásuk fejlesztése, a napi munkájuk során fellépő kiégés-veszélyre reflektáló intézkedések bevezetése, és javadalmazásuk szinten tartása.
- szociális hírlevél elindítása az érintettekkel dolgozó szakemberek számára az elérhető támogatásokról.
- az interkulturális kihívásokhoz alkalmazkodó eljárások bevezetése (pl. nyelvi akadályok lehetőség szerinti áthidalása, nyelvtanulás, speciális nyelvi csoport kialakítása, speciális csoportok létrehozása).

Hozzájárulás a közszolgáltatásokhoz

A Községi Részvételi Iroda feladata a helyi lakosság aktivizálása, a szolidaritás erősítése, valamint a civil szervezetek, informális közösségek, önkormányzati intézmények és a helyi lakosság közötti együttműködés erősítése, a kölcsönös tanulás és információcsere támogatása, valamint a széleskörű közérdekű és közérthető tájékoztatás (ez utóbbi a Polgármesteri Kabinet kommunikációs stábjával együttműködésben).

A szociális ellátórendszerrel szorosan együttműködik a Községi Részvételi Iroda által működtetett józsefvárosi zöld szám, amely ingyenes csatornát biztosít minden kerületi lakos számára, akinek segítségre vagy tájékoztatásra van szüksége. A Községi Részvételi Iroda által szervezett helyi önkéntesek szintén rendszeresen együttműködnek a szociális ellátórendszer intézményeivel, különösen a pandémiás vagy egyéb krízishelyzetekben. Szintén a Részvételi Iroda és a Polgármesteri Kabinet kommunikációs stábjának koordinációjával valósulnak meg az önkormányzat adománygyűjtő kampányai, amelynek során pénzbeli és természetbeni adományokat gyűjtünk a helyi rászorulókat támogatására.

A Községi Részvételi Iroda kiemelt feladata a Polgármesteri Kabinet kommunikációs stábjával együttműködésben a közérthető tájékoztatási formák megteremtése és az önkormányzat szolgáltatásairól szóló információk eljuttatása a lakosság széles köréhez. Ennek érdekében számos online és offline felületet működtet, amelyeken kiemelt figyelmet kapnak a sérülékeny csoportok számára fontos információk. Kiemelt célcsoportként kezeljük az önkormányzati lakásban élő bérlőket és az ő jogtudatosságuk és tájékozottságuk növelését.

A helyi lakosok közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása érdekében 2023 májusától a Polgármesteri Hivatal új ügyfélszolgálati helyiséget alakított ki, hogy segítse a hatékony és ügyfélbarát eligazodást és azok is hozzá tudjanak jutni az elektronikus ügyintézéshez, akiknek nincs megfelelő technikai felszerelésük vagy jártasságuk az online ügyintézéshez.

Lakhatási szegénységben élők esélyegyenlősége

Az önkormányzat Gazdasági Programjának megfogalmazása szerint Józsefváros egyik legnagyobb problémája a lakhatási szegénység, ami jellemzően más szociális hátrányokkal együtt és egymással összefüggésben jelentkezik. A lakhatási szegénység kapcsán nem csak rossz minőségű lakásokról beszélhetünk, hanem sok más társadalmi problémáról is: szegregátumok kialakulásáról, rossz egészségügyi helyzetről, valamint olyan óvodák és iskolák létrejöttéről, ahonnan a magasabb társadalmi státuszú szülők másik kerületbe viszik gyermekeiket. Az önkormányzat alapvető törekvése a társadalmi sokszínűség fenntartása és az egyes kerületrészek közötti szakadék csökkentése: ne legyenek olyan lakóterületek, ahol csak szegények, de olyanok se, ahol kizárólag jómódúak élnek. A kerület fejlesztését nem a szegények kiszorításával, hanem élethelyzetük javításával kell elérni. A lakáspolitikát az egyik legfontosabb eszköz ennek a törekvésnek a megvalósításában.

Mindezt szem előtt tartva, Józsefváros Önkormányzata 2022 májusában elfogadta a kerület **közép- és hosszútávú vagyongazdálkodási tervét**, melynek központi eleme a bérház- és bérlakásfejlesztési program. A terv egyebek mellett tartalmazza az önkormányzati bérházak és önkormányzati tulajdonú üres telkekkel kapcsolatos elképzeléseket, valamint kijelöli a bontandó, felújítandó vagy funkcióváltásra javasolt bérházak körét. A vagyongazdálkodási terv jelenti a kiindulópontját, az önkormányzat által évente elfogadott **lakásgazdálkodási tervnek**. A lakásgazdálkodási terv kimutatást tartalmaz az előző évi lakásgazdálkodásról és a tárgyévra hasznosításra bevonni tervezett lakásokról, a Lakásrendeletben meghatározott szempontok szerint.

Az elmúlt években jelentősen változtak a lakásviszonyok a kerületben, csakúgy, mint a főváros egészében. Annak ellenére, hogy a lakosságszám csökkent, Budapesten 2001 és 2022 között 17 százalékkal nőtt a lakásállomány. Ugyanebben az időszakban a VIII. kerületben 17 százalékkal csökkenő népesség mellett, közel 20 százalékos növekedés következett be a lakásállományban. A KSH 2022-es népszámlálási adatai szerint a kerületben 47.886 lakás volt, ami a teljes Budapesti állomány 5 százalékát teszi ki. Ez alapján egy józsefvárosi lakásra nem egészen 1,5 lakos jut, ami a legalacsonyabb értékek közé tartozik a fővárosban. A tényleges érték ennél kedvezőtlenebb, mert azt a nem lakott (üresen álló vagy más célra hasznosított) lakások torzítják. A 2022-es népszámláláskor a kerületi lakások 22,5 százaléka nem volt lakott, és ez az arány a főváros egészére jellemző növekvő trendet mutat. Józsefvárosban az önkormányzati lakások a teljes lakásállomány nyolc százalékát teszik ki, ami a legmagasabb kerületi érték, a budapesti átlag kb. kétszerese.

A kerületi lakásviszonyok egyik szembeötlő jegye a lakások alacsony alapterülete. Rendkívül magas az egyszobás lakások aránya, több mint 30 százalék, ami a budapesti átlag kétszerese. Ezzel összefüggésben kirívóan magas az alacsony létszámú, illetve egy főből álló háztartások száma a kerületben. A zömmel kisméretű lakásokból álló kínálat a kerületbe költözőket is szelektálja háztartásméret szerint. A lakásállomány minősége javult, azonban érdemben elmarad a budapesti átlagtól.

2022-ben a józsefvárosi lakott lakások közel 3 százaléka volt alacsony komfortfokozatú (félkomfortos vagy annál rosszabb), míg a főváros egészében ez csupán alig 1 százalék. A gyenge minőségű lakások száma ugyanakkor a 2001-ben megfigyelt állapotokhoz képest radikálisan csökkent (21-ről 3%-ra). A helyzet azóta is minden bizonnyal tovább javult az új lakások építésének és a folyamatosan zajló lakásfelújításoknak köszönhetően.

Józsefváros kedvező fekvése és közlekedési hálózattal való kiemelkedő ellátottsága révén jelentős ingatlanpiaci célterületté vált, amiben nagy szerepet játszott a 2003-ban induló Corvin-sétány program és a 4-es metró megépítése. 2001 óta a kerületben majdnem 8000 lakás épült. A lakásállományhoz viszonyítva a 9. és a 13. kerület után itt épült a legtöbb új lakás, ugyanakkor itt volt a legmagasabb a lakásmegszűnés mértéke is. Méret szempontjából kedvezőtlen az új építésű lakások összetétele, mivel nagyon magas az egyszobás lakások aránya, és a legalacsonyabb az újonnan épített lakások alapterülete. Hosszútávon aggasztó, hogy az amúgy is kevés zöld területtel rendelkező, erősen beépített, nagyon forgalmas, rossz levegőjű kerület élhetősége csökken az újonnan épített, hatalmas lakótömbök miatt. A 2013. évi mélypont óta folyamatosan emelkedik a budapesti, és ezen belül a józsefvárosi lakások négyzetméterenkénti ára, de ha a 8. kerületi lakásárakat a velük összehasonlítható három kerület – a 6., 7. és 9. kerület – átlagához viszonyítjuk, akkor 2013 és 2017 között stagnálást, utána enyhe növekedés tapasztalhatunk.

Célok:

- A fizetési problémák ellensúlyozásaképp a lakhatási támogatás bevezetése, a nagy összegű lakbérhátralékok kezeléséhez szükséges szabályozás kialakítása és a szociális lakbér jövedelmi kategóriáinak átalakítása megtörtént. A hátralékkezelés rendszerének további korszerűsítése, az adósságrendezésre és a lakhatási támogatásokra fordított összegek növelése, a szociális lakbérrel kapcsolatos tájékoztatás javítása, valamint a lakhatással, hátralékkezeléssel foglalkozó szociális munkások számának növelése szükséges.
- Az elhelyezés nélküli kilakoltatásokkal összefüggésben további speciális férőhelyek kialakítása szükséges a Lélek-Programon belül, valamint a külső szervezetekkel való együttműködés előmozdítása az átmeneti és a tartós elhelyezéshez szükséges férőhelyek biztosítása érdekében.

Városrész rehabilitáció

A lakások esetében is megfigyelhető Józsefváros egyes részeinek különbözősége. A kerület legjobb helyzetű negyedei a kertvárosias Tisztviselőtelep és Százados negyed, illetve a Palotanegyed, míg legrosszabb helyzetű negyedei a Magdolna és az Orczy negyed.

A legrosszabb helyzetű kerületszomszágok fejlesztését szolgálta a 2005 – 2008. között lezajlott Magdolna Negyed Operatív Program (MNOP), amelyik az első integrált szociális városfejlesztési program volt Budapesten. 2008 és 2015 között megvalósult az MNOP második és harmadik üteme is. A 15 évre tervezett program első felében elért eredmények közül a legfontosabbak között említhető, hogy létrejött a negyed közösségi központja, a Kesztyűgyár Közösségi Ház; a Mátyás térről kiindulva jelentősen javult a közterületek minősége, kedvezően átalakult a közterület-használat módja; megújult 16 db önkormányzati tulajdonban lévő bérház, 450 lakás vonatkozásában jelentősen emelkedett a lakhatás minősége (pl.: a nem komfortos vagy összkomfortos lakások aránya 56%-ról 12%-ra csökkent), részleges felújításon esett át 7 db vegyes tulajdonban lévő társasház; kialakulóban van a városrészhez

kötődő, önálló civil „mozgalom”, helyi érdekvédelem; csökkent az elköltözési hajlandóság; a lakosság helyben tartása mellett nőtt a városnegyed vonzereje.

A kerületszomszédok közötti különbség csökkentését nem szolgálta, hogy a 2010-ben induló Európa Belvárosa Program keretében nagyobb józsefvárosi önkormányzati forrásokat fordítottak a Palotanegyed, mint a legrosszabb helyzetben lévő kerületszomszédok fejlesztésére.

A Magdolna-Orczy negyed fejlesztésére az önkormányzat támogatást nyert a VEKOP 6.2.1-15. kódszámú "Leromlott településrészekben élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása, társadalmi és fizikai rehabilitációja Budapesten" című európai uniós pályázaton.⁵ A 2019 és 2022 között megvalósuló városrehabilitációs program a társadalmi, a foglalkoztatási és a bűnmegelőzési, valamint a lakhatási problémák megoldására fordít kiemelt figyelmet. A program keretében egyebek mellett megvalósult két 100%-ban önkormányzati tulajdonú lakóingatlan teljes felújítása, 180 önkormányzati lakás homlokzati nyílászárójának cseréje, két önkormányzati ingatlan homlokzati hőszigetelése, valamint 8 lakóház elhanyagolt udvarának „zöld” elveknek megfelelő átépítése. A foglalkoztatási alprogram részeként megkezdte működését a képzéseknek és közösségi programoknak helyet adó Foglalkoztatási és Közösségi Iroda (FOKI), egy megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató védett munkahely és Fejlesztő-Oktató Központ. Az önkormányzat a közbiztonsági alprogram részeként hazánkban kuriózumnak számító problémaorientált közösségi rendészeti modellt valósított meg a kerületi rendőrkapitánysággal szorosan együttműködve. A program során körzeti rendészek és rendőrök "jó gazdaként" felügyelték a kerület azon részeit (Magdolna és Orczy negyed), melyek közbiztonsági szempontból kiemelten veszélyeztetettnek minősülnek. Annak érdekében, hogy az érintett negyedek biztonságosabbak, rendezettebbek legyenek, a rendőr- közterületfelügyelő párosok rendszeresen járőröztek párban, és különböző olyan eseményeket (police cafék, fórumok, bűnmegelőzési programok) szerveztek, amelyek során közvetlen kapcsolatba tudtak kerülni a helyben lakókkal, és közösen tudtak megoldásokat keresni a számukra veszélyt jelentő problémákra. Emellett elindult a szomszédsági házfelügyelő program, melynek keretén belül rendészeti és házfelügyelői feladatokat láttak el a programban részt vevő szakemberek olyan házakban, melyekben komolyabb együttélési problémák alakultak ki a lakók között, vagy a városrehabilitációs folyamat során nagyobb mértékben megváltozott a lakók összetétele.

Önkormányzati bérlakások

Józsefváros lakásszektorának további fontos jellegzetessége és egyúttal az önkormányzati gazdálkodás szempontjából komoly kihívás az önkormányzati bérlakások magas száma, amely egyúttal hatalmas lehetőség is.

A Vagyongazdálkodási terv rögzíti a 100%-os tulajdonrészű bérházakkal, valamint az önkormányzati tulajdonú üres telkekkel kapcsolatos közép (2022-2024) és hosszú távú (2025-2029) elképzeléseket. Kijelölte az akkor 130 darab bontandó, felújítandó, funkcióváltásra javasolt és épületszerkezeti felújítást nem igénylő bérházak körét, valamint egységes koncepció szükségességét hangsúlyozta a Diószegi tömbre.

Az önkormányzat a 2022 óta eltelt időben több bérházat értékesített, illetve értékesítési szándékkal kiürített. 2024-ben 8 bérházat sajátított ki az állam a Nemzeti Közszolgálati Egyetem számára. Ezen kívül két épület, bár lakások vannak benne,

⁵ <http://rev8.hu/Portfoli%C3%B3/morczy/>

funkcióját tekintve nem bérházként működik. Ebből adódóan aktuálisan 112 bérház szerepel a vagyongazdálkodással kapcsolatos tervekben. A 2022 óta bekövetkezett változásokat az alábbi táblázat összegzi:

2022 óta bekövetkezett fejlemény	Épületek száma
Értékesítve	6
Kisajátítva	8
Kiürítve, értékesítésre vár	3
Nem bérház	2
Összesen	19

A józsefvárosi bérház-állomány egy részének épületszerkezeti állapota erősen leromlott, az épületek felújítása gazdaságtalan, néhány épület bontása pedig elkerülhetetlenné vált. A vagyongazdálkodási terv 29 db bérházat jelölt bontandónak. Jelenleg 23 bérház tartozik ebbe a kategóriába, ahol 103 lakás lakott.

7 „funkcióváltó” épületben, ahol a lakófunkció megszüntetését tervezzük, összesen 19 lakott lakás található. Az ezekben az épületekben található kevés számú lakás fenntartása nem gazdaságos, ugyanakkor - elsősorban városkép megőrzés miatt - nem szeretnénk ezeket az épületeket lebontani. Az állam által kisajátított épületekben, valamint a Diószegi S. u. 20. sz. alatti házban további 189 lakásban élnek bérlők. Ezeknek a lakásoknak a kiürítése értelemszerűen befolyásolja a lakásgazdálkodással kapcsolatos terveket, hiszen a bontandó épületekben nem célszerű bérlakást felújítani, ugyanakkor a bontandó épületekben élő bérlők számára felújított lakásokat kell biztosítani más önkormányzati épületben, vagy társasházban.

Az Önkormányzat tulajdonában a kisajátítás után jelenleg 3825 lakás van, közel kétharmada önkormányzati bérházban található, egyharmada társasházi lakás. A lakások több mint kétharmada 1 lakóhelyiséggel rendelkezik, 20%-a komfort nélküli vagy szükséglakás. Általánosságban elmondható, hogy a lakások rossz műszaki állapotban vannak. Ezzel szorosan összefügg, hogy a bérlakások 20%-a üres: ezen lakások becsült felújítási költsége összességében meghaladja az 5 milliárd forintot.

Az Önkormányzat bérházfejlesztési programjának alapelve, hogy a bérház és bérlakásállomány értékesítéséből származó bevétel nagy részét bérház- és bérlakásfejlesztésre fordítja. A Lakásgazdálkodási terv évente kijelöli a következő évben felújítandó önkormányzati bérházak és lakások körét. Az 50 felújítandóként megjelölt önkormányzati bérházból 2022-24 között 16 épületben zajlottak le a felújítás kivitelezési munkák, 4 épületben pedig nagykarbantartást bonyolítottunk le. Jelenleg 10 épületet újítunk, és további 18 tervezés vagy közbeszerzési eljárás alatt áll. 2023-

tól az Önkormányzat lakásfelújítási keretszerződést írt ki pályázatra, ami a lakásfelújítások gördülékenyebbé, gyorsabbá tétele érdekében jön létre.

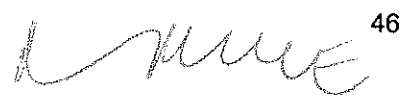
A Vagyongazdálkodási tervben rögzített 29 bontandó épületből 2022-től kezdődően 8 épület került kiürítésre, melyek közül ötöt értékesített az Önkormányzat.

Az állami tulajdonba került lakóépületek lakói számára a vonatkozó kormányrendelet alapján 2026. január 31-ig kell cserelakást biztosítani az Önkormányzatnak. Ebből adódóan 2025-ben prioritást jelent ezeknek az épületeknek a kiürítése.

Az alábbi táblázatban látható, hány bérlő milyen jogcímen lakik jelenleg a kisajátított épületekben:

Telek	Lakásszám	Lakott lakások száma	Bérlő	ebből: határozatlan idejű	Jogcím nélküliek száma
Diószegi S. u. 18	97	47	44	30	3
Diószegi S. u. 22	53	31	29	19	2
Diószegi S. u. 24	14	4	4	3	0
Diószegi S. u. 26	23	7	7	2	0
Diószegi S. u. 28	8	3	3	3	0
Sárkány u. 1	24	19	19	14	0
Korányi S. u. 20	16	9	8	6	1
Dugonics u. 11	18	14	12	7	2
Összesen	253	134	126	84	8

2024 nyarán az Önkormányzat értékbecslést készített az érintett lakóépületekben. Ezzel párhuzamosan a JGK Zrt. munkatársai az összes, rendezett szerződéssel rendelkező bérlő esetében felmérték a cserelakásra, vagy pénzbeli térítésre vonatkozó

 46

igényeket. Ez alapján a 8 kisajátított épületben élő – jelen állás szerint – 124 elhelyezendő bérlő közül 25 bérlő igényelt elsősorban pénzbeli térítést és 99 bérlő jelezte, hogy mindenképpen cserelakást szeretne. A cserelakások biztosítására jelen helyzetben a szűkös időkeret és a költséghatékonyság szempontjából a lakásvásárlás, és jelenleg is önkormányzati tulajdonú lakások felújítása kínálkozik a leginkább kivitelezhető megoldásnak.

Az önkormányzati lakásállományt hatalmas hátralék terheli, 2019 végén 2660 jelenlegi vagy volt bérlőnek volt összesen 1,3 milliárd forintnyi tartozása. Ezeknek a tartozásoknak közel 60 százaléka 2012 előtt halmozódott fel és minden bizonnyal javarészt behajthatatlan, a tartozók egy része már nem is él az adott lakásban. Ezt figyelembe véve a hátralékrendezés megterhelő és kevés eredménnyel járó munka. A tartós hátralék nagy pénzügyi terhet jelent az önkormányzatnak, ugyanakkor rendkívüli mértékben rontja a tartozó családok életminőségét is. 2019 végén 56 család esetében volt jogerős kilakoltatási végzés kizárólag lakbérhátralék miatt, és közel 300 végrehajtási eljárás volt folyamatban, mintegy 300 millió Ft összértékben. A fenyegető kilakoltatás réme folyamatos stresszt és ebből következő egészségromlást eredményez, egyben a fizetési hajlandóságot is nagymértékben rontja.

A hátralékok rendezése érdekében az Önkormányzat már 2022-ben is több eszközt alakított ki az új Lakásrendeletben. A nagyösszegű hátralékkal rendelkező önkormányzati lakáshasználók számára nyújt további alternatívát a 2023-ban bevezetett Adósságkezelési akcióprogram.

Ennek keretében

- 2025. év végéig az alacsony jövedelmű és 500 000 forintot meghaladó lakbér, illetve különszolgáltatási díjhátralékkal rendelkező, önkormányzati lakást használó háztartások számára lehetővé vált a felhalmozott tartozás egészének bevonása a hátralékkezelésbe, a korábban elérhetőnél nagyobb mértékű, 80 százalékos támogatási intenzitás, valamint 58 hónapos részletfizetési időszak alatt.
- A JSzSzGyK és a JGK Zrt. által közösen javasolt esetekben, a Bizottság döntése alapján az 500 000 forintot meghaladó közműhátralékkal rendelkező lakáshasználók számára lehetővé vált, hogy az Önkormányzat a közműszolgáltatók felé megtéríti, a lakáshasználó számára pedig megelőlegezi az ott hátralékos összeget. Ezáltal a lakáshasználó az Önkormányzatnak törleszti az adósságát a közműszolgáltatók által biztosított maximális törlesztési időszaknál jóval hosszabb, 58 hónapos futamidő mellett.

A program részeként továbbá esetmegbeszélő munkacsoport állt fel a JSzSzGyK, a JGK Zrt., valamint a Polgármesteri Hivatal munkatársaiból. A munkacsoport kétheti esetmegbeszélő egyeztetésen vizsgálja, hogy az egyes nagyösszegű hátralékkal rendelkező jogcím nélküli lakáshasználók esetében milyen lehetőségek vannak a jogcímesítésre, valamint biztosítja az érintettek számára az információk átadását.

2024-ben alakítottuk ki a LÉLEK-Esély lakások rendszerét, egyelőre pilot jelleggel. A program keretében azokat, akik esetében a jogviszony rendezéshez nem elegendő a hátralékkezelés, szociális munkás is támogat.

Lakáspolitikai

A lakhatás tekintetében a legveszélyeztetettebb csoportok az alacsony jövedelmű családok, a gyermeküket egyedül nevelő szülők, a pályakezdők, az egyedül élő időskorúak, a nagycsaládosok és a súlyos betegséggel küzdő családok. Bár ezt a

helyzetet a korábbi szociális szolgáltatástervezési koncepció is megállapította, a lakáselosztás tényleges rendszere egyáltalán nem a veszélyeztetett csoportok lakhatásának javítását szolgálta. Az üres lakások elosztása alapvetően két csatornán történt: közszolgálati dolgozók számára pályázaton kívül, valamint olyan pályázatokon, ahol a nagyobb jövedelműek több pontot kaptak. Ennek a lakáselosztási rendszernek kifejezett célja volt a lakosságcsere.

A Józsefvárosi Önkormányzat a lehetőségek függvényében minél többféle társadalmi csoportnak kíván lakásbérleti lehetőséget nyújtani.

Az anyagi, egészségi vagy életkori okokból lakásfelújításra nem képesek számára teljesen felújított lakásokat hirdet meg, a nagyobb anyagi erővel rendelkezők számára pedig a piaconál alacsonyabb, de a költségelví lakbért jelentősen meghaladó (kvázi-piaci) lakbérért, felújítandó lakásokat. Újonnan létrehozott közbűlső kategóriát jelent az a megoldás, melynek során az önkormányzat rendbe hozza a falon belül lévő szerkezeti elemeket, a befejező munkálatok pedig a bérlőkre hárulnak.

A 2020-ban bevezetett új józsefvárosi lakáspolitikai és lakáselosztási rendszer a lakásínségben szenvedők helyzetének javítását célozza, ami alapvető fordulatot jelent a lakáspolitikában. Az önkormányzat jelenlegi gyakorlatában a lakáskörülmények és a rászorultság mértéke alapján, teljesen átlátható folyamat keretében ítéli oda a pályázati lakásokat. A lakáselosztás új pályázati pontrendszerének bírálati szempontjai a jelenlegi lakásínség mértékén és az együtt költözők szükségletein alapulnak, figyelembe véve azt is, hogy van-e tartósan beteg, gondozásra szoruló a családban, illetve van-e volt állami gondozott. A korábbi nem átlátható gyakorlattal szemben a jobb lakásra irányuló minőségi csere is bekerült a pályázati folyamatba. A 2021-ben elfogadott Lakásrendelet egyszerűsítette és átláthatóbbá tette a lakáspályázatok lebonyolítását. Jelentősen csökkentek a pályázók bürokratikus nehézségei, az eljárás áttekinthetőbbé vált és a pályázók részére kevesebb adminisztratív feladattal jár.

2015-2019 között 20 darab - szűk célcsoport részére szóló – lakáspályázat került meghirdetésre összesen 91 lakásra vonatkozóan, melyre összesen 816 pályázat érkezett. Az Önkormányzat 2020-tól 2024 végéig 24 lakáspályázatot hirdetett meg, összesen 165 lakás bérleti jogára, melyekre nem kevesebb mint 1936 pályázó nyújtott be jelentkezést. A pályázatok kétharmadában a lakások felújítási kötelezettség mellett kerültek meghirdetésre. Elmondható, hogy rendkívül nagy az igény a szociális bérlakásokra a kerületben, ezen belül is leginkább a felújított lakásokra.

2025-ben öt lakáspályázaton összesen 34 lakást tervez meghirdetni az Önkormányzat, melyből 18 felújított állapotú. A felújítandó lakások esetén is részlegesen, 60%-osan elkészült lakásokat is hirdetünk: ebben az esetben a bérlőnek csak bizonyos befejező munkákat kell elvégeznie. Emellett törekvünk még a felújított lakások célcsoportjának egy szűkebb meghatározása: ez egyrészt csökkenti a túljelentkezések számát, másrészt olyan háztartásoknak is lehetőséget biztosít a lakáshoz jutásra, melyek nehezebben tudnak pozícióba kerülni a nagycsaládos pályázók mellett. Ilyenek az egyedülálló szülők, idősek, vagy a gyermektelen fiatal párok csoportjai. Ennek érdekében a következő évben az életvitelszerűen a kerületben élők, valamint az egyfős háztartások számára is hirdet felújított lakáspályázatot az Önkormányzat.

2024-től a pályázatokhoz kapcsolódó feladatkörök a vagyonkezelőtől a Polgármesteri Hivatalba kerültek.

A tapasztalatok alapján a jövőre vonatkozó reális cél évente két lakáspályázati ciklus lebonyolítása, felújított és felújítandó lakások pályáztatásával. A meghirdetett lakások számát mindig az aktuálisan elérhető lakásállomány határozza meg.

Az Önkormányzat a pályázaton való bérbeadás mellett speciális célokra is hasznosít lakásokat:

Bérlőkijelölési jogot, illetve közszolgálati lakásokat biztosít több, a kerület szempontjából kiemelten fontos munkát ellátó szervezetnek. Jelenleg összesen 114 ilyen lakás található az állományban, amelyeket pl. a Rendőrség, a Katasztrófavédelem, az OMSZI hasznosít szolgálati lakásként.

A korábbi években fokozatosan kivezetésre került a közszolgálati jelleg és a bérlőkijelölési jog biztosítása az intézmények számára ugyanezekre a lakásokra, ami a bérlő jogviszonyának megszűnésekor megkönnyíti az újabb munkavállaló beköltözését.

2022 és 2023-ban, két alkalommal az Önkormányzat a korábbiaktól eltérően, pályázat útján, civil- és egyházi szervezetek számára hirdetett meg pályázatot bérlőkijelölési jog elnyerésére. Összesen 5 szervezet 11 lakásra nyert felújítási kötelezettség mellett 10 éves bérlőkijelölési jogot. A második évben a Főváros Részvételi Költségvetéséhez csatlakozva, a Fővárosi Önkormányzat írta ki a saját felhívását, amelynek keretében lakásonként 5-5 millió Ft-ot biztosított a lakások felújítására civil szereplőknek.

Az önkormányzat a korábbi gyakorlat alapján a saját szervezetei számára is biztosított közszolgálati lakásokat – jelenleg összesen 104 ilyen lakásban élnek bérlők. Ezeket a lakásokat megüresedésük után az Önkormányzat elsődlegesen a pályázati rendszeren keresztül kívánja hasznosítani, azaz visszaveszi a hasznosítható lakások körébe.

Speciális esetet képeznek a házfelügyelői lakások. Jelenleg 28 önkormányzati bérházban van egy-egy kijelölt házfelügyelői lakás, ebből 24 lakott. Főleg a komplex együttélési problémákkal terhelt házakban akadályozott a konfliktusok, problémák megoldása ezen a módon, ebből adódóan a felügyeleti feladatok ellátása a takarításra korlátozódik. A házfelügyelő lakások rendszere emiatt felülvizsgálat alatt áll.

Az önkormányzat a hajléktalanná válás megelőzésére, illetve a hajléktalanságból való kivezető utak megteremtésére külön állományt működtet: a Családok Átmeneti Otthona, valamint a LÉLEK-Program számára kiléptető lakásokat biztosít, melyek lehetővé teszik az intézményi ellátásból való továbblépést. Az Önkormányzat a meglevők mellett évente további 2-2 kiléptető lakást tervez biztosítani erre a célra az intézmények számára.

Ezen túl krízislakásokat tart fenn, hogy valamilyen rendkívüli esemény/körülmény bekövetkezte esetén biztosított legyen az azonnali elhelyezés. A krízislakásban történő elhelyezés során bizonyos esetekben határozott idejű bérleti szerződést, egyéb esetben használati szerződést köt az Önkormányzat – ez az elhelyezés indokától függ. Jelenleg 15 lakás van krízislakásként elkülönítve erre a célra. A korábbi években egyes lakásokat felújított, a nem hasznosítható és felújítandó lakások esetében pedig megszüntette a krízislakás kijelölést. A krízislakás állomány fejlesztése a jövőben is szükséges.

Összességében tehát elmondható, hogy az Önkormányzat célja a következő években az üres, rossz állapotú lakásállomány nagyarányú csökkentése, az állomány minőségének javítása. A felújított lakásokba egyrészt a bontandó épületekből kiköltöztetett lakók fognak beköltözni, másrészt pedig pályázaton tervezzük őket meghirdetni. Fontosnak tartjuk, hogy legyen több lehetőség legalább részlegesen felújított lakásokra pályázni. Emellett pedig speciális célokra (kiléptető vagy házfelügyelői lakások) is tervezünk lakásokat felújítani.

A felújítások tervezése során szempont volt a lakások alapterülete, a lakóépületek állapota, valamint az akadálymentesítés lehetősége is. Az önkormányzati lakásállomány egyik súlyos problémája a kisméretű lakások magas aránya. A nagyobb méretű lakások számának növelésére két stratégiát alkalmaz az Önkormányzat, egyrészt felméri az egymás melletti, kisméretű lakások összenyitásának lehetőségeit, másrészt pedig a lakásfelújítások ütemezése során prioritizálja a nagyobb alapterületű lakásokat. A lakásfelújítások tervezése során ezen túl szempont a mozgássérültek számára kiadható, akadálymentes lakások körének bővítése.

A lakásállomány súlyos problémája az arányaiban rendkívül nagyszámú jogcím nélküli lakáshasználó. A jogcím nélküli státusz kialakulásának oka lehet többek között, ha a bérlet a bérleti szerződés lejártát követően nem nyújtja be határidőben a szerződésfolytatás iránti kérelmét, vagy ha a bérleti szerződésben foglalt kötelezettségeinek megszegése miatti bérbeadási felmondást követően a lakást nem hagyta el.

Jelenleg a Józsefvárosi Gazdálkodási Központ Zrt. nyilvántartása alapján 366 lakás van, ahol jogcím nélküli lakáshasználók élnek, ebből 163 háztartás az elmúlt 5 évben veszítette el jogcímét, a többiek korábban.

Ami a hátralék összegét illeti, az egyes kategóriákba tartozók helyzetének rendezése más-más eszközöket igényel. Belátható időn belül lehetséges a kisebb összegű (50 ezer Ft alatti), illetve a hátralékkal egyáltalán nem rendelkező volt bérlet jogviszonyának visszaállítása, ami a jogcím nélküliek 64%-át (235 háztartás) érinti.

A jogcím nélküli lakáshasználók 36%-a (131 háztartás) esetében lesz szükség hátralékkezelési támogatás bevonására: ebből 46 esetben, a nagyobb összegű (500 ezer Ft feletti) hátralékot felhalmozók adósságrendezéséhez komoly és hosszútávú beavatkozásra lesz szükség. Ezt a csoportot célozza a 2023-ban létrejött Adósságrendezési akcióprogram

A hajléktalanná válás megelőzése érdekében a Józsefvárosi Önkormányzat a fővárosban az elsők között foglalta határozatba a megfelelő elhelyezés nélküli kilakoltatások tilalmát, és a megfelelő elhelyezés kötelezettsége az új Lakásrendeletbe is beépült. A kilakoltatások megelőzésével, és a méltányos megoldások, valamint a megfelelő elhelyezés biztosításának kidolgozásával állandó munkacsoport foglalkozik.

Célok

- Fontos cél a lakásállomány folyamatos fejlesztése a lakások és bérházak tervezett felújításán keresztül. Cél évi 70-80 lakás teljeskörű felújítása, szükség esetén komfortosítása. A állami kisajátításokkal érintett épületek lakóinak elhelyezése során cél a lakásállomány összetételének javítása jobb minőségű lakások vásárlásán keresztül.

- A speciális igényű csoportok (hajléktalanságban élők, állami gondozásból kikerülők, támogatott lakhatásra szoruló) lakhatásának biztosítása érdekében az önkormányzat több lakást tervez biztosítani intézményi használatra – kiléptető lakásként, illetve intézményi elhelyezésként.
- Az önkormányzat átfogó intézkedéseket tervez a lakásvesztés megszüntetése érdekében. Ennek része a hátralékkezelés rendszerének korszerűsítése, az adósságrendezésre és lakhatási támogatásra fordított összegek növelése, a szociális lakbérrel kapcsolatos tájékoztatás javítása, valamint a hátralékkezeléssel foglalkozó szociális munkások számának növelése.
- Az Önkormányzat megszüntette az elhelyezés nélküli kilakoltatások gyakorlatát, átmeneti elhelyezésre pedig létrehozta a Lélek-Esély lakások rendszerét gyermekes családok, idősek, illetve egyéb okokból fokozottan védelemre szoruló emberek részére.
- Az elhelyezés nélküli kilakoltatásokkal összefüggésben fejleszteni kell a külső szervezetekkel való együttműködést az átmeneti és a tartós elhelyezéshez szükséges férőhelyek biztosítása érdekében.

Hajléktalan emberek esélyegyenlősége

A hajléktalan személyek száma, helyzete és életkörülményei nehezen mérhetők fel a kerületben. A „Február harmadika” adatfelvétel és a kutatók által a KENYSZI-ből lekért adatok alapján 2016 és 2021 között lassú, de egyértelmű csökkenés látható országosan a hajléktalan emberek számában. 2023-ban a számuk mérsékelten emelkedni kezdett, 2024 telén pedig a szállások kihasználtsága ismét 90% fölé emelkedett.

2021 novemberében a Józsefvárosi önkormányzat önkéntesek és szakemberek bevonásával felmérést készített a kerületben utcán élő hajléktalan emberek körében. A számlálást először a szállók nyitása előtt 16 órától 18 óráig, majd az éjjeli órákban a szállások működése idején 22 óra és éjfél között végezték. A felmérés célja annak megállapítása volt, hogy hány ember tölti azt az adott napot és éjszakát Józsefvárosban közterületen. „A számlálás visszaigazolta az utcai segítők tapasztalatát, hogy a szállások igénybevételehez hasonlóan jelentősen csökkent a közterületen élő hajléktalan emberek száma is. 2021. november 10-én Józsefváros valamennyi közterületét végigjárva délután 52, éjjel 43 közterületen tartózkodó emberrel találkoztak a számlálók. Mivel 12 ember azonos volt mindkét időszámban, ez összesen 83 különböző embert jelent.”⁶

Az önkormányzat és a szociális ellátórendszer tagjai különböző ellátásokon keresztül igyekeznek megteremteni a lehetőséget számukra a mindennapi szükségleteik biztosítása és a társadalomba való visszailleszkedésük segítésére.

Az önkormányzat konkrét feladatait a szociális biztonság megteremtésének vonatkozásában a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény írja elő (továbbiakban: Mőtv). Az Mőtv. a 13. § (1) bekezdése alapján számos egyéb feladat mellett az önkormányzat feladata a területén hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának, valamint a hajléktalanná válás megelőzésének biztosítása. A Szociális Törvény értelmében a főváros területén a hajléktalan-ellátással kapcsolatban a kerületi önkormányzatok

⁶ <https://jozsefvaros.hu/hir/77211/felmeres-keszult-jozsefvarosban-az-utcan-elo-hajlektalan-emberek-koreben->

alapellátási kötelezettsége az utcai szociális munka ellátásának biztosítása, valamint a hajléktalanná válás megelőzése.

Józsefváros Önkormányzata önként vállalt feladatként a Józsefvárosban hajléktalanná vált személyek komplex rehabilitációját segíti elő a későbbiekben részletesen ismertetésre kerülő LÉLEK Program keretében, a krízisidőszakban pedig 2014 óta működteti az ún. „Életmentő Pontot”, továbbá segíti a kerületben nagy számban található fővárosi hajléktalanellátó intézmények munkáját.

A kerületben az alábbi szolgáltatások érhetők el:

- **éjjeli menedékhelyek** - egy-egy éjszakára nyújtanak szállást, így minden nap nyitás előtt sorba kell állni. Mosási, fürdési lehetőséget biztosítanak, valamint egyszerű vacsorát.
- **átmeneti szállások** - a szállók alacsony térítési díj fejében folyamatos tartózkodást tesznek lehetővé hajléktalan emberek számára. Vannak szállók, amelyek előtakarékosságot is elvárnak. Ezekre a szállókra általában várólista van, vagyis nem lehet azonnal bekerülni.
- **hajléktalanok otthona** - teljes ellátást, orvosi felügyeletet biztosító szálláslehetőség, elsősorban budapesti lakóhellyel rendelkező, 56 évesnél idősebb nyugdíjasok számára. Térítési díj ellenében igénybe vehető.
- **nappali melegedő** - ingyenes szolgáltatás, igénybevételéhez 7 hónapnál nem régebbi tüdőszűrő lelet szükséges, a szolgáltatások helyenként eltérőek.
- **népkonyha** - ingyenes szolgáltatás, igénybevételéhez fél évnél nem régebbi tüdőszűrő lelet és néhol saját evőeszköz szükséges.

A hajléktalan emberek számára a kerületben elérhető szolgáltatások részletes adatait a melléklet tartalmazza.

A Menhely Alapítvány Diszpécser Szolgálat minden, a hajléktalan embereket érintő szolgáltatásról tud felvilágosítást adni a nap 24 órájában elérhető telefonszámán, a hét minden napján (pl. étkezés, szálláslehetőségek, mosási lehetőségek, férőhelyek stb.), és utcai gondo- zó szolgálatot, vagy krízisautót tud a helyszínre küldeni, amennyiben ellátatlan, bajba jutott hajléktalan ember ügyében kér valaki segítséget.

A hajléktalanellátásban dolgozó szakemberek körében elfogadott az az álláspont, hogy az elmúlt évtizedekben jelentősen megváltozott a hajléktalanellátás klienskörének összetétele: a szolgáltatásokat igénybevevők a korábbiakhoz képest idősebbek, betegebbek, kevésbé önellátók, ezért az ellátórendszer a jelenlegi formájában már sokkal kevésbé képes jól ellátni, a szükségleteiknek megfelelő szolgáltatásokat nyújtani a számukra.

Utcai szociális munka a kerületben

A Menhely Alapítvány Józsefvárosi Utcai Gondo- zó Szolgálat 2000 óta működik. Munkájuk során a hajléktalanság formáinak igen széles skálájával találkoznak: a nem lakás céljára szolgáló helyiségekben, elhagyott gyárépületekben, ipartelepeken lakókkal; a lépcsőházakban, kapualjakban éjszakázókkal; a belvárosi aluljárókban berendezkedő és nehezen motiválható fedél nélkül élő emberekkel. A területre érkező új hajléktalanokkal felveszik a kapcsolatot, a meglévő ügyfeleket folyamatosan látogatják, és igény szerint segítik.

A Józsefvárosi Utcai Gondo- zó Szolgálat háttérintézménye a Menhely Alapítvány Práter utcai Nappali Melegedője. A munkatársak elsődleges célja, hogy felhívják az utcán éjszakázók figyelmét az intézmények szolgáltatásaira. A Nappali Melegedőben

tisztálkodhatnak, étkezhetnek; továbbá információt szerezhetnek a szociális ellátásokról, szálláslehetőségekről, munkalehetőségekről.

Munkájuk mára közismertté vált, a lakosságon kívül a VIII. kerület, illetve a főváros hatóságai – a rendőrség, az önkormányzat, valamint a közterület-fenntartók – is egyre gyakrabban kéri a szociális munkások segítségét a felmerülő problémák kezeléséhez, aluljárók és más területek felderítéséhez.

A Szolgálat az utcai szociális munkát munkanapokon, 16 órától napi 6 órában biztosítja. Krízisidőszakban 0-24 óráig (hétvégeken és ünnepnapokon is) a Diszpécser Szolgálat által koordinált Krízisautó reagál a bajba jutott hajléktalan emberekkel kapcsolatos lakossági bejelentésekre városszerte, így a kerületben is.

2020 óta a Józsefvárosi Önkormányzat is hozzájárul a szervezet működéséhez: egyrészt a szervezetet bízta meg az utcai szociális munka alapellátás elvégzésével, másrészt ehhez állami támogatást kiegészítő forrást is biztosított.

Életmentő Pont

A Józsefvárosi Önkormányzat 2014-től működteti saját forrásból az „Életmentő Pontot”. Az „alacsonyküszöbű” bejutást lehetővé tevő 20-25 ágyas krízis férőhelyre az utcai szociális munkások, a közterület felügyelők, és a Krízisautó munkatársai helyezhetnek el a Menhely Alapítvány Diszpécser Szolgálatának koordinálásával közterületen tartózkodó, vagy egyéb okokból a kihülés kockázatának kitett ügyfeleket abban az esetben, ha intézményi kapacitáshiány, vagy aktuális állapotuk miatt a hajléktalanellátó rendszer nem tudja őket befogadni. Az Életmentő Pont a krízisidőszakban, december és március között működik.

Az így megvalósuló ellátás színvonalasabb és hatékonyabb lett, mint amit korábban a Dankó utcai telken felállított sátor biztosítani tudott, mert az ellátó szervezet nem csak a fűtött épületről, ágyakról, mosdási lehetőségről gondoskodik, hanem a bekerülők egészségügyi ellátásáról és tovább helyezéséről is. Ez azt is jelenti, hogy az Életmentő Pontra történő elhelyezés nem az adott éjszaka átvészeléséről szól csupán, hanem arról is, hogy aki vállalja az együttműködést a helyzete javítása érdekében, az nem fog visszakerülni az utcára. Az Életmentő Pontra bekerülő hajléktalan emberek nagyobb részét sikerült magasabb szintű ellátásba helyezni (többnyire a BMSZKI szállásnyújtó intézményeiben).

2020 telétől az Életmentő Pont működtetését forrásátadás mellett, szolgáltatási szerződés keretében a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (BMSZKI) biztosítja. Az intézmény a 1087 Kőbányai út 22. sz. alatti épületben működik.

Lélek-Program

2011 őszén indult a hajléktalanná vált emberek és a hajléktalanság veszélyének kitett családok rehabilitációját komplex módon kezelő LÉLEK-Program (Lakhatási, Életviteli, Lelki- segítségnyújtási, Egzisztencia-teremtési Közösségi Program). A program alapvető célja a hajléktalanságból kivezető út megteremtése, a lakhatási lehetőségek fokozatos biztosítása, a hajléktalanok munkaerő-piaci integrációja. A programba azok jelentkezhetnek, akik legalább 1 éves józsefvárosi illetékességgel rendelkeznek. A részvétel további feltétele a munkaképesség, családok esetében pedig a gyermeknevelésre való alkalmasság. A program működését az Önkormányzat saját költségvetéséből finanszírozza.

A LÉLEK-Program fő helyszínei:

LÉLEK-Pont - A Lélek Program adminisztratív és szolgáltatásszervező központja. Célja a Józsefváros területén hajléktalanná vált emberek elérése, bevonása, és a programmal kapcsolatos információk biztosítása.

LÉLEK-Ház - A lakhatás biztosításának első lépcsője. A Lélek-ház elsődleges feladata a programba kerülők felkészítése az önálló életvitelre. Először itt kapnak szállást a munkával rendelkező jelöltek, ahonnan egy idő után önkormányzati tulajdonú ún. LÉLEK lakásba, majd bérlakásba kerülhetnek. Maximális létszám: 14 fő.

Családos Közösségi Szállás - A családi közösségi szálláson lakhatási krízisbe került gyermekes családok elhelyezése történik. Az ingatlan 5, akár többgyermekes család elhelyezését is lehetővé teszi.

LÉLEK-lakások - A program a LÉLEK-Házban és a Családos Közösségi Szálláson rehabilitáción résztvevők számára minimum 1 év időtartamra önkormányzati bérlakást biztosít. A program 21 lakással gazdálkodik, mely mindegyikében laknak jelenleg.

Önkormányzati bérlakások - Az elhelyezés a LÉLEK lakásokból való kiköltözés után önkormányzati bérlakásokba történik. A LÉLEK-Pont 1 évig, a határozott idejű bérleti szerződés lejártáig, utógondozást végez a rehabilitált személlyel, illetve családdal. Velük az 1 év lejártá után 10 éves határozott idejű bérleti szerződést köt az önkormányzat.

Mind a LÉLEK-Program, mind a Családok Átmeneti Otthona esetében kulcsfontosságú, hogy valóban nyitva álljon az intézményi lakhatásból való továbblépés lehetősége. Az önkormányzat ezért 2020 óta évente minimum 2-2 kiléptető lakást biztosít a LÉLEK Program, valamint a Családok Átmeneti Otthona számára.

LÉLEK-ESÉLY lakások: A LÉLEK-Program hajléktalanság megelőzését szolgálja 2024-től a LÉLEK-Esély program, amely olyan önkormányzati lakásban élőknek nyújt a kilakoltatással szemben alternatívát, akik jelentős adósságot halmoztak fel, valamilyen magatartási vagy életviteli probléma miatt kerültek kilátástalan élethelyzetbe, továbbá sok esetben a lakás törvény szerinti lakhatóvá alakítása is akadályozott. A program keretében a felmondott bérleti szerződéssel rendelkező ügyfél / család 1-3 évre kaphat lakhatást, intenzív szociális munka, adósságkezelés és a közösségi együttélési szabályok betartásának vállalása mellett egyszobás, komfortos, beköltözhető állapotú, e célra kijelölt lakásban. Az önkormányzat 2024-ben 6 lakást biztosított a program elindítása érdekében. Ezek a lakások a JSzSzGyK telephelyei, rájuk vonatkozóan a LÉLEK-Program köt intézményhasználati szerződést. 2025-ben cél a lehetőségeknek megfelelően további lakások biztosítása a program kiszélesítésére.

Célok

- Józsefváros Önkormányzata a hajléktalanság radikális csökkentésére törekszik. Támogatni kívánja a hajléktalan emberek lakhatásának megoldását, és a közösségbe történő integrálásukat, növelni igyekszik a hajléktalan emberek lakáshoz jutását biztosító LÉLEK-Program támogatását, valamint fenntartja és fejleszti a Családok Átmeneti Otthonát és Gyermek Átmeneti Otthonát.
- Az önkormányzat a hajléktalanellátó szervezetekkel együttműködve, a hajléktalan

emberek lakhatásának biztosítása érdekében megkezdte egy „elsőként lakhatás” jellegű program kidolgozását, a lakás- és szociálpolitikai eszközök megerősítése mentén pedig fontos lépéseket kíván tenni a hajléktalanná válás megelőzése érdekében.

- Az önkormányzat lehetséges eszközeivel támogatja és ösztönzi, hogy a Fővárosi Önkormányzat által elfogadott Hajléktalanügyi Stratégia elveinek megfelelően a hajléktalan emberek számára kevésbé zsúfolt, ember léptékű férőhelyek és az ügyfelek igényeire jobban reagáló, emberközpontú szolgáltatások jöjjenek létre.
- A hajléktalan ellátásban úgynevezett "fekete lyuk" a pszichiátriai betegséggel is küzdők segítése. Megfelelő intézmények és szolgáltatások hiányában ellátásuk nem megoldott. A probléma országos szintű, de a kerületben tartózkodó hajléktalanok közül is sokakat érint.
- Az önkormányzat az utcai munka további fejlesztése érdekében az ellátást biztosító szervezetekkel szorosabb kapcsolatra törekszik és saját szervezeteit is fejleszti a feladat ellátása és összehangolása érdekében.

Albérletben élők esélyegyenlősége

Magyarországon jelenleg a lakosság körülbelül egytizede lakik albérletben. A Habitat for Humanity összegzése⁷ szerint a magyar albérletpiac két legnagyobb problémáját a biztonság és a megfizethetőség hiánya okozza. A jelenlegi intézményi, szabályozási és ellenőrzési feltételek mellett a tulajdonos számára kockázatos kiadni a lakását, a bérlőnek pedig nem nyújt hosszabb távon megfizethető és biztos lakhatást a magánbérleti szektor. A jelenlegi szabályozás nem rendelkezik kellő részletességgel a bérlő és a bérbeadó kötelezettségeiről és jogairól, a vitarendezés drága és lassú bírósági eljárás keretében zajlik. Gyakori a szerződés nélküli lakáskiadás, ami ellenőrizhetetlenné teszi a szektort, a bérlőt pedig még kiszolgáltatottabb helyzetbe hozza. Az elmúlt években a lakbérek emelkedése jelentősen meghaladta a keresetek növekedését, mindezek ellenére a bérleti szektor folyamatosan növekszik, egyre többen, főként a fiatalok közül, laknak albérletben.

A kifejezés is mutatja, hogy a magyar kultúrában és közbeszédben még nem került a helyére a lakásbérlet intézménye. A XX. század fordulója után azt nevezték albérlőnek, akik egy lakásbérletől (aki magántulajdonostól, vagy épp a Tanácstól bérelt lakást) tovább bérelte a lakás egy részét. Ma a fogalom a lakásbérlekre is kiterjed, és általánosítva azokat illeti, akiknek nincs saját tulajdonuk, és valami miatt a másokéban kénytelenek élni. A lakhatási válság terjedésével ezek az emberek elnevezésükben is alárendeltté, kiszolgáltatottá és a jogaikban korlátozottá váltak.

A HVG 2024 decemberi helyzetképe szerint a 2023-as szárnyalás után beragadni látszanak az átlagos albérletárak Budapesten, miután 2024 utolsó negyedében egyre nehezebbé vált, és több időbe került ingatlant kiadni a 250 ezer forintos lélektani határ felett.

Egy magánbérlet és lakáskiadók közvetítésével foglalkozó vállalkozás adatai alapján 2024 decemberében a fővárosi bérbeadók átlagosan 249 ezer forintért kínálták kiadó lakásukat, ám ugyanebben az időszakban a bérlők fizetési képessége tovább csökkent, az év utolsó hónapjában már csak átlagosan 215 ezer forintért kerestek bérleményt, és ezzel 16 százalékosra nyílt az árólló a kínálati és keresleti oldal között.

Bár a teljes évben az inflációt alig meghaladó mértékben, 4,2 százalékkal nőttek átlagban a bérleti díjak, a budapesti lakhatási válság így is tovább mélyült.

Míg a KSH által számolt elméleti fogyasztói kosárban 1,4 százalékos súllyal szerepel a lakbér, addig a való életben szintén a KSH által számolt 439 ezer forintos nettó átlagfizetéssel rendelkező bérlő a jövedelme 57 százalékát fizeti ki egy átlagos lakás havi díjára. Ezért a bérleti díjak és a megélhetési költségek elmúlt években lezajlott drágulása olyan mértékben rontotta a bérlők fizetőképességét, hogy 2024-ben már nem tudtak lépést tartani a bérleti díjak korábbi emelkedésével.

Célok

- A 2026-os választási évhez közeledve a közbeszédben és a médiában egyre nagyobb teret kap a lakhatási válság, így nem elképzelhetetlen, hogy a kormányzat is lépéskényszerbe kerülhet egy bérlőket célzó program kialakításával.
- A lakásbérleti piac fehéritése felé bérlői oldalról bérleti díj támogatással, bérbeadói oldalról adókedvezmény előterjesztésével is jelentős lépést lehetne tenni. Amíg ez nem történik meg, az önkormányzat a Lakásügynökség tevékenységének kiszélesítésével és lakhatási támogatás biztosításával tudja segíteni a magánszektorban lakást bérlők helyzetét.
- Az albérlésben élők szempontjából problémát jelenthet, hogy a közszolgáltatások egy része a hivatalos lakóhelyhez kötött, a főbérlők egy része pedig akár évek óta a területben élőket sem hajlandó bejelenteni. Különösen a gyermekekre irányuló szolgáltatások fejlesztéséhez, és a rászorulókhöz való eljuttatásához elengedhetetlen a közeljövőben az érintettek számának felmérése, a későbbiekben pedig egy automatizált adatgyűjtés kialakítása.

Energiaszegénység

A leggyakrabban használt definíció szerint “egy háztartás akkor tekinthető energiaszegénynek, ha nem képes megfelelő szintre fűteni lakását, illetve a megfelelő fűtés aránytalan terhet jelent számára”.⁸ Az energiaszegénység legfőbb befolyásoló tényezői a háztartások jövedelme, az energiahordozók ára, valamint a lakások típusa, állapota, felszereltsége és az épületek energiahatékonysági jellemzői.⁹ Ugyan a szegény háztartások és az energiaszegény háztartások között jelentős az átfedés, fontos a kettő között különbséget tenni. Bár a jövedelmi helyzet és a magas energiaárak fontos tényezők az energiaszegénység viszonylatában, ugyanakkor ezek a problémák a nem szegény háztartások között is fellép(het)nek. A valódi differenciáló ok a harmadik tényező, az ingatlan energetikai státusza. Ez annak köszönhető, hogy az energiaszegénységben élők ingatlanai általában rosszabbul hőszigeteltek, rosszabbak a nyílászárók és korszerűtlenebb a fűtési rendszerük is, és nincs megfelelő anyagi háttérük, hogy ezen változtassanak. A jövedelem növelésével a háztartások kikerülhetnek a szegénységből, de – rossz energiahatékonyság mellett – az energiaszegénységből viszont nem.¹⁰ **Ezért az energiaszegénységből való kitöréshez külső támogatásra van szükség.**

⁸ <https://energiaklub.hu/temak/energiaszegenyseg>

⁹ <https://habitat.hu/sites/lakhatasi-jelentes-2020/energiaszegenyseg/>

¹⁰

Az energiaszegénység társadalmi, gazdasági és egészségügyi probléma is egyben. A nem megfelelő hőmérsékletű (nem megfelelően fűtött vagy hűtött) háztartásokban való élet negatívan hat az emberi egészségre és jóllétre. Az energiaszegénység hatása közt szokás említeni fizikai (főként légzőszervi) és mentális (szorongás, elszigeteltség érzése) megbetegedéseket, az épületek állapotának drasztikus romlását – valamint az ezzel együtt járó fokozódó klímakárosító kibocsátást – és a háztartások megnövekedett adósságát. Ebből kifolyólag azok az egyének, akik nem tudják kielégíteni alapvető energia szükségleteiket, kiszolgáltatottak, nem tudnak részt venni társadalmi ügyeik formálásában, és a közösség, illetve az állam vagy önkormányzat támogatására szorulnak. Az energiaszegénység mindezek mellett környezetvédelmi probléma is. Mivel a takarékosabb és környezetkímélőbb rendszerekre való átállás drága, így éppen a legszegényebb réteg rendelkezik a relatíve nagyobb ökológiai lábnyommal, miközben még sokat is kénytelen fizetni; ami egy ördögi körhöz vezet: gyakran rezsi hátralék halmozódik fel, ami végső esetben akár a lakhatás elvesztéséhez is vezethet. Tehát az energiaszegénységből való kijutáshoz külső (állami és önkormányzati) segítségre van szükség.

A Józsefvárosi Klímavédelmi Intézkedési Terv egyik intézkedéseként az önkormányzat vállalta, hogy előkészíti egy épületenergetikai, otthonfelújítási tanácsadó iroda létrehozását. Egy ilyen iroda **RenoPont** néven 2021 decemberében nyílt meg Józsefvárosban, a *RenoHub* uniós program támogatásával. Ez energetikai, jogi, pénzügyi, technikai segítséget nyújt a lakosság és a gazdaság szereplői számára. Első körben energetikai szakemberekkel felméri a lakások állapotát, meghatározzák

12

57

1. Mass

64

a teendőket, majd finanszírozási tervet dolgoznak ki, végül állami és EU-s pályázat forrásokat felhasználva cserélik, javítják a fűtési rendszereket.

A RenoPont irodán belül egy munkatárs a *PowerPoor* projekt keretében kifejezetten energiaszegénységben élő háztartásoknak segített alternatív, önerő nélküli finanszírozási megoldásokat találni pl. energiaközösségek létrehozásával, közösségi finanszírozási formák meghonosításával stb.), amelyekkel javíthatnak az élethelyzetükön. A projekt magában foglalta a kis léptékű energiahatékonyság növelő eszközök és a megújuló energiaforrások használatát. További cél volt az is, hogy a projekt elemeinek végrehajtása során az elsődleges célcsoport, azaz a lakosság aktív részesevé legyen a folyamatnak.

Célok

- az önkormányzati lakásállomány energetikai fejlesztése az egyéb szükséges felújításokkal összekötve,
- a közműhálózatok felhalmozódásának hatékonyabb monitoringjának kiépítése, közművek kikapcsolásának megelőzése, közművek visszakapcsolásának támogatása szociális munka és a hátralékkezelési támogatás eszközeivel;
- Felvilágosító előadások, szóróanyagok készítése a nyílászáró cserék utáni lakáshasználatról a lakások páratartalmának szabályozásáról, a lakások "bedunasztolódásának", penészesedésének megelőzése, kezelése érdekében;
- önkormányzati bérlők energetikai hatékonyságot növelő beruházásainak támogatása otthonfelújítási támogatáson keresztül
- A lakhatási támogatás és az energiaár támogatások folyamatos monitoringja.

Egészségügyi ellátás

Országos viszonylatban Budapest egészségi állapota kedvezőnek számít, ugyanakkor az egyes kerületek között jelentős különbségek mutatkoznak. Az utolsó rendelkezésre álló adatok alapján a II., V. és a XII. kerület lakosai remélhetik a legmagasabb, a XXIII., a VIII., a XX. valamint a X. kerületben élők pedig a legalacsonyabb élettartamot születésükkor (2012). A legtöbb idő előtti (65 éves kornál korábbi) halálozást okozó megbetegedés (rosszindulatú daganatos betegség, szív- és érrendszeri megbetegedés, emésztőrendszeri betegségek, légzőrendszeri betegség) tekintetében a 8-ik kerületi népesség általában veszélyeztetettebb, mint a budapesti átlag.

Fentieket támasztják alá egy 2020 májusában végzett kutatás megállapításai is: „Bár Józsefvárosban található a főváros legtöbb egészségügyi intézménye, az itt élő lakosok – különösen a férfiak – korai halálozásának esélye sokkal nagyobb, mint más kerületekben. Józsefváros halandósági hányadosa huszonöt százalékkal haladja meg a budapesti átlagot, a VIII. kerületi emberek a fővárosi átlagnál 7,6 évvel korábban halnak meg. Egy józsefvárosi férfinak átlagosan 9,4 évvel kevesebb adatik meg, mint egy II. kerületben lakónak. Józsefváros társadalmi-gazdasági szempontból leghátrányosabb kerületrészében, a Magdolna negyedben a legnagyobb azoknak az aránya, akik úgy halnak meg, hogy arról a háziorvos nem is értesül.”¹³

¹³ Balázs András: Vírusjárvány és városi szegénység. A nagyvárosi szegény csoportok egészséghátrányai a Magdolna negyed példáján. Szociológiai Intézet, 2020. Május
https://szociologia.tk.mta.hu/uploads/files/BalazsAndras_Virusjarvany_es_varosi_szegenyseg_F.pdf

 65

A mortalitási statisztikák alapján a betegségek többségéért részben olyan krónikus betegségek felelősek, melyek kialakulását sok esetben az egészségtelen táplálkozás, dohányzás, alkoholfogyasztás, mozgásszegény életmód alapozza meg. Az okok között ugyanakkor fontos megjegyezni környezeti hatásokat is. Józsefvárosban az egyik legkisebb arányú a zöldfelület, és a fővárosi átlagot is meghaladja a levegőszennyezettség. A morbiditási és mortalitási mutatók nem egyformán jellemzőek a kerület összes negyedére, illetve az egész lakosságra, szoros összefüggés mutatkozik az iskolázottság és az egészségtudatosság, illetve az iskolázottság és a korai halálozási kockázat között. Több kutatás is rámutat, hogy a legveszélyeztetettebb, legmagasabb korai halálozási kockázatú lakosság mindaddig láthatatlan marad az egészségügyi ellátók számára, amíg valamilyen maradandó vagy akár halált okozó betegség miatt nem kerül vele kapcsolatba. Ebben a stádiumban viszont már az elindult folyamat megállítására is kevés az esély.

A Józsefvárosban praktizáló háziorvosok betegforgalma, a házi- és házi gyermekorvosokra jutó lakosok száma, az egy háziorvos és házi gyermekorvosra jutó lakosságszám tekintetében nem térnek el lényegesen a fővárosi átlagtól. Jelenleg 45 háziorvosi és 8 gyermekorvosi körzet van a kerületben. 2019-ben az egy háziorvos által ellátott esetek száma 6779 volt a kerületben (a budapesti átlag 7970). Egy gyerekorvos átlagos évi forgalma Budapesten 5657, a VIII. kerületben az átlagnál magasabb, 5849 eset volt.

Az egészségügyi szakellátási feladatokat a kerületben a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat által fenntartott – 2015. évben megújított – Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ (JEK) látja el.

A Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ által ellátott feladatokat a következő táblázat összegzi:

Kötelező feladatok	- Háziorvosi alapellátás működtetése - Háziorvosi ügyelet működtetése - Járóbeteg gyógyító szakellátás és gondozás működtetése (allergológia, bőrgyógyászat, diabetológia, fül-, orr-, gégészet, gasztroenterológia, ideggyógyászat, pszichiátria, kardiológia, laboratórium, lézerterápia, nőgyógyászat, ultrahang, urológia, onkológia, ortopédia, reumatológia, röntgen, sebészet, szemészet, támasz-addiktológia, TBC és pulmonológia, tüdőszűrő) - Ifjúság-egészségügyi gondozás működtetése
Önként vállalt feladatok	- Foglalkoztatás egészségügyi alapellátás működtetése – A gyermek és háziorvosi rendelők közmű számláinak rendezése a közműszolgáltatók felé - A felnőtt és gyermek háziorvosok

	részére, külön szerződés alapján komplex szolgáltatás nyújtása (veszélyes hulladék elszállítása, mosatás, vényrendelés, laboranyagok szállítása, mobil és vezetékes telefonköltségek továbbszámlázása) - „Szűrőszombatok” szervezése
--	--

Fontos kiemelni a rendelőintézet „Ingyenes Szűrőszombat” elnevezésű akcióját, melynek keretében a józsefvárosiak havonta egy szombaton ingyenesen vehetnek részt különböző orvosi vizsgálatokon, szűréseken. A program 2009 óta működik, célja, hogy a józsefvárosi lakosok részére az Egészségügyi Központ szervezésében megvalósuló ingyenes szűrővizsgálatok igénybevételével, egyszerűen, várakozási idő nélkül és térítésmentesen valósuljon meg a lakosság körében leggyakrabban előforduló népbetegségek kiszűrése, azok kockázatára való figyelemfelhívás.

A kerületben számos további egészségügyi intézmény működik, köztük a Semmelweis Egyetem több klinikája, a Péterfy Sándor Utcai Kórház-rendelőintézet és Baleseti Központ részeként üzemelő baleseti központ, a Szent Rókus Kórház, valamint a Heim Pál Gyermekkorház.

Az elmúlt időszakban megtörtént a háziorvosi rendelők fejújítása. A 2016-ban bevezetett józsefvárosi egészségügyi életpályamodell keretében a háziorvosok munkakörülményeinek javítása és az infrastruktúra fejlesztése érdekében 2018-ban eszközpályázatot írt ki az önkormányzat.

Az Önkormányzat 184 millió forint támogatást kapott a JEK szakrendelő eszközparkjának fejlesztésére az Egészséges Budapest Program keretében, melyhez maga további 46 millió forintos önrészt biztosított.

Az Egészséges Budapest Program, mely egy átfogó egészségügyi infrastrukturális fejlesztési program, számos kerületben működő intézményt érint: a Szent Rókus Kórházat, a Heim Pál Gyermekkorházat és a Péterfy Sándor utcai Kórház és Baleseti Intézetet. A Képviselő-testület döntése értelmében a Józsefvárosi Önkormányzat együttműködési megállapodást kötött az Állami Egészségügyi Ellátó Központtal: e szerint a két fél közösen, egymással szorosan együttműködve törekszik az Egészséges Budapest Programban megfogalmazott célkitűzések lehető legteljesebb megvalósítására.

A 2022-ben záruló Budapest-Józsefváros, Magdolna-Orczy Negyed Szociális Városrehabilitációs program (a projektről részletesen a lakhatási fejezetben írnak) keretében elkészült "Foglalkoztatás-egészségügyi Stratégiai terv és cselekvési program", amit az önkormányzat képviselő testülete elfogadott, így megkezdődött annak megvalósítása.

Az egészségügyi ellátások szervezése kapcsán fontos megjegyezni, hogy az életvitelszerűen a kerületben lakók között igen magas a bejelentés nélkül itt élők aránya, az ő ellátásuk pedig jelentős terhet ró az ellátórendszerre. Ezek az emberek betegségük esetén a kerületben keresnek egészségügyi ellátást, a területi ellátási kötelezettségek megállapításakor azonban a közigazgatás számára rejtve maradnak, hiszen semmilyen nyilvántartás szerint nincsenek a kerületben. Egy, a témával foglalkozó kutatás megállapítása szerint: "Ezeknek az embereknek a megjelenése az

alapellátásban esetleges. Ha valakinek kicsi gyermeke van, mindenképpen a védőnőt és gyermek háziorvost igénybe kell vennie, tehát ez a réteg gyorsan megjelenik az ellátásban. A felnőttek inkább akkor jelentkeznek be a háziorvosnál, ha rendszeres gyógyszer ellátásra vagy betegállományra van szükségük. A gyakorlat inkább az, hogy lehetőség szerint csak ambuláns ellátásban keresik meg a kerületi, illetékes háziorvost, nem jelentkeznek át a vidéki orvostól.”¹⁴

Célok

- A kerület egészségügyi alap- és szakellátása jelenleg is jónak mondható. Az egészségügyi ellátás minőségének fenntartása és javítása az önkormányzat alapvető céljai közé tartozik. Ennek megteremtése az ellátás folyamatos figyelemmel kísérése, monitorozása, a lehetőségek bővítésének kidolgozása által történik. Az önkormányzat célja az, hogy a kerület egészségügyi ellátása a jelenlegihez képest is jobb színvonalú legyen.
- Az eszközpark folyamatos megújításán túl az Egészségügyi Intézet és a háziorvosok a lehetséges intenzitással vegyenek részt a gyógyító-megelőző munkában, hogy a kerület lakossága továbbra is magas szintű, és méltányos ellátásban részesüljön.
- Felmérés és ellátási terv készítése az egészségügyi biztosítási jogviszonnyal nem rendelkező kerületi lakosok érdekében, az Egészségügyi Terv keretein belül, annak érdekében, hogy betegsége esetén ne maradjon ellátatlanul senki, és biztosítatlanság esetén a megfelelő együttműködések kialakuljanak a kerületi és a területi ellátást biztosító, valamint az ellátást finanszírozó intézmények között.

A romák esélyegyenlősége

Általános helyzetkép

A roma közösség helyzetének és esélyegyenlőségének javítása érdekében a Józsefvárosi Önkormányzat elfogadta az *Egyenlőség és társadalmi igazságosság program Józsefváros roma lakosságáért 2023-2028* című programot, amely részletesen tárgyalja az ezen a területen szükséges intézkedéseket, ezért ez a fejezet csak a legfontosabb elemeket emelni ki.

A magyarországi roma közösség helyzete az elmúlt években több területen romlott. A probléma gyökerei a szociális helyzet, a szegregáció és a diszkrimináció. Az állami és önkormányzati szolgáltatások színvonalának csökkenése – például az oktatásban tapasztalható tanárhiány és az egészségügyi szolgáltatások elérhetetlensége – különösen a roma közösségeket. A lakhatási támogatások főként a középosztályt célozzák, míg a legszegényebbek helyzete tovább romlik. Bár a foglalkoztatási mutatók javultak, ez a legjobb a közfoglalkoztatási programoknak köszönhetően, amelyek az utóbbi időben szűkültek.

A tankötelezettség 16 évre csökkentése és más diszkriminatív intézkedések akadályozzák a roma integrációt. A roma közösség sokszínűsége hiányzik a reprezentáció és a kulturális támogatás tovább nehezíti a társadalmi beilleszkedést.

A tanárhiány tovább fokozódott, és az oktatási szegregáció elleni küzdelem továbbra is elégtelenek. Az EU nyomására egyes inkluzív oktatási programokat indítottak, de ezek még nem hoztak mérhetően tartós eredményeket. Az energiaárak növekedése és a gazdasági válság miatt a mélyszegénységben élők, köztük a romák, egyre kiszolgáltatottabb helyzetbe kerültek. Az állam továbbra is a középosztályt támogatja a lakhatási programokkal.

¹⁴ Budapest VIII. kerület lakosai egészségi állapotának elemzése -
<https://docplayer.hu/10471993-Budapest-viii-kerulet-lakosai-egeszsegi-allapotanak-elemzese.html>

Az egészségügyi rendszer válsága tovább mélyült, különösen a háziorvosi ellátásban tapasztalható hiány sújtja a szegényebb közösségeket. A roma közösségek számára a prevenciós programok és alapellátás szinte teljesen elérhetetlenné váltak a legszegényebb régiókban. Az egészségügyi mobil szolgáltatások bővítésére tett lépések csak részleges megoldást kínálnak.

A közfoglalkoztatási programok további szűkítése miatt a foglalkoztatottsági növekedése stagnált, és a roma munkavállalók munkaerőpiaci helyzete ismét romló tendenciát mutat.

Szociális helyzet

A magyarországi romák túlnyomó többsége tartós szegénységben él, és ez különösen igaz a Józsefvárosban élő roma közösségekre is. A kerület a legnagyobb városi roma közösség otthona Magyarországon, ahol a szegénység és a szociális problémák a budapesti átlagnál is súlyosabban érintik a helyi lakosokat, köztük a romákat.

Az alacsony iskolázottság, a diszkrimináció és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézségei tovább mélyítik a roma közösség problémáit.

A marginalizált csoportok számára nehezen elérhető a hagyományos információs csatornák és a szükséges szolgáltatások. Számos roma fiatal hagyja el az iskolarendszert anélkül, hogy olyan végzettséget szerezne, amely esélyt biztosít a foglalkoztatásban.

Bár néhány önkormányzati és civil program – például tanodák és mentorálási projektek – segíti a roma fiatalokat, ezek hatása továbbra is korlátozott, mivel az iskolai szegregáció és a rendszeres tanárhiány mélyreható problémákat okoz.

Az iskolák többsége nem rendelkezik elegendő forrással és szakértelemmel a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok megfelelő támogatásához. A 16 éves tankötelezettségi korhatár bevezetése pedig tovább növeli az iskolából lemorzsolódók arányát.

Az állami és önkormányzati szociális háló jelentős gyengülése figyelhető meg. Az olyan programok, mint a lakhatási támogatások, gyakran a középosztály felé irányulnak, így a roma közösségek számára nem érhetők el. A szociális ellátások sokszor nem jutnak el a legnagyobb szükségben lévőkhöz.

A közfoglalkoztatási programok szűkülése miatt a munkalehetőségek csökkentése, és a roma közösségek számára a hosszú távú, stabil foglalkoztatás lehetősége továbbra is minimális. A munkaerőpiacra való belépésüket gátolják az alacsony iskolai végzettség és az előítéletek.

Az önkormányzat a Karácsony Sándor Közalapítvány kezelésében 2022-ben alapított, Balogh Lajos nevét viselő programban 10 és 30 év közötti fiatal művészeknek, művész növendékeknek biztosít ösztöndíjakat és mentor támogatását. 2022-ben 30 fő jutott egy éven át támogatáshoz, a 2023-2024-es tanévben összesen 28 fiatal kapott megemelt ösztöndíjat. Ezenkívül bevezetünk egy új ösztöndíj kategóriát, ami 30 feletti roma művészeknek szól, az első meghirdetett alkalommal 10 művész számára teremt lehetőséget a pályázat.

Lakhatási szegregáció

Az általános szociális beavatkozásokon túl a lakhatási és oktatási szegregáció különösen súlyos problémát jelent. A szegregáció nemcsak a társadalmi elkülönülést mélyíti, hanem bizonyítottan együtt jár a közszolgáltatások, például az oktatás területén tapasztalható leépüléssel is – a szegregált iskolákban sokkal nehezebb megfelelő pedagógusokat találni. Józsefváros önkormányzata ezért külön programot indított a legszegregáltabb és legrosszabb mutatókkal rendelkező területek – nevezetesen a Magdolna és Orczy negyed – fejlesztésére, amelyet a lakhatási fejezet részletez. Ezek az intézkedések jelenleg csak annak érintik a kerület legjobban szegregálódott részét, a Diószegi Sámuel utcát és a közvetlen környezetet.

A Budapest Intézet önkormányzat részére végzett számításai alapján a korábbi VEKOP-projekt akcióterületének periferiáján, a Kőrös – Diószegi - Korányi – Kálvária utcák által határolt területen a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre (RGYK) jogosultak száma több helyen 3-4 szerese, van, ahol 9-szerese a kerületi átlagnak (kerületi átlag RGYK/SZLOK 2,44).

SZLOK ¹⁵	háztömb	terület	SZLOK-hoz tartozó RGYK
0294	4	Kálvária	2
0296	4	Kálvária/Kőrös	0
0297	9	Diószegi	13
0298	1	Kálvária	2
0299	5	1Diószegi/4Korányi	11
0300	4	Korányi	1
0318	2	Kálvária	4
0319	2	Kálvária/Korányi	4
0320	11	Kőrös	11
0324	2	Kőrös	3
0325	2	Diószegi	10
0327	2	Diószegi	6
0330	3	2Diószegi/1Kálvária	22

Oktatási szegregáció

Az oktatási rendszer jelenlegi keretei – az önkormányzati iskolák állami kézbe vétele után – rendkívül korlátozottak a szegregáció elleni intézkedések lehetőségeit. Gyakorlatilag az oktatási szegregáció elleni fellépés csupán az iskolai és óvodai körzetek meghatározásán keresztül valósítható meg, azonban az iskolák esetében az önkormányzat javaslattevői joggal bír a beiskolázási körzetek kialakításánál.

A kerület fenntartóként az óvodák esetében tud hatékonyan beavatkozni a szegregáció ellen, amit a Befogadó óvodák projekt keretében valósított meg 2021 és 2023 között. A program összes sikeres elemét az Önkormányzat saját forrásból viszi tovább. A projekt célja (1) az óvodák deszegregálása (a roma gyerekek tagóvodák közötti arányának kiegyenlítése; az intézmény vonzóvá tétele a magasabb státuszú családok számára), és (2) a szolgáltatás színvonalának növelése, a gyermekközpontú pedagógiai módszerek eszköztárának bővítése és megerősítése. Ezen célok eléréséhez a kerület két nevelési év alatt fokozatosan módosította az óvoda körzeteket. A megvalósítás során elsődleges szempont volt, hogy a szegregációval fenyegetett óvodák vonzáskörzeteinek társadalmi státuszát megőrizzék vagy javítsák. Fókuszcsoporthoz tartozó kutatások szerint, a középosztálybeli családok a magas minőségű kiegészítő szolgáltatásokat helyezték előtérbe óvoda választáskor, elsősorban az angol oktatást. Ezért minden nagycsoportban bevezetésre került a heti legalább kétszeri angol élménypedagógiai foglalkozás, amit maguk az óvodapedagógusok tartanak meg, valamint a Mozigitív nevű szenzomotoros szemléletű fejlesztő program is, amely az idegrendszeri érés támogatását célozza 3 éves kortól a Józsefvárosi Óvodákba járó gyermek számára. Mindemelllett az Önkormányzat igyekszik növelni az óvodák láthatóságát is. Az oktatási rendszer az iskolák állami kézbe vétele után kis mozgásteret biztosít az önkormányzatnak az oktatási szegregáció elleni fellépésre. Aggodalomra ad okot a szegregálódó iskolák helyzete, és azok eredményei: két szegregált iskola is átlag alatt teljesít, és további kettő a szegregáció veszélyének van kitéve. A legrosszabb eredménnyel a két, a bíróság által is szegregáltak (Belső-Pesti Tankerületi Központ 2019) nyilvánított iskola, a Németh László és a Lakatos Menyhért áll. A Lakatos Menyhért Általános Iskola bezárásra került. (A részletes adatokat lásd a gyermekek esélyegyenlősége fejezetben).

A diszkriminációval szembeni fellépés

A roma közösség helyzetét nagymértékben meghatározza a romákat a mindennapi élet különböző szintjein sújtó diszkrimináció az albérletkiadástól a munkahelyi felvételig. Az elmúlt években több forrás összegzésével készült országjelentések külön kiemelik az emberi jogi civil szervezetek

tapasztalatait, miszerint az élet minden területén nőtt a romákkal szembeni gazdasági-társadalmi kirekesztés.¹⁶ Mindez egy fókuszcsoporthoz tartozó kutatás tapasztalatai alapján a városi, fővárosi körzetekben sincs másképp.¹⁷ A diszkrimináció elleni fellépést a Józsefvárosi Önkormányzatban 2025. január 1.-től az újonnan indult Esélyegyenlőségi Iroda a vizsgálják és ez fog ajánlásokat megfogalmazni a jövőre nézve.

Kulturális autonómia, intézmények

Az elmúlt két évtizedben országosan tapasztalható jelenség, hogy a roma kulturális intézmények – már minden szűk körű – hálózat folyamatosan szűkül. A kerület korábbi vezetése 2016-ban kiürítette a Roma Parlament és a Phralipe közös Tavaszmező utcai székházát, amelyet az államnak adtak át azzal a céllal, hogy ott a roma kulturális és oktatási központ létesüljön. Az épület azóta is üresen áll, betöltetlenül hagyva tervezett funkcióját. A Fővárosi Roma Oktatási- és Kulturális Központ (FROKK) Szentkirályi utcai épülete helyett létrejött a Romano Kher Kulturális Intézmény, amely új székháza a hetedik kerületbe költözött. A tagintézmény 2024-ben nyitott újra a Népszínház utcában a régi FROKK (Napház) tagintézmény helyén.

Jelenleg az országban a roma közösségnek nincsenek megfelelő kulturális gyűjteményei, kiállítóterei vagy közösségi helyszínei, amelyek a kultúra és identitás megőrzését szolgálják. Bár a Roma Parlament értékes festészeti gyűjteményének bemutatása a Kőfaragó utcában egy kisebb galériát biztosít, ez csak részleges megoldás, amely nem tudja betölteni az intézményi hiányokat. A Roma Parlament sikeresen pályázott egy iroda helyiségre is amely az Üllői út 58.szám alatt található. Az állandó jelenléte így biztosított a kerületben.

Az Uccu Informális Oktatási Alapítvánnyal az önkormányzat 2024-ben egy évre szóló támogatási szerződést kötött, mivel kiemelten fontosnak tartja az alapítvány munkáját, valamint helyszínt biztosít számukra a H13-ban.

A leírt helyzet valóban aggasztó, és a roma kulturális intézmények szűkülése jelentős hatással van a közösség identitásának és kultúrájának megőrzésére, annak ellenére is, hogy a roma kulturális élet fontos szereplőivel elő kapcsolata van a kerületnek.

A kerület vezetése felismerte a helyzet jelentőségét, és egy középtávú stratégiát fogadott el a roma kulturális élet fellendítésére. Ennek részeként megkezdődtek a Roma Kulturális és Módszertani Intézmény alapításának előkészületei. Nyílt pályázat útján négy szakértő koncepció író csatlakozott a projekthez, hogy kidolgozzák az intézmény működésének alapjait. A munkálatok várhatóan még a ciklus végéig befejeződnek, ami új lendületet adhat a helyi roma kulturális életnek.

A Roma Kulturális és Módszertani Intézmény alapításának előkészítése pozitív lépés, amely új keretet teremt a kulturális autonómia területén.

Célok

- Folytatjuk és rendszeressé tesszük a köztéri, roma tematikájú művészeti események szervezését, lebonyolítását
- Folytatjuk a Roma Gyakornoki programot, amely egy pilot-programként indult, de mára beépült a hivatal és a hivatal intézményeinek mindennapjaiba. A program sikerességének fenntartása mellett további célja, hogy a kerület vezetése inkluzív legyen és törekedjen arra, hogy a kerületben élő romák lakosságárányosan kerüljenek be a közigazgatásba.
- Létrehozuk a Roma Fórumot, amelyet minden, romákat érintő stratégiai célkitűzés

¹⁶ Id a Fundamental Rights Agency felmérését https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-selected-findings_en.pdf; illetve ORSZÁGJELENTÉSEK AZ EMBERI JOGOK TISZTELETBEN TARTÁSÁRÓL 2018 Kiadta az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériuma (Bureau of Democracy, Human Rights and Labor) 2019. március 13. p.

¹⁷ Id az Idetartozunk Egyesület felmérését: https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2021/03/MRG_Rep_RomaHung_HU_Mar21_E.pdf

1 71

meghatározásánál és koncepció megalkotásánál összehívunk.

- ☉ Az önkormányzat folyamatosan figyelmet fordít a legkisebbek kulturális nevelésére és ingyenes közművelődési alkalmakat teremt a kisgyermek és családjuk részére.
- ☉ Az önkormányzatoknak az iskolákban nincs hatásköre, azonban az iskolás korúakat nevelő kerületi családokat meg tudjuk szólítani. Nonprofit szervezetek közreműködésével, támogatásukkal az iskolás korúak bevonására, köznevelésének támogatására iskolán kívüli programokat, alkalmakat teremtünk. A megfelelő korosztályos roma kulturális és művészeti tartalmakat, például színház és más előadó művészeti programokat, nemzetiségi ismereteket átadó játékos foglalkozásokat elérhetővé teszünk.
- ☉ Józsefváros fontosnak tartja a független média, a civil média kerületi megjelenését, ezért a létrehozandó új intézmény keretei között pályázati úton támogatja azokat a nonprofit kezdeményezéseket, amelyek vállalják, hogy kerületi vonatkozású Internetes média tartalmakat hoznak létre a kerületi lakosság részére. Hosszú távon vizsgáljuk annak a lehetőségét, hogyan támogathatunk független kerületi szervezetet internetes roma rádió, esetleg televízió elindításában. Távlati célként kerületi roma média, esetleg egy szaklap megalapításához is támogatást nyújthat az önkormányzat, az önálló kulturális létesítményen belül.
- ☉ A Józsefvárosban aktív, nagyobb gazdasági szereplőkkel az Önkormányzat egy charta aláírását kezdeményezi, mely megerősíti a kerületben székhellyel rendelkező cégeknek, vállalatoknak a munkaerőpiaci diszkrimináció elkerülése iránti elköteleződését.
- ☉ Az Önkormányzat célul tűzi ki, hogy növeli a polgármesteri hivatalban és az önkormányzat intézményeiben, cégeiben dolgozó roma munkatársak arányát.
- ☉ Megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő személyek - köztük romák - elhelyezkedését segíti elő, a kerületben működő rehabilitációs foglalkoztatásban részt vevő cégeknél, szervezeteknél.

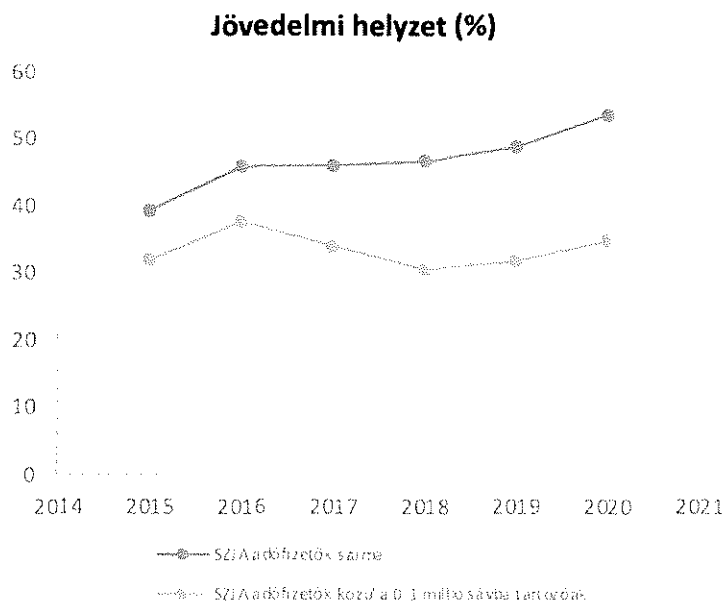
A kerület továbbra is költségvetési és szakpolitikai prioritásként kezeli az óvodák tárgyi és személyi fejlesztését, ezzel megteremti a lehetőséget, hogy minden józsefvárosi gyermek ugyanolyan eséllyel jusson színvonalas, másutt fizetős szolgáltatásokhoz anyagi megterhelés nélkül. Mára a 11 fejlesztőpedagógus mellett 5 gyógypedagógus 2 pszichológus és gyógypedagógiai asszisztensek is segítik a gyermekek fejlődését. Ezeknek a szakembereknek az álláshelyét a kerület önként vállalt feladatként biztosítja az óvodákban. Az eddigi bevezetett programokat és támogatásokat pedig elkötelezett hosszú távon fenntartani, megerősíteni.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet		
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2015	39,26	31,93
2016	45,89	37,72
2017	45,92	33,98
2018	46,67	30,52
2019	48,67	31,75
2020	53,57	34,85

Forrás: TeIR, KSH Tstar

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A HEP-ben elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ft.) és a Mőtv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete;

A korábbiakban a munkanélküliségi mutató tartóssá vált, a tartós 180 napot meghaladó munkanélküliek aránya is jelentős volt. Ez a tendencia 2014 évtől kezdődően nem folytatódott tovább.

Azonban a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci belépésének esélye továbbra is erősen korlátozott. A hátrányos helyzetű munkanélküliek és inaktívak foglalkoztathatóságának javítását, a nyílt munkaerőpiacra való be-, illetve visszasegítését támogatta a TÁMOP-1.1.2-11/1 kódszámú „A hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javítása című kiemelt projekt. A munkaerő-piaci hátrányok és a kirekesztődés kockázata fokozottabban érint egyes csoportokat. Különösen hátrányos helyzetben vannak, így a projekt célcsoportjait képezték: az alacsony iskolai végzettségűek, a 25 év alatti és pályakezdő fiatalok, az 50 év felettiek, a GYES-ről, GYED-ről, GYET-ről és ápolási díjról visszatértek, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők, valamint a tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek.

Az Önkormányzat komplex, a hátrányos helyzetűeket segítő programja a Magdolna Negyed szociális városrehabilitációs program volt (MNP III- azonosító szám: KMOP-5.1.1/B-12-k-2012-0001), mely 2013.03.01 és 2015.10.31 között zajlott, és a kerület egyik leghátrányosabb helyzetű térségében valósította meg szerteágazó projektjeit. A képzési és foglalkoztatási programok között az álláskeresők olyan speciális csoportjainak is kínált külön programokat, mint a munkanélküli nők, diákok, pályakezdők, megváltozott munkaképességűek, segítséget kaptak az iskolai beilleszkedési problémával küzdő gyerekek éppen úgy, mint a megfelelő iskolai végzettséggel, szakképzettséggel nem rendelkező felnőttek.

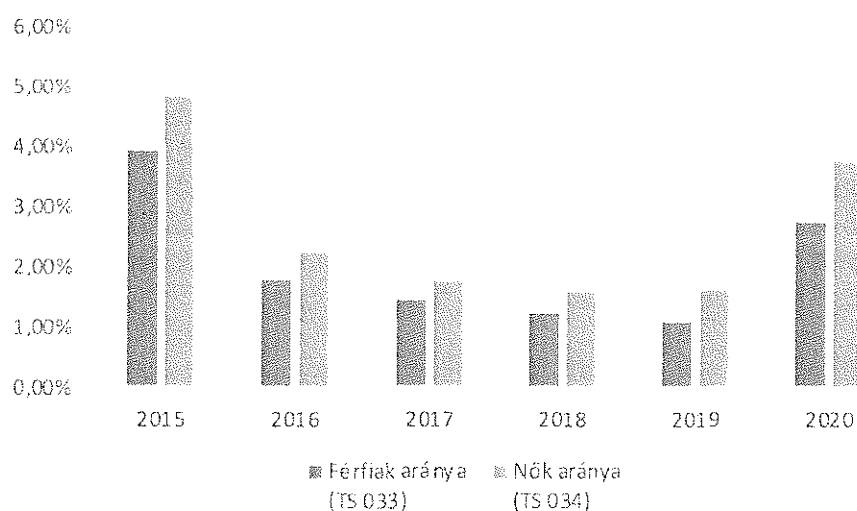
A munkanélküliség csökkentését segíti elő a vállalkozások számának növekedése. Józsefvárosban a fővárosinál sűrűbb a vállalkozások jelenléte, amely a kft-k relatív magas számából adódik. Kedvező potenciált jelent a kerületben található egyetemek által nyújtott kutatói környezet, amely az innováció és a kreatívipar egyik alappillére. A regisztrált cégek 2016. évi aránya Józsefvárosban (30,9%), alatta marad a fővárosinak (33,8%), azonban az itt található egyetemek együttműködése további potenciált jelentenek a kreatív ipar fejlődése számára.

A következő táblázat a nyilvántartott álláskeresők számának és arányának alakulását mutatja, 15-64 évesek között. 2020-ban a 15-64 év közötti állandó népesség 3,25%-a volt nyilvántartott álláskereső. Ez a korábbi csökkenés után ismét emelkedő tendenciát mutat.

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2015	3,93%	4,84%	4,39%
2016	1,79%	2,24%	2,02%
2017	1,44%	1,75%	1,60%
2018	1,22%	1,59%	1,41%
2019	1,09%	1,62%	1,36%
2020	2,73%	3,76%	3,25%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Munkanélküliség nemek szerint

A diagramon alapján a 2015-2020 közötti időszakot vizsgálva a női álláskeresők száma, aránya magasabb.

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága;

A foglalkoztatottság szintje függ az egyének iskolai végzettségétől. A nemzetközi összehasonlításban alacsony hazai foglalkoztatási arányt jelentős mértékben az alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatási elmaradása magyarázza. Emellett a magyar képzési rendszer negatívumaként jelentkezik a túlképzés, elsősorban a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya nőtt meg az utóbbi években, oly mértékben, amelyet a munkaerő-piaci szükségletek nem indokolnak. A szakmunkás képzés egyre inkább háttérbe szorul, a munkaerő-piac igényeinek megfelelő, szakképzettséggel rendelkező munkaerő egyre kevesebb. A szakiskolai képzésben szakképzettséget szerzett fiatalok, az oktatási rendszerből való kilépésekor rosszabb eséllyel vesznek részt a munkaerő-piacon, mint az érettségit adó iskolatípusban végzett fiatalok. A

szakképző intézményeket jellemzően az általános iskolát gyengébb eredménnyel végzett fiatalok választják, akiknek a szülők – anyagi, iskolázottságbeli hiányosságok miatt – a tanuláshoz segítséget nem tudnak nyújtani.

3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint

Év	Regisztrált munkanélküliek /nyilvántartott álláskeresők száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
15	296	7	2,36%	71	23,99%	218	73,65%
16	219	9	4,11%	55	25,11%	155	70,78%
17	222	7	3,15%	55	24,77%	160	72,07%
18	172	5	2,91%	34	19,77%	133	77,33%
19	184	5	2,72%	34	18,48%	145	78,80%
20	287	2	0,70%	70	24,39%	215	74,91%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A regisztrált álláskeresők között csökkent a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűek száma és nőtt a 8 általánosnál magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők száma. A 2011-es népszámlálás adata alapján az iskolai végzettség arányait tekintve Józsefváros területi egységei között jelentős különbségek figyelhetők meg. Míg a Tisztviselőtelep, Százados negyed és a Palotanegyed lakói körében kiemelkedően magas a felsőfokú végzettségűek aránya, 38,9%, 44,1% és 40,8%, addig a kerületen belül is legkedvezőtlenebb helyzetű Magdolna negyedben ez az arány csak 17,3%.

Gazdasági aktivitás az egyes kerület-részek összehasonlításában a 2011-es népszámlálás alapján

Területi egység	Teljes népességszám (fő)	Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)
Palota negyed	12 060	63,80%	9,90%
Népszínház negyed	6 740	61,60%	15,10%
Csarnok negyed	10 871	58,30%	15,10%
Corvin negyed	5 476	63,60%	9,50%

[Handwritten signature]

Magdolna negyed	10 234	52,40%	24,00%
Orczy negyed	9 310	59,20%	17,70%
Tisztviselőtelep	2 308	54,30%	9,60%
Ganz negyed	1 505	59,50%	17,40%
Kerepesdűlő	839	63,90%	12,60%
Százados negyed	3 897	65,50%	8,50%
Losonci negyed	8 806	58,30%	13,80%
Józsefváros összesen	76 250	59,70%	14,90%

Forrás:KSH

- c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 8. § (4) bekezdése alapján a közfoglalkoztatás megszervezése a települési önkormányzat kötelező feladata. A Józsefvárosi Önkormányzat 1999 óta biztosít támogatást a közfoglalkoztatási programok megvalósításához a józsefvárosi álláskeresők számára. Ennek köszönhetően az elmúlt 17 évben több ezer kerületi álláskereső juthatott 25 józsefvárosi intézmény közreműködésével hosszabb-rövidebb ideig munkalehetőséghez.

A közfoglalkoztatás egyfelől az aktív korúak segélyére jogosultak munkalehetőséghez juttatását célozza, másfelől egyfajta munkaszocializációs terep, melynek segítségével az évek óta állás nélkül lévők visszazokhatnak a munka világába.

3.2.5. számú táblázat - Foglalkoztatáspolitikai		
Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma (TS 050)	Közfoglalkoztatottak száma (TS 055)
	Fő	(éves átlag - fő)
2015	515	459
2016	686	492
2017	354	283
2018	182	127
2019	146	72
2020	1508	39

A kerületi közfoglalkoztatás koordinációját 1999 szeptemberétől 2014. május 1 napjáig a Budapest Esély Nonprofit Kft. végezte. A Budapest Esély Nonprofit Kft. feladata többek között a kerületi közfoglalkoztatás tervezése, az ezzel kapcsolatos egyeztetések lefolytatása, döntés előkészítő anyagok, beszámolók, tájékoztatók és kalkulációk elkészítése, munka és egyéb nyilvántartások vezetése, havi elszámolások előkészítése, ügyfélszolgálat biztosítása heti legalább 4x6 órában.

2014. május 1 napjától a közfoglalkoztatással kapcsolatos feladatokat a Polgármesteri Hivatal Jegyzői Kabinet Személyügyi Irodája látja el, közfoglalkoztatási referens munkatárs által. Az évek során a Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatal Foglalkoztatási Osztályán (Kormányhivatal) regisztrált álláskereső száma folyamatosan csökkent. Először 2016-ban mutatkozott az előző évekéhez képest kirívó 40%-os fogyatkozás, amely 2017 végére tovább redukálódott. Ennek oka egyfelől az, hogy azokat az álláskeresőket, akik a foglalkoztathatósági szakvéleményezésük alapján nem foglalkoztathatóak, törölték a nyilvántartásból, másfelől nagyszámú regisztrált álláskereső érte el az öregségi nyugdíjkorhatárt, így szintén megszűnt a nyilvántartásba vételi jogosultságuk. Egy részük pedig sikeresen helyezkedett el a munkaerőpiacon. A Kormányhivatal és a kerületben közfoglalkoztatásban munkáltatóként résztvevő intézmények között megkötött hatósági szerződések alapján 2018. évben márciustól - júniusig 44, majd júliustól 2019. február végéig összesen 36 státusz betöltésére volt lehetőség. A fogadó szervezetek a Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal, Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ, Józsefvárosi Községiért Nonprofit Zrt., Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék valamint a Józsefvárosi Gazdálkodási Központ Zrt.

A következő táblázatból kitűnik a közfoglalkoztatottak számának alakulása az elmúlt években.

A közfoglalkoztatásban részt vevők foglalkoztatók szerinti megoszlása a kerületben			
Intézmény	2018	2019	2020
Józsefvárosi Községiért Nonprofit Zrt.	17	11	0
Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ	0	0	0
Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék	1	0	0
Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal	18	8	1
Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ	1	0	0
Józsefvárosi Gazdálkodási Központ Zrt.	5	2	0
Összesen	42	21	1

Forrás: Önkormányzati adat

[Handwritten signature]

3.2.6. számú táblázat - Pályakezdő álláskeresők száma		
Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (TS 053)
	Fő	Fő
2015	296	20
2016	219	11
2017	222	9
2018	172	8
2019	184	3
2020	287	4
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal		

- d) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok

A kerület egyes részein jelentkező alacsonyabb iskolázottsági mutató ellenére is egyre kisebb azoknak a száma, akik nem rendelkeznek általános iskolai végzettséggel. A kerületben számos középfokú és felsőfokú oktatási intézmény található, amely lehetőséget biztosít a szakképzettség megszerzésére. Kerületünkben felnőttképzésre is számos lehetőség kínálkozik a magas számú oktatási intézménynek köszönhetően. A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ álláskereső klubot működtet, ahol a segítséget igénylők számára internet hozzáférést biztosítanak, segítenek önéletrajzot írni és beadni. A kerületben működő Deák Diák Ének-zenei

Általános Iskola és Gimnázium Bauer Sándor utcai Tagintézményében lehetőség van felnőttoktatás keretében általános iskolai és középiskolai végzettséget szerezni.

- e) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása;

Kerületünkben a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete 2022. december havi ülésén meghozott döntése alapján elindult a Józsefvárosi Roma Gyakornoki program, amelyben felsőoktatásban tanuló roma fiatalok szerezhettek mentorálással támogatott munkatapasztalatot. 2023 első félévében induló modellprogramban 10 fő, elsősorban kerületi kötődésű roma fiatal számára. A programban részt vevők a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefváros Önkormányzat fenntartásában lévő költségvetési szerveknél, illetve a Polgármesteri Hivatalban lesz lehetőségük megismerni a közigazgatás és az adott intézmény világát működését. A program beindításával az Önkormányzat elköteleződését fejezi ki a kerületi kötődésű roma származású fiataljai munkaerőpiaci integrálása iránt. Emellett Önkormányzatunk törekszik arra is, hogy a foglalkoztatóként maga is közvetlenül növelje a roma származásúak foglalkoztatási arányát.

- f) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Pontos számadatok nem állnak rendelkezésre a témában, tekintettel arra, hogy írásos bejelentés nem áll rendelkezésünkre, de köztudomású, hogy a foglalkoztatás területén gyakran éri hátrányos megkülönböztetés a kisgyermekes édesanyákat, valamint a roma származásúakat, és az idősebb korosztályt is.

- g) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáféréseinek lehetőségei.

Jelenleg nem áll rendelkezésünkre erre vonatkozó adat, de a 2022. évi népszámlálás során készülő statisztikai adatokat megismerve feltérképeződik a lakosság digitális ismeretinek mértéke.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

3.3. 1. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskereső ellátásai I.				
Év	Nyilvántartott álláskereső száma (TS 052)		Álláskeresői ellátásban részesülő nyilvántartott álláskereső száma (TS 047)	
	Fő	15-64 év közötti népesség %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2015	296	2,10%	94	31,76%
2016	219	1,56%	78	35,62%
2017	222	1,58%	93	41,89%
2018	172	1,21%	89	51,74%
2019	184	1,30%	112	60,87%
2020	287	2,00%	143	49,83%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

3.3.2. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II.

Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 048)		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (TS 054)		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 049)	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2015	798	18,38%	n.a.	-	1106	25,47%
2016	383	12,46%	n.a.	-	643	20,92%
2017	276	9,68%	543	19,06%	496	17,40%
2018	169	6,16%	287	10,46%	421	15,34%
2019	120	4,39%	217	7,93%	358	13,08%
2020	346	9,45%	290	7,92%	633	17,30%
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal						

3.3.3. számú táblázat - Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás

Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (TS 056)
	fő
2015	n.a.
2016	n.a.
2017	192
2018	228
2019	226
2020	222
Forrás: TeIR, KSH	

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

3.4.1. számú táblázat - Lakásállomány

Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Épített lakások száma (TSv 077)	Épített lakások száma 1000 lakásra (TS 078)	1-2 szobás lakások aránya (TS 076)	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 074)	A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 075)
	db	db	db	%	%	%
2015	8183	7	1	38,36%	80,44%	95,48%
2016	8184	10	1	38,27%	82,56%	91,59%
2017	8226	54	7	38,14%	82,14%	91,13%
2018	8310	96	12	37,87%	76,82%	83,31%
2019	8353	47	6	37,70%	77,39%	83,43%
2020	8401	48	n.a.	-	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

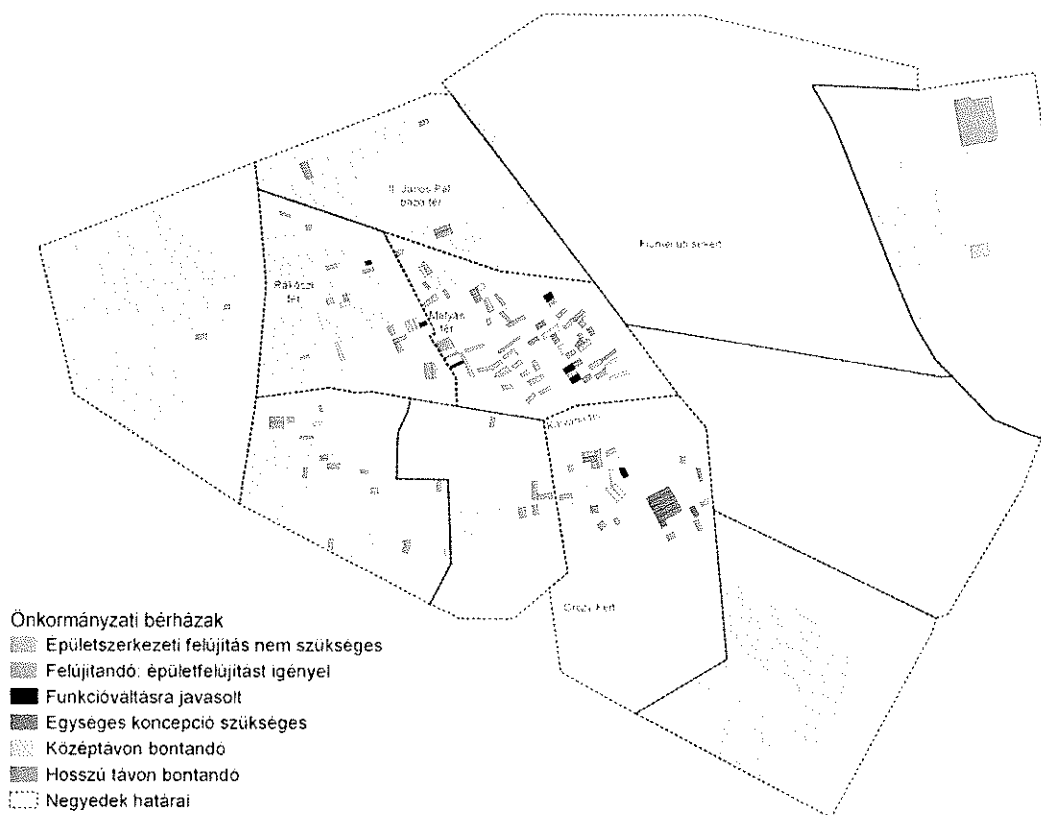
[Handwritten signature]

a) bérlakás-állomány

Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete rendeletet alkotott az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról 25/2021. (VII. 22.) számon.

Józsefváros közép- és hosszú távú vagyongazdálkodási tervét (továbbiakban: Vagyongazdálkodási terv) a Képviselő-testület 2022. május 5-én fogadta el a 105/2022 (V.05.) számú határozatával.

A Vagyongazdálkodási terv rögzítette a 130 db önkormányzati bérházzal, és az önkormányzati tulajdonú üres telkekkel kapcsolatos közép (2022-2024) és hosszú távú (2025-2029) elképzeléseket. Kijelölte a bontandó, a felújítandó, a funkcióváltásra javasolt, az épületszerkezeti felújítást nem igénylő bérházak körét és egységes koncepció szükségességét hangsúlyozza a Diószegi tömbre.

A józsefvárosi bérház állomány egy részének épületszerkezeti állapota erősen leromlott, az épületek felújítása gazdaságtalan, az épületek egy részének bontása elkerülhetetlenné vált. A vagyongazdálkodási terv 29 db bérházat jelölt bontandónak, ebből 17 bérház esetén már középtávon, 2024-ig el kell végezni a kiürítést. Ez értelemszerűen befolyásolja a lakásgazdálkodással kapcsolatos terveket, hiszen a bontandó épületekben nem célszerű bérlakást felújítani, ugyanakkor a bontandó épületekben élő bérlők számára felújított lakásokat kell biztosítani más önkormányzati épületben, vagy társasházban.

Az Önkormányzat tulajdonában jelenleg 4104 lakás van, közel kétharmada önkormányzati bérházban található, egyharmada társasházi lakás. A lakások kétharmada 1 lakóhelyiséggel rendelkezik, 22%-a komfort nélküli vagy szükség lakás. Általánosságban elmondható, hogy a lakások rossz műszaki állapotban vannak. Ezzel szorosan összefügg, hogy a bérlakások 20%-a üres: ezen lakások becsült felújítási költsége meghaladja az 5 milliárd forintot.

Az Önkormányzat bérházfejlesztési programjának alapelve, hogy a bérház és bérlakásállomány értékesítéséből származó bevétel nagy részét bérház és bérlakás fejlesztésre fordítjuk. A lakásgazdálkodási terv a következő évre vonatkozóan kijelöli a felújítandó önkormányzati bérházak, valamint a felújítandó lakások körét. Az 50 felújítandóként megjelölt önkormányzati bérházból 3 épületben 2022-ben már a felújítás kivitelezési munkái zajlanak, további 23-ban pedig idén elkezdődik különböző épületfelújítási beavatkozások tervezése. 2023-ban várhatóan legalább további 70 lakás fog megújulni. Az év második felében az Önkormányzat lakásfelújítási keretszerződést tervez kötni a lakásfelújítások gördülékenyebbé, gyorsabbá tétele érdekében.

A Vagyongazdálkodási tervben rögzítetteknek megfelelően 2022-ben összesen az alábbi 9 db önkormányzati bérház kiürítése kezdődik meg, vagy folytatódik.

Bérház	Bérbe/ használatb a adva	Jogcím nélküli	Üres	Lakások száma összesen	Kiürítés oka
Bauer Sándor u.13.	2	1	2	5	Középtávon bontandó kategóriába sorolt épület
Bérkocsis u. 30	8	2	8	18	Értékesített ingatlan
Dugonics u. 14.	22	4	24	50	Középtávon bontandó kategóriába sorolt épület
Dugonics u. 16.	6	5	13	24	Középtávon bontandó kategóriába sorolt épület
Kőris u. 11.	4	0	10	14	Középtávon bontandó kategóriába sorolt épület
Sárkány u. 12/B.	1	4	6	11	Kiürítés életveszély miatt
Szigony u. 39.	11	2	6	19	Középtávon bontandó kategóriába sorolt épület
Tolnai L. u. 37	3	1	5	9	Középtávon bontandó kategóriába sorolt épület
Vajdahunyad u. 8.	6	3	2	11	Középtávon bontandó kategóriába sorolt épület
Lakások száma összesen	61	24	76	161	

Bár az épületekben található lakások közel fele üres, összesen 85 háztartást kell kiköltöztetni. Ebből jelen állás szerint 77 bérlő számára kell cserelakást biztosítani. Az Önkormányzat célja, hogy a jogcím nélküli lakók (akiknek bérleti jogviszonya hátralékok vagy valamely egyéb ok miatt szűnt meg) számára is, ahol lehetséges, cserelakást biztosítson. A kiürítések a legelőrehaladottabb stádiumban a Szigony utca 39., a Bérkocsis utca 30., illetve a Tolnai Lajos utca 37. szám alatti ingatlanokban vannak; ahol a legtöbb esetben már sikerült megállapodni a lakókkal a megfelelő cserelakásokról.

Az Önkormányzat 2015-2019 között 20 db - szűk célcsoport részére szóló - lakáspályázatot hirdetett meg összesen 91 lakásra vonatkozóan, melyre összesen 816 pályázat érkezett.

Az Önkormányzat 2020-2021 között 11 lakáspályázatot hirdetett meg, összesen 74 lakást érintően, melyekre 960 pályázó nyújtott be jelentkezési lapot. A pályázatok többségében a lakások felújítási kötelezettség mellett kerültek meghirdetésre. Elmondható, hogy rendkívül nagy az igény a szociális bérlakásokra a kerületben, ezen belül is leginkább a felújított lakásokra. 2023 tavaszáig 7 lakáspályázaton összesen mintegy 78 lakást tervez meghirdetni az Önkormányzat. Cél, hogy minél több, legalább részben felújított lakást lehessen megpályázni. A jövőben részlegesen, 60%-osan felújított lakásokat is meghirdetünk: ebben az esetben a bérlőnek csak bizonyos befejező munkákat kell elvégeznie.

Pályázat meghirdetésének tervezett dátuma	Meghirdetni tervezett lakások száma	Felújított/felújítandó lakások
2022 nyár	12	felújítandó
2022 ősz	9	felújítandó, minőségi csere
2022 ősz	16	felújított és részlegesen felújítandó
2022 december/2023 január	15	felújított és részlegesen felújítandó
2022 december/2023 január	12	felújítandó
2023 tavasz	8	részlegesen felújítandó, minőségi csere
2023 tavasz	6	felújított és részlegesen felújítandó
Összesen	78	

Az Önkormányzat a pályázaton való bérbeadás mellett speciális célokra is hasznosít lakásokat:

- Bérlőkijelölési jogot, illetve közszolgálati lakásokat biztosít több, a kerület szempontjából kiemelten fontos munkát ellátó szervezetnek. Jelenleg összesen 114 ilyen lakás található az állományban, melyet pl. a rendőrség, a katasztrófavédelem, az OMSZI hasznosít szolgálati lakásként. 2022-ben az Önkormányzat a korábbiaktól eltérően pályázat útján, civil-, illetve egyházi szervezetek számára adott bérlőkijelölési jogot, összesen 9 lakásra vonatkozóan. Az Önkormányzat célja, hogy 2022 őszén újabb civil-egyházi pályázatot írjon ki 10-15 felújítandó lakásra.
- A korábbi gyakorlat alapján az Önkormányzat a saját szervezetei számára is biztosított közszolgálati lakásokat – jelenleg összesen 113 lakás van ilyen módon hasznosítva. Ezeket a lakásokat megüresedésük után az Önkormányzat elsődlegesen a pályázati rendszeren keresztül kívánja hasznosítani a jövőben. Speciális esetet képeznek a házfelügyelői lakások. Jelenleg 34 önkormányzati bérházban van egy-egy kijelölt házfelügyelői lakás, ebből 31 lakott. A házfelügyelő lakások rendszere jelenleg felülvizsgálat alatt van.
- A hajléktalanná válás megelőzésére, illetve a hajléktalanságból való kivezető utak megteremtésére külön állományt működtet: a Családok Átmeneti Otthona, valamint a LÉLEK program számára kiléptető lakásokat biztosít, melyek lehetővé teszik az intézményi ellátásból való továbblépést. Az Önkormányzat évente további 2-2 kiléptető lakást tervez biztosítani erre a célra.
- Ezen túl az Önkormányzat krízislakásokat tart fenn annak érdekében, hogy valamilyen rendkívüli esemény/körülmény bekövetkezte esetén tudjon azonnali elhelyezést biztosítani. Célunk, hogy 2022-2023 során létrehozzunk egy minőségében és felszereltségében is a feladatnak

megfelelő krízislakás állományt: ezért az erre alkalmatlan lakások kivezetése mellett 12 lakást tervezünk újonnan krízislakásként kijelölni. Ezeket a lakásokat nem a felújított lakások közül, hanem a jobb állapotú használt állományból tervezzük kiválasztani.

Össességében tehát elmondható, hogy az Önkormányzat célja a következő évben az üres, rossz állapotú lakásállomány nagyarányú csökkentése, az állomány minőségének javítása. A felújított lakásokba egyrészt a bontandó épületekből kiköltöztetett lakók fognak beköltözni, másrészt pedig pályázaton tervezzük őket meghirdetni. Fontosnak tartjuk, hogy legyen több lehetőség legalább részlegesen felújított lakásokra pályázni. Emellett pedig speciális célokra (kiléptető vagy házfelügyelői lakások) is tervezünk lakásokat felújítani.

A felújítások tervezése során szempont volt a lakások alapterülete, a lakóépületek állapota, valamint az akadálymentesítés lehetősége is. Az önkormányzati lakásállomány egyik súlyos problémája a kisméretű lakások magas aránya. A nagyobb méretű lakások számának növelésére két stratégiát alkalmaz az Önkormányzat, egyrészt felméri az egymás melletti, kisméretű lakások összenyitásának lehetőségeit, másrészt pedig a lakásfelújítások ütemezése során priorizálja a nagyobb alapterületű lakásokat. A lakásfelújítások ütemezésében 2023-ban előnyt élveznek a Vagyongazdálkodási terv alapján épületszerkezeti felújítást nem igénylő épületekben található, jelenleg üres lakások. A lakásfelújítások tervezése során ezen túl szempont a mozgássérültek számára kiadható, akadálymentes lakások körének bővítése.

2022-2023-ban felújításra kerülő lakások hasznosítási célja	Lakások száma (db)
9 db bontandó épület kiürítéséhez szükséges lakások	77
Pályázatra tervezett felújított lakások száma	45
Speciális célra felújítandó lakások, melyből	5
<i>LÉLEK Program kiléptető lakás</i>	2
<i>Családok Átmeneti Otthona kiléptető lakás</i>	2
<i>Házfelügyelői lakás</i>	1
Összesen	127

A lakásállomány súlyos problémája a rendkívül nagyszámú jogcím nélküli lakáshasználó. A jogcím nélküli státusz kialakulásának oka lehet többek között, ha a bérlő a bérleti szerződés lejártát követően nem nyújtja be határidőben a szerződés hosszabbítás iránti kérelmét, vagy ha a bérleti szerződésben foglalt kötelezettségeinek megszegése miatti bérbeadói felmondást követően a lakást nem hagyta el. Jelenleg a Józsefvárosi Gazdálkodási Központ Zrt. nyilvántartása alapján 430 lakás van, ahol jogcím nélküli lakáshasználók vannak, ebből 173 lakás esetén vannak olyan lakáshasználók, akik az elmúlt 5 évben váltak jogcím nélkülivé. Az egyes kategóriákba tartozók helyzetének rendezése más-más eszközöket igényel, adott esetben új eljárások kidolgozása is szükségessé válik. Belátható időn belül lehetséges a kisebb összegű (150 ezer Ft alatti) hátralékkal rendelkező, illetve a hátralékkal egyáltalán nem rendelkező volt bérlők jogviszonyának visszaállítása. Ez a két csoport teszi ki a jogcím nélküli lakáshasználók 58%-át. Az esetek további 35%-át kitevő, nagyobb összegű (150 ezer Ft – 1,5-2 millió Ft közötti) hátralékot felhalmozók adósságrendezése hosszabb időt vesz igénybe.

b) szociális lakhatás

A kerületben számos család él nehéz szociális körülmények között, melyet alátámasztanak a segélyezési mutatók is, a családok nagy része vagy a megélhetését vagy a lakhatással kapcsolatos

kiadásait fedezi a havi rendszeres jövedelméből. A szociális lakbért fizetőknél lakbértartozás esetén a Józsefvárosi Gazdálkodási Központ Zrt. elkészíti a 60 napot meghaladó lakbér- és kapcsolódó külön szolgáltatási díjhátralékkal rendelkezők listáját, majd ezt megküldi a Budapest Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal Humánszolgáltatási Ügyosztály Családtámogatási Irodájára, valamint a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ részére. A szociális lakbér hátralékosokkal a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat családsegítői felveszik a kapcsolatot és segítséget nyújtanak részükre.

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról szóló 31/2022. (X.20.) önkormányzati rendelet 103. §-ában foglaltak alapján, 2023. január 1. napjától szociális lakbér megállapítására az a bérlő jogosult, aki:

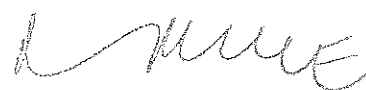
- a lakás szobaszámát tekintve:
- 1-4 fős háztartás esetén 2 szobánál,
- 5-8 fős háztartás esetén 3 és fél szobánál,
- 8 főnél nagyobb háztartás esetén 4 és fél szobánál

nem nagyobb lakásban lakik.

- akinek nincs lejárt lakbér és külön szolgáltatási díj tartozása (ha tartozik, akkor arra érvényes részletfizetési megállapodással rendelkezik és igazolja a teljesítést)
- akinek - a nagykorú vele együtt lakót is figyelembe véve - az egy főre eső vagyonának összege nem haladja meg a 3.000.000.- Ft-ot és
- akinek a háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó jövedelem nem haladja meg a 110.000.- Ft-ot.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

e) lakhatást segítő támogatások

 82

3.4.3. számú táblázat - Lakhatást segítő támogatások		
Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (TS 136)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (TS 137)
	Fő	Fő
2015	725	n.a.
2016	917	n.a.
2017	927	380
2018	819	393
2019	796	377
2020	804	321

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az Önkormányzat a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére hátralékkezelési támogatást nyújt, melynek egyes feladatait a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermejjóléti Központ útján látja el. A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermejjóléti Központ Család- és Gyermejjóléti Központ – Szolgáltatások szakmai egység hátralékkezelési szolgáltatást nyújt, amely tanácsadásból és a támogatásokhoz való hozzáférésekből (kérelmek összeállítása, továbbítása) áll.

f) eladósodottság

A kerületi társadalmi igények és lehetőségek jelentős megfizethetőségi korlátokat állítanak a rendszer elé, nagyon magas az alacsony keresetűek aránya, jelentős a lakbér- és a kapcsolódó külön díjhátralékokkal rendelkezők aránya, magas a nem fizetés aránya. 2020. évben a pénzbeli és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátások helyi szabályairól szóló 10/2015.(III.01.) önkormányzati rendelet módosításra került. A változás egyik

fontos eleme, hogy a hátralékkezelési támogatás rendszere úgy változott, hogy a támogatásra többen és többször jogosultak legyenek.

LÉLEK lakások és Családok Átmeneti Otthona

Az Önkormányzat a Családok Átmeneti Otthona, valamint a LÉLEK program számára kiléptető lakásokat biztosít: ezek a lakások lehetővé teszik az intézményi ellátásból való tovább lépést, így a szociális ellátórendszer fontos láncszemét jelentik.

A Józsefvárosi Lakhatási, Életviteli, Lelki-segítségnyújtási, Egzisztencia-teremtési Közösségi (LÉLEK) Program célja a kerületben hajléktalanná vált emberek társadalmi és munkaerő-piaci rehabilitációja a hajléktalanságból kivezető út megteremtésével. A programban a lakhatás biztosítása több lépcsőben történik: elsőként a kis férőhelyszámú LÉLEK Házban vagy az ún. LÉLEK szállásokon. A következő lépésben a jelöltek egy éves szerződéssel a kiléptető lakásba kerülnek. Az egy év leteltével a lakóval rendes bérleti szerződést köt az Önkormányzat – így a kiléptető lakás visszakerül a „rendes” lakásállományba, a LÉLEK Program résztvevője pedig önkormányzati bérlővé válik.

LÉLEK és Családok Átmeneti Otthona lakások	Lakások száma (db)
Családok Átmeneti Otthona	4
LÉLEK- kiléptető lakás	4
LÉLEK- ház	3
LÉLEK- szállás	23
Összesen	34

Mind a LÉLEK Program, mind a Családok Átmeneti Otthona esetében kulcsfontosságú, hogy valóban nyitva álljon az intézményi lakhatásból való tovább lépés lehetősége. Az Önkormányzat ezért évente 2-2 kiléptető lakást tervez biztosítani a LÉLEK Program, valamint a Családok Átmeneti Otthona számára.

g) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

Budapest Józsefváros tekintetében ez a kérdéskör nem releváns.

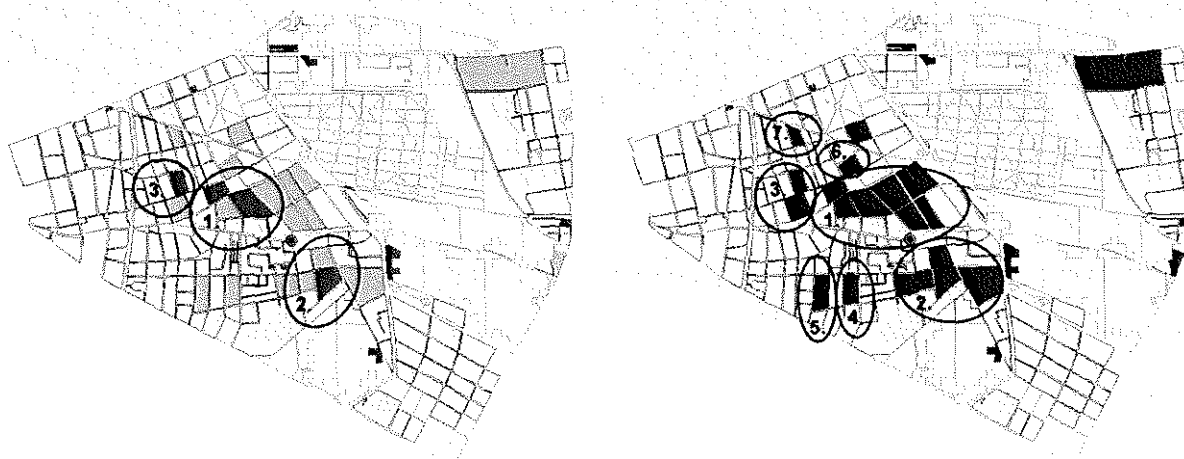
3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

a) a telep, /szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, a közösségi közlekedés, és a munkába jutás egyéb lehetőségei, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői);

A 2014–2020 közötti tervezési időszakra a szegregációs mutató felülvizsgálatra került. A főváros I. kerületcsoportjában, melybe Józsefváros is tartozik, a szegregátumok esetében 20%, a veszélyeztetett területeknél 15% lett az új határérték.

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján Budapest VIII. kerületében három városszövetbe ágyazott szegregátum (bekarikázott sötétzöld), ezek körül bővebb, szegregációval veszélyeztetett kapcsolódó

területek (bekarikázott sötétlila), illetve négy további szegregációval veszélyeztetett terület (szintén bekarikázott sötétlila) található. Utóbbiak közül kettő – a 4-es és 5-ös jelű – esetében tudható, hogy a Corvin Sétány Program előrehaladása nyomán veszélyeztetettségük időközben bizonyosan megszűnt, további értékelésük nem szükséges.

A 2011-es népszámlálási adatok alapján előállított szegregációs mutató által lehatárolt szegregátumok és veszélyeztetett területek (Forrás: KSH)

Látható, hogy két olyan szegregátum van, melyek egy nagy kiterjedésű veszélyeztetett területhez kapcsolódva helyezkednek el, ezzel összefüggő leromlott területeket alkotva. Az egyes számú szegregátum/veszélyeztetett terület a Magdolna negyed nagy részét kiteszi, míg a 2. számú terület az Orczy negyed jelentős részét foglalja el. A 3. számú szegregátum a Magdolna negyed határa közelében fekszik.

A Magdolna negyedben lévő 1. szegregátum/veszélyeztetett terület lehatárolása: József utca – Mátyás tér – Szerdahelyi utca – Teleki László tér - Dobózi utca – Magdolna utca – Lujza utca – Kálvária tér – Dankó utca – Magdolna utca – Szűz utca – Tavaszmező utca – Lovassy László utca határvonalú, nyolc tömböt magában foglaló terület, melyből a József utca – Mátyás tér – Dankó utca – Magdolna utca – Koszorú utca – Tavaszmező utca – Lovassy László utca által lehatárolt két tömb szegregátum. A terület körül több veszélyeztetett tömb és egy szegregátum is található mozaikos elrendezésben. Ez mutatja, hogy a környező terület is leromlottnak számít.

Az Orczy negyedben lévő 2. szegregátum/veszélyeztetett terület a Kálvária tér – Diószegi Sámuel utca – Kőrös utca – Orczy út – Sárkány utca – Diószegi Sámuel utca – Dugonics utca – Kálvária utca – Illés köz – Illés utca – Tömő utca – Fűvészkert utca – Práter utca – Kőrös utca – Kálvária utca határvonal által közrefogott öt tömb alkotja. Ezek közül egy tömb (Dugonics utca – Diószegi Sámuel utca – Kőrös utca – Kálvária utcák között) a szegregátum.

- b) a telepen, /szegregátumokban élők általános jellemzői és társadalmi problémák szempontjából főbb mutatói: életkori megoszlás, iskolai végzettség, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezettek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya;

Mindkét terület társadalmi mutatói nagyon kedvezőtlenek a korábbi szociológiai felvételek alapján; a szegénység, a társadalmi kirekesztettség előrehaladt; a magas munkanélküliség, az alacsony iskolázottság, a fiataloknál újratermelődő hátrányos társadalmi helyzet és a bűnözés, drogkereskedelem, rossz közbiztonság alkotják a legfőbb problémákat. A tapasztalati becslések alapján e két érintett negyedben a legmagasabb a roma népesség aránya a kerületben.

Az egyes szegregációval veszélyeztetett területek társadalmi mutatói és lakásminőséggel kapcsolatos jellemzői (Forrás: KSH)

Mutató megnevezése	VIII. kerület összesen	1. sz. Magdolna utca	2. sz. Kálvária utca	3. sz. József utca	4. sz. Bókay János utca	5. sz. Nagy Templom utca	6. sz. Homok utca	7. sz. Fecske utca
Lakónépesség száma	76250	5788	4317	484	273	217	461	224
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	9,7	13,4	14,7	11,2	14,3	13,8	15,0	7,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	69,2	69,1	71,0	67,6	67,8	64,1	65,9	71,9
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	21,1	17,5	14,3	21,3	17,9	22,1	19,1	21,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	13,7	28,5	28,4	25,7	25,9	23,7	29,9	21,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	30,1	13,8	15,7	27,9	9,5	15,9	16,9	25,5
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	37,5	49,5	44,0	44,0	48,1	42,4	44,7	45,3
Szegregációs mutató	8,3	19,5	18,6	18,0	15,7	15,1	19,7	15,5
Lakásállomány (db)	44417	3013	2367	252	144	116	277	118
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya	9,1	18,2	23,3	11,5	22,9	12,9	11,9	17,8
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	36,0	55,2	66,4	41,1	57,6	62,1	46,7	31,8

Az antiszegregációs program célja, hogy a leromlott területeken (szegregátumok, veszélyeztetett területek) a társadalmi és lakhatási integrációt biztosítsa, oly módon, hogy az ott élők, különösen a hátrányos helyzetűek számára

- megfizethető és méltányos lakhatási körülményeket teremtsen a kerületen belül,
- hozzájáruljon a foglalkoztatási esélyeik növekedéséhez, mely hosszabb távon tudja biztosítani az anyagi biztonság megteremtését,
- olyan szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat biztosíts, melyek érdemben hozzájárulnak a családi és egyéni krízishelyzetek megoldásához, megelőzéséhez, és képessé teszik a hátrányos helyzetű csoportokat, hogy más szolgáltatásokba bekapcsolódjanak,
- olyan közösségfejlesztési szolgáltatásokat biztosíts, mely aktív és befogadó helyi közösségeket hoz létre,
- a fiatal generációknál arra törekszik, hogy a gyermekszegénységet felszámolja és olyan képzettséghez segítse a fiatalokat, mellyel esélyük van a társadalmi integrációra és megfelelő munkához jutni.

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése és ezen belül a területi vagy más típusú szegregáció feloldása Józsefváros Önkormányzata számára a fenntartható városfejlődés alapja. Ennek tudatában a kerület a legnagyobb mértékben figyelembe veszi a jövőben megvalósuló fejlesztéseinél, hogy azok nem okozhatják sem horizontálisan, sem területileg a szegregáció kialakulását vagy erősödését. Az önkormányzat az általa működtetett intézményekkel, a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal, az egyházakkal, egyházi szervezetekkel, illetve a kerületben és a kerületért dolgozó civil szervezetekkel együttműködik annak érdekében, hogy Józsefvárosban az esélyegyenlőség és a szegregációmentesség a mindennapok részévé váljon. Az együttműködés eredményeként **integrációs kerekasztalt** hoz létre, amely meghatározott időközönként áttekinti a legrosszabb helyzetű családok, a szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területeken élő lakosság helyzetét, megvizsgálja annak lehetőségét, hogy a rendelkezésére álló eszközök (szociális szolgáltatások, települési támogatás, közfoglalkoztatás stb.) elérik-e ezeket a családokat, és amennyiben nem, intézkedéseket javasol a kerület vezetésének a helyzet javítására. A kerekasztal figyelemmel kíséri az esetleges diszkriminációs folyamatokat és összehangolt intézkedésekkel megszünteti azt. **A kerekasztal kiemelt feladata továbbá, hogy az antiszegregációs program megvalósulását nyomonkövesse, az arra irányuló monitoringot felügyelje.**

- c) a szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai.

Szükségesnek mutatkozik az **eddig megvalósított, társadalmi integrációs célú programok értékelése** (Magdolna Negyed Program, foglalkoztatási és oktatási integrációt szolgáló programok stb.) abból a szempontból, hogy milyen mértékben járultak hozzá az akcióterületen élő, illetve a nem akcióterület-specifikus programok esetében a kerületi hátrányos helyzetű csoportok integrációjához. Szintén releváns értékelési szempont, hogy a kívánt eredmények esetleges elmaradásának milyen okai voltak, ezek az okok mennyiben tulajdoníthatók a programok nem megfelelő koordinálásának, az ágazati programokhoz való nem megfelelő kapcsolódásnak, illetve az ágazati szintű beavatkozások elmaradásának. Az értékelésnek szükséges kitérnie az egyes beavatkozási területekre, mint:

- lakhatási integráció: a lakásállomány felújítása nyomán hogyan alakult a lakhatás megfizethetősége a bérleti díjak és a rezsiköltségek tekintetében, a hátralékosság, a lakásvesztés milyen mértékben jellemző és milyen okokra vezethető vissza, mennyire elérhetőek és milyen hatékonyak a lakhatáshoz kapcsolódó támogatások (lakbérttámogatás, lakásfenntartási támogatás, adósságkezelési támogatás),

- a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások kapacitását növelő, intenzív családgondozó, ifjúsági és közösségi szociális munkát tartalmazó programoknak mennyiben sikerül elérniük a leghátrányosabb helyzetű rétegeket, a bevont célcsoport tagjai tekintetében milyen mértékű változást tudnak generálni és milyen mértékben sikerül az egyéb – képzési, foglalkoztatási, oktatási – programokhoz kapcsolni a bevont egyéneket, családokat,
- a képzési és foglalkoztatási programok értékelésénél alapvető kérdés, hogy az egyes programok mennyire épülnek egymásra, a helyi programokhoz megfelelően kapcsolódnak-e a munkaügyi központok programjai (közfoglalkoztatási program és egyéb foglalkoztatási, képzési programok), ezek a programok összességében milyen mértékben vezetnek a hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci integrációjához,
- az oktatáshoz kapcsolódó programok tekintetében alapvető kérdés, hogy mennyiben járulnak hozzá a fiatalok sikeres tanulási karrierjéhez, a programok mennyiben tudnak más programokra – pl. szociális és gyermekjóléti, foglalkoztatási, közösségi programokra – támaszkodni,
- a közösségfejlesztési programok mennyiben járultak hozzá aktív helyi közösségek létrehozásához, támogatásához,
- milyen koordinációs mechanizmusok működtek a programok között és a koordináció mennyire volt hatékony, a programok mennyire tudtak egymásra épülni.

Az elkövetkező időszakban a szegregációs helyzetek kezelésére elsősorban továbbra is akcióterületi alapú szociális városrehabilitációs beavatkozásokat tervez az önkormányzat, két akcióterületre, a Magdolna negyedre és az Orczy negyedre. A Magdolna negyedben a társadalmi típusú (soft) programok továbbvitelét, az Orczy negyedben komplex fizikai és társadalmi programcsomag kialakítását tervezi.

A kialakítandó programok vonatkozásában szükséges egy **megalapozó helyzetfeltárás** az alábbiak vonatkozásában:

- az akcióterületen élők szociális, lakhatási, foglalkoztatási, oktatási helyzete, szükségletei,
- a szolgáltatásokhoz, támogatásokhoz való hozzáférés, hiányzó szolgáltatások,
- meglévő civil és lakossági közösségi kapacitások, kezdeményezések,
- a területen működő szegregációs mechanizmusok és azok tágabb összefüggéseinek feltárása.

Az antiszegregációs program intézkedéseinek és ezen belül az akcióterületi programok megvalósításához szükséges egy **monitoringrendszer** kidolgozása, mely

- meghatározza azokat a mutatókat, amelyek hatékonyan tudják mérni a beavatkozások eredményét, a programok által elért változást,
- méri a program kezdete előtti kiinduló állapotot, a program közbeni állapotot (a programok korrigálásának érdekében, amennyiben szükséges) és az elért eredményeket a program végén,
- rendelkezik saját intézményrendszerrel: a monitoring kidolgozásáért és működtetéséért felelős szervezettel, illetve mechanizmussal, amin keresztül a monitoring ténylegesen megvalósításra kerül az érintett intézmények, szervezetek részvételével.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Budapest egészségi állapota kedvező az országon belül, azonban az egyes kerületek népességének egészségi állapotában jelentős különbségek alakultak ki. Az utolsó rendelkezésre álló adatok alapján a II., V. és a XII. kerület lakosai remélhetik a legmagasabb, a XXIII., a VIII., a XX. valamint a X. kerületben élők pedig a legalacsonyabb élettartamot születésükkor (2012). Az alábbi ábrán látható, hogy a VIII. kerületi lakosság átlagéletkora 6-7 évvel alacsonyabb, mint egyes budapesti kerületeké.

35

A legtöbb idő előtti (65 éves kornál korábbi) halálozást okozó megbetegedés (rosszindulatú daganatos betegség, szív és érrendszeri megbetegedés, emésztőrendszeri betegségek, légző rendszeri betegség) tekintetében a kerületi népesség általában veszélyeztetettebb, mint a budapesti átlag.

A mortalitási statisztikák alapján a betegségek többségéért olyan krónikus betegségek felelősek, melyek kialakulását az egészségtelen életmód alapoz meg. A megbetegedések nagy száma a kerületben is összekapcsolható a lakosság helytelen életmódjával (egészségtelen táplálkozás, dohányzás, alkoholfogyasztás, mozgásszegény életmód stb.).

A kerület morbiditási és mortalitási mutatói nem egyformán jellemzőek a kerület összes negyedére, illetve az egész lakosságra, szoros összefüggés mutatkozik az iskolázottság és az egészségtudatosság, illetve az iskolázottság és a korai halálozási kockázat között.

3.6.1. számú táblázat – Egészségügyi ellátás						
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma (TS 110)	Közfogyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott) (TS 133)	Ápolási díj, alanyi jogon: támogatásban részesítettek évi átlagos száma (TS 135)
	db	db	db	db	Fő	Fő
	10	8	2	5	566	n.a.
	10	8	2	5	385	167
	10	8	2	5	380	118
	10	8	2	5	359	91
	10	8	2	5	344	68
	11	9	2	5	250	68

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ a Józsefvárosi Önkormányzat fenntartásában lévő egészségügyi ellátást végző közintézet.

A szakellátási feladatokat a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat által fenntartott – 2015.évben megújított - Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ látja el. A rekonstrukciónak és az Egészséges Budapest Programnak köszönhetően a rendelőintézet egy modern kivitelű, korszerű műszerekkel felszerelt, komplex egészségügyi központtá vált, ahol kényelmesebb körülmények között magasabb színvonalú ellátás várja a betegeket. Az egészségügyi központ szakrendelése: allergológia, bőrgyógyászat, diabetológia, fül-, orr-, gégesztet, gasztroenterológia, ideggyógyászat, pszichiátria, kardiológia, laboratórium, lézerterápia, nőgyógyászat, ultrahang, urológia, onkológia, ortopédia, reumatológia, röntgen, sebészet, szemészet, támasz-addiktológia, TBC és pulmonológia, tüdőszűrő.

Az Egészséges Budapest Program keretében kerületünk összesen 696 602 920 Ft támogatásban részesült, amelyből az Önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ, mint a kerületi járóbeteg szakellátó eszközparkjának és infrastruktúájának fejlesztése valósult meg Józsefváros lakosságának egészségmegőrzése és a színvonalasabb egészségügyi szakellátásának biztosítása érdekében.

Az alábbi szakterületek fejlesztése eszközparkjának korszerűsítése történt meg

- szemészeti készülékek
- ultrahang készülékek
- kisértékű orvostechnikai eszköz
- sterilizáló készülékek
- multifunkcionális elektromos stimuláló eszköz,
- video- gasztroszkóp-, kolonoszkóp és endoszkópmosó-fertőtlenítő automata készülékek
- rectoscop készülék
- digitális röntgen átvilágító-felvételi berendezések
- műtőfelszerelések,
- diagnosztikai orvostechnológiai eszközök,
- orvostechnológiai eszközök,
- informatikai eszközök,
- egészségügyi eszközök,
- hűtőgépek,
- bútorbeszerzés
- takarítókocsi

b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkorai kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

A Képviselő-testület 15/2009. (I.21.) számú határozatával felkérte a Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központot „Szűrő szombat” program megtervezésére és végrehajtására, a lakosság tájékoztatásával kapcsolatos feladatok elvégzésére, mely program azóta is rendszeresen, nagy sikerrel kerül megrendezésre.

97

A „Szűrő Szombat” elnevezésű program célja, hogy a józsefvárosi lakosok részére a Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ szervezésében megvalósuló ingyenes szűrővizsgálatok igénybevételeivel, egyszerűen, várakozási idő nélkül és térítésmentesen valósuljon meg a lakosság körében leggyakrabban előforduló népbetegségek kiszűrése, azok kockázatára való figyelemfelhívás.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

Nem áll rendelkezésre adat.

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

A gyümölcs és zöldség fogyasztás már gyerekkorban is a napi ajánlott mennyiség alatt van a népesség körében. A gyümölcsök és zöldségek számos létfontosságú tápanyag nélkülözhetetlen forrásai, különösen értékes a vitamin-, ásványi anyag és rosttartalmuk. Mindezen tápanyagok hozzájárulnak ahhoz, hogy egészségesek és energikusak legyünk, valamint segítenek egészséges testtömegünk megőrzésében.

A Magyar Dietetikusok Országos Szövetségének (MDOSZ) ajánlása szerint a gyerekeknek legalább 4 adag zöldséget vagy gyümölcsöt kellene fogyasztaniuk naponta, amiből legalább 1 adag friss vagy nyers kell, hogy legyen.

A Józsefvárosi Óvodák Tagóvodáiban a JÓK Pedagógiai Programja szerint a gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Az óvoda feladata, hogy folyamatosan kísérje figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Fontos, hogy az Intézmény/Tagóvoda vezetői, az óvodapedagógusok a szabályozásokban foglaltakra figyelemmel minden esetben a szülőkkel együttműködve alakítsák ki a gyermekek táplálkozási szokásait. A Józsefvárosi Óvodák Tagóvodái maximálisan odafigyelnek a gyümölcsök és zöldségek fogyasztásának ösztönzésére. Az étkezési szokásokat úgy alakítják ki, hogy minél kevesebb várakozási idő legyen, jól szervezetten, a játékidő megnövelés érdekében, így mindennap megfelelő mennyiségű gyümölcs kerül a tányérra. Ez jelenleg egyrészt a közétkeztetés, másrészt a szülők segítségével oldható meg. A napi gyümölcsfogyasztás támogatása mindenképpen egy olyan kezdeményezés, ami a gyermekek napi friss gyümölcsfogyasztását, és egészséges életmódra nevelését segíti.

Az óvodások jelenleg is kapnak a 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet szerinti kötelező mennyiségű gyümölcsöt és zöldséget a közétkeztetés keretében. Ám a napi friss gyümölcsöt-zöldséget ez az EMMI rendelet nem írja elő, ezért a jelenlegi szolgáltatáson felül kiegészítésre kerül.

Az előzetes felmérések szerint, egy gyermek/napi gyümölcsadagja (az óvodában) kb. 50 g, tekintettel arra, hogy nem a teljes gyümölcsfogyasztást kell intézményi keretek között biztosítani a gyermekek számára. A Józsefvárosi Óvodák Intézményvezetője felmérte a Tagóvodák közétkeztetésén felüli gyümölcs igényét.

Önkormányzatunk a 2022/2023. nevelési év elején (2022. szeptember 01. napjától) elindította a „Friss gyümölcs-zöldség programot, amelynek keretében az óvodás gyermekek részére minden nap friss gyümölcsöt – zöldséget biztosít a gyermekek részére a közétkeztetésben kapott mennyiségen felül.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

A Józsefvárosi Községeiért Nonprofit Zrt. szervezésében és lebonyolításában működő nyári napközis tábor keretein belül a józsefvárosi gyermekek sportfoglalkozásai a Homok u. 7. alatti sportpályán biztosított, mely pályák gumiborítása biztosítja a gyermekek minél biztonságosabb, színvonalasabb szabadidős tevékenységeit.

Az Ovi-foci program: a kerület JÓK (Józsefvárosi Óvodák) székhely és 8 tagóvodájában kapott helyet a Bozsik program keretén belül támogatott műfüves 6×12m-es sportpályán és a tornatermekben, mely a legkisebbek számára nyújt lehetőséget a mozgásra, illetve a mozgás örömeinek felfedezésére

A Józsefvárosi Önkormányzat a sport feladatokat az óvodai foglalkozásokon biztosítja hét tornaszobában és három tornateremben. Jelenleg egy óvodában (Csodasziget) nincs biztosítva a sportfoglalkozásokhoz tornaszoba, vagy tornaterem.

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat kapcsolatban van Budapest Főváros Önkormányzatával, ahonnan folyamatos tájékoztatást kap a budapesti sportversenyekről, sportolási lehetőségekről.

A kerületi egyesületek közül jelentős az MTK Hungária, labdarúgó pályája a Hungária körúton, a BKV Előre SE pályája a Sport utcában található, itt labdarúgó, kajak-kenu, súlyemelés és teke szakosztályok működik.

Önkormányzatunk a kerületi lakosság egészségmegőrzése és sportolási lehetőségének biztosítása érdekében évek óta szerződéses keretek között támogatja a lakosok kedvezményes uszodahasználatát a Nemzeti Községi Egyetem uszodájában.

A Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Költségvetési és Pénzügyi Bizottságának 2023. január 30-i ülése tárgyalta és elfogadta a Józsefvárosi Önkormányzat és a Nemzeti Községi Egyetem közti együttműködési megállapodást a 2023. évre vonatkozóan a kerületi lakosok uszodahasználatát illetően. Ennek értelmében a Ludovika Aréna Uszoda kedvezményesen használható Józsefváros állandó lakcímmel és tartózkodási hellyel rendelkező lakosainak, és a Józsefváros érdekében működő egyes testületek, szervezetek tagjainak, foglalkoztatottjainak. Külön megállapodás keretében a Józsefvárosi Óvodák óvodásai ovi úszás keretében veszik igénybe a létesítményt.

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat minden évben sport pályázatot ír ki, melyen sportegyesületek juthatnak támogatáshoz.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. törvény rendelkezései alapján biztosítja a különböző szociális ellátásokat. A szociális igazgatás hatósági feladatait a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal Humánszolgáltatási Ügyosztály Családtámogatási Irodája látja el.

A személyes gondoskodást nyújtó ellátások tekintetében a kötelezően előírt vagy önként vállalt feladatokat az önkormányzat saját fenntartású intézményein keresztül vagy feladat-ellátási szerződés útján biztosítja a lakosság számára.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjait a személyes gondoskodást nyújtó ellátások térítési díjairól szóló 56/2017. (XII.20.) önkormányzati rendelet tartalmazza.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 2015. évi módosítása értelmében a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás integráltan egy szervezeti és szakmai egységben működhet csak tovább 2016. január 1. napjától. A fenti változtatásoknak való megfelelés érdekében a kerületi feladat ellátás módja, szervezeti keretei felülvizsgálatra kerültek.

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ
székhely: 1081 Budapest, Népszínház u. 22.

A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat integrált formában biztosítja, fenntartva a – részben önálló – szervezeti egységek együttműködését és feladatmegosztását, a szolgáltatások egymásra épülését.

A szolgáltatások szervezésével az intézmény biztosítja:

- ☐ a gyermekvédelmi rendszer helyi működtetését, illetve
- ☐ segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakókörnyezetükben az önálló életvitelük fenntartásához, valamint egészségi, mentális állapotukból vagy más okból származó problémák megoldásához, továbbá
- ☐ átmeneti bentlakásos jelleggel teljes körű ellátást nyújt 0-18 éves korig gyermekek, valamint családok és tartós felügyeletet, gondozást igénylő, de kórházi ellátásra nem szoruló idős személyek számára.

A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ **Család- és Gyermekjóléti Szolgálat** szakmai egység a kerületben élő egyének, családok, fiatalok és gyermekek részére információt szolgáltat, tanácsot ad, segítséget nyújt a szociális helyzetükből adódó hátrányok csökkentésében, szabadidős programokat szervez és közvetít, valamint kapcsolatot tart a jelzőrendszer valamennyi tagjával, önkormányzati intézményekkel, más szervezetekkel, hatóságokkal, valamint civil szervezetekkel.

A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Család és Gyermekjóléti Központ Hatósági tevékenységhez kapcsolódó szakmai egysége a hatósági feladatokhoz kapcsolódó (védelembe vétel, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel, családba fogadás, utógondozás) családok védelmére irányuló tevékenységet biztosítja.

A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Szolgáltatások szakmai egység feladata prevenciók jelleggel az intézmény szolgáltatásait igénybe vevők számára, valamint a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos, speciális, illetve egyéb szolgáltatások, programok nyújtása.

Kötelezően ellátandó feladatok keretében nyújtott szolgáltatások:

- ☐ Speciális szolgáltatások (Gyvt. 40/A § szerint):
 - ☐ kapcsolattartási ügyelet, ennek keretében közvetítői eljárás (Köris u. 35.)
 - ☐ utcai (lakótelepi) szociális munka (Koltói Anna tér)
 - ☐ kórházi szociális munka biztosítása (Köris u. 35.)
 - ☐ gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálat
 - ☐ jogi tájékoztatásnyújtás és pszichológiai tanácsadás (Köris u. 35.)
 - ☐ családkonzultáció, családterápia, családi döntéshozó konferencia, mentálhigiénés szolgáltatások (Köris u. 35.)
 - ☐ óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység (Köris u. 35.)
 - ☐ mediáció – családban jelentkező konfliktusok megoldásának segítése
- ☐ Népkonyha (Magdolna u. 43.)

Önként vállalt feladatok keretében nyújtott szolgáltatások:

- ☐ Hátralékkezelési szolgáltatás (Dobozi u. 23.)
- ☐ Intenzív Családmegtartó Szolgáltatás (Dobozi u. 23.)

 93
100

- ☐ Adományközvetítő szolgáltatás (II. János Pál pápa tér 22.)
- ☐ Köz(össégi) hely és Mosoda (Szerdahelyi u. 13.)
- ☐ FiDo Ifjúsági Központ (FiDo tér_ működési helyként)
- ☐ Kálvária tér InfoPont és játszótér közösségi-szociális program, diákmunka mentorálás (Kálvária tér-működési helyként)
- ☐ drogprevenciós tevékenység
- ☐ Egyéb szolgáltatások (Déri Miksa u. 3.)
 - ☐ gyógytornász
 - ☐ gyögymasször
 - ☐ fodrász
 - ☐ személyszállítás

Az **Átmeneti Gondozás** szakmai egység egyik intézménye a **Gyermekek Átmeneti Otthona** Budapest VIII. kerület Józsefváros által nyújtott szolgáltatás, mely ideiglenes jelleggel, nehéz helyzetbe került családok gyermekeinek átmeneti gondozását vállalja fel, melynek során az otthonba került 0-18 éves korú gyermekek részére teljes körű ellátást biztosít. 2015. áprilisától biztosítja a 0-3 éves korú gyermekek ellátását is. A Gyermekek Átmeneti Otthonának Működési terület Budapest Főváros VIII. kerület közigazgatási területe, valamint Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatával kötött ellátási szerződés alapján egy férőhely, Budapest Főváros VI. Kerület Terézvárosi Önkormányzatával, valamint Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzatával kötött ellátási szerződés alapján egy-egy férőhely biztosított a rászoruló gyermekek részére.

2018. január 1-től működik a Családok Átmeneti Otthona a Koszorú utcai telephelyen 34 férőhellyel, a Koszorú utcai telephelyhez kapcsolódó, telephely részeként működő Kisfaludy utcai telephelyen 6 férőhellyel. Az intézmény külső férőhelyei 20 fő ellátott – a Sárkány utca 14. fsz.1. (4 férőhely) a Karácsony S. u. 22. I.22. (4 férőhely), Kőrös u. 4/a I.9. ((4 férőhely), a 1086 Budapest, Magdolna u. 12. 1/20. ((4 férőhely) és a 1086 Budapest, Dankó utca 17. 2/23. ((4 férőhely) sz. alatt található.

A kerületi átmeneti gondozás célja, hogy szervesen illeszkedve a kerület szociális és gyermekvédelmi rendszerébe, segítséget nyújtson, s fogadja az életvezetési problémák, vagy más szociális és családi krízis miatt átmenetileg otthontalanná vált, hátrányos helyzetű józsefvárosi családokat és gyermekeiket, továbbá befogadja a védelmet kereső egyedülálló szülőket, várandós és bántalmazott anyákat és gyermekeiket, illetve a szülészetről kikerülő anyát és gyermekét, valamint a várandós anya kérelmére az anya élettársát vagy férjét. Az átmeneti gondozás formái között közvetlen információcsere valósul meg, ami lehetővé teszi a gyermek és a családok számára leginkább megfelelő ellátási forma kiválasztását. A Családok Átmeneti Otthona és a Gyermekek Átmeneti Otthona ellátások igénybevétele térítésmentes.

Az **Időskorúak Átmeneti Otthona** által nyújtott alapszolgáltatások a **jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, idősek átmeneti otthona** (Ezüstfenyő Gondozóház).

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat, mint fenntartó önként vállalt feladatként 1997. februárja óta folyamatosan biztosítja, a fenntartásában működő az Ezüsfenyő Gondozóházban (1087 Budapest, Kerepesi út 29/A. szám alatt) a Budapest Főváros Kormányhivatala Szociális és Gyámhivatal által kiadott határozatlan időre szóló működési engedélyében foglaltak alapján a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, 75 jelzőkészülék működtetésével.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

2022-ben 59-73 db készülék volt folyamatosan kihelyezve az igénylők lakásán, és 112 segélynyújtást igénylő riasztás volt, mely esetekben a gondozónők a szükséges intézkedéseket megtették.

Az Ezüstházi Gondozóház és a Jelzőrendszeres Házi segítségnyújtás integráltan részt vesz a Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete által biztosított Speciális gondozást igénylők segítése elnevezésű programban, mely a demencia kórképpel rendelkező személyek és hozzátartozók életvitelének segítségére fókuszál. A felmérések alapján a kerületben 236 fő diagnosztizált demens lakos él, ezen kívül igen magas a demenciára jellemző mutatók megjelenése az idősök klubjaiban. Az önkormányzat a demensek és családjuk részére a segítségnyújtást térítésmentes adathordozó formájában biztosítja. Az Időskorúak Átmeneti Otthona szolgáltatás és a Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatás igénybevétele térítésmentes.

Házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés (1089 Budapest, Orczy út 41.)

Házi segítségnyújtás keretében, saját otthonukban nyújtunk ellátást az önmaguk ellátására csak részben, vagy már egyáltalán nem képes idős beteg, vagy fogyatékkal élő emberek részére. A gondozás a kérelmező önálló életvitelének fenntartása érdekében, saját szükségleteinek figyelembevételével történik. A szakmai egység fő tevékenységei: fizikai, egészségügyi, mentális gondozás, a szociális és egyéb ügyintézés. A házi segítségnyújtás igénybevétele térítési díjhoz kötött. A térítési díj az igénybevevő jövedelme alapján számolódik ki, amely szorozódik a gondozási órák számával. A házi segítségnyújtást aktívan igénybevevők száma 2021. december 31-én 161 fő volt. Azon kerületi lakosok számára, akik önmaguk részére tartósan vagy átmenetileg nem tudják biztosítani a napi egyszeri meleg ételt, a szakmai egység szociális étkeztetést biztosít. Az étkezés igénybevétele önkéntes, melyet az igénylő rászorultságára hivatkozva (életkor, betegség vagy szociális helyzet) kérhet. Az étkezés igénybevétele térítési díjhoz kötött.

A szociális étkeztetést 2021-ben munkanapokon átlag 188,72 fő vette igénybe házhoz szállítással.

Nappali ellátás

A nappali ellátást biztosító intézmény az ellátást igénybe vevők részére szociális, egészségi, mentális állapotuknak megfelelő napi életritmust biztosító szolgáltatást nyújt, a helyi igényeknek megfelelő közösségi programokat szervez, valamint helyet biztosít a közösségi szervezésű programoknak, csoportoknak.

A kerületben az idősök, a szenvedélybetegek, valamint az értelmi fogyatékosok nappali ellátása térítésmentesen kerül biztosításra. Az ellátottak számára a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat munkanapokon biztosítja az ellátást, melyet külön térítési díjfizetés mellett kiegészíthet az egyéb szolgáltatás, és a szociális étkezés akár hétvégén is.

Idősök nappali ellátása:

- ☐ **Napraforgó Idősök Klubja**
Cím: 1089 Budapest, Delej u. 34.
- ☐ **Ciklámen Idősök Klubja**
Cím: 1081 Budapest, II. János Pál pápa tér 17.
- ☐ **Víg Otthon Idősök Klubja**
Cím: 1084 Budapest, Víg u. 18.
- ☐ **Őszikék Idősök Klubja**
Cím: 1082 Budapest, Baross u. 109.
- ☐ **Reménysugár Idősök Klubja**
Cím: 1084 Budapest, Mátyás tér 4.

A klubok 2017. évi kihasználtsága 78,40 %-os volt. A 2016. év azonos időszakához képest a kihasználtság 2,68%-os csökkenést mutat, melynek okai felújítási munkálatok, elhalálozás. A csökkentést nyílt napok szervezésével kívánják megállítani, bízva a felújított klubok vonzerejében.

Szenvedélybetegek nappali ellátása
Mátyás Klub
Cím: 1084 Budapest, Mátyás tér 12.

A szenvedélybetegek nappali intézménye krízishelyzetbe került és/vagy abból kilábaló szenvedélybetegek nappali ellátását végzi, emellett speciális segítő programokat, szociális és lelki segítséget, kulturális és szabadidős programokat, illetve igény esetén kedvezményes étkeztetést nyújt klienseinek. Az ellátás célja elősegíteni a szermentesség, majd a józanság elérését és megtartását, valamint a társadalomba és a szűkebb környezetbe való visszailleszkedést, a munkavállalást és az életminőség megtartását, javítását. A klub 2017. évi kihasználtsága átlagosan 92,86%-os. Az ellátottak átlagéletkora 58,57 év.

Fogyatékosok nappali ellátása
Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona (ÉNO)
Cím: 1082 Budapest, Kisstáció u. 11.

Az ÉNO Budapest VIII. kerületében élő, 3 év feletti értelmileg, illetve halmozottan sérült (mozgás, hallás, látás) személyek, valamint külön megállapodás alapján a Főváros közigazgatási területén élő sérült fiatalok nappali ellátását biztosítja.

A nappali ellátások igénybevétele térítésmentes.

A kerületben működő személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltató civil szervezetek

Szigony-útítárs a Komplex Pszicho-Szociális Rehabilitációért Közhasznú Nonprofit Kft.

A Szigony-útítárs a pszichiátriai betegek nappali ellátása szociális alapszolgáltatást biztosítja a mindenkori feladat-ellátási szerződés alapján.

Pszichiátriai betegek részére alapszolgáltatást biztosít, amely az öntevékenységre, az önsegítésre épülve biztosítja az ellátást igénybe vevők szükségletei alapján a kulturális, szabadidős, tájékoztató, képzési, védett lakhatást elősegítő, lakossági és családi programok, találkozók szervezését, lebonyolítását. Lehetőséget biztosít a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint a kliensek alapvető higiéniai szükségleteinek kielégítésére.

A nappali ellátás keretében olyan programokat biztosít, amelyek hozzájárulnak az ellátottak/klubtagok társadalmi re-integrációjához. A nappali ellátás alapvetően egy nyitott, szükségletekre gyorsan reagáló, integráló szerepet betöltő ellátási forma, amely települési szinten háttérrel adhatja az alapszolgáltatások összekapcsolásának. A nappali ellátás készségfejlesztést nyújt az önellátás, az emberi kapcsolatok, a munka, valamint a szórakozás területén. A készségfejlesztés az ellátottak/klubtagok igényeinek megfelelően megvalósulhat egyéni tréning, vagy csoportos foglalkozások keretében.

Moravcsik Alapítvány

Az Alapítvány a pszichiátriai betegek nappali ellátása szociális alapszolgáltatást biztosítja a mindenkori feladat-ellátási szerződés alapján.

Az Alapítvány alaptevékenysége a Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika és az azzal együttműködő szervezetek tevékenységének támogatása; a pszichiátriai és idegrendszeri kutatások támogatása, azok szervezése és elősegítése; a lelki betegségek megelőzésével és gyógyításával kapcsolatos oktatás támogatása; valamint a társadalom mentálhigiénéjének javítása, és a társadalom pszichiátriai kultúrájának emelése.

Az Alapítvány tevékenységei közé tartozik az egészségmegőrzés, a pszichiátriai rehabilitációs tevékenység, rehabilitációs és szociális foglalkoztatás végzése, elősegítése, támogatása.

Az Alapítvány létrehozta a Budapest Art Burt Galériát, ahol a klienseik megismerkedhetnek különböző képzőművészeti technikákkal és megtapasztalhatják az alkotás örömét, rendszeresen kiállítanak az ellátottak alkotásaiból, ezenkívül egyéb más galériákban is megtekinthetők a Moravcsik Alapítvány ellátottjainak alkotásai. Az alkotó tevékenység a művészi kreativitás folyamata a pszichiátriai betegek állapotára kifejezetten jó hatással van.

g) drogprevenciós szolgáltatások;

Félúton Alapítvány

Az Alapítvány 2007. december 15.. napjától végzi a kerületben a szenvedélybetegek közösségi, illetve 2014. január 01. napjától a szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátását a 1089 Budapest, Orczy út 27. szám alatt működő „Orczy” Szenvedélybetegek Nappali Klubjához integráltan. Azok a 18. életévüket betöltött életvitelszerűen a VIII. kerületben élő szenvedélybetegek (elsősorban alkohol-, kábítószer-, illetve gyógyszerfüggőséggel küzdő személyek), akik mentális és szociális helyzetük javítása érdekében lakókörnyezetükben

Az Alapítvány munkatársai elsősorban az ellátottak otthonában, illetve lakókörnyezetében segítenek. Tanácsadással, információnyújtással támogatják az ellátottakat és hozzátartozóikat. A szolgáltatásnyújtás rendszerességét minden esetben az ellátottal közösen kialakított gondozási terv határozza meg.

h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Önkormányzatunk számára kiemelten fontos a biztosított szolgáltatások magas szakmai színvonalon történő nyújtása, illetve a mindenki számára egyforma hozzáférés lehetőségének biztosítása. Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzattal szemben a közszolgáltatások nyújtása során hátrányos megkülönböztetése, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt szankció megállapítására nem került sor.

i) előnyben részesítési (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül.

A Népkehonyhai szolgáltatás azoknak a szociálisan rászorultaknak gondoskodik legalább napi egyszeri meleg étkeztetéséről, akik azt önmaguk, illetve eltartottjuk részére nem képesek biztosítani koruk, egészségi állapotuk, szenvedélybetegségük, illetve fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük miatt. Az ellátás térítésmentes, az érintett személyeket a Család- és Gyermekekölési Szolgálat családsegítői vagy a Család- és Gyermekekölési Központ esetmenedzserei delegálják.

A szolgáltatás igénybevételeének időszaka jellemzően 3 vagy 6 hónap. Az ételosztást a Budapest VIII., Magdolna u 43. szám alatt található Népkehonyhán végzik a munkatársak. Tekintettel arra, hogy a gyermekek számára a napi egyszeri meleg ételt a közoktatási intézmény biztosítja, ők nem vehetik igénybe a szolgáltatást.

Az ünnepekre, hosszú hétvégékre konzerv, gyümölcs és hideg étel csomag került kiosztásra az ügyfelek részére, amennyiben azt a Józsefvárosi Önkormányzat külön is biztosítja az ügyfelek részére.

Mivel a Népkehonyha ellátása 2019. januártól jelentésköteles az NRSZH tevékeni rendszerében, ezért a párhuzamos igénybevétele ki tudtuk szűrti. A pontos mérési adatok alapján azt tapasztaltuk, hogy a pandémia által okozott gazdasági válság nagy szociális nyomás helyezett a kerület szociális ágazatára. Az Önkormányzat Képviselő-testületének döntése alapján 2020. december 1-jétől 2021.

február 28-ig 400 adagra emelte a népkonyhai adagszámot, majd ezt az adagszámot 2021. május 31.-ig meghosszabbította ezzel is segítve a legrászorultabb lakosság ellátását. 2021. június 1-től ismét napi 350 adagnyi étel kiosztására volt lehetőség.

3.6.2. Népkonyha	
Év	Népkonyhán kiosztott ételadagok száma (db)
2015	81 280
2016	89 250
2017	87 850
2018	87 500
2019	87 500
2020	90 000
Forrás: Önkormányzati adat	

A Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ szervezésében megvalósuló „Szűrő Szombat” elnevezésű program célja, hogy a józsefvárosi lakosok részére a Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ szervezésében megvalósuló ingyenes szűrővizsgálatok igénybevételével, egyszerűen, várakozási idő nélkül és térítésmentesen valósuljon meg a lakosság körében leggyakrabban előforduló népbetegségek kiszűrése, azok kockázatára való figyelemfelhívás.

Köz(össégi)hely és Mosoda

A Köz(össégi)hely és Mosodát eredetileg a Magdolna Negyed Program III. (KMOP-5.1.1/B-12) G2/5 elemeként hozták létre 2014. évben, hogy az ott élő, hátrányos helyzetű emberek számára mosási-szárítási lehetőséget biztosítson szociális információszolgáltatással kiegészítve. A kerületnek ezen a részén különösen magas az egyszobás, kis alapterületű, alacsony komfort fokozatú lakások aránya. Ezekben a lakásokban nagy problémát jelent a személyes ruhaneműk és a nagyobb textíliák (takarók, ágynemű huzatok stb.) mosása, szárítása, különösen azokban a lakásokban, amelyek esetleg dohosak, penészesek is. A szolgáltatás ezért eredetileg elsősorban azokat a személyeket, családokat célozta meg, akik a lakásuk vizes, dohos volta, az áramszolgáltatás szüneteltetése, a mosógépük elromlása, vagy egyéb okok miatt nem, vagy csak nehézségek árán tudnák megoldani a mosást-szárítást. A szolgáltatásokat 2020-ban is bárki igénybe vehette, aki Józsefváros területén lakóhellyel és/vagy tartózkodási hellyel rendelkezik. A ruhák mosására-szárítására csak előzetesen egyeztetett időpontokban van lehetőség, előzetes regisztrációt követően.

A beszedett bevétel még a tisztítószer beszerzést sem finanszírozza, a bevétel a beszerzés mindössze 35,84%-a.

A Köz(össégi)hely és Mosoda célja 2021 folyamán sem változott, a COVID-19 koronavírus világjárvány miatt azonban változások bevezetése vált szükségessé, összhangban az elrendelt veszélyhelyzeti intézkedésekkel. Az ügyfelek és a dolgozók egészségének védelme érdekében az érdeklődésre, regisztrációra, a ruhák átadása-átvételére a szükséges óvintézkedések (maszkviselés, testhőmérséklet mérése, kézfertőtlenítés stb.) megtörténte után a bejáratú ajtóban kerülhetett sor.

Egy mosás, programtól és eszköztől függően 20-45 percet vesz igénybe. A szárítógépek üzemideje a kisebb kapacitású gépek esetében 60 perc, az ipari gép (Danube) esetében pedig 20-30 perc. A COVID-19 pandémia miatt bevezetett veszélyhelyzeti intézkedéseknek a szociális munkással történő konzultációra, tanácsadás igénybevételére is hatása volt, ezek a szolgáltatásaink is elérhetőek maradtak, a veszélyhelyzeti óvintézkedések betartása mellett. A mosás-szárítás helyben történő megvárására nem volt lehetőség, a ruhák tárolását sem tudtuk vállalni, és a kisgyermekes családok részére biztosított játszóterek sem volt elérhető, átmenetileg, a veszélyhelyzeti intézkedések következtében.

2021-ben összesen 21 új regisztráló érkezett a Köz(össégi)hely és Mosodába, így az összesen regisztrált ügyfelek száma eddig csaknem 1000 (986) főre emelkedett.

A Köz(össégi)hely és Mosoda igénybevétele 2021. évben:

2021	Bankszámlára befizetett összeg	Mosások száma	Igénybevevő	Igénybevevő	Új regisztráció
		(adag)	(fő)	(háztartás)	(fő)
január	21 600 Ft	108	40	34	0
február	23 000 Ft	115	44	38	0
március	6 600 Ft	33	30	25	0
április	16 400 Ft	82	40	350	1
május	22 200 Ft	111	50	42	3
június	26 600 Ft	133	59	52	4
július	24 400 Ft	122	40	33	2
augusztus	18 400 Ft	92	45	38	1

szeptember	25 800 Ft	129	60	51	2
október	26 800 Ft	134	53	47	2
november	26 000 Ft	130	52	45	5
december	27 000 Ft	135	61	54	1
Összesen	264 800 Ft	1 324	574	809	21

bruttó előirányzat	400 050 Ft
-------------------------------	-------------------

A bevételi elmaradást a márciusi-áprilisi pandémia miatti korlátozások okozták.

Forrás: Mosoda szolgáltatás munkacsoport adatai alapján

Az újonnan regisztrált – és ezzel együtt a szolgáltatást aktívan igénybe vevő – ügyfelekkel együtt 986 fő 809 háztartásból (halmozott adat), 1324 alkalommal vette igénybe a Köz(össégi)hely és Mosoda által nyújtott szolgáltatásokat a 2021.01.01.-2021.12.31. közötti időszakban.

A mosodai szolgáltatás igénybevevőinek többsége a nyugdíjas korosztályba tartozó kerületi lakos, többségében nők. A mosás-szárítási szolgáltatásainkat igénybe vevők jellemzően vagy nem rendelkeznek mosógéppel a háztartásukban, vagy a mosásra fordított idő és energia miatt döntenek inkább szolgáltatásaink mellett, vagy kifejezetten a szárítási lehetőség miatt veszik igénybe a szolgáltatásokat. Az aktív korú, dolgozó ügyfeleink jellemzően nyitásra hozzák be a mosnivalójukat, a délelőtti, kora délutáni órákban zömében a nyugdíjasok veszik igénybe szolgáltatásokat.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közelet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai;

Budapest egyik nagy szociális városrehabilitációs fejlesztése, a Magdolna Negyed Program III. üteme (MNP III.) 2013 és 2015 között valósult meg.

A Magdolna negyed megújításának harmadik üteme az Európai Unió és a Magyar Kormány támogatásával valósult meg. Józsefváros önkormányzata 3,8 milliárd forintot nyert a városrész megújításához. A lakhatási körülmények javítása érdekében 28 önkormányzati tulajdonban lévő bérház felújítását végezték el, és 14 társasházi tulajdonban lévő lakóépület rekonstrukcióját támogatta az önkormányzat. A felújítások mintegy 1300 családot érintettek. Az épületek, terek megújítása mellett sokrétű társadalmi, közösségi, szociális és bűnmegelőzési, valamint foglalkoztatási programok és szolgáltatások indultak. Társadalmi, közösségi akciókat szerveztek a lakosoknak, bevezették a Szomszédsági Rendőr Programot a fokozott rendőri jelenlét és a polgárokkal való jó kapcsolat kialakítása érdekében. A Kesztyűgyár Községi Házban rendszeresen családi- és gyermekprogramokon vehettek részt a környékeliek. A Mátyás téren több alkalommal tartottak nagyszabású rendezvényeket, koncerteket. A képzési programok a negyed egyik fontos problémájára, a tartós munkanélküliségre kínáltak megoldásokat. Az állásbörzéken több százan kaptak közvetlen állásajánlatot és jutottak munkához.

Az Orczy negyed fejlesztésére az önkormányzat támogatást nyert a VEKOP 6.2.1-15. kódszámú „A leromlott településrészekben él alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása, társadalmi és fizikai rehabilitációja Budapesten című európai uniós pályázaton. A projekt által elérni kívánt célok, eredmények: a negyed slumosodásának megállítása és visszafordítása, a kedvezőtlen szociális helyzetű helyi lakosság képessé tétele a társadalmi és munkaerőpiaci integrációra, az

épített környezet megújítása és a helyi társadalom erősítése, valamint komplex szociális városrehabilitáció. A projekt alprogramjai: lakhatás, foglalkoztatási és gazdasági, közbiztonság, közterület alprogram. A lakhatás alprogram keretén belül többek között sor kerül önkormányzati lakóépületek komplex közösségi megújítására, bérházak és bérlakások üzemeltetési költségének csökkentésére, közösségi zöldudvar programra, család és lakóház mentorálásra, speciális lakhatási projektekre.

A foglalkoztatási és gazdasági alprogram keretén belül megvalósul a munkaerő-piaci (re)integráció, képzések, helyi gazdaságfejlesztés, munkahelyteremtés megváltozott munkaképességűek részére, gyermek és ifjúsági szabadidős programok hálózata, hátrányos helyzetű sportoló fiatalok tehetséggondozására.

Déri Miksa utca Nagyfuvaros utca és Rákóczi tér közötti szakaszának felújításáról az Önkormányzat 2018-ban döntött és pályázott a fővárosi TÉR_KÖZ programjában a megvalósítás támogatására. A pályázat kedvező elbírálásban részesült és 2019-ben elindult a tervezés, azonban az Önkormányzat 2020 elején úgy döntött, hogy a 21. század kihívásai és lehetőségei új tervek követelménye. A sétány koncepcióterve 2020 nyarán igazi közösségi tervezéssel készült el, az utca 2022-ben újult meg.

Főbb célok: A beruházás célja a Csarnok negyed új, funkciójában is méltó főutcája, amely a klímakihívásokra ellenállóan reagál, reziliens, „egészséges utca”. Ezért az egész utca a gyalogosbarátság jegyében terveződött újra, a Nagyfuvaros és Fecske utcák között pedig egy parkosított, játékokra is alkalmas sétány jön létre, ami összekapcsolja a Nagy Ho-ho-horgász játszótérrel és a Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ eddig kerítéssel elválasztott zöldfelületét is. Fontos cél volt, hogy az új utcát az itt lakók és itt dolgozók a sajátjuknak érezzék, ezért egy többlépcsős folyamatban, az itt élőkkel közösen készült el a felújítás koncepciója. A klímavédelem jegyében a csapadékvíz egy részét nem a csatornába vezetjük, hanem a kiterjedt zöldfelületekre, így azok párologtatva hűtik a várost.

Főbb műszaki tartalom:

- a Nagyfuvaros és Fecske utcák közötti szakasz teljesen sétáló lett, az utca kibővült a szomszédos Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ kertjének egy részével
- a teljes utca új burkolatot kapott, járdákon és a sétányon kevésbé melegedő világos útburkolat van
- sokkal szélesebbek a járdák, csökkent a gépkocsik sebessége, és jelentősen növekedett a zöldfelület
- kerékpározni mindkét irányban biztonságos és létesült több mikromobilitási pont, sőt később egy új Bubi pont is
- halszálla parkolás helyett kétoldali párhuzamos parkolás van
- 59 új talajkapcsolatos fa kerül az utcába és 1360 m² új zöldfelület jön létre, ahol fontos szempont a biodiverzitás, a fajgazdagság, egy természetközeli hatás
- átépítésre került a meglévő közvilágítás hálózat
- nyáron párapap és ivókút teszi elviselhetőbbé a hőséget
- a közösségi tervezés eredményeként az új sétányon lett napos és árnyas kert, sakkasztal, a játszótér mellett egy csőszház és nyilvános WC, kondipark és egy lugas találkozások számára

Józsefváros Önkormányzata 2018-ban elnyerte a Családbarát Önkormányzat díjat. Budapest Főváros VIII. kerület Józsefváros újjáépült. A kerület fejlesztése érdekében tett intézkedések mindegyike egy szerethetőbb, élhetőbb és biztonságosabb, családbarát léttel kialakítását célozta

 101

meg, ennek érdekében a parkok, a közterületek megújultak, új játszóterek kerültek kialakításra, a meglévők pedig felújításra, a kerületi intézmények is megújultak, új bölcsőde, óvoda és háziorvosi rendelők átadásra került sor, a bölcsődék, óvodák esetében eszközeik bővítése és fejlesztése is megkezdődött. Józsefvárosban az elmúlt időszakban kiemelt cél volt a gyermekjóléti intézmények fejlesztése. Az óvodai kapacitásbővítés érdekében a Képviselő-testület 2014-ben a Százados úti óvoda újjáépítését határozta el, egy 6 óvodai csoportot magában foglaló, a XXI. századi kihívásoknak megfelelő új óvoda felépítése által. A mintegy 326 millió forintos, saját forrásból megvalósuló beruházásnak köszönhetően 2017 szeptemberétől már az új épületben kezdhették meg a gyermekek a 2017/18-as nevelési évet. A Százados úton a Pitypang Tagóvoda új épülete a korábbi játszóudvar helyén létesült, a régi óvodaépület helyén pedig egy nagyobb játszóudvar került kialakításra, ahol a meglévő játszóelemeket újakkal egészítették ki. A játszóudvar zölddebbé tétele érdekében ősszel füvesítettek és több száz cserje elültetésére került sor.

A Józsefvárosi Egyesített Bölcsőde „Az Év Felelős Foglalkoztatója 2017” pályázat közszféra kategóriájában 1. helyezést ért el, mely igazolja a bölcsődék szakmai vezetésének magas színvonalát.

„Civilek a Palotanegyedért Egyesület” Belső-Józsefváros felvirágoztatásáért dolgozik, célja a városnegyed kulturális örökségeinek a megóvása és ismertetése, kulturális és szórakoztató szolgáltatásainak továbbfejlesztése, valamint a helyi identitástudat megerősítése, a negyedbeli lokálpatriotizmus megerősítése céljából jött létre.

A civil szervezetek, egyházak, vallási közösségek és a legkülönbözőbb informális közösségek kulcsszerepet töltenek be nem csupán a társadalmi kohézió megteremtésében, de a politikai képviseleti rendszer hatékony és demokratikus működtetésében is. Ezek révén képesek a társadalom legkülönbözőbb helyzetű és szemléletű csoportjai kialakítani, megfogalmazni és közvetíteni céljaikat és tud kialakulni egy autonóm közösségekre épülő demokratikus társadalom, mely képes kontrollálni a hatalmi központok (legyenek azok politikai vagy gazdasági erők) törekvéseit.

A 2019-ben megválasztott kerületi vezetés elkötelezett a civil szervezetekkel történő partneri viszony megteremtésében és a lakosság közösségi aktivitásának megerősítésében. Programjában olyan működési modell meghonosítását tűzte ki célul, amely visszaadja az önkormányzás szó valódi értelmét: részvételt és beleszólást a döntésekbe, ami alapfeltétele annak, hogy a kerület lakosai magukénak érezzék a helyi politikát, és felelős állampolgárként vegyenek részt a közügyekben. Ez teremti meg a demokratikus közmegegyezésen alapuló hatékony kormányzás lehetőségét, melyben a véleménykülönbségeket képesek az emberek átlátható és konstruktív módon egyeztetni.

Józsefváros mélyen gyökerező polgári hagyományokkal rendelkezik, és jelenleg is kiemelkedő a helyi civil szféra aktivitása. A fővárosi lakosság nem egészen 5%-át kitevő kerületben a nagyjából 1000 bejegyzett civil szervezet összevetve a mintegy összesen 13000 szervezetből álló fővárosi civil szektorral viszonylag magas számnak tekinthető. Ez részben összefügg Józsefváros központi elhelyezkedésével, a relatíve olcsó ingatlanárakkal és bérleti költségekkel és a rendkívül sokszínű, intenzív és magas színvonalú szellemi élettel. Több országos jelentőségű egyetem (ELTE, SOTE, NKE, SZFE, PPKE, Andrássy Gyula Egyetem), kiemelkedő gimnázium (Fazekas, Vörösmarty, Trefort), kulturális intézmény (Nemzeti Múzeum, Szabó Ervin Könyvtár) és fontos egyházi központ működik a kerületben. Szinte valamennyi jelentősebb vallási irányzat jelen van. Itt található a magyar jezsuiták és a magyar evangélikus egyház központja, és Közép-Európa egyetlen egyetemi szintű rabbiképzője (ORZSE) továbbá a szociális ellátásban rendkívül aktív szerepet játszó metodista egyház (Magyar Evangéliumi Testvérközösség) oktatási és szociális központja (Wesley János Főiskola, Oltalom Karitatív Egyesület). Számos magas presztízsű, nemzetközileg is elismert civil szervezet Józsefvárosban építette ki bázisát: a menekültekkel-bevándorlókkal foglalkozó Menedék Egyesület, és olyan meghatározó LMBTQ szervezetek, mint a Budapest Pride és a Labrisz Egyesület. A jelentős számban itt élő roma illetve szociálisan hátrányos helyzetű lakossággal is összefüggésben jó néhány országos jelentőségű roma és szegénységgel foglalkozó civil szervezet

működik a kerületben, mint az Idetartozunk roma polgárjogi szervezet, Roma Sajtóközpont vagy a hajléktalan ellátásban kiemelkedő jelentőségű Menhely Alapítvány. Továbbá csak felsorolásszerűen de említsük itt meg a Város Mindenkié mozgalom, az Utcajogász Egyesület, a Habitat for Humanity, a Heti Betevő, a Partners Hungary Alapítvány és a drogbeteg ellátásban fontos eredményeket fölmutató Kék Pont Alapítvány nevét. A kerülethez kötődnek olyan kiemelkedő emberi jogi és a demokratikus nyilvánosságért küzdő szervezetek, mint a Magyar Helsinki Bizottság, az Átlátszó.hu, és a NANE, de kerületi illetőségű az új urbanista mozgalom egyik zászlóvivője, a Járókelő Egyesület, a fogyatékosok gondozásában országos hírnévre szert tevő Nem Adom Fel Alapítvány, és az egyik legrégebbi és legfontosabb környezetvédő szervezet, a Levegő Munkacsoport.

Nem elhanyagolható jelentőségű az is, hogy az utóbbi évtized eredményeképpen az underground és progresszív kultúra is egyre inkább itt találja meg az otthonát. Az egyre bővülő minőségi klubok mellett olyan közösségi központok épültek ki, mint az Aurora, a Gólya vagy a Grund, melyek részben vagy egészben civil szervezetként működnek, és a kulturális programszervezésen túl fontos közösségsszervező szerepet is betöltenek, illetve inkubátor házként otthont nyújtanak szervezeteknek és civil kezdeményezéseknek. Kijelenthetjük tehát, hogy Józsefváros az ország egyik civil központja, ugyanakkor fontos látni azt is, hogy ezeknek a szervezeteknek illetve többségüknek a tevékenysége nem elsősorban a helyi lakosok ügyeire irányul, és nem a helyi lakosok a kezdeményezői és működtetői, még ha van is nyilván hatásuk közvetlen környezetükre. Amennyiben ugyanis a helyi lakosság civil aktivitását nézzük, akkor már nem annyira rózsás a kép. A választásokon való részvétel nem az egyetlen, mégis fontos fokmérője annak, hogy az ország és a település polgárai mennyire érzik úgy, hogy érdemes élni állampolgári jogaikkal és részt venni az őket képviselő emberek megválasztásában majd számonkérésében. Józsefvárosban azzal a lehangoló adattal kell szembenézni, hogy fővárosi összehasonlításban rendkívül alacsony a választási részvétel. A 2014-es önkormányzati választásokon a szavazásra jogosultak 32%-a jelent meg a választáson (szemben a budapesti 43%-kal), míg a 2019-es önkormányzati választáson ez az arány 40% volt (szemben a budapesti 51%-kal).

A TÁRKI által az önkormányzat megbízásából végzett széleskörű kutatás¹⁸ eredményei átfogó képet adnak a józsefvárosi lakosság közéleti/közösségi részvételéről, amely alapján elmondható, hogy a szűk lakókörnyezetében a kerületi lakosok többsége szokott segíteni valamilyen formában a szomszédainak vagy ismerőseinek (61%). Önkénteskedni a kerületi lakosok 14%-a szokott, míg csupán 6% (!) tagja valamilyen civil szervezetnek.

Az egyes közösségi tevékenységek gyakorisága különböző társadalmi kategóriák mentén változik: az 'új lakók' kissé nagyobb arányban végeznek önkéntes munkát (17%), mint azok, akik már több, mint 5 éve a kerületben élnek (14%). Ezen felül a diplomások nagyobb arányban (11%) tagjai valamilyen civil szervezetnek, mint a kevésbé kvalifikáltak. Érdekesség továbbá, hogy míg a fiatalok (64%) és középkorúak (69%) körében viszonylag gyakori a szűk lakókörnyezetben való aktivitás (szomszédoknak, ismerősöknek való segítség), addig az idősek többsége nem ennyire aktív a közösségben: a 60 évnél idősebbeknek a fele (49%) szokott a szomszédoknak, ismerősöknek segíteni.

Önkormányzat és civil szervezetek együttműködése

Az esélyegyenlőség szerves eleme, hogy a helyi közülethez minden lakó egyformán hozzáférjen és lehetősége legyen alakítani azokat a döntéseket, amelyek közvetlenül vagy közvetetten érintik. A polgárok részvétele a közületben azonban nem tud, de semmiképpen sem tud hatékonyan megvalósulni civil szervezetek közreműködése nélkül, melyek az egyéni akarátokat társadalmi akarattá formálják, artikulálják és közvetítik a döntéshozók felé.

Ugyanakkor a civil kurázsinak nem csak az érdekérvényesítés terén van óriási szerepe, hanem óriási innovációs potenciállal rendelkezik, rengeteg plusz energiát és erőforrást tud mozgósítani részben

¹⁸ Józsefváros lakosságának társadalmi helyzete és az önkormányzati intézményrendszer diagnózisa. 2021. április TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt.

a civil szervezeti keret rugalmasabb működése folytán, részben azért, mert résztvevői motiváltak, saját ügyüknek tekintik a tevékenységet, amit végeznek.

A különböző civil és egyházi szervezetek olyan szolgáltatásokat képesek ellátni, melyek az önkormányzat által fenntartott intézményekben nem működnek, és teljes körű ellátásukra nincs lehetőség.

2020 decemberében a józsefvárosi képviselő-testület nevében eljáró polgármester elfogadta **Józsefváros Civil Stratégiáját**, ami nem csak abban a tekintetben volt újdonság, hogy korábban az önkormányzat ilyen koncepcióval nem rendelkezett, de teljesen új szemlélet is hozott a civilek és önkormányzat együttműködési rendszerébe. A stratégia alapvető célkitűzése az volt, hogy a civil szervezetek és közösségek és az önkormányzat közötti együttműködés átlátható és nyitott legyen, az önkormányzat partnernek tekintse a civil szervezeteket és közösségeket, és az állampolgárok bele tudjanak szólni az őket érintő döntésekbe. Ennek jegyében a következő programok és intézkedések valósultak meg

(részben vagy már egészben):

- Új civil pályázati rendszer elfogadása
- Civil szervezetek kedvezményes helyiségbérleti szerződéseinek felülvizsgálata
- Helyiségtámogatás beindítása pályázat útján
- Bérbeszámítás rendszerének felülvizsgálata a kedvezményes helyiségbérletek esetén
- Rövidtávú terem-bérlet átláthatóvá tétele
- Civil centrum-hálózat kialakításának előkészítése
- Civil hírlevél elindítása
- Civil szervezetek tanácskozási jogának rendezése
- Szakmai/civil egyeztető fórumok rendezése
- Kapcsolattartás fejlesztése a civil szervezetekkel
- A civil szervezetekkel kötött szerződéses együttműködések felülvizsgálata
- A lakosok, cégek és a civil szervezetek közti kapcsolat erősítését szolgáló koncepció kidolgozása
- Józsefvárosi Közösségekért kitüntetés alapítása

Az esélyegyenlőség szempontjából egyik legfontosabb intézkedésnek tekinthető, hogy az Önkormányzat kiemelten kezeli a hátrányos helyzetű emberekkel/közösségekkel foglalkozó programok támogatását. Minden évben pályázati alapot különít el a költségvetésből, amelyből a kerület érdekében tevékenységet végző szervezetek, egyházak, sportegyesületek, nemzetiségi önkormányzatok, illetve művészeti tevékenységet folytató magánszemélyek munkája támogatható. Annak érdekében, hogy a civil és egyházi szervezetek aktív szerepet vállaljanak az esélyegyenlőség megteremtésében, a pályázat elbírálása során a hátrányos helyzetű embereket támogató programok többletpontot kapnak.

Támogatja továbbá az önkormányzat a helyi lakosokat megcélzó civil szervezetek helyiséghez juttatását. Az általános kedvezmény mellett lehetőséget biztosít arra, hogy az első néhány évben civil szervezetek gyakorlatilag a teljes bérleti díj elengedésben részesüljenek. A pályázatok elbírálása során figyelembe veszi, hogy az adott civil szervezet hány helyi lakos számára nyújt szolgáltatást. Plusz pontot jelent, ha a pályázó civil szervezet szándéka, hogy a helyiséget más szervezettel is megossza, vagyis ezáltal egyfajta civil inkubációs szerepet valósítson meg.

Az önkormányzat új díjat alapított, amelyre civil és közösségi munkát végző szervezeteket, magánembereket és informális közösségeket lehet jelölni, akik a társadalmi igazságosságért, az egyenlőségért, a befogadásért, Józsefváros lakóinak biztonságáért és a környezeti fenntarthatóságért végzett munkájukban érték el kiemelkedő eredményt.

Az új stratégia egyik legmeghatározóbb eleme olyan civil innovációk támogatása, melyek viszonylag kevés anyagi hozzájárulást igényelnek, mégis képesek a közösségi aktivitás fölélnéklítésére és a lakosság szemléletformálására, mint azt az alábbi példák mutatják:

- Ötletcsarnok pályázat a Rákóczi téri csarnok közösségi térré változtatásáról
- Józsefvárosi Szomszédünnep pályázat a helyi közösségek megerősítésére
- „Nem kérünk virágot” – alternatív nőnap

- Bérlokijelölési jog civil és egyházi szervezeteknek (alternatív szociális bérlakás program)

Az új támogatói stratégia vezérelve, hogy kisebb támogatással, inkább a kreativitásra és a lakossággal való együttműködésre építő civil szervezetek részesülnek előnyben mintsem azok, amelyek az állami is önkormányzati vagy egyéb nagy támogatói alapok forrásaira hagyatkoznak és ennek megfelelően is alakítják tevékenységüket.

3.7.1. számú táblázat - Intézményi ellátottság (2018)			
Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint) (TS 102)	Sportcsarnok, sportpálya léte (TS 103)	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma (TS 104)	Közművelődési intézmények száma (TS 105)
db	van/nincs	db	db
8	1	33 753	1

Forrás: TeIR, KSH Tstar

- b) közösségi együttélés jellemzői, konfliktuskezelési megoldások;

Számos program szervezésével biztosítja Önkormányzatunk a közösségi együttélés megélésének lehetőségét, ahol társadalmi és kulturális szinttől függetlenül vehetnek részt a lakosok és tölthetik együtt a szabadidejüket.

- c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai;

A Községi Részvételi Iroda feladata a helyi lakosság aktivizálása, a szolidaritás erősítése, valamint a civil szervezetek, informális közösségek, önkormányzati intézmények és a helyi lakosság közötti együttműködés erősítése, a kölcsönös tanulás és információcsere támogatása, valamint a széleskörű közérdekű és közérthető tájékoztatás (ez utóbbi a Polgármesteri Kabinet kommunikációs stábjával együttműködésben).

A szociális ellátórendszerrel szorosan együttműködik a Községi Részvételi Iroda által működtetett józsefvárosi zöld szám, amely ingyenes csatornát biztosít minden kerületi lakos számára, akinek segítségre vagy tájékoztatásra van szüksége. A Községi Részvételi Iroda által szervezett helyi önkéntesek szintén rendszeresen együttműködnek a szociális ellátórendszer intézményeivel, különösen a pandémiás vagy egyéb krízishelyzetekben. Szintén a Részvételi Iroda és a Polgármesteri Kabinet kommunikációs stábjának koordinációjával valósulnak meg az önkormányzat adománygyűjtő kampányai, amelynek során pénzbeli és természetbeni adományokat gyűjtünk a helyi rászorulókat támogatására.

A Községi Részvételi Iroda kiemelt feladata a Polgármesteri Kabinet kommunikációs stábjával együttműködésben a közérthető tájékoztatási formák megteremtése és az önkormányzat szolgáltatásairól szóló információk eljuttatása a lakosság széles köréhez. Ennek érdekében számos online és offline felületet működtet, amelyeken kiemelt figyelmet kapnak a sérülékeny csoportok számára fontos információk. Kiemelt célcsoportként kezeljük az önkormányzati lakásban élő bérloket és az ő jogtudatosságuk és tájékozottságuk növelését.

A helyi lakosok közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása érdekében 2023 májusától a Polgármesteri Hivatal külön ügyfélszolgálatot nyit, hogy segítse a hatékony és ügyfélbarát

eligazodást és azok is hozzá tudjanak jutni az elektronikus ügyintézéshez, akiknek nincs megfelelő technikai felszerelésük vagy jártasságuk az online ügyintézéshez.

- d) a helyben élő nemzetiségek kulturális sokszínűségének bemutatása és kulturális identitásuk megőrzésének lehetőségei;

Az egységes nemzeti kultúrára építő és azt érvényesítő országokban a nemzetiségi kérdés szorosan összekapcsolódik az esélyegyenlőség kérdésével. Ezzel éppen mi magyarok nagyon is tisztában vagyunk, hiszen több millió magyar él Magyarországon kívül, és küzd rengeteg hátránnyal annak következtében, hogy kisebbséghez tartozik. Nem csupán az eltérő nyelv jelent hátrányt, de az identitás megélése is sokkal nehezebb egy kisebbségi számára, akinek közösségi és kulturális életét, de érvényesülési lehetőségeit is alapvetően befolyásolja, hogy része-e az államalkotó nemzetnek. Még ha direkt diszkrimináció nem is éri az állami intézményrendszerben meglévő finansiális és minőségi egyenlőtlenségek jellemzően kedvezőtlenül érintik a nemzetiségi intézményeket.

Magyarországon (a roma kisebbséget leszámítva, melyet külön fejezet tárgyal) nem hangsúlyos probléma a nemzetiségek helyzete. Egyfelől kiterjedt és államilag támogatott kisebbségi intézményrendszer áll rendelkezésükre, amit az erős anyaországi kapcsolatok is segítenek, másfelől alacsony a számarányuk a teljes lakossághoz képest. A legnagyobb etnikum a német kisebbség, de a népszámlálási adatok szerint ők sem érik el a 200 ezer főt, és ebből is mindössze nagyjából negyvenezen német anyanyelvűek. A valamely nemzetiséghez tartozó nem magyar anyanyelvűek száma az országban nem éri el a 100 ezer főt (+ kb. 50 ezerre tehető a valamely cigány nyelvet anyanyelvként beszélő népesség). Budapest kb. 1,7 milliós lakosságából – a roma kisebbséggel együtt – 60 ezer nemzetiségi és 18 ezer nem magyar anyanyelvű lakos. Kerületi szintén pár, száz maximum 1000 fő körüli azok létszáma, akik - egy-egy adott nemzetiséghez tartozónak vallják magukat. A 2011-es népszámlálási adatok szerint a német (közel 1000 fő) és a román (622 fő) számított a legnagyobb a nemzeti kisebbségnek a kerületben. Ennél jóval kevesebben regisztrálják magukat a nemzetiségi önkormányzati választáson folyamatában. Erről a nemzetiségi önkormányzati törvény szerint minden önkormányzati választáson nyilatkozniuk kell. (Minden bizonnyal ennél valamennyivel többen kötődnek egy kisebbséghez.)

A nemzetiségi önkormányzatokat alapvetően a központi költségvetés finanszírozza. A kerületi nemzetiségi önkormányzatok a Bethlen Gábor Alapkezelőtől egységesen 1 millió 40 ezer forint támogatást kapnak kivéve a ruszinokat, akik 520 ezer forintot kapnak és a roma önkormányzatot, melynek állami támogatását az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő finanszírozza. Külön feladatalapú támogatást is kapnak az önkormányzatok, amit az előző évi tevékenységük kiértékelése után nyerhetnek el, ez alapján 100 ezer forinttól akár 1,5 millióig is terjedhet a támogatás összege. Ezt egészíti ki a települési önkormányzat működési támogatása, mely a roma kisebbséget szintén külön kezeli, és önkormányzattól függően 200 és 500 ezer forint közötti juttatást jelent a 8. kerület esetében. Továbbá kb. 400 000 forint összeghez juthatnak hozzá a nemzetiségek a részükre kiírt pályázaton, melynek célja a hazai kisebbségek hagyományainak megőrzése, esélyegyenlőségük elősegítése, a nemzeti identitás erősítését szolgáló kulturális programok támogatása. (A szétosztható keret költségvetés-függő, de az önkormányzat igyekszik a lehetőségeihez mért legmagasabb összeget meghatározni a pályázatban kiosztható keretre). A pályázók jellemzően rendezvényszervezésre, könyvkiadásra és egyéb kiadványokra kérnek támogatást, és a tapasztalat az, hogy nem annyira a kisebbségek nagyságától, mintsem inkább a kisebbségi vezetők aktivitásától függ a programok mennyisége és színvonala, ami aztán a döntéseket befolyásolja.

A Józsefvárosi Önkormányzat egyéb módokon is hozzájárul a nemzetiségikisebbségi önkormányzatok megfelelő működtetéséhez. Nemzetiségi referens segíti munkájukat és egy irodaépület áll rendelkezésükre az önkormányzat épületéhez közel, a Vajdahunyad utcában. Ez az úgynevezett nemzetiségi iroda, mely irodaként és kisebb rendezvények helyszínéül is szolgál.

Miután az iroda méretei és műszaki állapotát sok kritika érte, ezért a tavalyi évben döntés született egy újabb, közelben lévő tágas irodahelyiség biztosításáról.

A kerületben nincsenek helyi nemzetiség oktatási intézmények, azok mind fővárosi szinten működnek és a nemzetiségi programok javarésze is fővárosi szinten valósul meg a kerület önkormányzatainak aktív részvételével.

Az alábbi lista tartalmazza a józsefvárosi nemzetiségi önkormányzatokat (a roma önkormányzat kivételével) és mellettük zárójelben a 2019. évi választásra nyilvántartásba vettek számát:

- ☐ Józsefvárosi Ruszin Önkormányzat (44 fő)
- ☐ Józsefvárosi Német Nemzetiségi Önkormányzat (64 fő)
- ☐ Józsefvárosi Bolgár Önkormányzat (24 fő)
- ☐ Józsefvárosi Szerb Önkormányzat (45 fő)
- ☐ Józsefvárosi Lengyel Önkormányzat (23 fő)
- ☐ Józsefvárosi Román Önkormányzat (86 fő)
- ☐ Józsefvárosi Szlovák Önkormányzat (23 fő)
- ☐ Józsefvárosi Görög Önkormányzat (72 fő)
- ☐ Józsefvárosi Örmény Önkormányzat (113)
- ☐ Józsefvárosi Ukrán Önkormányzat (39 fő)

2020. évben több nemzetiség összefogásával indult el integrációs, edukációs, rekreációs projekt, elsősorban hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok számára. Ugyanebben az évben az Interetnikus-Interkulturális Mozgalom, a Józsefvárosi Görög Önkormányzat, az Esély Budapest Fővárosi Gyermek- és Ifjúsági Alapítvány, egyházak, országos, illetve fővárosi nemzetiségi önkormányzatok együttműködésben valósult meg az interetnikus-interkulturális tábor projekt, mely az összes nemzetiségből összesen 300 gyermek nyári üdültetését tette lehetővé. 2021-ben a Józsefvárosi Önkormányzat táborához kapcsolódott az interetnikus projekt és ismét létrejöhett a nemzetiségek közös tábora. A projekt programjai egész nyáron és ősszel heti rendszerességgel zajlottak több száz gyermek rendszeres részvételével teljesen térítésmentesen, amíg a járványhelyzet ezt megengedte. A munkát önkéntes középiskolás fiatalok is segítették és segítik folyamatosan.

Több nemzetiségi önkormányzat is aktívan részt vett a koronavírus okozta nehézségek könnyítésében ételosztással, ételszállítással és a karanténban lévők ellátásával.

Az önkormányzat vezetése átérzi – programokon, táborokban szerzett saját tapasztalatra építve – a nemzetiségi létben élők problémáit, gondjait, az esélyegyenlőtlenség jelenlétét. Az egyenlő képviselő érdekében tervezi Nemzetiségi Kerekasztal felállítását, hogy a problémák széles körben és transzparens módon tárgyalhatók legyenek.

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat együttműködési megállapodást kötött mind a 10 helyi Nemzetiségi Önkormányzattal (Bolgár, Görög, Német, Ruszin, Lengyel, Szerb, Szlovák, Örmény, Román, valamint Roma). Az együttműködés alapján pénzeszközökkel továbbá a szükséges tárgyi, technikai eszközökkel felszerelt helyiség biztosításával segíti a nemzetiségi önkormányzatok működését, mely fenntartásával kapcsolatos költségeket is a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat vállalta. A megállapodás alapján a nemzetiségek számára a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférést, támogatja a nemzetiségek szellemi, épített- és tárgyi örökségük védelmét.

Fentieken túl Önkormányzatunk minden évben pályázatot ír ki a nemzetiségi önkormányzatok számára a pályázat elsődleges célja, hogy a Józsefvárosban működő nemzetiségi önkormányzatok támogatáshoz juthassanak, amely segíti további közösség-szervező, szociális ellátó, kulturális programszervező, valamint az egészségügyi, köznevelési, gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodásukat, az idősekkel kapcsolatos programok, a hagyományörző és az esélyegyenlőségre való törekvést segítő tevékenységek, valamint a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény alapján kötelező és önként vállalt feladatok támogatása.

A támogatásra rendelkezésre álló keretösszeg 2023. évben 5,5 millió Ft. A Pályázó vissza nem térítendő támogatásban részesül.

e) helyi lakossági önszerveződések.

„Civilek a Palotanegyedért Egyesület” Belső-Józsefváros felvirágoztatásáért dolgozik, célja a városnegyed kulturális örökségeinek a megóvása és ismertté tétele, kulturális és szórakoztató szolgáltatásainak továbbfejlesztése, valamint a helyi identitástudat megerősítése, a negyedbeli lokálpatriotizmus megerősítése céljából jött létre.

A Társak a Teleki Térért Egyesület 2013-ban alakult lokálpatrióta józsefvárosi lakosok kezdeményezésére. Az alapítók fő célként szűkebb lakókörnyezetek megújítását és megóvását, valamint a közösségi élet építését és egy aktív, összetartó lakóközösség létrehozását tűzték maguk elé.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

A Józsefvárosi Roma Önkormányzat képviseli, mint nemzetiségi önkormányzat a józsefvárosi roma lakosságot. A helyi önkormányzat együttműködési megállapodás keretében biztosítja a nemzetiségi önkormányzat részére az önkormányzati működés személyi és tárgyi feltételeit, továbbá gondoskodik a működéssel kapcsolatos végrehajtási feladatok ellátásáról. A helyi önkormányzat működési hozzájárulásként pénzügyi támogatást biztosíthat. 2022. évben működési hozzájárulásként 5.369.000 Ft támogatást biztosított a települési önkormányzat.

A nemzetiségi önkormányzat 2022-ben 11 alkalommal ülésezett.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
előre nem látható helyzet, rezsiválság miatt a lakosok deprivációja	támogatások feltételrendszerének folyamatos felülvizsgálata, szükség esetén módosítása rezsitámogatás
a kerületben szignifikáns a magyar nyelvet kevésbé, vagy azt nem beszélő lakosok száma, így a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésük is korlátozott	igényfelmérés, nyelvi akadálymentesítés
a kerület egészségügyi mutatói kedvezőtlenebbek a fővárosi átlagnál	egészségterv készítése, kedvezményes úszás a kerületi lakosoknak, mozgás ösztönzése szabadidőparkok létesítésével
hátrányok a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésben	szociális szolgáltatások kapacitásbővítése roma referens alkalmazása, roma gyakornoki program működtetése, együttműködés roma civil szervezetekkel

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

A gyerekek esélyegyenlősége

Helyzetkép

Az alacsonyabb társadalmi-gazdasági mutatók közé születő gyerekek esélyei sok esetben már fogantatásuktól kezdődően rosszabbak a társadalmi átlagnál: gondozatlan terhesség, kisebb születési testsúly, több koraszülött, gyakoribb fejlődésbeli lemaradás, és fokozatosan halmozódnak a későbbi életveszélyeket meghatározó hátrányok. A megtestesülő egyenlőtlenségek mellett elgondolkodtató, hogy a legtöbb mutatóban nem látszik semmiféle javulás az elmúlt húsz évben.¹⁹ A legutóbbi időkben csökkent Magyarországon a gyermekszegénység általános mértéke, a gyerekes családok anyagi helyzete javult 2013 és 2017 között.²⁰ Bár csökkent a súlyos anyagi depriváltságban élő gyerekek aránya – 32 százalékról 15 százalékra –, ám ezzel az értékkel Magyarország továbbra is hátul kullog az unióban: a 28 tagország közül csak négyben rosszabb ez a mutató. A nélkülözési arány: 15,2% (EU: 6,4%), a három vagy annál több gyerekeseknél 22%. ez messze a legmagasabb ráta az Unióban (EU: 6,7%).²⁰ A társadalom legszegényebb 30 százaléka neveli a magyar gyerekek több mint felét. 2013 és 2017 közt nőtt ugyan a foglalkoztatottság, a legszegényebb szülők viszont többnyire közfoglalkoztatottak. 2017-re ismét emelkedett, 125 ezer volt a legszegényebb gyerekek száma.

2023-ban az Európai Unióban csaknem 20 millió gyermeket fenyegetett a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés, ami a 18 év alatti gyerekek 24,8%-át tette ki. Magyarország ebben a tekintetben a középmezőnyben helyezkedik el, ahol a gyerekek szegénységi aránya 5,2% volt, ami az egyik legalacsonyabb az EU-ban.

Gyerekes családok esetében a munkanélküliség és a munka elvesztése sokkal nagyobb hatást gyakorol a család pénzügyi helyzetére (különösen, ha a gyerekek egyszülős családban nőnek fel). A hozzáférést több ellátás esetében is korlátozták, és a pénzbeli támogatások összege 2010 óta vagy csökkent, vagy változatlan maradt.²¹

2007 és 2017 között a csecsemőhalandóság 5,9 ezrelékről 3,6 ezrelékre esett vissza azonban 2023-ban ismét magasabb, 4,2 ezrelék volt, ami enyhe csökkenést jelent az előző évi 4,4 ezrelékhez képest. Ez az arány még mindig magasabb, mint az EU-átlag. Számos kutatás és tanulmány kimutatta, hogy szoros összefüggés van a szegénység, a gyermekhalandóság és a koraszülések között. A szegénységben élő családok gyakran nem férnek hozzá megfelelő egészségügyi ellátáshoz, ami növeli a koraszülések és a csecsemőhalandóság kockázatát. A megfelelő perinatális gondozás hiánya, a késői orvosi ellátás és az alultápláltság mind hozzájárulnak a koraszülések magas arányához. Ezen felül gyakran nem tudják biztosítani a megfelelő táplálkozást és életkörülményeket gyermekeik számára. Az alultápláltság és a rossz lakáskörülmények növelik a betegségek és a koraszülések kockázatát, ami hosszú távon növeli a gyermekhalandóságot is. Egy 2024-es tanulmány szerint a szegénységben élő családokban a koraszülések aránya jelentősen magasabb, mint a jobb anyagi helyzetben lévő családokban. Ez a kutatás a Boston University School of Public Health (BUSPH) által vezetett kutatás volt, amely a Massachusetts állambeli koraszülések és a szociális lehetőségek közötti összefüggéseket vizsgálta. A tanulmány megállapította, hogy a szegényebb, kevesebb lehetőségekkel rendelkező környékeken élő családokban a koraszülések aránya jelentősen magasabb. A kutatás szerint a szociális lehetőségek hiánya, mint például az oktatási, egészségügyi, környezeti és gazdasági erőforrásokhoz való hozzáférés hiánya, növeli a koraszülések kockázatát. A kutatás kimutatta, hogy a szegénységben élő anyák gyakrabban

¹⁹ Hajdú Tamás - Kertesi Gábor: Statisztikai jelentés a gyermekegészség állapotáról Magyarországon a 21.

²⁰ A Gyerekesély Alapítvány összefoglalója Eurostat adatok alapján. Szerkesztette Bass László és Darvas Ágnes. 30 Szegénységi jelentés 2020 Magyarország -- Magyar Szegénységellenes Hálózat, Esély Labor Egyesület https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2020/09/EAPN-Hungary-Poverty-Watch-2020_HU-4670.pdf

²¹ Bass László: Gyerekes családok Magyarország válságövezeteiben (2014–2017). Civil jelentés a gyerekesélyekről, 2014–2017, GYERE, 2019.

166

szenvednek alultápláltságtól és egészségügyi problémáktól, ami növeli a koraszülések kockázatát. Emellett a szegénységben élő gyermekek nagyobb valószínűséggel szenvednek krónikus betegségektől és egészségügyi problémáktól, ami szintén növeli a gyermekhalandóságot. A probléma megoldása érdekében átfogó és integrált megközelítésre van szükség, amely figyelembe veszi a különböző dimenziókat és azok kölcsönhatásait.

Magyarországon változatlanul nagyon magas (8,5 százalékos) a 2500 gramm alatti születési tömegű csecsemők aránya az európai átlaghoz képest. A gyermekeknek nyújtandó egészségügyi, oktatási, gyermekjóléti szolgáltatásokon most spórolva jóval nagyobb költséget kell majd fizetni a társadalomnak. A szegényebb gyerekek gyakran már a születésükkor hátrányba kerülnek: kisebb súllyal születnek, és többen koraszülöttek közülük, ami egész életükre kiható fejlődésbeli lemaradást okozhat. Az adatok alapján a szegény gyerekek fogai rosszabbak, ők maguk pedig gyakrabban betegek, emiatt kórházba is gyakrabban kerülnek.²²

Sok gyermek az alapvető szociális szolgáltatásokból sem részesül Magyarországon. 2016-ban két civil szervezet, A Város Mindenkié és az Utcajogász gyűjtött aláírásokat egy petícióhoz, amely megoldást követelt az érvényes lakcímmel nem rendelkező gyermekek megfelelő egészségügyi ellátásának problémájára. A Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer szerint 2015-ben országosan mintegy 4500 gyermek nem rendelkezett érvényes lakcímmel, így láthatatlanok voltak az ellátó rendszer számára.²³ Ugyanakkor 2016-ban az ombudsman felhívta a figyelmet arra, hogy mennyire túlterheltek a gyermekvédelmi hatóságok. 2018-ban három jelentés állapította meg, hogy 2016 óta semmiféle előrehaladás nem történt a személyzet hiányát és az aránytalan munkaterhelést illetően.²⁴

Miközben a gyermekvédelmi törvény 7. §-a tiltja a családból való kiemelést pusztán anyagi indokok miatt, a gondoskodásba vett gyermekeknél minden harmadik esetben jelenik meg az okok között anyagi/lakhatási probléma.²⁵ Az állami gondoskodásba kerülő gyermekek száma korábban annak ellenére is folyamatosan nőtt, hogy a születésszám csökken. Néhány szakértő szerint ennek egyik oka a gyermekvédelmi alapellátás eszköztelensége.²⁶ 2024-ben ez a szám jelentősen csökkent, de ez sajnos éppen hogy nem javulást jelent, hanem a szakellátásban tapasztalható krónikus férőhelyhiánnyal hozható összefüggésbe.

Ma Magyarországon a legkisebb a társadalmi mobilitás az Európai Unióban -- az itt élő gyermekeknek van a legkisebb esélye arra, hogy a szüleik státuszához képest érdemben feljebb kerüljenek a társadalmi ranglétrán. Ezt nem utolsósorban az oktatási rendszer durva szelektivitása okozza -- ahogy ezt az OECD PISA felmérései is igazolják.²⁷ Minden tizedik, tanulmányait szakképzésben megkezdő fiatal végzettség nélkül hagyja el az iskolát.²⁸

Komoly gondot okoz a fiatalok között a dizájnernedrok terjedése: használata a 14 éves vagy annál fiatalabb tanulók között is gyakori. Az Önkormányzat által kidolgozás alatt álló drogstratégia vizsgálni fogja az Önkormányzat lehetőségeit a probléma kezelésében. Józsefvárosban összesen 8590 gyerek él, akik a népesség (64.258) 13 százalékát teszik ki. A kerület minden nyolcadik lakója 18 év alatti.

A táblázat adatai egyértelműen rámutatnak az országos szinten is megfigyelhető demográfiai folyamatra, miszerint a lakosság előregedése folyamatosan növekszik.

²² Hajdú Tamás-Kertesi Gábor: Statisztikai jelentés a gyermekegészség állapotáról Magyarországon a 21. század második évtizedében <https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2021/02/CERSIEWP202108-1.pdf>

²³ Hintalovon Gyermekjogi jelentés 2016.

²⁴ Az AJB-807/2018., AJB-1441/2018. és AJB-488/2018 sz. ügye

²⁵ <https://www.ajbh.hu/-/eroforrasokat-a-megelozesre-es-az-alapellatasra-az-ombudsman-a-gyermekek-csaladb-ol-valo-elsodleges-en-anyagi-okbol-torteno-kiemelesek-gyakorlatarol>

²⁶ Gyermekjogi Civil Koalíció: A gyermekjogok helyzete Magyarországon (2014-2019) https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/alternativ_jelentes.pdf

²⁷ <https://www.oecd.org/pisa/>

²⁸ Széll Krisztián – Nagy Ádám: Oktatási helyzetkép: iskolai életutak, tervek és lehetőségek In: Nagy Ádám (szerk.): Margón kívül – magyar ifjúságkutatás 2016. Excenter Kutatóközpont, Budapest. In: http://www.ifjusagugy.hu/kotetek/Margon_kivul_2016_web.pdf

Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbözetének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2018	-3,64
2019	-3,64
2020	-3,99
2021	-7,12
2022	-6,08
2023	-5,03

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A gyermeket nevelő családok körében a legjellemzőbbek az egy gyermekes háztartások (67%), 25%-ot tesznek ki a két gyermekes és 8%-ot a 3 vagy többgyermekes családok. Nincs okunk feltételezni, hogy a kerületre általában jellemző, a budapesti átlagnál rosszabb szociális vagy egészségügyi mutatók, és kedvezőtlenebb életkörülmények: lakások állapota, vagy a zöldfelületek hiánya ne érvényesülnének a gyermekek életében is.

	0-3 év	4-6 év	7-14 év	15-18 év
Lakóhely	1808	1294	3532	1897
Tartózkodási hely	0	3	11	8
Település szintű	6	6	16	9
Összesen:	1814	1303	3559	1914
Mindösszesen:	8590			

Forrás: Önkormányzati adat 2025-es évre vonatkozóan

A halmozottan hátrányos helyzetű 14 év alattiak száma 776-ra tehető, ami a teljes ilyen korú népesség 9,7%-a. A fogyatékkal élő fiatalok számáról nincs kerületi adat, de a budapesti 8%-os arány alapján megbecsülhető, hogy az ő számuk a kerületben 760 körül, de mindenképpen 7-800 között lehet. A JSZSZGYK szakmai beszámolóiból tudjuk, hogy a veszélyeztetett kiskorúak száma 2019-ben 544, 2020-ban 503, 2021-ben 509 fő volt, majd 2022-ben 519 fő, 2023-ban pedig 519 fő. Ez az 519 gyermek összesen 315 családot jelent. A szakmai beszámolóiból az is látszik, hogy a főbb veszélyeztető körülmények -az előző évekhez hasonlóan- a tankötelezettség elmulasztása, nevelési, életviteli, lakhatási problémák, az elhanyagolás, illetve a bántalmazás.

A védelembe vett gyermekek száma az elmúlt évek során folyamatosan emelkedett, 2016 (301 fő) és 2019 (425 fő) között több mint 30%-kal. Ezt követően csökkenés tapasztalható, míg 2019-es adatokhoz képest 2023-ban 260 védelembe vett kiskorúról számolt be a kerületi család- és gyermekjóléti központ.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma 2022-ben 619 fő volt, majd 2023-ban ismét nagymértékű csökkenést mutatott ez a szám (607 fő), majd 2024-ben ismét csökkent 538 főre.

A rászorultság másik regisztrációs kategóriája a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma és aránya. Ezek összevetése az egyes óvodai és iskolai fokozatokban, a köztük megfigyelhető változások szintén azt mutatják, hogy vagy az adatgyűjtés szorul fejlesztésre, vagy az elérhető

kedvezmények nem teszik érdekeltté a szülőket a nyilatkozat megtételében. (Azt nem feltételezzük, hogy a változások háttérben tömeges ki és beköltözés állna.) Az adatokból jól látszik, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya az óvodákban még 5%, majd az iskolákban 11-17% között mozog.

	HH	HHH	RGYK
2020.	490	28	793
2021.	513	27	1028
2022.	295	41	619
2023.	295	45	607
2024.	322	34	538

*Forrás: Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodások és általános iskolások aránya a megfelelő korcsoportokban, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma
Önkormányzat saját forrás*

Az alábbi táblázatok az Oktatási Hivatal adatait felhasználva mutatja be a kerületben lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező HH vagy HHH gyermekek számát.

Időszak	Óvodás	Óvodás HH	Óvodás HHH	Alapfokú iskolás	Alapfokú iskolás HH	Alapfokú iskolás HHH
2025/01	56	50	6	214	194	20
2024/10	57	48	9	223	201	22
2024/01	62	51	11	227	202	25

Időszak	Középfokú iskolás	Középfokú HH	Középfokú HHH	Összes (óvoda, alapfokú iskolás, középfokú)	Összes (óvoda HH, alapfokú iskolás HH, középfokú HH)	Összes (óvoda HHH, alapfokú iskolás HHH, középfokú HHH)
2025/01	68	63	5	338	307	31
2024/10	60	56	4	340	305	35
2024/01	80	70	10	369	323	46

Szolgáltatások és ellátások

A gyermekek esélyegyenlősége kapcsán az egyik legfontosabb változás a Gyerekbarát Józsefváros program, azzal az ambícióval, hogy minden gyermek és fiatal olyan bánásmódban részesüljön a Józsefvárosban, ami tiszteletet, igazságosságot, és odafigyelést tükröz; minden gyermeknek és fiatalnak legyen lehetősége hallatni a hangját; minden gyermeknek és fiatalnak legyen hozzáférése a magas színvonalú szociális ellátáshoz; minden gyermek és fiatal biztonságos és tiszta környezetben nőhessen fel, és minden gyermeknek és fiatalnak legyen lehetősége a szabadidő, játék, közösségi élet számára biztosított magas színvonalú közterek használatára. Az intézkedések a közterek fejlesztésétől a gyermekek egészségének és biztonságérzetének javításán át a korai gyermekkori fejlesztésig és a döntéshozatalba való bevonásig terjednek. A kerület 2022 évben elfogadta a Gyermekvédelmi Irányelvet. Az irányelv célja, hogy javítsa a gyermekek

életkörülményeit, és biztosítsa a gyermekek jogainak védelmét a kerületben. Az önkormányzat 2023-ban európai uniós forrást nyert a gyermekreszvétele erősítésére. A pályázat abban segíti a gyermekeket, hogy felnőttként aktív állampolgárokká váljanak. Ennek érdekében felállítottuk a gyermek- és ifjúsági fórumokat, elindítottuk a gyermekreszvétele költségvetést, és létrehoztunk egy programot, melyben a kerületben élő, vagy a kerülethez kötődő gyermekek szabadidős, közösségépítő ötleteinek megvalósulását támogatjuk.

Az önkormányzat alapfeladatain túl is több esélyegyenlőségi karakterű, gyermekekre irányuló programot támogat: a felszálló ágba minden gyermek számára elérhetővé tett óvodai angol élménypedagógiától az óvodások úszásoktatásának, a gyerekek színházlátogatásának, kirándulásainak támogatásán keresztül a bölcsődei és óvodai, valamint játszótéri felújításokig, beruházásokig.

A Józsefvárosban, mint belső fővárosi kerületben értelemszerűen kevésbé tapasztalhatóak az országosan megfigyelhető szolgáltatási hiányok. A Józsefvárosi önkormányzat számos anyagi és természetbeni támogatást nyújt a rászorulóknak, kiemelten a gyermeket nevelő családoknak, valamint a pénzbeli támogatások átalakítására is sor került annak érdekében, hogy minél többen vehessék igénybe, minél több rászoruló hozzáférhessen. A pénzbeli támogatások átalakításához kapcsolódóan többlépcsős service design folyamatot folytattunk le a bevezetést megelőzően és követően, valamint az elmúlt év során folyamatosan monitoroztuk a megállapított és a kifizetett támogatásokat, valamint az elutasításokat, így a teljes 2024-es évre vonatkozóan rendelkezésre állnak adatok arról, hogyan oszlottak meg az önkormányzat által nyújtott pénzbeli támogatások. A pénzbeli ellátások átalakításának koncepcióalkotásakor az alábbi indikátorokat figyelembe véve határoztuk meg a kerületi rászoruló háztartások körét.

A kerületi rászoruló háztartások számának lehetséges indikátorai	Háztartásszám
Legfeljebb félkomfortos komfortfokozatú lakások száma (KSH)	3808
Legfeljebb 128 000 forint (ÖNYM 450%) háztartásjövdelemmel rendelkező háztartások (saját becslés, 2022)	1300
Legfeljebb 150 000 forint háztartásjövdelemmel rendelkező háztartások (saját becslés, 2022)	2537
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben (RGYK) részesítettek száma (2022)	619
RGYK-hoz kapcsolódó hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma (2022)	447
Ápolási díjban részesítettek (2022)	195
Rokkantsági járadékban részesítettek (2022)	171
Rokkantsági és rehabilitációs ellátásban részesítettek (2022)	1366
Gázban felhalmozott közműhatalék (Budapest Intézet, 2021)	1274

Ezek alapján akkor 2500-3500 háztartás közé becsültük a kerületben élő rászoruló háztartások számát.

2024-ben, az új támogatási rendszer első teljes évében 1640 személyt sikerült elérni, akiket átlagosan évi 200 ezer forinttal támogattunk.

Az elért személyekre vonatkozó megjegyzések:

- Ez hozzávetőlegesen 1500 háztartásnak felel meg, ami a döntően 2022-es adatok alapján becsült 2500-3000 háztartást változatlanul tekintve a rászoruló háztartások 50-60%-os elérését jelenti.
- Ez az arány 2022-ben 700 háztartás mellett még 23-28% volt.
- Azt, hogy az új támogatási rendszer továbbra is csak a becsült rászorultak felét éri el részben magyarázza, hogy sok érintett háztartás önkormányzati lakásban lakik, így ők szintén részesülnek önkormányzati támogatásban, azonban az nem jelentkezik a szociális rendszerben, hanem az alacsony lakbéréken keresztül érvényesül.

- Érzékeljük azt a jelenséget is, hogy az ügyintézással szembeni negatív prekonceptiók egy jelentős kör számára annyira erősek, hogy megélésük szerint nekik nem éri meg a támogatások igénylése. Tipikusan ilyen kört alkotnak azok a háztartások, ahol ez a prekonceptió az alacsony önkormányzati lakbérekkel társul, ezért szándékaink szerint ennek a vélelemnek a felszámolását is elősegíti a lakbérrendszer átalakítása és ezzel párhuzamosan a lakhatási támogatás bővítése.
- Ugyancsak erre a vélelemre reagálva vezettük be az inflációs támogatást, hogy legyen egy könnyen igényelhető, a támogatás igénylés folyamatába vetett bizalmat helyreállító, így funkciójában az elértésnövelést szolgáló támogatási formája az Önkormányzatnak.

Az évi átlagos támogatásra vonatkozóan azt fontos megjegyezni, hogy a támogatási összegek nagy szórást mutatnak, a különböző hátraleékezelési támogatások keretében megítélt, illetve folyósított támogatások felfelé torzítják a fent említett átlagot.

További felmérést és szakmai tervezést igényel, hogy a TÁRKI egy interjúkutatása szerint³⁶ „a családsegítő, a gyermekvédelem és a védőnői szolgálat messze nem elégséges kapacitással és aktivitással vesz részt a leghátrányosabb helyzetű gyermekek problémáinak kezelésében.” A védőnői szolgálatból jelenleg egyetlen fő hiányzik, a gyermekvédelmi és családsegítő kapacitások szükséges továbbfejlesztése érdekében széleskörű szakmai párbeszédet kell kezdeményezni az érintettek között.

A védőnői szolgálat a Józsefvárosban a rendelkezésre álló státuszok csaknem teljes kapacitásán dolgozik, (a 18 státusból 17 van betöltve), mint más ágazatokban is (pl. A ³⁶ Józsefváros lakosságának társadalmi helyzete és az önkormányzati intézményrendszer diagnózisa – komplex kutatás keretében 2021 június óvodapedagógusok esetében) az alacsony bérek miatt nehézséget okoz fiatal kollégákat toborozni. A kapacitások elegendőnek tűnnek a szakmai munkához, de érdemes mindezt abban a kontextusban vizsgálni, hogy a védőnői szolgáltatás – bár igénybevételenek lehetősége nem állandó lakhelyhez, de igény bejelentéshez kötött – így a leghátrányosabb helyzetűek, vagy magyarul nem beszélő, de a Józsefvárosban élő szülők gyermekeinek hozzáférése a szolgáltatásokhoz további intézkedések nélkül nem garantált. A szolgálat mind a gyermekorvosokkal, mind a gyermekjóléti szolgálattal közösen egy külön jelzőrendszert működtet ennek a problémának a kiküszöbölésére, mert volt már rá példa, hogy magyarul nem beszélő családoknál civil szervezetek segítségét is igénybe kellett vennie

Ugyanakkor bizonyos ellátások átalakítása) a jelzések alapján csökkentette bizonyos ellátások igénybe vételét (jellemzően az igénylőkre háruló nagyobb bürokratikus teher miatt (pl. a születési támogatás, vagy a gyermek-védőoltások támogatásának esetében). Fontos megjegyezni, hogy 2023. július 1-jén lépett életbe az a törvénymódosítás, amelynek értelmében a védőnők feletti munkáltatói jogokat többé nem az önkormányzatok gyakorolják. A védőnők a megyei irányító kórház alkalmazottai lettek, a hatósági felügyeletet a Nemzeti Népegészségügyi Központ, a szakmai irányítást pedig az Országos Kórházi Főigazgatóság látja el.

Intézményi ellátások

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (JSZSZGYK) FiDo Ifjúsági Központ

A FiDo Ifjúsági Központ a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (JSZSZGYK) egyik szakmai egysége, amely 2014 óta működik, alacsonyküszöbű ellátást nyújtva a környéken élő gyermekek, fiatalok számára. A központ célja, hogy a helyi gyermekek és fiatalok számára programokat, rendezvényeket és sportolási lehetőségeket biztosítson. Emellett játék- és sporteszközberlési lehetőséget, szakköröket, foglalkozásokat (pl. pingpong, rajzsakkör, kézműveskedés, RAP stúdió), valamint közös tanulást és mentorálást is kínál.

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (JSZSZGYK) Gyermekek Átmeneti Otthona (GYÁO)

A Gyermekek Átmeneti Otthona (GYÁO) átmeneti gondozást nyújtó intézmény, amely a szociális és családi krízishelyzetek miatt otthontalanná vált gyermekek és számára biztosít ideiglenes elhelyezést. Az intézmény célja, hogy segítséget nyújtson a hátrányos helyzetű családoknak és gyermekeiknek, valamint támogassa őket a krízishelyzetek kezelésében. A Gyermekek Átmeneti Otthona 2002. óta nyújt otthont átmeneti jelleggel, a nélkülözhető gyermekek és indokolt esetben

édesanyjuk számára. Az otthonban dolgozó gyermekfelügyelők, nevelő és a családgondozó a kiskorúak (0-18 éves korig) gondozásában átmenetileg helyettesítik a törvényes képviselőt, teljes körű ellátás biztosítása mellett.

A bekerülést kiváltó okok, egyéniek és sajátosak a gyermekek beköltözését követően, ennek megfelelően igyekszünk egyénre/családra szabottan kezelni az adott problémát és foglalkozni az egyes esetekkel.

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (JSZSZGYK) Családok Átmeneti Otthona (CsÁO)

A Családok Átmeneti Otthona 2018. január 01. napján nyílt meg Józsefvárosban. Elsődleges feladata a gyermekvédelmi törvény rendelkezése szerint, hogy segítséget nyújtson, és fogadja az életvezetési problémák, vagy más szociális és családi krízis miatt átmenetileg otthontalanná vált, hátrányos helyzetű józsefvárosi családokat, anyákat és gyermekeiket. Továbbá befogadja a védelmet kereső egyedülálló szülőket, várandós és bántalmazott, anyákat és gyermekeiket, illetve a szülészetéről kikerülő anyát és gyermekét, valamint a várandós anyát, és annak kérelmére annak élettársát, vagy férjét.

Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék

A gyermekek napközbeni ellátását a Józsefvárosi Önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék (JEB) 7 tagintézménye útján biztosítja ellátási kötelezettségének megfelelően (Gyvt. 94. § (3) bekezdés a pont).

A Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék (továbbiakban: JEB) hét telephelyen összesen 492 férőhelyen, 202 dolgozójával biztosítja a gyermekek nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, napközbeni gyermekjóléti alapellátás keretében napos bölcsődei szolgáltatásként.

A férőhelyek és a bölcsődébe beíratott gyermekek számának összevetése azt mutatja, hogy a bölcsődei férőhelyek elegendőek jelenleg a Józsefvárosban.

2024. február 28-ai adatok	felvehető létszám	felvett létszám	
Mini-Manó Bölcsőde	75	73	
Babóca Bölcsőde	75	51	
Játékvár Bölcsőde	74	60	
Gyermekkert Bölcsőde	72	48	
Fecsegő-tipegő Bölcsőde	50	36	
Tücsök-lak Bölcsőde	74	62	

2024. február 28-ai adatok	felvehető létszám	felvett létszám	
Katica Bölcsőde	72	47	
ÖSSZESEN	492	377	

Minden bölcsőde saját főzőkonyhával rendelkezik, az étlapok összeállítása a JEB alkalmazásában álló szakképzett vezető dietetikus, a bölcsődei gyermekorvos, az ételmezésvezetők és a bölcsődevezetők közös egyeztetésével történik.

A Tücsök-lak Bölcsőde tagintézmény biztosítja a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek korai rehabilitációs és rehabilitációs célú nevelését és gondozását. 2024. évben 17 fő SNI- s gyermek nappali ellátását biztosították.

A Bölcsődék **feltöltöttsége 2024 évben átlag 77%-os** volt. Ez éves szinten átlag 377 fő beíratott gyermeket jelentett. A teljesült gondozási napokat figyelembe véve a kerületi bölcsődék 78%-os kihasználtsággal működtek. 2023. év folyamán a JEB bölcsődéiben a 492 (az SNI-s gyermekeket figyelembe véve 473) férőhelyen 593 fő gyermek rendelkezett bölcsődei jogviszonnyal, figyelembe véve az év során beíratott gyermekeket, a folyamatos jogviszonnyal rendelkező gyermekeket és a megszűnt jogviszonyú gyermekeket.

A józsefvárosi bölcsődéket - a magas szakmai színvonal elismeréseként - több oktatási intézmény is választotta gyakorlati helyszínéül, pl. ELTE-TOK kisgyermeknevelő hallgatói, Apor Vilmos Katolikus Főiskola hallgatói. Rendszeresen látogatnak az intézményekbe a SOTE dietetikus és védőnő hallgatói.

A JEB Bölcsődéiben minden gyermek családi légkörben, saját képességei szerint fejlődhet, megtapasztalhatja a szabad játék örömeit, élmény és fantázia világa gazdagodhat.

A közös élmények hozzájárulnak a gyermekek egészséges fejlődéséhez, a családi nevelés segítéséhez. Megteremtik az egyes ünnepek hangulatát, melyekkel élményekhez juttatják a gyermekeket és szülőket. A mindennapi életüket is igyekeznek színeesebbé, gazdagabbá tenni a néphagyományok ápolásával, régi népszokások megismertetésével.

A bölcsődei ellátás térítési díjának mértékét a fenntartó Képviselő-testületének 56/2017. (XII. 20.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: ÖR) szabályozza. A térítési díj megfizetéséhez a szülők kedvezményeket vehetnek igénybe.

- A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben (RGYK) részesülő családok mentesülnek az étkezési díj és a gondozási díj fizetése alól. Számukra a bölcsődei ellátás térítésmentes.
- A három vagy több gyermeket nevelő családok mentesülnek az étkezési díj és a gondozási díj fizetése alól. Számukra a bölcsődei ellátás térítésmentes.
- Az étkezési díj fizetése alól mentesülnek a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelő családok. Számukra a bölcsődei étkezés térítésmentes.
- A gondozási díj fizetése alól a bölcsődei ellátásban résztvevő tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek jogán mentesül a szülő.
- Azok a családok, amelyekben a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékkel csökkentett összegének 130%-át, mentesülnek az étkezési díj fizetése alól.

A gondozás térítési díjának értékhatára utoljára 2023. szeptember 01. napján módosult, mely szerint 130.000,- Ft egy főre jutó jövedelemhatárig, egyedülálló szülő esetében 150.000,- Ft/fő összegig a

gondozás térítési díj mentes. E jövedelemhatár felett sávosan került meghatározásra a fizetendő térítési díjak mértéke.

A JEB az alapellátáson túl szolgáltatásként egyéb gyermeknevelést segítő szolgáltatásokkal is segíti a családokat.

Térítésmentesen:

- egyéb gyermeknevelést segítő szolgáltatás:

- játszóház, - családi délután

Játszóház, családi délutánok keretében lehetőségük van a szülőknek a bölcsődei élettel való ismerkedésre, a nagyobb gyermekeknek kreatív foglalkozásokon való részvételre, illetve mozgásfejlesztő játékok kipróbálására az apróbb gyermekek részére.

- fejlesztő eszközök, alapvető gyermekgondozási eszközök kölcsönzése

A hátrányos helyzetű, kisgyermeket nevelő családok közvetlenül, vagy a családgondozójuk, otthoni kisgyermeknevelőjük segítségével kérve fordulhatnak az intézményhez, hogy a gyermek gondozásához szükséges eszközöket térítésmentesen kölcsönözhessek.

- prevenciós fejlesztő programok

A kisgyermek fejlődésmenete különböző. A gyermek első három éve, amikor a járás, beszéd, gondolkodás kialakul, nagy fontossággal bír. A nem megfelelő fejlődés következtében a kisgyermek a későbbiekben beilleszkedési, tanulási zavarokkal küzdhetnek. Különböző fejlesztő tevékenységekkel, prevenciós céllal segíthető a gyermekek átlagos fejlődésmenete. A prevenciós fejlesztő programok előre meghatározott időszakokban a JEB szakmai szervezeti egységeiben működtek.

- pszichológus tanácsadás

A pszichológus munkájával támogatja mind a bölcsődébe járó családokat, mind a bölcsődében dolgozó szakembereket. Családok támogatása egyéni és csoportos tanácsadás, a bölcsődei dolgozók segítése személyiségfejlesztő és esetmegbeszélő csoportok formájában történik.

- integrált szülő- csecsemő/kisgyermek konzultáció, tanácsadás

A szolgáltatás a Mini-Manó Bölcsődében vehető igénybe. A konzulens segíti a szülők és a gyermek közötti kisiklások mielőbbi korrigálását, annak érdekében, hogy a gyermek kötődési mintája a biztos kötődés felé mutasson, a gyermek személyiségfejlődése normál úton haladjon, ezáltal egyénisége kiteljesedjen.

- gyógypedagógiai és korai fejlesztés

2024. májusától már 3 fő gyógypedagógus látja el a gyógypedagógiai és korai fejlesztést. A kisgyermek ellátásában fontos feladatunk a normál fejlődésmenettől való eltérés korai felismerése, fejlődési ütem korai szűrése, a hátrányok és következményeik enyhítésére való törekvés, mely egyértelműen a esélynövelést segíti elő.

- otthoni gyermekgondozás

Az otthoni gyermekgondozás alapvető célja, hogy a dolgozó vagy magára maradt szülőt segítse a gyermek otthoni felügyelete, gondozása biztosításával. A családban élő hat éves kor alatti gyermekeket érintő ellátási forma, a gondozás a család otthonában kerül biztosításra a gyermek törvényes képviselőjével kötött írásos megállapodás alapján. A gyermekkel a kisgyermeknevelő egyedül nem maradhat a lakásban.

A szolgáltatás gyakorisága és időtartama a család igényeitől függő, a szülő munkarendjéhez igazodó. Otthoni gyermekgondozás szolgáltatást a hét mindennapján, szükség szerint biztosítunk.

- Biztos Kezdet Gyerekház (bővebben lásd lejjebb)

Térítési díj ellenében:

- Időszakos gyermekfelügyelet (a felmerülő igényeknek megfelelően mind a hét bölcsődében)

A szülő elfoglaltságának idejére, néhány órára kérheti gyermeke felügyeletét a bölcsőde nyitvatartási idejében.

2022 évben 7818 órában, 2023 évben 5128 órában vették igénybe a családok.

Biztos Kezdet Gyerekház

A Biztos Kezdet Gyerekház az országban az elsők között, Budapesten elsőként kezdte meg működését Józsefvárosban. Biztos Kezdet Gyerekház gyermekjóléti alapellátás, azon belül is a

gyermekes esélynövelő szolgáltatás amely bizonyítottan növeli a gyermekek esélyét egy sikeresebb jövőre. A Gyerekház, Józsefváros Magdolna negyedében, a Szigetvári utca 1. szám alatt található. 2009 óta várja a VIII. kerületben élő (0-3 éves korú) kisgyermekes családokat. Elsősorban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű óvodáskort még el nem ért gyermekek egészséges fejlődéséhez biztosítja a képesség-kibontakoztató foglalkozást, állapotfelmérést, fejlesztést a szülőknek, elsősorban az anyukáknak a gyermekkel együtt történő részvételével. A Biztos Kezdet Gyerekház alapterülete 2019. decemberben bővült, új, tágas konyhát, dolgozói öltözőt, vizes blokkot, zárható irodát, tárolót, valamint nagyobb játszósobát nyertek a működéshez, 2024.-től pedig a Koszorú utca 15. szám alatti játszudvarral is bővült a közösségi területek száma. Az igénybe vevő családok nagy része nehéz anyagi körülmények között él, alacsony jövedelemmel és nem megfelelő lakáskörülményekkel rendelkezik. 2024. évben 36 fő gyermek látogatta rendszeresen a Gyerekházat és vette igénybe a szolgáltatásokat. A rendszeresen bejáró gyermekek közül 14 fő gyermek a VIII. kerület valamely szegregátumában vagy szegregációval veszélyeztetett területén él életvitelszerűen. A rendszeresen bejáró gyermekek közül 15 fő gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, további 7 fő gyermek családja alacsony jövedelmű és/vagy gyermekjóléti alapellátásban részesül és/vagy eltérő fejlődésű gyermeket nevel.

Gyerekház által nyújtott szolgáltatások, foglalkozások: csoportos foglalkozások, fejlesztő programok, gyógypedagógusi, pszichológusi, mentálhigiénés tanácsadás, mozgásfejlesztő foglalkozások, napi egyszeri kísértetbűz biztosítása a gyermekek számára, mondókázás, éneklés, JEB művészeti munkatársa által nyújtott foglalkozás, Ringató, közösségi programok, nyári családi tábor, tanácsadás, ügyintézésben való segítségnyújtás, mosási és szárítási szolgáltatás.

Józsefváros ma is sokféle szolgáltatást és intézményes ellátást nyújt a rászorulóknak, folyamatos kihívás azonban a célcsoport nagyobb mértékű bevonása. A gyermekeknek intézményes ellátást és szolgáltatásokat nyújtó intézmények nagyobb láthatósága, promóciója a rászoruló és potenciális igénybe vevők körében kiemelt feladat. A szolgáltatások továbbfejlesztése, és a velük kapcsolatos közérdekű kommunikáció tervezése érdekében további felmérések és adatfeldolgozások szükségesek.

Fókusz Közösségi Tér

A közösségi tér egyik legfontosabb célja, hogy lehetőséget biztosítson a kerületben élő 0-3 éves korú gyermeket nevelő édesanyáknak, hogy saját, támogató közösséget alakítsanak ki, problémáikra közösen találhassanak megoldást. Fontos részei a programoknak a gyermekvállalással és gyermekneveléssel kapcsolatos kérdéskörök, a család-karrier egyensúlyának megtalálása, a munkába állás idejének, módjának kérdései, az álláskeresés, az önismeret fejlesztése, a lelki segítségnyújtás, a szülők mentális jóllétének támogatása és különféle szabadidős tevékenységek, valamint a gyermekek szocializációjának segítése. A tér biztosít a gyerekek számára is foglalkozásokat (pl. ringató, állapotfelmérés, baba-mama foglalkozás) és gyermekfelügyeletet is. A teret átlagosan napi 12-14 család veszi igénybe a tér befogadó kapacitásának maximális kihasználásával.

Gyermekeorvosi szolgáltatások, szűrőprogramok

A kerületben a gyermekeorvosi ellátottság jónak mondható, a szakorvosi, diagnosztikai egyéb hozzáférést pedig (nem utolsó sorban a Heim Pál kórház közelsége, és a velük kialakított jó kapcsolat miatt) megfelelőnek érzik az általunk megkérdezett gyermekeorvosok.

Mint más szolgáltatások esetében, ezen a területen is a lakcímek bizonytalansága az egyik legnagyobb aggodalomra okot adó jelenség. az albérlésben lakó legszegényebbek esetében a főbérlet gyakran nem járul hozzá, hogy a lakói bejelentkezzenek, nagyon nehéz követni a gyermekek útját, adott esetben azt, hogy megkapták-e a szükséges kezeléseket. Ebből a szempontból, és a gyermeknek nyújtott további szolgáltatások szempontjából is fontosnak tartanak a gyermekeorvosok a védőnői szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal való szorosabb együttműködést.

Bár tömegesen nem tapasztalják, hogy korrekciós eszközökhöz (pl. szemüveg, hallókészülék) ne jutnának hozzá gyermekek a család szegénysége miatt, egy ilyen eshetőségre választ adhatna egy józsefvárosi keret megnyitása.

125

Az Új Start alapítvány 2018 óta működik együtt a JSZSZGYK-val és a Józsefvárosi Óvodákkal. Az együttműködés keretében ingyen szemüveget biztosít a rászorulóknak. A program fontos segítséget nyújt abban, hogy egyetlen gyermek se nélkülözze a fontos korrekciós eszközöket anyagi okok miatt.

Józsefvárosi óvodafejlesztés

Az önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Óvodák biztosítja a kerületben élő családok óvodáskorú gyermekeinek intézményes ellátását. Mind a tizenegy tagóvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épített program szerint dolgozik, kiemelve azokat a sajátos célokat és feladatokat, amelyekre az adott tagintézményben--az oda járó gyermekek igényei alapján--nagyobb hangsúlyt fektetnek.

A kerület az általános elvonások ellenére is költségvetési prioritásként kezeli az óvodák tárgyi és személyi fejlesztését. A minőségi szakember-gárda toborzása és megtartása érdekében például bérpótlékot nyújt kerületi óvodákban dolgozóknak.

2020-ban egyedülálló lehetőség nyílt Józsefváros számára, hogy az óvodafejlesztési, esélyegyenlőségi terveit ténylegesen meg is valósítsa. Az Európai Bizottság támogatásával a Rosa Parks Alapítvány és a Partners Hungary Alapítvány partnerségével egy olyan befogadó intézményrendszer kialakítása történt meg, amely támogatja az összes gyermek fejlődését, és kompenzálja a társadalmi hátrányokat. Fontos célkitűzés, a romák és a hátrányos helyzetű gyermekek szegregációjának csökkentése az önkormányzati óvodákban, és olyan programok indítása, amelyek révén a kerület óvodáiból akkor még más kerületek óvodáiba járó gyermekek itt tarthatók lesznek.

A Befogadó óvodák projekt keretében inkluzív intézményfejlesztés valósult meg az önkormányzat óvodáiban. Ennek részeként az óvodapedagógusok mentorálást kapnak, és az óvodai szolgáltatások olyan innovatív programokkal bővülnek, amelyek országosan is egyedülállóak (bűvészprogram, minden óvodában elérhető angol élménypedagógiai program stb.). Az óvodák meglévő erősségeire építve kialakultak a tagóvodai egyéni arculatok, amelyek széles körben nyújtottak lehetőséget a gyermekek fejlődéséhez legjobban illeszkedő fejlődési lehetőséget kereső középosztálybeli és hátrányos helyzetű szülőknek egyaránt.

Az SNI (sajátos nevelési igényű) gyerekek ellátása terén is számos előremutató intézkedés valósult meg az elmúlt években. A Józsefvárosi Óvodákban öt gyógypedagógus, két logopédus, három pszichológus és tizenegy fejlesztőpedagógus segíti a gyermekek fejlődését. A kerület saját forrásból biztosítja az utazó gyógypedagógusi ellátást is, amely jelenleg 44 SNI gyerek támogatását teszi lehetővé. Kiemelendő a Mozgítív program, amely hatékonyan reagál a gyermekek fejlődésének változásaira, valamint az SNI gyerekek szülei számára két óvodában elindított támogató csoport, amely további intézményekre is kiterjesztés alatt áll. Tervben van ezeken felül egy tudásmegosztó szakmai munkaközösség létrehozása az utazó gyógypedagógusok bevonásával, amely a kerületi pedagógusok mindennapi munkáját segítené.

Ugyanakkor az SNI és BTMN gyermekek számának növekedése miatt – a jelentős szakemberállomány ellenére – érezhető kapacitáshiány alakult ki. A Mozgítív torna mellett szükség lenne további mozgásfejlesztő szakemberekre, illetve elengedhetetlen lenne szupervízori támogatás biztosítása a pedagógusok számára, különösen azokban az intézményekben, ahol nagy arányban nevelnek sajátos nevelési igényű gyerekeket.

Zsendülő Tanoda és Padtárs Mentorprogram

A JKN által működtetett Zsendülő Tanoda 30 gyerek számára nyújt szolgáltatást, közülük 20-25 fő naponta látogatja a tanodát. A szolgáltatás fő célcsoportját a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, általános iskolai és középfokú tanulmányaikat folytató gyermekek képezik. Az előírások szerint a szolgáltatást igénybe vevő gyermekek 75%-a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, a maradék 25 % többnyire menekült, illetve bevándorló családok gyermekei. Kihasználtsága maximális. A Tanodában általános- és középiskolás tanulók egyéni, illetve csoportos fejlesztő foglalkozásokon, kulturális-, sport- és szabadidős programokon vesznek részt, családjaik egyéni családgondozásban részesülnek. Lehetőséget kapnak képességeik, tehetségük kibontakoztatásában. Szolgáltatások:

 119

126

- Tantárgyi segítségnyújtás és felzárkóztatás
- Kisétkeztetés(uzsonna)napi szinten, táborok, kirándulások alkalmával egész napos étkeztetés, alkalmanként élelmiszeradományok a családok számára
- Tanszer adományok
- A szabadidő hasznos eltöltését szolgáló programok
- Kirándulások, táborozás, színházlátogatás
- Családi, közösségi és sport rendezvények További együttműködések

A tanoda mellett a Kesztyűgyár Községi Ház mentorprogramot is működtet, ahol éves szinten 100 fő fölötti az időszakosan beiratkozók száma – ők elsősorban felvételi-, osztályozó-, érettségi- és pótvizsgákra kapnak felkészítést. A programban óraadó és önkéntes mentortanárok egyéni tantárgyi korrepetálást és mentorálást biztosítanak a diákok számára. A szolgáltatást díjmentesen biztosítja a közösségi ház, az igénybevevő családok számára, akik feltehetőleg nem tudják a magántanár szolgáltatást megfizetni. Gyermekük így esélyt kapnak az iskolai hátrányok leküzdésére.

Az Önkormányzat a kerületi gyermekek esélyeinek növelése érdekében együttműködik más szervezetekkel is, így például a Rosa Parks Alapítvány Láthatatlan Tanodájával, a Romano Kher Fővárosi Roma Művelődési Házzal az általa működtetett tanodai jellegű szolgáltatás tekintetében. Egyeztetések folynak az E-tanoda Programmal, amelyet a 21. Századi Pedagógiáért Alapítvány működtet. A program célja, hogy hátrányos helyzetű fiatalok számára biztosítson személyre szabott támogatást online mentorálás, digitális tananyagok és kortárs mentorálás révén. A tanodák által elért gyermekek száma azonban messze elmarad a valós szükségletektől.

Iskolai előmenetel, lemorzsolódás

A józsefvárosi gyerekek körében magas az iskolai lemorzsolódás. a kompetencia-méréseken – bár nagy szórással –, de gyakran az országos átlag alatt szerepelnek. a kerületi oktatási- nevelési intézményekből való elvándorlás és ezzel együtt a szegregáció spontán kialakulásának kockázata szintén magas.

2024-ben több, mint 140 iskolában indult komplex kivizsgálás a nagyszámú iskolai lemorzsolódás és a gyenge kompetenciamérési eredmények miatt az egész országban.

A KSH legfrissebb oktatási jelentése alapján a korai iskolaelhagyók aránya Magyarországon 2023-ban 11,6% volt. Ez az arány azokra a 18-24 éves fiatalokra vonatkozik, akik legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek és nem vesznek részt semmilyen képzésben. Ez az érték az Európai Unióban a negyedik legmagasabb. A lemorzsolódás fő okai közé tartoznak az iskolai kudarcok, a tanulási nehézségek, a magatartásbeli problémák, valamint a szülői támogatás hiánya. A lemorzsolódás csökkentése érdekében fontos a korai beavatkozás, a tanulók támogatása és a családok bevonása az oktatási folyamatba. Az iskolák szerepe is kiemelkedő, hiszen a befogadó és támogató környezet, valamint a jól felkészült pedagógusok jelentős hatással lehetnek a tanulók iskolai sikerességére

Az alábbi táblázat a BPTK fenntartásában lévő intézmények lemorzsolódási arányait mutatja be a 2021/2022-es és a 2022/2023-as tanévekben:

Lemorzsolódás, korai iskolaelhagyás (ESL)

Intézmény neve	Tanulólét-szám (fő)		Bukásra álló tanulók száma (fő)		Bukásra álló tanulók aránya (%)		ESL veszélyeztetett tanulók aránya (%)				Igazolt mulasztás átlag (óra/fő)		Igazolatlan mulasztás átlag (óra/fő)	
							közepes		magas					
	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23

[Handwritten signature]

12

Budapest VIII. Kerületi Németh László Általános Iskola	255	251	52	54	20	22	9,2	9,6	38,2	29,7	156	135	69	56
Deák Diák Ének-zenei Általános Iskola és Gimnázium (Székhely)	347	482	42	125	12	26	8,1	10,2	44,3	30,7	165	130	22	40
Deák Diák Ének-zenei Általános Iskola és Gimnázium Bauer Sándor Utcai Tagintézménye²⁹	116	69	68	65	30	36	19,5	17,9	50,8	40	76	79	57	39
Losonci Téri Általános Iskola	392	363	127	120	32	33	9,9	9,4	38,6	35,8	152	135	13	29
Molnár Ferenc Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola VIII.	471	470	72	73	15	16	5,3	7	25,7	20,2	154	135	11	8
Vajda Péter Ének-zenei Általános és Sportiskola	343	358	70	70	20	20	9,9	9,5	20,8	20,7	114	114	15	18

Józsefváros Önkormányzata 2020 óta dolgozik az „igazságos iskola” közpolitikai programcsomagon, mely tényekre, adatokra, alapozva avatkozik be a 3–6 éves – óvodai – korosztály esetében fenntartóként közvetlenül, míg a 6–18 éves korosztály esetében elsősorban a Tankerület (Klebelsberg Központ, Belső-Pesti Tankerület) partnereként közvetve, de a tanodák támogatásával és egyéb módokon közvetlenül is. Mindezt azzal a céllal, hogy javuljon a józsefvárosi gyerekek iskolai teljesítménye, javuljanak továbbtanulási mutatóik, kerüljenek többen az érettségit adó középiskolai képzésbe, csökkenjen a szociális hátrányból fakadó lemaradásuk, lemorzsolódásuk, és általában az oktatási (óvodai, iskola, középiskola) szegregáció. Az „igazságos iskola” program célja tehát az, hogy hozzájáruljunk a különböző háttérű gyerekek minőségi oktatáshoz való hozzáférésehez, sikeres integrációjához, inklúziójához.

²⁹ 2022. szeptember 1-jétől Deák Diák Ének-zenei Általános Iskola és Gimnázium Bauer Sándor Utcai Tagintézménye

A Belső-Pesti Tankerület és a Józsefvárosi Önkormányzat együttműködési megállapodást is kötött a 2024/2025-ös tanévre, amely mindkét részről túlmutat a kötelező együttműködés keretein. A Józsefvárosi Önkormányzat intézményein keresztül minden tankerületi iskolában szervezi az iskolai étkeztetést, biztosít iskolai szociális segítőket, akik a gyerekek fejlődését támogatják és segítenek az egyéni problémáik megoldásában, de szükség esetén csoportos foglalkozásokat is tartanak és a pedagógusoknak is nyújtanak szakmai segítséget. Szintén az önkormányzat biztosítja az iskola-egészségügyi ellátást is a védőnőkön és az iskolaorvosokon keresztül, valamint szervez sportlehetőségeket, erdei iskolákat, a nyári táborozást és a nyári napközis tábort is a kerületi iskolásoknak. Ezen túl az Önkormányzat különböző támogatásokat nyújt a pedagógusoknak és az iskoláknak is, pl. hűségjutalom, magyar mint idegen nyelv oktatás, helytörténeti és egyéb múzeumpedagógiai programok, valamint ebben az évben sporteszközöket vásároltak és egészségügyi ellátást is szerveznek önkormányzati támogatásból a kerületi iskolák.

A korábbi - a jelentős részben az oktatási mozgalomban résztvevő tanárok kirugása miatti - hűvös viszony után 2024 óta az önkormányzat vezetése havi-kéthavi rendszerességgel egyeztet személyesen a Tankerület vezetésével a kerületi iskolákat és iskolásokat érintő kérdésekről, ami nagyon hasznosnak bizonyul. A Józsefvárosi Önkormányzat számára kiemelt téma az esélyegyenlőség, a mindenki számára elérhető minőségi oktatás és a deszegregációs törekvések támogatása, amely a Tankerület számára is fontos (erre egy bírósági ítélet is kötelezi őket), de egyelőre ezen a területen az elérhető adatok nem mutatnak érdemi fejlődést, ezért itt bizonyos kerületi iskolák esetében mindenképpen még nagyobb aktivitásra és elköteleződésre van szükség a Tankerület részéről is.

Üdültetés

A Józsefvárosi Önkormányzat a JKN Zrt-n keresztül nyújt üdülési lehetőséget a kerületi fiataloknak a Magyaroktói táborban erdei és nyári táborozás, valamint a káptalafüredi strandon nyári táborozás formájában. Ezen kívül nyáron 8 héten keresztül nyári napközis tábort is szervez a Kesztyűgyár Közösségi Ház. Mindegyik táborozási lehetőség rendkívül kedvezményes a kerületi hátrányos helyzetű gyerekeknek. Magyarokton évente kb. 600, a káptalafüredi táborba évente kb. 120 gyerek jut el, míg a Kesztyűgyár nyári napközis táborában átlagosan 80-100 gyerek fordul meg hetente. A nyári napközis tábor az Önkormányzat Gyermekvédelmi törvényben meghatározott kötelező feladatai közé tartozik és az általános iskolás korú gyermekek napközbeni ellátást biztosítja a nyári iskolai szünetben. A tábort minden józsefvárosi gyermek igénybe veheti nagyon alacsony étkezési hozzájárulás fejében, vagy akár ingyenesen. A jól felkészített tábori személyzetnek és a változatos, magas színvonalú programoknak köszönhetően segíti a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi integrációját, kulturális esélyegyenlőségét.

Pénzügyi támogatások

Az önkormányzat pénzügyi támogatásokat is nyújt a hátrányos helyzetű gyerekeknek és fiataloknak.

Bursa Hungarica ösztöndíj

Józsefvárosban 2024-ben 40 diák részesült Bursa Hungarica ösztöndíjban. Ebből 37 diák 10*25.000.-Ft-ot kapott, 3 diák pedig 5*25.000.-Ft-ot. 2025-ben 46 diák fog részesülni az ösztöndíjban, ebből 37-en 10*35.000.-Ft-ot, 3-an 10*15.000.-Ft-ot, 6-an 5*35.000.-Ft-ot 3 diák pedig 5*25.000.-Ft fog kapni

Művészeti Ösztöndíjprogram - Alkotói támogatás - a roma kultúrát reprezentáló alkotó és előadó-művészeti tevékenységek támogatása

Józsefváros képviselő-testülete (a továbbiakban: Alapító) 1992-ben alapította a Karácsony Sándor Közalapítvány a Józsefvárosért (a továbbiakban: KSKA vagy Közalapítvány) nevű szervezetet. Az Alapító az alapítványi célokat a névadó kiemelkedő pedagógiai munkásságára emlékezve fogalmazta meg, melynek fő pillére a kerületben élő gyermekek, fiatalok harmonikus személyiségformálásában való aktív, támogató közreműködés. A korszerű művészeti (zene, irodalom, képzőművészet), nyelvi, esztétikai, környezetvédelmi nevelés-oktatás támogatása, a kreativitásra és az egészséges életmódra ösztönzés. A józsefvárosi gyermekek-fiatalok színházi életre nevelése, a nemzetiségi kultúra terjesztése, a szociális és egészségügyi ellátás valamint a

nagycsaládok és a tehetséges diákok támogatása, kísérleti programok beindítása is a célok között szerepel.

Az Alapító 2016-ban és 2020-ban újragondolta a Közalapítvány tevékenységét, mindkét alkalommal új kuratórium kezdett hozzá a célok megvalósításához. A Közalapítvány legfőbb támogatója az Alapító, támogatása ad lehetőséget pályázatok kiírására, programok felkarolására.

A Közalapítvány bármely cél szerinti juttatását pályázati program keretében nyújtja. A pályázati programok a Közalapítvány Alapító Okiratban meghatározott célok valamelyike mentén kerülnek kiírásra. A pályázati kiírások során olyan saját, vagy az Alapítóval egyeztetett támogatási kiírások kerülnek tervezésre, amelyek a kerületben élő lakosok vagy közösségek identitásának megerősítését célozzák, együttműködési készségeik és lehetőségeik bővülését mozdítják elő. A támogatottak köre: magánszemélyek valamint intézmények és nonprofit/civil szervezetek, amelyek tevékenységüket Budapest Főváros VIII. kerületben, a kerület lakossága érdekében fejtik ki.

A Közalapítvány 2022-ben indította útra Művészeti Ösztöndíj Programját, melynek névadója Balogh „Paci” Lajos elhunyt önkormányzati képviselő. 2024-től két korcsoportban lehet a roma kultúrát reprezentáló alkotó és előadóművészeti pályázatot benyújtani:

- A fiatalok 10-30 év három kategóriában pályázhatnak: zeneművészet, képzőművészet és vizuális művészetek, valamint irodalom és előadóművészetek. A támogatottak munkáját egy tanéven keresztül tapasztalt mentor segíti a havi támogatáson kívül (adómentes).

- A felnőttek, 30 év felett konkrét művészeti programokkal, projektekkel pályázhatnak, amelyek létrehozásához havonta adómentes támogatást nyújt a Közalapítvány. Az elkészült művészeti produkciók gazdagítják Józsefváros kulturális életét, jelenkori társadalmi és művészeti kihívásokra reflektálnak, hatásukat elsősorban a VIII. kerület közösségére nézve fejtik ki.

Gyermekgondozáshoz igénybe vehető és fiataloknak járó támogatások

Az Önkormányzat a 14 és 18 év közötti fiatalok számára éves *utazási bérletet* biztosít. A támogatást igénybe vehetik az igénylés évében a 18. életévüket betöltő, de általános vagy középiskola nappali tagozatán tanuló fiatalok is.

A gyermeküket a körzetének megfelelő óvodába járató szülők támogatására az Önkormányzat éves utazási bérletet biztosít azoknak, akik alacsonyabb jövedelmű családban élnek, és a körzetes óvoda 1200 méternél távolabb esik az életvitelszerű tartózkodási helyétől. Az Önkormányzat átfogó óvodafejlesztési programja keretében 2022-ben módosította az óvodai felvételi körzeteket. Ennek következtében előfordulhat, hogy egy távolabbi óvodába kell járnia annak, aki a körzetének megfelelő óvodába írta be a gyermekét.

Egyszeri, 15 ezer forint értékű *iskolakezdési támogatás* jár minden, az általános iskola első osztályát első alkalommal megkezdő, valamint a támogatás megállapításának évében 15. életévét betöltő kerületi gyermek családjának. Az egyszeri iskolakezdési támogatás minden, az általános iskola első osztályát első alkalommal megkezdő gyermek családjának jár. A támogatásra minden, a nyolcadik kerületben élő első és 15 éves családja jogosult, jövedelemtől függetlenül.

A *Biztos Kezdet Gyerekházba* rendszeresen járó alacsony jövedelmű családoknak havi 5 ezer forint támogatás jár Józsefvárosban.

Bölcsődéztetési támogatás jár azoknak az alacsony jövedelmű családoknak, akiknek kisgyermekük kerületi bölcsődébe jár. A támogatás összege a bölcsődei díjak átvállalásán felül évi 60 ezer forint. Az Önkormányzat szeretné támogatni a nevelésbe vett gyerekek családjukkal való kapcsolattartását, családjukba való visszatérését. A *kapcsolattartási támogatáson* keresztül a gyámhatósági határozattal nevelésbe vett vagy ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek kapcsolattartásra jogosult szülője részesülhet havi támogatásban. Az alacsony jövedelmű családból nevelésbe vett gyerekek családjukkal való kapcsolattartását és családjukba való visszatérését az Önkormányzat kéthavonta 20 ezer forinttal támogatja.

A gyermek születését követő 6 hónapon belül 15 ezer forint összegű *születési támogatást* is ad az Önkormányzat. A születési támogatás azoknak a családoknak jár, akiknek az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelme maximum 185 ezer forint. Ebben az esetben nem szükséges a jövedelmet tételesen igazolni, elég egy nyilatkozat a család összes jövedelméről.

Gyermekeként napi *egyszeri melegétel-ellátás* jár az évközi és nyári tanítási szünetek alatt annak a gyermekes családnak, akinek a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez kapcsolódóan hátrányos helyzet vagy halmozottan hátrányos helyzet is megállapításra került.

A *táboroztatási támogatással* a kerületi rászoruló családok gyermekeinek nyári táboroztatási költségeit csökkenteni az Önkormányzat. A támogatás a Józsefvárosban működő oktatási-nevelési intézmény, az Önkormányzat fenntartásában lévő gyermekjóléti intézmény vezetője javaslatára jár. A kerület *tanodáiba rendszeresen járó* alacsony jövedelmű családoknak egy éven át havonta 10 ezer forint támogatás jár.

Biztonságos és tiszta környezet

A Józsefváros ma az egyik legkisebb zöldfelülettel rendelkező kerület. A levegő szennyezettsége magas, a gyermekek által használható terek, játszóterek egy részét is komfortosabbá szükséges tenni.

A játszótér fejlesztések során különös figyelmet fordítanak arra, hogy a játszóterek megfeleljenek a különböző korosztályok igényeinek. Például kondigépeket és parkour fitness eszközöket is telepítenek az idősebb gyermekek számára. A parkour fitness eszközök olyan kültéri edzőeszközök, amelyek a parkour mozgásformához kapcsolódnak. A parkour egy olyan sport, amely az akadályok leküzdésére és a mozgás szabadságára összpontosít. Ezek az eszközök lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy különböző akrobatikus és atletikus gyakorlatokat végezzenek, mint például ugrások, mászások és egyensúlyozások.

A parkour fitness eszközök célja, hogy fejlesszék a felhasználók ügyességét, erőnlétét és koordinációját. Ezek az eszközök gyakran tartalmazznak rudakat, falakat, platformokat és egyéb akadályokat, amelyeken a felhasználók gyakorolhatják a parkour mozdulatokat

A fejlesztések két ütemben zajlanak: először a meglévő játszótérek felújítása és kisebb bővítése történik meg, majd nagyobb átalakítások és új funkciók bevezetése következik.

A legutóbbi felújítások közé tartozik a Golgota tér, a Német utca, a Szenes Iván tér, a Leonardo utca, a Gutenberg tér, a Teleki tér, a Mátyás tér, a Horváth Mihály tér, a Jázmin utcai játszótér, a Losonci tér, a Tisztes utca, a FiDo Ifjúsági Központ, a Kálvária tér és a II. János Pál pápa tér játszótéreinak fejlesztése.

A Józsefvárosi Játékstratégia célja, hogy a kerületben élő gyermekek számára biztonságos és fejlesztő játszótéreket biztosítson. A stratégia részeként számos játszótér felújítása és bővítése történt meg az elmúlt években. A fejlesztések célja, hogy a játszótérek minden gyermek számára elérhetők, használhatók és élhetőek legyenek.

A Józsefvárosi játszótér fejlesztések során számos új funkciót vezetnek be, hogy a játszótérek minden korosztály számára vonzóak és hasznosak legyenek. Az új funkciók közé tartoznak:

- Kondigépek és parkour fitness eszközök telepítése az idősebb gyerekek és fiatalok számára.
- Meseséta útvonalak kialakítása, amelyek célja a mesékkel való megismerkedés, a családi kötődések erősítése és a testmozgás népszerűsítése.
- Komplex fejlesztő eszközök telepítése, amelyek a gyerekek mozgásigényét, kreativitását és szociális kapcsolatait erősítik.

Célok

- Olyan józsefvárosi intézmény- és szolgáltatási háló kialakítása, amelynek révén minden gyermek és fiatal hozzáfér a magas színvonalú szociális és gyermek-egészségügyi szolgáltatásokhoz, az esélykülönbségek csökkentése érdekében az egészségügyi, szociális, oktatási szolgáltatások összehangoltan működnek.
- Az intézmények a nyitvatartásától és nyári ügyeleti rendszertől a sokféle családi körülményhez igazodó rugalmas szolgáltatásokig állnak rendelkezésre.
- A kerület óvodái magas színvonalon, minden gyermek számára elérhető szolgáltatást nyújtanak.
- A közoktatásban halmozódó oktatási hátrányokat összehangolt és változatos programokkal csökkenti.

Olyan Józsefváros kialakítása, ahol minden gyermeknek és fiatalnak van lehetősége a szabadidő, játék, közösségi élet számára biztosított magas színvonalú közterek használatára, és minden gyermeknek és fiatalnak van lehetősége hallatni a hangját; szükségleteit és szempontjait a helyi szakpolitikák, programok, költségvetések és döntések kialakításakor figyelembe veszik.

4.1 A gyermekek helyzetének általános jellemzői gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

Az alacsonyabb társadalmi-gazdasági mutatók közé születő gyerekek esélyei már első napjuktól rosszabbak a társadalom átlagnál: kisebb testsúly, több koraszülött, gyakoribb fejlődésbeli lemaradás, és fokozatosan halmozódnak a későbbi életésélyeket meghatározó hátrányok. A megtestesülő egyenlőtlenségek mellett elgondolkodtató, hogy a legtöbb mutatóban nem látszik semmiféle javulás az elmúlt húsz évben.

A legutóbbi időkben csökkent Magyarországon a gyermekszegénység általános mértéke, a gyerekes családok anyagi helyzete javult 2013 és 2017 között. Bár csökkent a súlyos anyagi depriváltágban élő gyerekek aránya – 32 százalékról 15 százalékra –, ám ezzel az értékkel Magyarország továbbra is hátul kullog az unióban: a 28 tagország közül csak négyben rosszabb ez a mutató. A nélkülözési arány: 15,2% (EU: 6,4%), a három vagy annál több gyerekeseknél 22%. ez messze a legmagasabb ráta az Unióban (EU: 6,7%). A társadalom legszegényebb 30 százaléka neveli a magyar gyerekek több mint felét. 2013 és 2017 közt nőtt ugyan a foglalkoztatottság, a legszegényebb szülők viszont többnyire közfoglalkoztatottak. 2017-re ismét emelkedett, 125 ezer volt a legszegényebb gyerekek száma.

Gyermekes családok esetében a munkanélküliség és a munka elvesztése sokkal nagyobb hatást gyakorol a család pénzügyi helyzetére (különösen, ha a gyerekek egyszülős családban nőnek fel). A hozzáférést több ellátás esetében is korlátozták, és a pénzbeli támogatások összege 2010 óta vagy csökkent, vagy változatlan maradt.

2007 és 2017 között a csecsemőhalandóság 5,9 ezrelékről 3,6 ezrelékre esett vissza. Magyarországon változatlanul nagyon magas (8,5 százalékos) a 2500 gramm alatti születési tömegű csecsemők aránya az európai átlaghoz képest. A gyermekeknek nyújtandó egészségügyi, oktatási, gyermekjóléti szolgáltatásokon most spórolva jóval nagyobb költséget kell majd fizetni a társadalomnak. A szegényebb gyerekek gyakran már a születésükkor hátrányba kerülnek: kisebb súllyal születnek, és többen koraszülöttek közülük, ami egész életükre kiható fejlődésbeli lemaradást okozhat. Az adatok alapján a szegény gyerekek fogai rosszabbak, ők maguk pedig gyakrabban betegek, emiatt kórházba is gyakrabban kerülnek.

Sok gyermek az alapvető szociális szolgáltatásokból sem részesül Magyarországon. 2016-ban két civil szervezet, A Város Mindenkié és az Utcajogász gyűjtött aláírásokat egy petícióhoz, amely megoldást követelt az érvényes lakcímmel nem rendelkező gyermekek megfelelő egészségügyi ellátásának problémájára. A Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer szerint 2015-ben országosan mintegy 4500 gyermek nem rendelkezett érvényes lakcímmel, így láthatatlanok voltak az ellátó rendszer számára. Ugyanakkor 2016-ban az ombudsman felhívta a figyelmet arra, hogy mennyire túlterheltek a gyermekvédelmi hatóságok. 2018-ban három jelentés állapította meg, hogy 2016 óta semmiféle előrehaladás nem történt a személyzet hiányát és az aránytalan munkaterheket illetően.

Bár a gyermekvédelmi törvény 7. §-a tiltja a családból való kiemelést pusztán anyagi indokok miatt, a gondoskodásba vett gyermekek akár 30 százaléka így kerül a gyermekvédelmi rendszerbe. Az állami gondoskodásba kerülő gyermekek száma annak ellenére is folyamatosan nő, hogy a születésszám csökken. Néhány szakértő szerint ennek egyik oka a gyermekvédelmi alapellátás eszköztelensége.

Ma Magyarországon a legkisebb a társadalmi mobilitás az Európai Unióban -- az itt élő gyermekeknek van a legkisebb esélye arra, hogy a szüleik státuszához képest érdemben feljebb kerüljenek a társadalmi ranglétrán. Ezt nem utolsósorban az oktatási rendszer durva szelektivitása

okozza – ahogy ezt az OECD PISA felmérései is igazolják. Minden tizedik, tanulmányait szakképzésben megkezdő fiatal végzettség nélkül hagyja el az iskolát.

Komoly gondot okoz a fiatalok között a dizájn drogok terjedése: használata a 14 éves vagy annál fiatalabb tanulók között is gyakori. Az Önkormányzat által kidolgozás alatt álló drogstratégia vizsgálni fogja az Önkormányzat lehetőségét a probléma kezelésében.

Józsefvárosban összesen 9520 gyerek él, akik a népesség 13 százalékát teszik ki. A kerület minden nyolcadik lakója 18 év alatti. A gyermeket nevelő családok körében a legjellemzőbbek az egy-gyerekes háztartások (67%), 25%-ot tesznek ki a két-gyerekes és 8%-ot a 3 vagy többgyerekes családok. Nincs okunk feltételezni, hogy a kerületre általában jellemző, a budapesti átlagnál rosszabb szociális vagy egészségügyi mutatók, és kedvezőtlenebb életkörülmények: lakások állapota, vagy a zöldfelületek hiánya ne érvényesülnének a gyermekek életében is.

4.1. számú táblázat - Gyermekkorú népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2.számú táblázatból)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	10 345	10 983	21328	48,50%	51,50%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			648	3,04%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	1 718	1 626	3344	8,06%	7,62%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	326	288	614	1,53%	1,35%

Forrás: TelR, KSH Tstar

- a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékossággal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

A halmozottan hátrányos helyzetű 14 év alattiak száma 776-ra tehető, ami a teljes ilyen korú népesség 9,7%-a. A fogyatékkal élő fiatalok számáról nincs kerületi adat, de a budapesti 8%-os arány alapján megbecsülhető, hogy az ő számuk a kerületben 760 körül, de mindenképpen 7-800 között lehet. A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ szakmai beszámolóiból tudjuk, hogy a veszélyeztetett kiskorúak száma 2019-ben 544, 2020-ban 503, 2021-ben 509 fő volt.

A védelembe vett gyermekek száma az elmúlt évek során folyamatosan emelkedett, 2016 (301fő) és 2019 (425fő) között több mint 30%-kal.

Ugyanakkor a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek számában történt folyamatos ingadozás további vizsgálatokat igényel: 2017 és 2019 között jelentősen (a 2017-es 1516 főről a 2019-es 1007 főre) csökkent, majd 2020-ban 793-ról 2021-re 1028 főre) nőtt.

A rászorultság másik regisztrációs kategóriája a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma és aránya. Ezek összevetése az egyes óvodai és iskolafokozatokban, a köztük megfigyelhető változások szintén azt mutatják, hogy vagy az adatgyűjtés szorul fejlesztésre, vagy az elérhető kedvezmények nem teszik érdekeltté a szülőket a nyilatkozat megtételében. (Azt nem feltételezzük, hogy a változások háttérében tömeges ki és beköltözés állna.) Az adatokból jól látszik, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya az óvodákban még 5%, majd az iskolákban 11-17% között mozog.

4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
	Fő	Fő
2015	n.a.	n.a.
2016	27	n.a.
2017	45	n.a.
2018	53	n.a.
2019	56	71
2020	80	60

Forrás: TeIR, KSH Tstar

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők valamint

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult

- ☐ az ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésre és - ha megfelel a feltételeknek - a szünidei gyermekétkeztetésre,

[Handwritten signature]

- ☐ a természetbeni támogatásra,
- ☐ az ingyenes tankönyvre,
- ☐ egyéb kedvezményeknek az igénybevételére.

4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek	
Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 111)
	Fő
2015	463
2016	404
2017	349
2018	262
2019	229
2020	209

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

c) a gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők helyzete;

Születési támogatás

Az önkormányzat gyermek születésére tekintettel gyermekenként egy alkalommal születési támogatást nyújt valamely törvényes képviselője részére, akinek a családjában az egy fogyasztási

 735

egységre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 450 %-át. A jövedelemről a kérelemben nyilatkozni kell. A támogatás a gyermek születését követő hatodik hónap utolsó napjáig igényelhető. A határidő jogvesztő. A támogatás mértéke gyermekenként 15.000,- Ft, melynek folyósítása bankszámlaszámra utalással, ennek hiányában postautalvánnyal történik.

Első osztályosok támogatása

Az önkormányzat 2013. évtől kezdődően a Budapest VIII. kerületben az adott év július 15. napján érvényes lakóhellyel rendelkező kerületi vagy kerületen kívüli köznevelési intézményben tanulmányait első alkalommal megkezdő leendő első osztályos általános iskolai tanulók részére iskolakezdési támogatást nyújt.

A támogatás az önkormányzat által meghatározott Józsefváros kártya elfogadó helyeken (papír-írószer boltokban) tárgyév december 31. napjáig beváltható 5000,- Ft értékű vásárlási utalvány formájában kerül kifizetésre. Az utalványok a diákok törvényes képviselőinek előzetes kiértékelése mellett a polgármesteri hivatalban évente augusztus 01. napja és szeptember 10. napja között kerülnek átadásra.

4.1.3. számú táblázat - Árvaellátás			
Év	Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő) (TS 065)	Árvaellátásban részesülő nők száma (fő) (TS 066)	Árvaellátásban részesülők összesen
	Fő	Fő	Fő
2015	63	54	117
2016	68	52	120
2017	61	53	114
2018	64	50	114
2019	69	53	122
2020	57	53	110
Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok			

d) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői

A gyermekek egészséges fejlődésének egyik alapfeltétele a megfelelő mennyiségű egészséges étkezés. A mélyszegénységben élő gyermekek közül otthon sokan nem jutnak megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékhoz, ezért nagy jelentőséggel bír az Önkormányzat által biztosított közétkeztetés, valamint az óvodákban bevezetett friss zöldség-gyümölcs program. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő családok gyermekei a bölcsődében, óvodában és az általános iskolában térítésmentesen étkeznek, rászoruló középiskolások 50%-os támogatást kapnak. A térítésmentesen étkezők száma megközelítőleg az összes étkező gyermek 75%-a.

Az alábbi táblázat a gyermekétkeztetés alakulását mutatja a kerületi óvodákban és intézményekben.

Intézmény	Gyermekétkeztetés alakulása - 2020 (fő)						
	100%-os normatív kedvezményben részesülők száma		50%-os normatív kedvezményben részesülők száma	Normatív kedvezményben nem részesülők száma		Étkezők összlétszáma	
	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül
Óvoda	567			165		732	
Általános Iskola	313	6	119	220	127	652	185
Gimnázium							
Összesen	880	6	119	385	127	1384	185

Intézmény	Gyermekétkeztetés alakulása - 2021 (fő)						
	100%-os normatív kedvezményben részesülők száma		50%-os normatív kedvezményben részesülők száma	Normatív kedvezményben nem részesülők száma		Étkezők összlétszáma	
	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül
Óvoda	621			181		802	0
Általános Iskola	398	8	153	262	114	813	171
Gimnázium		0				0	
Összesen	1019	8	153	443	114	1615	171
Változás 2020-2021							
Intézmény	100%-os normatív kedvezményben részesülők száma		50%-os normatív kedvezményben részesülők száma	Normatív kedvezményben nem részesülők száma		Étkezők összlétszáma	
	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül
Óvoda	109,50%			109,70%		109,60%	
Általános Iskola	127,20%	133,30%	128,60%	119,10%	89,80%	124,70%	92,40%
Gimnázium							
Összesen	115,79%	133,30%	128,60%	115,07%	89,80%	116,71%	92,40%

Az önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetés keretében a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek részére ingyenesen biztosítja a szülő, törvényes képviselő kérelmére a déli meleg főétkezést.

- ☐ e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek helyzete; és
- ☐ f) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői.

A fővárosi újszülöttek közül ma évente 3000 külföldi szülő gyermeke. Józsefvárosban a gyermekek számottevő hányada részben vagy egészben bevándorló családból származik. A Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék tagintézményeibe jelenleg beiratott gyermekek 8%-a nem magyar anyanyelvű, további 8%-ot képviselnek a vegyes házasságú családok. Mongol, kínai, vietnámi,

nigériai, szerb, ukrán, brit, román, argentin, spanyol, venezuelai, mexikói és arab származású gyermekek is kerültek bölcsődei csoportokba. A Józsefvárosi Egyesített Bölcsődéknél dolgozó kisgyermeknevelők közel egyharmada felsőfokú végzettségű, ennél azonban kevesebb arányban beszélnek valamilyen idegen nyelvet. A kollégák jobb nyelvtudása gördülékenyebbé tenné a családokkal folytatott munkát és nagyban segítené a bizalmi kapcsolatok kialakulását.

A JEB 2016. év óta projekt partnerként vesz részt a TEMPUS Közalapítvány által kiírt Erasmus+ köznevelési és stratégiai nemzetközi partnerségi pályázatokon, melyek a bölcsődés korú korosztály multikulturális neveléséhez és a felsőfokú szakemberképzéshez adnak támogatást.

A 2020 októberi statisztikák alapján a józsefvárosi önkormányzati óvodába járó 1091 gyermekből 91 volt külföldi, jelenleg nem áll adat rendelkezésre arról, hogy közülük hány nem magyar anyanyelvű. 2022 elején a józsefvárosi önkormányzat dedikált forrást különített el a kerületben korábban már zajlott – “multikulturális iskolaelőkészítő” – óvodai programjára, amely elsősorban a nem magyar anyanyelvű gyerekek iskolakezdését segíti.

A kerületben magas az általános iskolás-korú külföldi gyerekek száma. (Pl. a Molnár Ferenc Ált. Isk. 2021 októberi statisztikái alapján a bevándorló háttérű gyermekek aránya 15%. (477 gyermekből 72). Bár több iskolában kialakultak helyi jó gyakorlatok e gyermekek integrációjára, ezek sokszor csak ad-hoc megoldások átfogó szakmai koncepció nélkül. Ezt a szakmai együttműködések alacsony intenzitása/hiánya is magyarázza. A menekült/bevándorló háttérű gyermekek ritkán részesülnek a kerületben működő tanodák szolgáltatásaiból.

4.2 Szegregált, teleszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A kerületben élő gyermekekre vonatkozóan ilyen jellegű adat nem áll rendelkezésre. Nincsenek teleszerű szegregált lakókörnyezetek, a korábbiakban már említett Orczy és Magdolna negyed városrészekben ugyan jelentősebb a hátrányos helyzetű gyermekek, illetve családok száma, a kimutatások alapján a kerületnek ezen részein többen részesülnek különböző támogatásokban, segélyekben, és magasabb a munkanélküliség aránya, ebből következtethető, hogy a gyermekek helyzete is ezeken a területeken nehezebb.

Befogadó Óvodák Projekt

Az önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Óvodák biztosítja a kerületben élő családok óvodáskorú gyermekeinek intézményes ellátását a székhelyóvodában és 10 tagóvodájában. Mind a tizenegy feladatellátási helyen az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épített program szerint dolgozik, kiemelve azokat a sajátos célokat és feladatokat, amelyekre az adott tagintézményben nagyobb hangsúlyt fektetnek.

A kerület az általános elvonások ellenére is költségvetési prioritásként kezeli az óvodák tárgyi és személyi fejlesztését. a minőségi szakember-gárda toborzása és megtartása érdekében például bérpótlékot nyújt kerületi óvodákban dolgozóknak.

2020-ban egyedülálló lehetőség nyílt Józsefváros számára, hogy az óvodafejlesztési, esélyegyenlőségi terveit ténylegesen meg is valósítsa. Az Európai Bizottság támogatásával a Rosa Parks Alapítvány és a Partners Hungary Alapítvány partnerségével egy olyan befogadó intézményrendszer kialakítása zajlik, amely támogatja az összes gyermek fejlődését és kompenzálja a társadalmi hátrányokat. Fontos célkitűzés, a romák és a hátrányos helyzetű gyermekek szegregációjának csökkentése az önkormányzati óvodákban, és olyan programok indítása, amelyek révén a kerület óvodáiból ma még eljáró gyermekek itt tarthatók.

A Befogadó óvodák projekt keretében inklúzív intézményfejlesztési stratégia készül és valósul meg az önkormányzat óvodáiban. Ennek részeként az óvodapedagógusok mentorálást kapnak, és az

óvodai szolgáltatások olyan innovatív programokkal bővülnek, amelyek országosan is egyedülállóak (bűvészprogram, minden óvodában elérhető angol élménypedagógiai program stb.). Az óvodában elérhető programok és szolgáltatások minden gyermek számára hozzáférhetővé válnak ezzel is csökkentve az esélyegyenlőséget az önkormányzat által bevezetett „VOUCHER” program segítségével. A VOUCHER program lehetőséget biztosít arra, hogy minden gyermek számára hozzáférhetőek legyenek az igénybevehető szolgáltatások térítésmentesen.

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a kerületben élő gyermekek helyzetére, esélyegyenlőségére és arra törekszik, hogy már kisgyermekkorban biztosítsa minden gyermek számára az esélyegyenlőséget. Önként vállalt feladatként a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék tagintézményeként működteti a Biztos Kezdet Gyerekházat, mely lehetőséget biztosít a nehezebb körülmények között élő gyermekek és családjaik számára olyan szolgáltatásokhoz való hozzáférésre, melyet önerőből nem tudnának elérni, továbbá a kisgyermekek képességeik kibontakoztatását segíti elő, mely a későbbiek folyamán meghatározó az iskola teljesítőképesség szempontjából is. A program lényege az elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű óvodáskort még el nem ért gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési megtorpanásokat észlelő, a szülői kompetenciákat erősítő, társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás. Lehetőség van a családok számára a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat magyarkúti táborában a bölcsődei szakemberek segítségével és támogatásával együtt nyaralni.

A kora gyermekkorai szolgáltatások, így a bölcsőde, illetve a Biztos Kezdet Gyerekház segítségével több gyermek jut hozzá a korai fejlesztéshez, illetve a Biztos Kezdet programba bevont szülők megismerik a korai gyermekévek jelentőségét, és megtanulják, hogyan segíthetik gyermekük fejlődését.

A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ különböző szolgáltatásai is segítik a szegregált lakókörnyezetben élő gyermekek esélyegyenlőségét. Az Intenzív Családmegtartó Szolgáltatás olyan krízishelyzetben lévő gyermekes családoknak nyújt szolgáltatást, ahol felmerül annak a veszélye, hogy a gyerek(ek)et ki kell emelni a családból, illetve azokban az esetekben, ahol a korábban kiemelt gyermek hazakerülésére esély van a közeljövőben, de a családot/egyént érintő egyéb krízishelyzetek is indokolhatják a szolgáltatás nyújtását. A szolgáltatás elsődleges célcsoportját azok a sokproblémás családok jelentik, akik súlyos szociális problémákkal küszködnek, a szülők gyereknevelési készségei fejlesztést igényelnek, esetleg betegek, tehát ahol a gyermek megfelelő fejlődését többféle tényező fenyegeti, veszélyezteti.

Az iskolai-óvodai szociális segítő tevékenység célja az elsődleges prevenció megerősítésével az iskolás gyermekek és fiatalok szociális jólétének javítása az óvodai és iskolai szociális segítség feladatellátás feltételeinek megteremtésével, szakmai tartalmának meghatározásával segíti a tanulókat, szülőket és a pedagógusokat.

A FiDo Ifjúsági Központ 2014. évi megalakulásának elsődleges célja volt a Magdolna negyedben élő gyermekek, fiatalok és családok behívása egy organikus, aktív, szabad elköteleződés mentén kialakuló, kölcsönös bizalom alapuló közösségbe. Elsődleges feladat a célcsoportba tartozó fiatalok szabadidős foglalkoztatása, sokszínű szakmai segítése, kulturális, mentális és érzelmi támogatása.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

- a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok)

A Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központban működik a védőnői szolgálat. A védőnői hálózat az alapellátás egészébe szervesen integrált, megerősítése különösen fontos. A hátrányos

helyzetű, mélyszegénységben élő családok, gyerekek egészségi állapotának milyenségében kulcsszerepe van a védőnőnek.

Józsefvárosban a védőnők 18 körzetben látják el feladataikat. 2022-ben 17 fő védőnő teljesített szolgálatot, egy körzetet helyettesítéssel látnak el. A védőnői szolgálatok tárgyi és személyi feltételei biztosítottak. A védőnő által végzett kora gyermekkori fejlesztési programok lehetőséget biztosítanak arra, hogy minél alacsonyabb életszakaszban felismerésre kerüljön a kisgyermek esetleges fejlődési elmaradása, melynek fejlesztésével a gyermek minél sikeresebb életének esélyei növelhetők.

4.3.1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	Fő	Fő
	7	783	112
	8	841	105
	n.a.	892	-
	8	873	109
	8	887	110,88
	6	899	149,83

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás					
Év	Felnőttek és gyermek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2015	10	8	2	3 865	0
2016	10	8	2	3 975	0
2017	10	8	2	4 108	0
2018	10	8	2	4 147	0
2019	10	8	2	4 191	0
2020	11	9	2	4 261	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

Józsefvárosban a területi ellátási kötelezettséggel működő 55 háziorvosi körzetből 10 a házi gyermekorvosi körzetek száma, melyet önálló orvosi tevékenységet folytató házi gyermekorvosok a Budapest Józsefvárosi Önkormányzattal kötött egészségügyi feladat-ellátási szerződés alapján látnak el. A gyermekorvosi ügyelet a Heim Pál Gyermekkorházal kötött szerződés alapján biztosított a kerületben élő gyermekek számára.

A kerületben található nevelési – oktatási intézmények prevenciós, egészségmegőrző és orvosi feladatainak ellátása a kerületben praktizáló házi gyermekorvosok, valamint a Józsefvárosi Szent Kozma Egészségügyi Központ által biztosítottak.

[Handwritten signature]

142

- b) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A gyermekek korai fejlesztését a kerületben a Biztos Kezdet Gyerekház, a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék főállású gyógypedagógusa, gyógypedagógiai asszisztensi végzettséget szerző kisgyermeknevelők, valamint a Józsefvárosi Óvodákban lévő 4 fő gyógypedagógus végzi együttműködésben a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VIII. kerületi intézményével

- d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások;

A Józsefvárosi Önkormányzat a gyermekjóléti szolgáltatást a helyi, a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2015. (III.01.) önkormányzati rendelete alapján nyújtja a lakosság felé. A szolgáltatás feladatait a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló, 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.), valamint a fentiek végrehajtási rendelete a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet és a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet határozza meg.

A gyermekjóléti szolgáltatást az önkormányzat a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ intézményén keresztül végzi. A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ-n belül három szervezeti egység végzi a közvetlen gondozási feladatokat;

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (1081 Budapest, Népszínház u. 22.)

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Család- és Gyermekjóléti Központ (1089 Budapest, Kőrös u. 35.)

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Átmeneti Gondozás:

- Családok Átmeneti Otthona (CSÁO) (1086 Budapest, Koszorú u. 14-16.)
- Gyermek Átmeneti Otthona (GYÁO) (1088 Budapest, Szentkirályi u. 15.)

Biztos Kezdet Gyerekház

Biztos Kezdet Gyerekház A Gyvt. 38/A. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, az elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű óvodáskort még el nem ért gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési megtorpanásokat észlelő, a szülői kompetenciákat erősítő, társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás. A Biztos Kezdet Gyerekház a TÁMOP-5.2.2. 08/1-2009-0001 Bp. VIII. pályázati program keretében valósult meg. A finanszírozás biztosítása érdekében a fenntartó önkormányzat a 191/2008. (VII. 30.) Korm. rendelet alapján 3 évre szóló pályázat benyújtásáról döntött, mely pályázat az EMMI által befogadásra került, így 2014. január 01. napjától 2016. december 31. napjáig évente biztosított lett a Gyerekház állami támogatásából történő működtetése, mely 2017. évben meghosszabbításra került. A támogatás folyósítása 2018. évtől központi költségvetésből kerül finanszírozásra. A finanszírozás kiszámíthatóságának biztosítása érdekében a pályázati rendszer 2016. január 01-jétől megszüntetésre került és a fenntartók a költségvetési törvény által meghatározott feltételek szerint részesülnek támogatásban, a Gyerekház továbbra is finanszírozási szerződés alapján részesül támogatásban. A Gyerekházak 2016. február 1.-jétől bejegyzés köteles szolgáltatássá váltak.

A Gyerekház feladata olyan gyerek- és családbarát szolgáltatási környezet kialakítása, amely a szülők partneri bevonása és aktív részvétele mellett koragyermekkorban egyenlő esélyt biztosít a veleszületett képességek kibontakozásához. A Gyerekházat felkereső családokkal megismertették az intézmény működési rendjét, az általuk nyújtott szolgáltatásokat. A szülővel való bizalmi kapcsolat kiépítése lehetőséget ad arra, hogy információkat kapjanak a gyermek családi hátteréről, egészségügyi állapotáról, a nevelési nehézségekről.

A szabad játéktevékenység során megfigyelték a gyermek viselkedését, fejlettségi szintjét, a szülő-gyermek kapcsolatot.

Tanodák Józsefvárosban

Zsendülő Tanoda

A Zsendülő Tanodát a Józsefvárosi Községeiért Nonprofit Zrt. működteti, ahol 30 gyerek számára nyújtja szolgáltatásait.

A tanoda mind céljait, mind alapelveit tekintve a gyermekvédelmi ellátások rendszerén belül helyezhető el, ezért alapvető szabályait - a Biztos Kezdet Gyerekházhoz hasonlóan - a Gyvt. rögzíti. Elsősorban hátrányos helyzetű gyermekeket célzó, a „gyermekes esélynővelő szolgáltatásai” elnevezésű gyermekjóléti alapellátás.

A tanoda a helyi sajátosságokra, a gyermekek, fiatalok önkéntes részvételére és egyéni szükségleteire építő, innovatív szemléletű hátránykompenzáló kezdeményezés, amely a tanoda fenntartója által autonóm módon használt közösségi színteret működtet. Olyan, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó komplex szolgáltatást nyújt, amelyet a köznevelési

rendszerben kevésbé sikeres, a társadalmi perifériára szoruló gyermekek és fiatalok korlátozottan vagy egyáltalán nem érhetnek el.

Szolgáltatásai fő célcsoportját a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, általános iskolai és középfokú tanulmányaikat folytató gyermekek képezik. A tanoda szolgáltatásainak igénybevételére a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokon kívül, hétvégéken és a tanítási szünetekben van lehetőség.

További együttműködések

Az önkormányzat együttműködik továbbá a Józsefvárosi Szabadidős Egyesülettel, melynek keretén belül működik a Városi Tanoda, itt szintén 30 gyermek veszi igénybe a szolgáltatást.

Az Önkormányzat a kerületi gyermekek esélynövelése érdekében együttműködik más szervezetekkel is, így például a Rosa Parks Alapítvány Láthatatlan Tanodájával, a Fővárosi Roma Oktatási és Kulturális Központtal az általa működtetett tanodai jellegű szolgáltatás tekintetében.

e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás;

A Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék hét telephelyen összesen 492 férőhelyen biztosítja az illetékességi területén lakó-, illetve tartózkodási hellyel rendelkező családban nevelkedő, a szülők munkavégzése, betegsége vagy egyéb ok miatt ellátatlan gyermek nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, napközbeni gyermekjóléti alapellátás keretében napos bölcsődei szolgáltatásként.

A Tücsök-lak Bölcsőde tagintézmény biztosítja a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek korai rehabilitációs és rehabilitációs célú nevelését és gondozását.

Szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a fogyatékossgal élő gyermek legfeljebb hatéves koráig, fejlődését biztosító korai fejlesztésben és gondozásban, vagy fejlesztő felkészítésen vehet részt a bölcsődében. Az egész napos tevékenység a különleges gondozási igény kielégítését szolgálja csoportos vagy egyéni formában. Az egyéni fejlesztések érdekében a fejlesztőtornaszobában heti rendszerességgel a foglalkozásokat a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VIII. kerületi Tagintézményének gyógypedagógusai vezetik, amit 2018. 07. 01. napjától kiegészít a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék főállású gyógypedagógus kollégája.

4.3.3. a.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2015	68	85
2016	68	77
2017	88	81
2018	68	65
2019	68	61
2020	124	105

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

A bölcsődei gondozás-nevelés célja a gyermek testi-lelki harmóniájának, kiegyensúlyozott fejlődésének elősegítése. A bölcsődei nevelés-gondozás az érzelmi fejlődés, a szocializáció és egészséges életmód megalapozása.

Minden bölcsőde saját főzőkonyhával rendelkezik. Nagyon fontos a gyermekek egészséges táplálása, az életkornak megfelelő étrend biztosítása, melynek érdekében a szakorvosi ajánlás mellett a különböző igényeket is (diétás, vallási, illetve étel allergia szempontokat) figyelembe veszik. Az étlapok összeállítása a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék alkalmazásában álló szakképzett dietetikus, a bölcsődei gyermekorvos, az ételmezésvezető és a bölcsődevezető közös egyeztetésével történik. A Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék saját honlapján (www.bolcsode-bp08.hu) folyamatosan hozzáférhető az aktuális gyermekétlap, továbbá minden hónapban a gyermekek legkedveltebb ételeinek receptjeit is olvashatják a szülők.

[Handwritten signature]

A Bölcsődékben minden gyermek családi légkörben, saját képességei szerint fejlődhet, megismerkedhet a szabad játék örömeivel, élmény és fantázia világa gazdagodhat. A bölcsődébe járó gyermekekből, a családjaikkal együttműködve, személyiségi jogaik tiszteletben tartása mellett, a világra nyitott, önálló, a közösségi együttélés alapvető szabályait elfogadó gyermekek nevelésére törekszünk. Az ünnepek megtartása, a népszokások, hagyományok, a múlt értékeinek megőrzése és beépítése a mindennapokba nagyon fontos nemcsak a családok, hanem a Bölcsődék életében is.

4.3.3. b.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beiratott gyermekek száma								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
	0	0	12	10	n.a.	n.a.	68	85
	0	0	12	10	n.a.	n.a.	68	77
	0	0	12	11	n.a.	n.a.	88	81
	0	0	12	12	20	20	68	65
	0	0	12	12	20	15	68	61
	0	0	12	12	20	12	124	105

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék székhelyintézményeként működő Központi Szervezeti Egység a 1083 Budapest, Szigetvári utca 1. szám alatt működött, egy épületben a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék Biztos Kezdet Gyerekház tagintézményével. A megnövekedett feladat, létszám és jogszabályi elvárás miatt lehetetlenné vált a Biztos Kezdet Gyerekház és a székhely feladatok egy helyen történő közös működtetése. A Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat (Fenntartó) Képviselő-testülete 269/2020 (VI.25.) számú döntésével biztosított a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék számára egy új székhelyintézményt a 1082 Budapest, Baross utca 112. szám

alatt található önkormányzati tulajdonú, felújításra szoruló ingatlanban. A felújítási-átalakítási munkálatok 2020 novemberében elkészültek. A Központi Szervezeti Egység költözése után a 1083 Budapest, Szigetvári utca 1. szám alatti helyiség egészét a Biztos Kezdet Gyerekház vehette birtokba. Kialakításra került egy konyha és egy mosoda rész, valamint elbontásra került a régi recepció, növelve ezzel a foglalkoztató területét.

A Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék által biztosított önként vállalt szolgáltatások

Térítési díj ellenében:

- időszakos gyermekfelügyelet

Térítésmentesen:

- játszóház, - családi délután
- fejlesztő eszközök, alapvető gyermekgondozási eszközök kölcsönzése,
- prevenciók fejlesztő programok,
- pszichológus tanácsadás,
- gyógypedagógiai és korai fejlesztés,
- integrált szülő-csecsemő/kisgyermek konzultáció,
- otthoni gyermekgondozás,
- Biztos Kezdet Gyerekház

Fejlesztő eszközök, alapvető gyermekgondozási eszközök kölcsönzése

Az eszközök kölcsönzése a Gyerekházban elérhető a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődékkel kapcsolatban álló családok részére. A hátrányos helyzetű, kisgyermeket nevelő családok közvetlenül, vagy a családgondozójuk, otthoni kisgyermeknevelőjük segítségét kérve fordulnak hozzájuk, hogy a gyermek gondozásához szükséges eszközöket térítésmentesen kölcsönözhessek. Lehetőségük szerint igyekeznek bővíteni a készleten lévő eszközparkot, hogy minél korszerűbb, egyszerűen kezelhető felszerelési tárgyat tudjanak biztosítani a rászorulóknak. Leggyakrabban babakocsira, kiságyra van szükség. Az adományba kapott bébihordozókat, etetőszékeket, sterilizálókat, cumisüveg melegítőket is kölcsönözik, vagy véglegesen tovább ajándékozzák.

A Gyerekházba járó szülőknek szakkönyveket is kölcsönöznek, melyek gyermeknevelésről, foglalkoztatásról, fejlesztésről, a családi élet különböző nehézségeiről szólnak. A rendszeresen ide látogató édesanyák időnként alapvető gyermekgondozási eszközöket is kérnek, pl. orrszívót, hőmérőt, fejtetű eltávolító fésűt, gyermek poharat, körömvágó ollót. A rászoruló családokat, a Gyerekházba érkezett tartós élelmiszerrel, gyermek és felnőtttruhával, használati tárgyakkal segítették.

Prevenációs fejlesztő programok

A kisgyermek fejlődésmenete különböző. A gyermek első három éve, amikor a járás, beszéd, gondolkodás kialakul, nagy fontossággal bír. A nem megfelelő fejlődés következtében a kisgyermek a későbbiekben beilleszkedési, tanulási zavarokkal küzdhetnek. Különböző fejlesztő tevékenységekkel, prevenációs céllal segíthető a gyermekek átlagos fejlődésmenete.

f) gyermekvédelem;

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a

gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszagondozását.

A gyermekjóléti szolgáltatást az önkormányzat a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ intézményén keresztül végzi. A JÓZSEFVÁROSI SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÓ ÉS GYERMEKJÓLÉTI KÖZPONT-n belül három szervezeti egység végzi a közvetlen gondozási feladatokat;

JÓZSEFVÁROSI SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÓ ÉS GYERMEKJÓLÉTI KÖZPONT Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (1081 Budapest, Népszínház u. 22.)

JÓZSEFVÁROSI SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÓ ÉS GYERMEKJÓLÉTI KÖZPONT Család- és Gyermekjóléti Központ (1089 Budapest, Kőrös u. 35.)

JÓZSEFVÁROSI SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÓ ÉS GYERMEKJÓLÉTI KÖZPONT Átmeneti Gondozás:

- Családok Átmeneti Otthona (CSÁO) (1086 Budapest, Koszorú u. 14-16.)
- Gyermek Átmeneti Otthona (GYÁO) (1088 Budapest, Szentkirályi u. 15.)

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások;

Az otthontalanná vált szülő kérelmére családok átmeneti otthonában együttesen helyezhető el a gyermek és szülője, ha az elhelyezés hiányában lakhatásuk nem lenne biztosított, és a gyermeket emiatt el kellene választani a szülőjétől. A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat 4 db krízislakást működtetett, mely 2018. január 1-től a Családok Átmeneti Otthonának külső telephelyeként működik. 2018. január 1. napjával a 1086 Budapest, Koszorú utca 14-16. szám alatt 34 férőhelyes Családok Átmeneti Otthona intézmény került kialakításra a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ telephelyeként. A Kisfaludy u. 5. fsz. 4. szám alatti telephelyen 6 férőhelyet, a Sárkány utca 14. fsz. 1., a Karácsony Sándor utca 22. I. em. 22. szám, és a Kőrös utca 4/a I. em. 9., a 1086 Budapest, Magdolna u. 12. 1. em. 20., és a 1086 Dankó u. 17. 2. em. 23. szám alatti külső férőhelyeken 20 férőhelyet, összesen 60 férőhelyet biztosít.

h) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés;

A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ évek óta sikeresen pályázik az Erzsébet Alapítvány által hirdetett Napközis Erzsébet-táborra és a következő években is benyújtják pályázatukat. Ezen kívül július és augusztus hónapokban rendszeresen tematikus programokkal várják az érdeklődő gyerekeket (sportnap, Margitszigeti kirándulás, múzeum látogatás, kézművesnap, mozi látogatás...stb.)

A FiDo-ban hétköznapiokon: 12.00 – 20.00 óra között, hétvégén: 12.00 – 20.00 óra közötti nyitvatartással várják a gyermekeket és fiatalokat a szabadidő hasznos eltöltése érdekében, ahol a sporteszközök bérlési lehetősége mellett szociális és pedagógiai munka folyik. Közösségszervezés és közösségfejlesztés történik.

A Józsefvárosi Községiért Nonprofit Zrt. szervezésében valósul meg a nyári napközis tábor az Orczy kertben a Ludovika Campus területén. *A nyári napközis táborban 2020-ban 495 beiratkozás volt, ebből 291 RGYK, HH, HHH-s tanuló; 2021-ben 657 beiratkozás, ebből 412 RGYK, HH, HHH-s tanuló.*

A programokon a gyermekek csoportokra bontva forgórendszerben vettek részt. Főbb tematikák: sportprogramok- ügyességi játékok, zenés foglalkozások, drámajáték. A programokban külsős

149

programmegvalósítók, művészek, pedagógusok, egyesületek, civil szervezetek, továbbá önkéntesek is részt vettek.

Partnerként bevont szervezetek: Oltalom Sportegyesület (futball-foglalkozások), Inspirál Cirkuszközpont (szociális cirkusz foglalkozások), Árpád Népe Egyesület (népi játékok), Teleki téri Zsinagóga (detektívjáték), Szövetkezetet Támogató Egyesület – Gólya (sportfoglalkozások, közösségi játékok)

A tábor során további látogatott helyszínek: Fűvészkert, Rendőrmúzeum, Fővárosi Állatkert, Margit sziget, Gellérthegy, Elevenpark, Gyermekcenter Soroksár, Veresegyházi Medveotthon, Kesztyűgyár Közösségi Ház

Nyári balatoni tábor

2022-ben harmadik alkalommal került megszervezésre a kerület gyermekei (200 fő) számára a Balaton partján olvasótábor, mely nem csupán egy tábor, ahol a gyermekek szabadidejüket töltik és pihennek, hanem egy tematikus, interkulturális olvasótábor, ahol a tábor minden perce előre megtervezetten zajlik.

Cél, hogy a tábor egy önmagát erősítő impulzust eredményezzen, a gyermekek eredeti közegükbe visszatérve még inkább átgondolt, a problémákat kreatívan megoldó személyé váljanak. A tábor segítséget nyújt abban is, hogy a gyermekek közösséget alkossanak, ezáltal hozzájárulunk helyes identitáskialakításukhoz, életmódjuk formálásához, személyiségük, intelligenciájuk, kultúrájuk fejlesztéséhez.

A Józsefvárosi Közösségiért Zrt. működteti az Önkormányzat Magyarkúti üdülőjét, ahol nyári táborozásra és erdei iskola megszervezésére van lehetőség.

i) gyermekétkeztetés (intézményi, hétvégi, szünidei);

Az önkormányzat a gyermekétkeztetést az óvodákban és az iskolákban vállalkozási szerződés útján, míg a bölcsődék esetében saját főzőkonyhával biztosítja. A gyermekétkeztetés után fizetendő térítési díjak az önkormányzat rendeleteiben kerülnek meghatározásra. A gyermekétkeztetés igénybevételeire vonatkozó kedvezmények jogosultsági feltételei alapján a bölcsődei és az óvodai intézmények esetében az étkeztést ingyenesen kell biztosítani a gyermek számára, ha rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, tartósan beteg vagy fogyatékossgal élő vagy olyan családban él, amelyben tartósan beteg vagy fogyatékossgal élő gyermeket nevelnek, három vagy többgyermekes családban él. Továbbá olyan családban él, ahol a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékkal csökkentett összegének 130 %-át (2020. évben: 139.184,- Ft) vagy nevelésbe vették. Általános iskolai tanulók esetében ingyenes étkeztést kell biztosítani a gyermeknek, ha rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül vagy nevelésbe vették, illetve azt a tanulót, aki az általános iskolát követően nappali rendszerű oktatásban vesz részt és nevelésbe vették vagy utógondozói ellátásban részesül.

Szakközépiskolába járó és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő vagy három vagy több gyermeket nevelő családban élő, tartósan beteg vagy fogyatékossgal élő tanuló esetében az étkeztést 50 %-os kedvezménnyel kell biztosítani.

2016. január 1. napjától került bevezetésre a szünidei gyermekétkeztetés rendszere. A települési önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetést a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek tekintetében a bölcsődei ellátásban, óvodai nevelésben részesülő gyermekek számára a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény és az óvoda zárva tartásának időtartama alatt valamennyi munkanapon köteles megszervezni, és ennek keretén belül a szülő, törvényes képviselő kérelmének megfelelő időtartamban az adott gyermek részére biztosítani. Az előbbieken meghatározott esetben nem tartozó gyermekek számára a nyári szünetben legalább 43 munkanapon, legfeljebb a nyári szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon, az őszi, téli és tavaszi szünetben a tanév rendjéhez

igazodóan szünetenként az adott tanítási szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon köteles megszervezni, és ennek keretén belül a szülő, törvényes képviselő kérelmének megfelelő időtartamban az adott gyermek részére biztosítani.

Az önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Egyesített Bölcsődékben és Józsefvárosi Óvodákban nincs egységes zárva tartás, évközi szünet vagy nyári szünet, emiatt a feladatellátás és a napközbeni étkeztetés a szünetekben minimum egy tagintézményben folyamatosan biztosított, így az önkormányzati fenntartású bölcsődébe, óvodába járó gyermekek esetében a szünidei étkeztetés megszervezéséről nem kell gondoskodni. A szünidei étkeztetést összesen, a négy szünetben: 78 alkalommal kérték, ebből tavaszi szünetre 31 fő, nyárra 22 fő, őszi 14, télre 11 alkalommal. Ezek a számok a kérelmek számát jelentik. Lehet benne átfedés, ha egy gyermek több szünetben is igényelte a szünidei étkezést. (2020-as adat).

Intézmény	Gyermekekétkeztetés alakulása - 2020 (fő)							
	100 %-os normatív kedvezményben részesülők száma		50 %-os normatív kedvezményben részesülők száma		Normatív kedvezményben nem részesülők száma		Étkezők összlétszáma	
	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül
Óvoda	567				165		732	0
Általános iskola	313	6	119	52	220	127	652	185
Gimnázium		0		1			0	1
Összesen	880	6	119	53	385	127	1384	186
Intézmény	Változás 2019-2020							
	100 %-os normatív kedvezményben részesülők száma		50 %-os normatív kedvezményben részesülők száma		Normatív kedvezményben nem részesülők száma		Étkezők összlétszáma	
	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül	háromszori étkezésben részesül	csak ebédben részesül
Óvoda	68%				70%		68%	
Általános iskola	65%	67%	74%	71%	74%	56%	69%	60%
Gimnázium		0%						0%
Összesen	67%	67%	74%	71%	72%	56%	69%	60%

j) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

2021. évben több nemzetiség összefogásával indult el integrációs, edukációs, rekreációs projekt, elsősorban hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok számára. Ebben az évben valósult meg a világon először interetnikus-interkulturális tábor projekt, melynek keretében az összes nemzetiségből 200 gyermek táborozását tette lehetővé az Interetnikus-Interkulturális Mozgalom és a Józsefvárosi Görög Önkormányzat az Esély Budapest Fővárosi Gyermekek- és Ifjúsági Alapítvánnyal, egyházakkal, országos illetve fővárosi nemzetiségi önkormányzatokkal együttműködésben.

A projekt programjai egész nyáron és ősszel, heti rendszerességgel zajlottak több száz gyermek rendszeres részvételével teljesen térítésmentesen, amíg a járványhelyzet azt lehetővé tette. A munkát önkéntes középiskolás fiatalok is segítették. A tábor azóta is évente megrendezésre kerül.

- k) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

A Helyi Esélyegyenlőségi Program során végzett adatgyűjtés esetén nem merült fel sem az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, sem pedig a gyermekekkel kapcsolatos hátrányos megkülönböztetés. Erre utaló önkormányzati adat, vagy civil szervezet által tett észrevétel nem volt. Így Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat nem rendelkezik adattal, erre vonatkozó vizsgálat nem indult.

- l) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

Ösztöndíjak

Józsefvárosban jelenleg 22 felsőoktatásban tanuló rászoruló fiatal kap havi korábban 10000ft-os, jelenleg 12000 Ft-os, a jövőben 15000 Ft-os Bursa Hungarica ösztöndíjat,

Karácsony Sándor Közalapítvány a Józsefvárosért: Balogh Paci ösztöndíj

Józsefváros képviselő-testülete 1992-ben alapította a Karácsony Sándor Közalapítvány a Józsefvárosért nevű szervezetet azzal a céllal, hogy a kerületben élő időseket, családokat, illetve a gyermekek, fiatalok nevelését-oktatását támogassa. Az Alapítvány működése 2020. évben átalakult. A KSK-nak az Önkormányzat kifejezetten a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok – pályázat-alapú – támogatását szabta feladatául. A Közalapítvány kiemelt programja ez évtől kezdve a Balogh Paci Ösztöndíj, egy olyan átfogó és hosszútávú ösztöndíj-pályázat, amibe feltörekvő fiatal művészeket várnak több kategóriában. Az ösztöndíjat egy évre lehet elnyerni, két korcsoportban pályáznak a fiatalok – köz- és felsőoktatásban tanulók, illetve pályakezdekők -- jelentkezhetnek három művészeti ágban: zeneművészet, képzőművészet és vizuális művészetek, valamint irodalom és előadóművészetek kategóriában. Az elbírálásnál szakmai és szociális szempontokat is figyelembe vesznek. Az ösztöndíjasok rendszeres havi juttatásban részesülnek, Az első évben a zeneművészeti ágban összesen 20, a másik két ágban összesen 5-5 helyet hirdettek meg. A fiatalokat mentorok segítik tehetségük kibontakoztatásában.

Kerületünkben a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete 2022. december havi ülésén meghozott döntése alapján elindult a Józsefvárosi Roma Gyakornoki program, amelyben felsőoktatásban tanuló roma fiatalok szerezhetnek mentorálással támogatott munkatapasztalatot. 2023 első félévében induló modellprogramban 10 fő, elsősorban kerületi kötődésű roma fiatal számára. A programban részt vevők a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefváros Önkormányzat fenntartásában lévő költségvetési szerveknél, illetve a Polgármesteri Hivatalban lesz lehetőségük megismerni a közigazgatás és az adott intézmény világát működését. A program beindításával az Önkormányzat elköteleződését fejezi ki a kerületi kötődésű roma származású fiataljai munkaerőpiaci integrálása iránt. Emellett Önkormányzatunk törekszik arra is,

hogy a foglalkoztatóként maga is közvetlenül növelje a roma származásúak foglalkoztatási arányát.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossgal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

- a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása, a köznevelési intézménybe és más településen található fejlesztő programokra való eljutás módja, lehetőségei;

Az integrált oktatást, különleges gondozást a gyermek életkorától és állapotától függően – fogyatékossgot megállapító szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak szerint – a korai fejlesztés és gondozás, a fejlesztő felkészítés, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás keretein belül került megszervezésre.

A szegregáltan oktatható, enyhe értelmi fogyatékos tanulók általános iskolai nevelését, oktatását a Józsefvárosi Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Általános Iskola (JEGYMI) látja el. Az iskola 8 évfolyammal működik, ahol alapfokú gyógypedagógiai nevelés-oktatás folyik, a mozgásszervi, beszéd-fogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő enyhe értelmi fogyatékos és érzékszervi fogyatékos gyermekek számára.

A kerületi sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését a JEGYMI utazó gyógypedagógusai is segítik.

A közép-súlyos értelmi fogyatékos gyermekek nevelését-oktatását a Budapesti Bárczi Gusztáv Óvoda Általános Iskola és Készségfejlesztő Iskola végzi.

4.4. a) 1.számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek			
Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 092)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekekben belül (TS 093)
	Fő	Fő	%
2015	687	n.a.	-
2016	685	33	4,82%
2017	711	6	0,84%
2018	718	3	0,42%
2019	725	4	0,55%
2020	n.a.	11	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar

[Handwritten signature]

4.4. a) 2. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók			
Év	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	Fő	Fő	%
2015	1 705	3	0,18%
2016	1 765	3	0,17%
2017	1 728	20	1,16%
2018	1 757	18	1,02%
2019	1 731	15	0,87%
2020		19	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

4.4. a) 4. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet		
Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 114)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 113)
	fő	fő
2015	513	228
2016	617	182
2017	747	94
2018	678	64
2019	608	30
2020	490	28
Forrás: TeIR, KSH Tstar		

b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai								
Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt (TS 085)	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 090)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 088)	Óvodába belrt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma (TS 086)	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma az integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül (TS 091)	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma (TS 089)
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2015	810	27	800	6	687	n.a.	n.a.	25
2016	793	27	800	6	685	n.a.	n.a.	25
2017	846	27	800	6	711	n.a.	n.a.	26
2018	873	27	800	6	718	n.a.	n.a.	27
2019	890	27	800	6	725	n.a.	n.a.	27
2020	923	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

4.4.4. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek					
Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 080)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 081)	Általános iskolai feladat- ellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 079)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 082)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (TS 084)
	db	db	db	fő	%
2014/2015	n.a.	69	4	25	11,79%
2015/2016	n.a.	72	4	25	12,18%
2016/2017	n.a.	72	4	24	11,75%
2017/2018	n.a.	72	4	24	12,81%
2018/2019	n.a.	73	4	24	14,33%
2019/2020	n.a.	n.a.	4	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar

[Handwritten signature] 1055

- c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek;

A józsefvárosi gyerekek körében magas az iskolai lemorzsolódás, a kompetencia-méréseken – bár nagy szórással –, de gyakran az országos átlag alatt szerepelnek. A kerületi oktatási-nevelési intézményekből való elvándorlás és ezzel együtt a szegregáció spontán kialakulásának kockázata szintén magas.

Az országos kompetenciamérés szerint a szövegértési teszten a 2010-től használt skála szerinti alapszintet el nem érő tanulók aránya 2013-ban

Intézmény	6. osztály	8. osztály
Lakatos Menyhért Józsefvárosi Általános Művelődési Központ Általános Iskola	68,8	100,0
Németh László Általános Iskola	50,0	72,3
Deák Diák Általános Iskola	7,9	45,9
Losonci Téri Általános Iskola	41,9	36,2
Molnár Ferenc Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola	9,5	32,2
Vajda Péter Ének-zenei Általános és Sportiskola	38,5	28,6
országos átlag	25,3	35,9

forrás: Országos Kompetencia-mérés FIT-jelentés 2013 évre

- d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések;

Józsefváros Önkormányzata 2020 óta dolgozik az „igazságos iskola” közpolitikai programcsomagon, mely tényekre, adatokra, alapozva avatkozik be a 3–6 éves – óvodai – korosztály esetében fenntartóként közvetlenül, míg a 6–18 éves korosztály esetében elsősorban a Tankerület (Klebelsberg Központ, Belső-Pesti Tankerület) partnereként közvetve, de a tanodák támogatásával és egyéb módokon közvetlenül is. Mindezt azzal a céllal, hogy javuljon a józsefvárosi gyerekek iskolai teljesítménye, javuljanak továbbtanulási mutatóik, kerüljenek többen az érettségit adó középiskolai képzésbe, csökkenjen aszociális hátrányból fakadó lemaradásuk, lemorzsolódásuk, és általában az oktatási (óvodai, iskola, középiskola) szegregáció. Az „igazságos iskola” program célja tehát az, hogy hozzájáruljunk a különböző háttérű gyerekek minőségi oktatáshoz való hozzáférésehez, sikeres integrációjához, inklúziójához.

- e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások.

Segítő szolgáltatások

Ösztöndíjak

Józsefvárosban jelenleg 22 felsőoktatásban tanuló rászoruló fiatal kap havi korábban 10000ft-os, jelenleg 12000 Ft-os, a jövőben 15000 Ft-os Bursa Hungarica ösztöndíjat, Karácsony Sándor Közalapítvány a Józsefvárosért: Balogh Paci ösztöndíj

Józsefváros képviselő-testülete 1992-ben alapította a Karácsony Sándor Közalapítvány a Józsefvárosért nevű szervezetet azzal a céllal, hogy a kerületben élő időseket, családokat, illetve a gyermekek, fiatalok nevelését-oktatását támogassa. Az Alapítvány működése 2020. évben átalakult. A KSK-nak az Önkormányzat kifejezetten a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok – pályázat-alapú – támogatását szabta feladatául. A Közalapítvány kiemelt programja ez évtől kezdve a Balogh Paci Ösztöndíj, egy olyan átfogó és hosszútávú ösztöndíj-ösztöndíj-pályázat, amibe feltörekvő fiatal művészeket várnak több kategóriában. Az ösztöndíjat egy évre lehet elnyerni, két korcsoportban pályáznak a fiatalok – köz- és felsőoktatásban tanulók, illetve pályakezdők -- jelentkezhettek három művészeti ágban: zeneművészet, képzőművészet és vizuális művészetek, valamint irodalom és előadóművészetek kategóriában. Az elbírálásnál szakmai és szociális szempontokat is figyelembe vesznek. Az ösztöndíjasok rendszeres havi juttatásban részesülnek, Az első évben a zeneművészeti ágban összesen 20, a másik két ágban összesen 5-5 helyet hirdettek meg. A fiatalokat mentorok segítik tehetségük kibontakoztatásában.

Tanodák és mentorprogramok

A józsefvárosi iskolások részére ma is több tanoda szolgáltatása elérhető. A kerület saját intézményt tart fenn Zsendülő tanoda néven, mellette a kerületben több civil szervezet által fenntartott tanoda működik.

Zsendülő tanoda

A Józsefvárosi Községiért Nonprofit Zrt. által működtetett tanoda 30 gyerek számára nyújt szolgáltatást. közülük 20-25 fő naponta látogatja a tanodát. A tanoda mentorprogramjában éves szinten 100 fő fölötti az időszakosan beiratkozók száma – ők elsősorban felvételi-, osztályozó-, érettségi- és pótvizsgákra kapnak felkészítést. E gyerekek legtöbbje szegény családból érkezik, elsősorban nekik segíthetnek a tanodák. A szolgáltatás fő célcsoportját a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, általános iskolai és középfokú tanulmányaikat folytató gyermekek képezik. A „Zsendülő Tanoda”-ban, általános- és középiskolás tanulók fejleszthetik magukat a jobb tanulmányi eredmény elérése érdekében, valamint képességeik, tehetségük kibontakoztatásában. Ezentúl 2020-ban A Kesztyűgyár nyolc hetes napközis tábor szervezett a járvány miatt lemaradó alsó tagozatosok felzárkóztatására, és iskola előkészítő foglalkozásokat óvodásoknak.

Szolgáltatások:

- Tantárgyi segítségnyújtás és felzárkóztatás
- A szabadidő hasznos eltöltését szolgáló programok
- Kirándulások, táborozás, színházlátogatás
- Családi, közösségi és sport rendezvények

További együttműködések

Az önkormányzat együttműködik továbbá a Józsefvárosi Szabadidős Egyesülettel, melynek keretén belül működik a Városi Tanoda, amely a Zsendülő tanodához hasonlóan a tanodaszttenderd szerint működő, államilag támogatott tanoda. Itt szintén 30 gyermek veszi igénybe a szolgáltatást.

Az Önkormányzat a kerületi gyermekek esélyeinek növelése érdekében együttműködik más szervezetekkel is, így például a Rosa Parks Alapítvány Láthatatlan Tanodájával, a Romano Kher Fővárosi Roma Művelődési Házzal az általa működtetett tanodai jellegű szolgáltatás tekintetében. Az e tanodák által elért gyermekek száma azonban messze elmarad a valós szükségletektől.

Közterek, biztonságos és tiszta környezet

A Józsefváros ma az egyik legkisebb zöldfelülettel rendelkező kerület. A levegő szennyezettsége magas, a gyermekek által használható terek, játszóterek egy részét is komfortosabbá szükséges tenni.

4.4.5. számú táblázat - A 8. évfolyamot eredményesen befejezők a nappali oktatásban	
Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (TS 083)
	Fő
2014/2015	472
2015/2016	470
2016/2017	428
2017/2018	451
2018/2019	435
2019/2020	480
Forrás: TeIR, KSH Tstar	

4.4.6. számú táblázat - Gyermekjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások

Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermek szám	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermek szám	Család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak szám	Szünidei étkeztetésben részesülő gyermek szám (TS 112)
	Fő	Fő	Fő	Fő
2015	86	n.a	163	n.a.
2016	99	n.a	n.a	148
2017	87	n.a	n.a	154
2018	47	n.a	n.a	132
2019	40	n.a	n.a	129
2020	28	n.a	n.a	n.a.
Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok				

A Biztos Kezdet Gyerekház a járványhelyzetre tekintettel 2020. március 16 - július 3-ig, majd december.1 -- 31. -között zárva tartott, majd a Covid19 újabb hulláma miatt és a fővárosi – így a kerületben is – magas fertőzöttek száma miatt a Gyerekház részleges nyitvatartással működött 2021.01.01-2021.06.01. között. A zárvatartás és a részleges nyitvatartás alatt a családokkal online, telefonon tartották a kapcsolatot, majd lehetőség szerint egyénileg, személyesen segítették őket. A Covid járvány miatt kialakult veszélyhelyzetre való tekintettel 2020. márciustól az indikátor teljesítése alól teljes egészében felmentést kaptak. Fentiek alapján az igénybe vevők száma is sajnos ennek megfelelően csökkenést mutat.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
születési támogatást igénybe vevők száma alacsony	kampány a támogatás népszerűsítésére, védőnők önkormányzati fenntartású intézmények bevonása a támogatás célcsoportjának könnyebb elérhetőségéhez
a városi környezet és Józsefváros adottságai megnehezítik az egészséges gyermekkor feltételeinek kialakítását	
Józsefvárosban szórványosak a gyermekeket érintő témákra szakosodott konzultációk	új gyermekrésztvételi mechanizmusok kialakítása, Gyermekbarát Kerekasztal létrehozása, Józsefvárosi Fiatalok Tanácsának létrejötte, helyi közösségi akciók fiatalok bevonásával

lemorzsolódás veszélyének kitett fiatalok számának növekedése	tanodai és mentorprogram fenntartása, további programok és együttműködések szervezése Zsendülő tanoda kapacitásának biztosítása és emelése, kerületi tanodák támogatása Bursa Hungarica ösztöndíj, Balogh Paci Ösztöndíj összművészeti program

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

Helyzetkép

Számos nemzetközi és magyarországi kutatás mutatja a nők rosszabb gazdasági helyzetét: azt, hogy jellemzően kevesebbet keresnek, és alacsonyabb pozíciókban dolgoznak, mint a férfiak, és azt is, hogy a háztartáson belüli gondoskodási terhek (háztartásvitel, gyereknevelés, idős és beteg hozzátartozókról való gondoskodás) is jórészt a nőkre hárulnak.

A nők munkaerőpiaci helyzete kapcsán a gyerekvállalás kiemelt kockázat. A gyermeküket egyedül nevelő nők szegénységi kockázata különösen magas.³⁰ A gyermekes anyákat célzó pénzügyi ellátások alacsonyak, az intézményi ellátások, főként a bölcsődék gyakran nehezen elérhetőek és sokszor térítési díjat kell értük fizetni.³¹

Miután a nők esélyegyenlőtlenségének egyik fontos faktora éppen az aránytalan családi munkamegosztási modellekből fakad (a gyermekekről, beteg, idős családtagokról való gondoskodás a családok többségében elsősorban hagyományosan a nők feladata), minden olyan szolgáltatásfejlesztés, amely az intézményes gyerek-, idős- és tartósbeteg-gondozás volumenének és színvonalának növelését érinti, közvetve hatással van a nők esélyegyenlőségére is.

A nők társadalmi arányukhoz képest sokkal kevésbé vesznek részt a közéletben és a döntéshozásban, mint a férfiak. Az, hogy a nők kimaradnak a politikai döntéshozásból, vagy éppen a vállalatok, cégek irányításából az egész társadalomra nézve hátrányos lehet, hiszen olyan nézőpontok hiányoznak a tervezési, döntési folyamatokból, melyek kifejezetten a nőket érintik. Az azonos jogok érvényesítéséhez elengedhetetlen a képviselet. A nemek közötti munkaerőpiaci szegregáció leküzdéséhez elengedhetetlen, hogy a nők ugyanolyan arányban legyenek jelen a képviseleti és vezetői pozíciókban,

Kiemelten fontos cél a nők elleni erőszak megelőzése. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) 2014-es reprezentatív kutatása szerint a 15 éves koruk óta a fizikai és/vagy szexuális erőszak valamely formájának áldozatává váló magyar nők aránya a válaszadó 18–74 év közötti korosztályban 28%. Minden huszadik 15 év alatti lány, és közel minden tizedik 15 év feletti lány és nő szenvedett már el szexuális erőszakot.³² Egy 2020 végén készült kutatás³³ azt is kimutatta, hogy mindez csupán a jéghegy csúcsa: a magyar társadalomban széles körben elterjedt attitűd a nők lenézése, például a rendszeres verbális zaklatás formájában. A kutatásban részt vett több ezer nő több mint fele élt át legalább néhány havonta utcai zaklatást.

³⁰ Czibere, Ibolya (2012): Nők mélyszegénységben. Személyes életvilágok és cselekvési perspektívák a mélyszegénységben élő nők mindennapjaiban. L'Harmattan, Debreceni Egyetem, Budapest

³¹ Szikra, Dorottya (2018): Ideológia vagy pragmatizmus? Családpolitika az orbáni illiberális demokráciában. In Bozók A. – Füzér K. (szerk.) Lépték és ironia. Szociológiai kalandozások. Budapest: L'Harmattan: 219–240.

³² https://nokjoga.hu/wp-content/uploads/Ko%CC%88zpolitikai-javaslatok_2021_No%CC%8Bk-elleni-ero%CC%8Bszak.pdf

³³

https://corvinusonline.blog.hu/2021/11/05/szia_cica_van_gazdad_haromezer_magyar_no_az_utcai_zaklatasrol?fbclid=IwAR3Ejcb0gJo996yep2YGqDOo0KZGY6QKeUuov9pmp8WIHGBVaaczyCWZ7LY

Jogi környezet

A jogszabályok közül a megkülönböztetés általános tilalmát az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése rögzíti, valamint a XV. cikk (3) és (5) bekezdése kimondja, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, valamint Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

Magyarország részese a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló nemzetközi egyezménynek (CEDAW); az egyezményt a 1982. évi 10. törvényerejű rendelet hirdette ki. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény tiltja többek között a nemi alapú hátrányos megkülönböztetést.

A nők gazdasági és munkaerő-piaci esélyegyenlősége

Egy 2018-as reprezentatív felmérés azt mutatta, hogy a legnagyobb problémát a piaci munka és a háztartási, gondoskodási munkák összeegyeztetése jelenti a nők számára.³⁴

Magyarországon 2016-ban a férfiak foglalkoztatási rátája 73 százalék volt, a nőké 60 százalék, és átlagosan 14 százalékkal keresnek kevesebbet a nők, mint a férfiak. A munkanélküliek aránya azonos a két nem körében.³⁵ Több mint kétszer akkora a féléllásban foglalkoztatott nők aránya (6,8 százalék), mint a féléllásban foglalkoztatott férfiaké (3,1 százalék). A féléllás, bár segíti a háztartási, gondoskodási munkák és a bér munka összeegyeztetését, anyagilag jóval kiszolgáltatottabbá teszi a nőket.

A tapasztalatok szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak a 45 év felettiek, a pályakezdők és a kisgyermekesek, és emiatt az ő. foglalkoztatásuk különös figyelmet és támogatást igényel.

A nők körében a munkanélküliség általában valamivel magasabb, mint a férfiak körében. A nők és férfiak közötti különbség a munkaerő-piaci szegregáció jelenségében is nyomon követhető: jól elkülönülnek azok az állások, amelyek női és azok, amelyek a férfi munkaerőt részesítik előnyben.

Magyarországon a nők munkavállalását jelentősen befolyásolja a családban nevelkedő gyermekek száma. A gyermekgondozás időszaka után a nők 40 százaléka nem tud visszamenni előző munkahelyére, ha egyáltalán volt munkahelye a gyermekvállalás előtt.³⁶ Különösen sérülékeny a gyermeküket egyedül nevelő anyák helyzete, akik a 25–49 éves korosztályba tartozó magyar lakosság 6,6 százalékát teszik ki. A 2011-es népszámlálása adatai szerint Magyarországon összesen 536 614 egyszülős család van, 464 761-ben (87%) az anya a családfő. Az egyedülálló anyák helyzete különösen nehéz, a munkaerő-piacon többszörös hátránnyal indulnak, főleg akkor, ha van 15 év alatti gyermekük. Még nehezebb helyzetben vannak a leányanyák, akik közül jelentős számú az állami gondozásból kikerülő fiatal. A Józsefvárosban 2011-ben a gyermeket nevelő családok száma 10725 volt, melyből 5265 olyan család volt, ahol egy szülő nevel gyermeket.

Menstruációs szegénység

Magyarországon 10-ből 3 nőt érinthet a menstruációs szegénység, azaz 10-ből 3 nő nem engedheti meg magának, hogy a menstruációja idején megvásárolja a szükséges higiéniai termékeket. Ezen kívül kevés az ingyenesen elérhető nyilvános illemhely, valamint a menstruációval kapcsolatos információk sem mindenki számára elérhetőek. Még mindig sok tabu övezi ezt a témát, ami megakadályozza a lányoknak és nőknek szükséges szolgáltatások fejlesztését.

A nők szerepe a helyi közéletben

Józsefvárosban a 2022-es népszámlálás adatai alapján a lakosság 51%-a nő és 49%-a férfi, vagyis a nők enyhe többségben vannak.

³⁴ Gregor, Anikó – Kováts, Eszter (2018): Nőügyek. Társadalmi problémák és megoldási stratégiák. A kutatási eredmények összefoglalója. Budapest: Friedrich Ebert Stiftung, Budapest.

³⁵ Eurostat (2017): Nők és férfiak élete Európában. <https://www.ksh.hu/interaktiv/eurostat/womenmen/index.html>

³⁶ Vajda, Róza (2014): Munkaerőpiac, foglalkoztatás, vállalkozónők, A nők teljes értékű munkavállalásának akadályairól és esélyeiről. In Juhász, Borbála (Ed.), Nőtlen évek ára, A nők helyzetének közpolitikai elemzése 1989–2013 (pp. 99–151). Budapest: Magyar Női Érdekvédelem Szövetsége.

Az Európai Unión belül Magyarországon a legalacsonyabb a női képviselők aránya a Parlamentben (10% körüli), és ez az elmúlt évtizedekben változatlan maradt.³⁷

Józsefváros közéletében a nők mindig is fontos szerepet játszottak, de képviseletük sosem felelt meg a nők társadalmi arányának és súlyának. A Képviselő-testület többségét mindig is férfiak alkották, míg a háttér- és szervező munkát túlnyomórészt nők végezték. Jelenleg a 18 fős testületben 2 fő női képviselő dolgozik (11%). Az alpolgármesterek között egyetlen nő van. Az összesen 16 józsefvárosi külső bizottsági tag közül 8 férfi és 8 nő. Vagyis köztük megvalósul a nemek közötti egyenlőség, de a nők és férfiak aránya a képviselő-testületben, és a politikai vezetésben egyáltalán nem tükrözi Józsefváros lakosságát, ahol a nők enyhe többségben vannak. Ezzel párhuzamosan a képviselő-testület munkáját támogató, azt szervező Polgármesteri Hivatalban dolgozók kétharmada nő, és a Hivatal jegyzője és aljegyzője is nő. Vagyis megállapítható, hogy míg a döntéshozásban jelentősen túlreprezentáltak a férfiak, a végrehajtásban inkább nők vesznek részt.

A nők képviselete a köztereken is csak részben valósul meg: a személynevet viselő budapesti utcák és közterek alig több mint tizedét nevezték el nőkről és ezek csupán fele lett elnevezve valaha élt nőkről (a többi keresztnév vagy irodalmi alak). A Józsefvárosi Önkormányzat 2020-ban teremtett hagyományt azzal a céllal, hogy minden évben a nemzetközi nőnaphoz kapcsolódóan újabb köztereket nevez el női kiválóságokról. Ma a kerület 125 emberről elnevezett józsefvárosi közterületének csak a 10%-a, összesen 13 van nők után elnevezve (és ebből 6 teret 2020 óta nevezett el az önkormányzat).

A nők elleni, a családon belüli és partnerkapcsolati erőszak

A Magyarországra vonatkozó reprezentatív adatok alapján milliós nagyságrendű a nők elleni erőszak áldozatainak száma. Jelenleg több mint 220 ezer nő él olyan párkapcsolatban, ahol a partnere fizikailag és/vagy szexuálisan bántalmazza. Magyarországon átlagosan kéthetente meghal egy nő családon belüli erőszak következtében. A magyar államnak nemzetközi kötelezettsége van a hatékony és szakszerű fellépésre, ez kerületi, helyi szinten is feladatot, kötelezettséget jelent.

Az elmúlt évtizedekben történtek pozitív változások a jogszabályok, az intézményrendszer és a szolgáltatások terén is. A kutatások, elemzések, a civil szervezetek tapasztalatai és a nemzetközi szervezetek ajánlásai alapján ugyanakkor számos probléma és hiányosság is tapasztalható. Sok esetben a meglévő jogszabályokat, intézkedéseket sem alkalmazzák a gyakorlatban. Az áldozatok, érintettek ugyanakkor gyakran nem is tudnak a rendelkezésükre álló jogi és egyéb lehetőségekről, vagy arról, hogy hová fordulhatnak segítségért. Az érintettek tapasztalata szerint gyakran előfordul az ügyekben eljáró szakemberek részéről a jelenségre vonatkozó tudáshiány, az áldozathibáztatás, az erőszak bagatellizálása. Sem a segítő szakemberek, sem a jogalkalmazó szervek, hatóságok képzése során nem jelenik meg szisztematikusan, kötelező jelleggel és megfelelő tartalommal a téma. Bár kialakultak a különböző szakmák, intézmények közötti együttműködés keretei, a szereplők együttműködése fejlesztésre szorul. Az áldozatok rendelkezésére álló speciális szolgáltatások vagy nehezen elérhetőek, vagy nem léteznek. Probléma, hogy a témára vonatkozóan nincs naprakész kutatás. Vagy hiányzik a célzott adminisztratív adatok gyűjtése a különböző hatóságok, intézmények részéről, vagy az adatok nem nyilvánosak; ez nehezíti az intézményi fellépés hatékonyságának elemzését, értékelését, és a szükséges lépések meghatározását is.

Kerületi helyzetkép

Szakpolitikai irányítás

A Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal 2025. január 1-jén életbe lépett új Szervezeti és működési szabálya alapján megalakult a Társadalmpolitikai Ügyosztály Esélyegyenlőségi Iroda, amelynek célja az esélyegyenlőség érvényesítése az önkormányzat munkájában, különös tekintettel a nők, valamint a fogyatékos, roma, LMBTQ ember és nem magyar állampolgárok tekintetében. Az irodában egy fő dedikált nőügyi referens dolgozik, akinek a feladata az önkormányzat

tevékenységeiben a női esélyegyenlőség szempontjainak monitorozása és érvényesítése, valamint az ehhez kapcsolódó intézkedések és programok koordinálása.

Családtervezés és gyermekgondozás

A rugalmas, egyedi munkapiaci feltételek (pl.: részmunkaidős foglalkoztatás, otthoni vagy távmunka, rugalmas munkaidő), mellett a nők esélyegyenlősége szempontjából is kiemelt kérdés a bölcsődei- és egyéb gyermekfelügyeleti szolgáltatások elérhetősége. Józsefvárosban a gyermekek napközbeni ellátása megoldottnak tekinthető a kerületben működő Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék hét telephelyén, a Biztos Kezdet Gyerekházban, valamint a Józsefvárosi Óvodák Székhelyóvodájában és 10 tagóvodájában. (További szolgáltatások leírása a gyermekekkel kapcsolatos alfejezetben található.)

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás elsősorban a most már a Dél Pesti Centrumkórházhoz tartozó védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. A védőnők munkáját a kerületi Önkormányzat külön szerződés keretében is támogatni szeretné. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anyára és jövőbeni gyermekére fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadása már várandós korban megkezdődik beszélgetések, családlátogatás formájában. A védőnők segítséget nyújtanak a családi szociális juttatások megismertetésében is. A szolgáltatások színvonalának növelése érdekében a kerület együttműködik civil szervezetekkel is, ezen a területen kiemelten a Magyarországi Dúlák Egyesületével. Az együttműködések és a különböző szolgáltatások (pl. a szülésre felkészítő tanfolyamok) ismertté tételére célzottabb kommunikációs tevékenységet szükséges tervezni.

A kerületben önkormányzat támogatással, a Józsefvárosi Községeiért Nonprofit Zrt. fenntartásában működő Fókusz Községi Tér a 0-3 éves gyerekeknek és szüleiknek nyújt szolgáltatásokat, kiemelten figyelve a friss édesanyák pszichés és fizikai egészségének támogatására és közösségi reintegrációjuk elősegítésére. A Községi Tér fontos szerepet játszik az élő közösség kialakításában és megtartásában, a női szolidaritás erősítésében, az elszigetelődés-, áldozattá válás megelőzésében. Adott esetben a családon belüli erőszak felismerésében, áldozatsegítésben is szerepet tudnak vállalni a közösség tagjai és az ott dolgozó szakemberek.

A helyi intézményrendszer szakmai együttműködése más szereplőkkel - civil és egyéb szervezetekkel - jó alapot adnak és lehetőséget teremtenek a közös munkára, fellépésre. A partnerségben, a feladatok megosztásában a Kesztyűgyár, a FiDo Községi Ház, a Zsendülő tanoda és a Biztos Kezdet Gyerekház fontos szereplők.

Egyenlő munkáért egyenlő bér

Budapest Józsefvárosi Önkormányzat munkáltatóként érvényt szerez az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének. Számos cég és önkormányzat mellett a Józsefvárosi Önkormányzat is csatlakozott az Amnesty International Magyarország 2020-ban indított „Egy Lépéssel Közelebb” című kampányához és vállalta, hogy nyilvánosságra hozza a bérszakadékkal kapcsolatos adatait. Az akkori felmérés alapján a Polgármesteri Hivatalnál aktív állományban lévő összesen 254 főből 95 férfi (37,4%) és 159 nő (62,6%) volt, vagyis a nők a társadalmi arányuknál jóval nagyobb mértékben vesznek részt a hivatal munkájában. A 39 hivatali vezetőből 13 férfi, tehát a férfiak aránya a vezetők között 33,33%, ami kicsit alacsonyabb, mint a teljes hivatali állományban képviselt arányuk. A hivatalban a nők átlagos és medián bére is valamivel magasabb a férfiakénál, minden más juttatásban azonban minden hivatali dolgozó egyenlően részesül.

Ezt az elemzést 2025-ben is elvégeztük, amely szerint 2025. január 1-jén a józsefvárosi Polgármesteri Hivatalnál aktív állományban lévő összesen 312 főből 104 férfi (33,33%) és 208 nő (66,67%) volt, vagyis a nők a társadalmi arányuknál még a korábbiaknál is nagyobb mértékben vesznek részt a hivatal munkájában. A 45 hivatali vezetőből 11 férfi, tehát a férfiak aránya a vezetők között 24,44 %, ami alacsonyabb, mint öt évvel korábban és mint a teljes hivatali állományban képviselt arányuk.

Egyedülálló szülőknek elérhető szolgáltatások

Nagy segítség, hogy a kerületben működik 2018 óta az Egyszülős Központ. Az Egyedülálló Szülők Klubja Alapítvány által létrehozott központ értelemszerűen nem csak a gyermeküket

egyedül nevelő nőknek nyújt támogatást, de az egyszülős családokra vonatkozó adatok alapján elsősorban nekik segít. A központ képzéseket, előadásokat, változatos programokat és közösséget nyújt az egyedülálló szülőknek. A Fókusz Közösségi Tér többek között olyan anyáknak ad lehetőséget a pihenésre, fejlődésre, tanulásra és az önbizalom visszaszerzésére a szülés, a családalapítás után, akiknek 0-3 éves gyereke van, és a családi viszonyaik miatt nehezebben tudnak támogatáshoz jutni, pl. apa hiánya (az apa elhagyta a családot, vagy sokat dolgozik, egykeresős család) nagyszülők, egyéb családtagok hiánya (sok a vidékről költözött család, illetve a bevándorló család: nagyszülők, rokonok távol vannak).

Menstruációs szegénység

A fájdalmas menstruáció akadályozhatja a női munkavállalók hatékony, napi munkavégzésének, ezért számos országban bevezették a menstruációs szabadságot mint elismert jogintézményt, azonban a magyar jogalkotásban eddig ez nem jelent meg önálló pótszabadságként. Ennek ellensúlyozására a Józsefvárosi Önkormányzat 2022-ben bevezette a menstruációs szabadság intézményét a kizárólagos vagy többségi tulajdonában lévő gazdasági társaságainál. Mivel az Önkormányzat saját költségvetési szerveinek foglalkoztatottjaira nem kizárólag a Munka törvénykönyve vonatkozik, így a munkavégzésükre vonatkozó jogszabályok jelenleg nem teszik lehetővé részükre a javaslat kiterjesztését. Jelenlegi formájában ez a szabadság nem jár alanyi joggal a gazdasági társaságok dolgozóinak, hanem megállapítása és kiadásának feltétele egy orvosi igazolás. Az ez alapján megszerzett jogosultság határozott időre szól, melynek okát kétféleképpen felül kell vizsgáltatni orvossal.

A JSZSZGYK részben civil szervezetek adományaiból, részben önkormányzati támogatással több telephelyén elindította a 2M Programot a Menstruációs Méltóságért és ún. betétautomatákat létesített vagy más módon megszervezte a betétek ingyenes kiosztását rászoruló lányoknak és nőknek. A Józsefvárosi Önkormányzat minden évben a nőnaphoz kapcsolódóan adomnygyűjtést szervez női higiéniai és menstruációs termékekből, amiket azután a JSZSZGYK szakmai szempontjai szerint osztanak ki.

Reproduktív egészség

A reproduktív egészség azt jelenti, hogy az emberek kielégítő és biztonságos szexuális életet tudnak élni, valamint képesek a reprodukcióra, és rendelkeznek a szabadsággal, hogy eldöntsék, akarják-e azt, mikor és hányszor. Ez azt jelenti, hogy a nők és a férfiak tájékozottak a lehetőségeikről és a jogaikról, valamint hozzáférnek a biztonságos és megfizethető családtervezési módszerekhez és a biztonságos terhességhez és szüléshez szükséges egészségügyi szolgáltatásokhoz. A Budapest Intézet 2024-es tanulmánya³⁸ szerint Józsefvárosban jelentős problémák észlelhetők a női reproduktív egészség terén: a várhatónál sokkal alacsonyabb a fogamzásgátlók használata, magasabb az abortuszok és a szülés-születés körüli problémák (koraszülés, alacsony születési súly, stb.) aránya. 500-zal kevesebb nő szed orális fogamzásgátlót, mint az országos átlag alapján várható lenne, kerületi szinten 30-cal több abortusz történik évente, és 20-szal több baba születik korán, alacsony súllyal, vagy valamilyen terhesség közben szerzett betegséggel.

Családon belüli erőszak megelőzése és az áldozatok támogatása

A jogi szabályozásnak megfelelően kerületi szinten is működnek releváns intézmények és szolgáltatások. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 17. § (2) a) ponton alapuló jelzések fogadásáért felelős gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ JSZSZGYK, míg a hatósági eljárást Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatala, bűncselekmények esetén a Budapesti Rendőr-Főkapitányság VIII. Kerületi Rendőrkapitánysága végzi. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény alapján a családvédelmi koordinációért felelős szerv feladatait a Polgármesteri Hivatal Szociális Támogatási Családtámogatási Irodája látja el a JSZSZGYK-val együttműködésben. A kerületben működik továbbá a Józsefváros Közbiztonságáért

³⁸

Kollányi Zsófia, Laczkovich Anna, Váradi Balázs: Józsefvárosi Egészségügyi Program javasolt szakmai részletei megvalósíthatósági tanulmány. 2024.07.25.

Közalapítvány, amely számos szakmai programot támogat az áldozatvédelem területén és különösen a családok belüli erőszak áldozatainak védelme érdekében. Itt működik a Józsefvárosi Áldozatsegítő Szakmai Együttműködési Rendszer (JÁSZER) is, amely szintén képzésekkel támogatja a szakembereknek munkáját szükséges volna szélesebb körben ismertté tenni.

A kerületi intézmények, hatóságok tapasztalatai alapján több fejlesztendő terület is beazonosítható. Gondot jelent, hogy sok esetben a szakembereknek nincs megfelelő eszközük a hatékony segítségre, a bántalmazottak megerősítésére. Általános probléma, hogy a jelenlegi rendszer elsősorban a krízishelyzeteket kezeli, míg az áldozatok hosszú távra szóló támogatása hiányzik. Fejlesztésre szorul a szakmaközi kommunikáció, a különböző szereplők munkájának összehangolása. Szükség van a védőnők és civil szervezetek közötti kapcsolatok erősítésére, illetve a helyi egészségügyi szolgáltatók aktívabb szerepvállalására is ezen a területen.

Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

A JSZSZGYK szociális és gyermekvédelmi alapfeladatai közé tartozik a női esélyegyenlőség támogatása, azon belül is a családon, párkapcsolaton belüli erőszak kezelése. Ez minden szakmai egység kötelezően ellátandó feladata, az ellátás a szakmai egységek együttműködésével valósul meg. Minden szakmai egységben, elsősorban a család, és gyermekvédelmi területen dolgozók között nagyon magas a speciális képzésben részesültek (NANE, Patent) részesültek aránya. Ezek a képzések a szakmai továbbképzési rendszerben a kötelezően teljesítendő képzések között vannak.

Az ellátásnak több szintje van, melyek a szakmai egységek egymásra épülő munkája jelenik meg.

Otthont is nyújtó szolgáltatások, melyekkel párhuzamosan a Szolgálat, a Központ, valamint a Mentál csoport egyéni intenzív segítő munkája mellett, a család veszélyeztetett részét (általában anya + gyermek) átmeneti jelleggel szálláshoz is juttatjuk. A szállások lehetnek:

- LÉLEK-Ház egyéni elhelyezés, vagy krízis szoba. A krízis szoba max. 4 fő együttes elhelyezésére ad lehetőséget, ha szükséges gyermekkel együtt, az egyéni elhelyezés esetén a nagykorúak önállóan kapnak elhelyezést. Mindkét esetben nem vesznek részt a kliensek a LÉLEK-Programban, a velük folyó munka során derül ki a gondozás iránya. A LÉLEK-Házban 12 egyéni és 4 krízis elhelyezés lehetséges.
- CSÁO elhelyezés esetén elsősorban a CSÁO un. krízis szobájában van lehetőség elhelyezésre. A kritérium a kerületi lakhatás. A szociális helyzettől, az esettől függ, hogy a krízis elhelyezés átmeneti elhelyezésre változik-e, avagy más megoldást találnak. A CSÁO-ban 40 férőhely van, ez szinte mindig fel van töltve, a krízis szobát igyekszünk mindig üresen tartani, itt max. 1 anya 2 gyermekkel fér el.
- GYÁO elhelyezés esetén a szülő kérelmére gyermekek átmeneti otthonában együttesen helyezhető a szülő is, ha a gyermeke életkora nem haladta meg a 14 évet. Szoktunk élni ezzel a lehetőséggel is, de mivel a GYÁO befogadó kapacitása véges (12 fő), a szülő elhelyezésére ritkábban kerül sor.
- Extrém esetben, időseket ért bántalmazás esetében szóba kerülhet még a Idősek Átmeneti Otthona is, a lehetőség megvan rá, azonban ezzel ritkábban éltek az ügyfelek.

Segítő, támogató szolgáltatások, melyek során a párkapcsolati erőszak áldozatainak mentális, jogi, szociális támogatást adunk, vagy az ilyen támogatásokhoz való hozzáférést segítjük elő. Ezeket alapvetően a hagyományos szociális munka eszközeivel a Családsegítő Szolgálat és a Gyermekjóléti Központ végzi.

Egyik leggyakoribb eleme a segítségnek a szolgáltatásba irányítás, ez elsősorban az OKIT rendszerén keresztül a titkos védett lakásokba való eljuttatást jelenti. Másik fontos eleme a családon belül marginalizálódott egyének támogatása a szociális munka eszközeivel. Feltárjuk az erőszak jelenségét megoldási módokat kínálunk, s a megvalósításukban segítséget nyújtunk. Igyekszünk a család szűkebb és tágabb erőforrásait mobilizálni, bevonni azokat a megoldásba.

A JSZSZGYK egyik előnye, hogy egy szervezeten belül képes mozgósítani olyan szolgáltatásokat, amelyek hatékony segítséget nyújtanak párkapcsolati erőszak esetén. Ezek nálunk rendszerbe foglaltak, a közöttük lévő kapcsolatok, kliensutak rövidek és azonnaliak. Az alábbi kiegészítő szolgáltatásokat biztosítják:

- Mentálhigiénés gondozás, tanácsadás
- Családterápiás konzultáció
- Jogi tanácsadás
- Intenzív családmegtartó Szolgálat
- Kapcsolattartási ügyelet
- Készenléti Szolgálat (krízis telefon)

A párkapcsolati erőszak esetén szoros együttműködést alakítottak ki a jegyző hatáskört gyakorló Szociális Támogatási Irodával (SZTI). Az SZTI végzi a kerületben a párkapcsolati erőszak koordinációs szerv feladatait. Felmerült annak a lehetősége, hogy ezt a feladatot megfelelő feltételek biztosításával a JSZSZGYK veszi át. Az egyeztetések jelenleg folyamatban vannak.

A jelzőrendszeri működés révén a legfontosabb szereplő ebben a probléma körben a Család és Gyermekjóléti Szolgálat (CSGYSZ), Család- és Gyermekjóléti Központ (CSGYK), illetve a CSÁO, GYÁO.

A CSGYSZ estében az elmúlt évben az OKIT felé 5 anya (6 gyerek) a CSÁO felé 2 család vidéki CSÁO-ba 5 család lett küldve. Elhelyezésben segítséget kért, de végül rokonai segítségével megoldódott 4 eset.

2024-ben a CSGYK-ban 9 család esetében CSÁO-s elhelyezést kértek, 1 esetben GYÁO-s elhelyezést, míg 2 család esetében LÉLEK krízis szoba elhelyezés történt. Egy ízben ideiglenes hatályú elhelyezést kellett alkalmazni.

Közvetlenül a CSÁO, GYÁO esetében a kapcsolati erőszak 8 esetben, míg közvetlen bántalmazási ügy 2 esetben jelent meg.

A JSZSZGYK mindig is fontosnak tartotta a párkapcsolati erőszak kezelését. Tisztában vagyunk vele, hogy ezen területen óriási a látencia, az esetek nagy százalékáról nincs információnk. Ennek okai között szerepel az áldozatok önmaguk hibáztatása, a párkapcsolati aránytalanság, a bántalmazó fél korlátozza a bántalmazottat, valamint a társadalmi környezet közönyös, vagy néha elutasító magatartása.

A JSZSZGYK 2024 őszén kezdte el a kerületben áldozatvédelem területén elérhető szolgáltatások felmérést és egy egy egységes áldozatvédelmi csoport koncepciójának megalkotását. Az új szolgáltatások fejlesztéséhez a SHELTER elnevezésű nyertes Európai Unió projekt biztosítja a forrásokat. Ez a csoport nem csak a párkapcsolati, hanem a hátrányos helyzetű csoportok (fogyatékosok, idősek) ellen elkövetett erőszakos cselekmények áldozatainak nyújtana segítséget.

Már a korábbi években felmerült a GYÁO jelenlegi, alkalmatlan elhelyezésének magváltoztatása. Ezzel párhuzamosan arra az igényre, mely a gyermekekkel együtt lehelyezendő szülők felől érkezik, az új GYÁO tervezésekor már számoltunk. Jelenleg is van szülő, aki ennek okán tartózkodik a GYÁO-ban.

A 15/1998. (IV. 30.) NM. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 52.§ (3) b. pontja alapján, a gyermekotthon, a kiskorúval együtt az szülőnek is férőhelyet biztosíthat, amit az otthon jelenlegi adottságai és kialakítása miatt kevésbé tudunk biztosítani.

Az elmúlt években jelentősen megemelkedett családon belüli bántalmazások száma, ennek a jelenségnek a hatékonyabb kezelése érdekében bővíteni szeretnénk a gyermekotthon - a hivatkozott jogszabály adta lehetőséget kihasználva - szolgáltatási palettáját, ezzel egy komplexebb gondozási formát biztosítva a józsefvárosi várandós nők és anyák részére a helyi gyermekvédelmi rendszerben, különösen a családon belüli erőszak áldozatául esett anyáknak, a veszélyhelyzetben lévő várandós kismamáknak, a krízis helyzetbe került és a kizsákmányolt, prostitúcióra kényszerített anyáknak.

Az új épületbe történő költözéssel lehetőséget szeretnénk teremteni akár speciális igényű gyermekek – ADHD, autizmussal élő gyermekek – gondozására és fejlesztésére is, együttműködve a kerületben található közoktatási intézményekkel. Ezzel a fajta szolgáltatásbővítéssel, specifikusan tudnánk segítséget nyújtani az arra rászoruló szülőknek, amire eddig nem volt lehetőségünk.

A helyszín kiválasztása megtörtént, a költségek biztosítva vannak, és a tervek szerint 2026-ban megnyílik az új otthon. Itt már 24 főnek nyújtanak ellátást, két szinten, és a földszinti elhelyezés

során a szülőket is tudnak fogadni, így egyidőben maximum 6 szülő és 18 gyermek lehet az otthonban megfelelő ellátás mellett.

Lakhatás biztosítása családon belüli erőszak áldozatainak

A 2021-ben elfogadott új józsefvárosi lakásrendelet különös figyelmet szentel a családon belüli erőszak áldozatainak és biztosítja annak jogi kereteit, hogy az erőszak elől menekülő nők biztonságos lakhatáshoz jussanak. A 25/2021. (VII. 22.) számú önkormányzati rendelet az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról a "lakáshasználati megállapodás rendkívüli élethelyzet miatt" jogcímet. Az új rendelet négy esetet sorol ide, köztük nevesíti a családon belüli vagy kapcsolati erőszak miatt lakhatási válságba kerültek elhelyezését. Az ilyen élethelyzetekben a rendelet lehetőséget ad az önkormányzatnak, hogy soron kívüli eljárásban legfeljebb 6 hónap határozott idejű bérleti szerződést kössön azzal, aki a vele szemben elkövetett családon belüli vagy kapcsolati erőszak miatt veszítette el korábbi lakhatását, és jelenleg krízisközpontban, titkos menedékházban vagy félutas ház szolgáltatásban lakik.

Helyi szintű fellépés a nők elleni és a családon belüli erőszak ellen

Az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni erőszak és a családon belüli/párkapcsolati erőszak megelőzéséről és felszámolásáról – ún. Isztambuli Egyezmény – volt az első kötelező európai jogi norma, ami e téren született. Az egyezmény előírásai között számos olyan cikkely is van, amely helyi szinten is gyakorlatba ültethető. A Józsefvárosi Önkormányzat is csatlakozott a PATENT és a NANE Egyesület kísérleti projektjéhez, amely az Egyezmény helyi érvényesítését célozza meg. A két egyesület ingyenes szakértői támogatást és szolgáltatásokat, információs anyagokat, akkreditált képzéseket, intézményközi esetmegbeszélő mentoring és konzultációs, szupervíziós programot biztosított, amelyek egy része a projekt után is folytatódik. A projektben az önkormányzat számára elkészült egy rövid és hosszú távú helyi akcióterv a nők elleni és családon belüli erőszakkal szembeni intézkedésekre.

Áldozatvédelem-szakemberek képzése (JÁSZER)

A Józsefvárosi Áldozatsegítő Szakmai Együttműködési Rendszer (JÁSZER) 2013-ban kezdte meg működését, mint a Józsefváros Önkormányzat szakmai konzultációs szerve.

A JÁSZER nem végez operatív áldozatsegítő tevékenységet, elsődleges feladata a szakemberek (rendőrök, szociális munkások, pedagógusok, egészségügyi dolgozók, önkormányzati intézményekben dolgozók, stb...)képzése és érzékenyítése áldozatvédelem-áldozatsegítés témakörben.

A JÁSZER fő célja, hogy a bűnmegelőzés, az áldozattá válás megelőzése és az áldozatsegítés, valamint az ismételt áldozattá válás elkerülése érdekében tett kerületi önkormányzati, állami, egyházi és non-profit szervezetek által végrehajtott tevékenységeket és együttműködéseket formalizálja. Összességében az áldozat az együttműködési rendszer bármely tagjához, szervezetéhez fordulhat, mert azok az áldozatok érdekében egymás tevékenységét megismerték, személyesen is ismerik egymást, kölcsönösen megkeresik a felmerült probléma körében leghatékonyabban eljárni képes szervezetet.

Célok

Józsefváros az általános strukturális egyenlőtlenségeket saját eszközeivel maximum csillapítani tudja, ugyanakkor saját intézményeinek eljárásai, és célzott intézkedései sokat tehetnek a nők esélyegyenlősége irányába. Ennek érdekében az önkormányzat az alábbi célokat tűzi ki.

- Új Esélyegyenlőségi Terv elfogadása a Józsefvárosi Polgármesteri Hivatalban.
- Az összes önkormányzati intézmény és gazdasági társaság Esélyegyenlőségi tervének felülvizsgálata.
- A férfiak és nők bérkülönbségeinek csökkentésére irányuló adatgyűjtés és intézkedési terv bevezetése minden önkormányzati költségvetési szervnél és gazdasági társaságnál.
- Az önkormányzat gazdasági társaságainak munkatársai számára bevezetett ún. menstruációs szabadság bevezetésének értékelése és szükség esetén felülvizsgálata az önkormányzati gazdasági társaságoknál.

- A menstruációs eszközök hozzáférhetőségének javítása a jelenlegi programok felülvizsgálatával és fejlesztésével.
- Annak kezdeményezése az illetékes minisztériumnál, hogy az Országgyűlés iktassa törvénybe a menstruációs szabadságot.
- Az "Egyenlőség és társadalmi igazságosság program Józsefváros roma lakosságáért 2023-2028" című, a képviselő-testület által elfogadott programban szereplő Civil női ház megvalósítása.
- A nők hozzáférésnek növelése a kerületben elérhető ifjúsági szolgáltatásokhoz.
- A női reprodukzív egészséggel kapcsolatos programok kidolgozása és ezek beépítése a Józsefvárosi Egészségtervbe.
- A nőkről elnevezett közterületek bővítése és egyéb nyilvános elismerési formák (pl. emléktáblák, pályázatok, szobrok stb.) támogatása.
- A nők elleni erőszak kapcsán kidolgozott akcióterv alapján hatékony és szakszerű fellépés a helyi önkormányzati szinten, a nemzetközileg is elismert alapelvek alkalmazásával.³⁹
- Áldozatvédelmi protokoll és dedikált áldozatvédelmi csoport kialakítása kifejezetten a nőket, az időseket és a fogyatékos embereket érő erőszak megelőzésére és az áldozatok segítésére.
- Részvétel a Fővárosi Áldozatvédelmi Fórumon.

³⁹ Ezek: (1) a nők és férfiak társadalmi egyenlősége szempontjának figyelembe vétele az intézkedések tervezése és végrehajtása során; a fennálló egyenlőtlenségekre reagáló fellépés; (2) zéró tolerancia az erőszak minden formájával szemben; (3) holisztikus szemlélet; (4) kellő hangsúly a prevención, az áldozatok védelmén, és az elkövetők felelősségre vonásán; (5) az áldozatok jogainak, védelmének, biztonságának és szükségleteinek középpontba helyezése minden intézkedés kapcsán; (6) az összes érintett szereplő együttműködésének biztosítása.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

Számos nemzetközi és magyarországi kutatás mutatja a nők rosszabb gazdasági helyzetét: azt, hogy jellemzően kevesebbet keresnek, és alacsonyabb pozíciókban dolgoznak, mint a férfiak, és azt is, hogy a háztartáson belüli gondoskodási terhek (háztartásvitel, gyereknevelés, idős és beteg hozzátartozókról való gondoskodás) is jórészt a nőkre hárulnak.

A nők munkaerőpiaci helyzete kapcsán a gyerekvállalás kiemelt kockázat. A gyermeküket egyedül nevelő nők szegénységi kockázata különösen magas. A gyermekes anyákat célzó pénzbeli ellátások alacsonyak, az intézményi ellátások, főként a bölcsődék gyakran nehezen elérhetőek és sokszor térítési díjat kell értük fizetni.

Miután a nők esélyegyenlőtlenségének egyik fontos faktora éppen az aránytalan családi munkamegosztási modellekből fakad, (hogy a gyermekekről, beteg, idős családtagokról való gondoskodás a családok többségében elsősorban a nők feladata), minden olyan szolgáltatásfejlesztés, amely az intézményes gyerek-, idős- és tartósbeteg-gondozás volumenének és színvonalának növelését érinti, közvetve hatással van a nők esélyegyenlőségére is.

A nők társadalmi arányukhoz képest sokkal kevésbé vesznek részt a közéletben és a döntéshozásban, mint a férfiak. Az Európai Unión belül Magyarországon a legalacsonyabb a női képviselők aránya a Parlamentben (10% körüli), és ez az elmúlt évtizedekben változatlan maradt. Az, hogy a nők kimaradnak a politikai döntéshozásból, vagy éppen a vállalatok, cégek irányításából az egész társadalomra nézve hátrányos lehet, hiszen olyan nézőpontok hiányoznak a tervezési, döntési folyamatokból, melyek kifejezetten a nőket érintik. Az azonos jogok érvényesítéséhez elengedhetetlen a képviselet.

Kiemelten fontos cél a nők áldozattá válásának elkerülése. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) 2014-es reprezentatív kutatása szerint a 15 éves koruk óta a fizikai és/vagy szexuális erőszak valamely formájának áldozatává váló magyar nők aránya a válaszadó 18–74 év közötti korosztályban 28%. Ez a 2011-es népszámlálás adataiból kiindulva több mint 1 millió 124 ezer magyar nőt jelent. Minden huszadik 15 év alatti lány, és közel minden tizedik 15 év feletti lány és nő szenvedett már el szexuális erőszakot. Egy friss, 2020 végén készült kutatás azt is kimutatta, hogy mindez csupán a jéghegy csúcsa: a magyar társadalomban széles körben elterjedt attitűd a nők lenézése, például a rendszeres verbális zaklatás formájában. A kutatásban részt vett több ezer nő több mint fele élt át legalább néhány havonta utcai zaklatást.

Jogi környezet

A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia – Irányok és Célok 2010-2021. című 1004/2010.(I.21.) számú Kormány határozata a következő célokat fogalmazza meg:

- a nők és férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlenségének megteremtése, a fizetési és foglalkoztatási aránytalanságok felszámolása, a nők és a szegénység, nők és az egészség szempontjainak figyelembevétele,
- a szakmai, a magán- és a családi élet fokozottabb összehangolásának támogatása,
- a férfi-női részvétel aránytalanságai csökkentésének támogatása a politikai és gazdasági döntéshozatalban, valamint a tudomány területén,
- az erőszak elleni hatékony fellépéshez, a megelőzéshez szükséges intézkedések megtétele,
- a nemekhez kötődő sztereotípiák visszaszorításának támogatása,
- a nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőség politikájának stratégiai elve célkitűzéseinek megvalósításához elengedhetetlen változások szakmai megalapozása (képzés, intézményrendszer, nemekre érzékeny költségvetés, nemekre bontott adatgyűjtés).

A jogszabályok közül a megkülönböztetés általános tilalmát az Alaptörvény XV. cikkének (1) bekezdése rögzíti, valamint a XV. cikk (3) és (5) bekezdése kimondja, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, valamint Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

Egy 2018-as reprezentatív felmérés azt mutatta, hogy a legnagyobb problémát a piaci munka és a háztartási, gondoskodási munkák összeegyeztetése jelenti a nők számára.

Magyarországon 2016-ban a férfiak foglalkoztatási rátája 73 százalék volt, a nőké 60 százalék, és átlagosan 14 százalékkal keresnek kevesebbet a nők, mint a férfiak. A munkanélküliek aránya azonos a két nem körében. Több mint kétszer akkora a félállásban foglalkoztatott nők aránya (6,8 százalék), mint a félállásban foglalkoztatott férfiaké (3,1 százalék). A félállás, bár segíti a háztartási, gondoskodási munkák és a bér munka összeegyeztetését, anyagilag jóval kiszolgáltatottabbá teszi a nőket.

A tapasztalatok szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak a 45 év felettiek, a pályakezdők és a kisgyermekesek, és emiatt az ő. foglalkoztatásuk különös figyelmet és támogatást igényel.

5.1.1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint (a 3.2.1. táblával azonos)			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
	%	%	%
2015	1,96%	2,15%	2,06%
2016	1,39%	1,66%	1,53%
2017	1,56%	1,53%	1,55%
2018	0,80%	1,60%	1,20%
2019	1,08%	1,49%	1,29%
2020		-	0,00%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

5.1.2. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső (a 3.2.3. táblával azonos)		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőknél belül (TS 058)
	%	%
2015	50,34%	48,32%
2016	45,66%	52,00%
2017	43,69%	47,42%
2018	43,02%	60,81%
2019	36,41%	55,22%
2020	-	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

5.1.3. számú táblázat - Pályakezdő álláskereső száma (a 3.2.6. táblával azonos)		
Év	Nyilvántartott álláskereső száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskereső száma (TS 053)
	fő	Fő
2015	296	20
2016	219	11
2017	222	9
2018	172	8
2019	184	3
2020	287	4

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az utóbbi években nő a nők gazdasági aktivitása, a klasszikus családegyesítő szerep mellett a munkaerő-piaci, gazdasági bizonytalanság nyomán egyre több családban vált az anya is pénzkeresővé, így módon manapság a család és a munkahely elvárásainak is meg kell felelni.

c) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

Az adatok alapján nők körében a munkanélküliség magasabb, mint a férfiak körében. A nők és férfiak közötti különbség a munkaerő-piaci szegregáció jelenségében is nyomon követhető: jól elkülönülnek azok az állások, amelyek női és azok, amelyek a férfi munkaerőt részesítik előnyben.

171

Józsefváros az általános strukturális egyenlőtlenségeket saját eszközeivel maximum csillapítani tudja, ugyanakkor saját intézményeinek eljárásai, és célzott intézkedései sokat tehetnek a nők esélyegyenlősége irányába.

d) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

Országos statisztikai adatok szerint az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező nők, a kisgyermekes nők, valamint az 55 év fölötti nők a munkaerőpiaci részvételt illetően a legveszélyeztetettebb csoport. Nehezebben találnak munkát, állásuk elvesztését követően, illetve a gyermekgondozást követően nehezebben illeszkednek vissza a munkaerő-piacra. A munkanélküli nők magas százaléka alacsony iskolai végzettségű.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

Budapest Józsefvárosi Önkormányzat munkáltatóként érvényt szerez az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének. Számos cég és önkormányzat mellett a Józsefvárosi Önkormányzat is csatlakozott az Amnesty International Magyarország 2020-ban indított „Egy Lépéssel Közelebb” című kampányához és vállalta, hogy nyilvánosságra hozza a bérszakadékkal kapcsolatos adatait. A felmérés alapján a Polgármesteri Hivatalnál aktív állományban lévő összesen 254 főből 95 férfi (37,4%) és 159 nő (62,6%) volt, vagyis a nők a társadalmi arányuknál jóval nagyobb mértékben vesznek részt a hivatal munkájában. A 39 hivatali vezetőből 13 férfi, tehát a férfiak aránya a vezetők között 33,33%, ami kicsit alacsonyabb, mint a teljes hivatali állományban képviselt arányuk. A hivatalban a nők átlagos és medián bére is valamivel magasabb a férfiakénál, minden más juttatásban azonban minden hivatali dolgozó egyenlően részesül.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

Magyarországon a nők munkavállalását befolyásolja a családban nevelkedő gyermekek száma, minél kevesebb gyermeke van egy nőnek, annál többen jelennek meg a munkaerő-piacon. A rugalmas, egyedi feltételek (pl.: részmunkaidős foglalkoztatás, otthoni vagy távmunka, rugalmas munkaidő biztosítása) segítség lehet a nőknek a családi életben és munkahelyi karrierjük építésében. A kisgyermekes családok esélyeit a szolgáltatási hiányosságok is rontják, a munkaerő-piaci esélyek tekintetében elsődleges a bölcsődei férőhelyek számának alakítása. Kerületünkben a gyermekek napközbeni ellátása megoldottnak tekinthető a kerületben működő intézményekkel.

5. 2. 1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma (a 4.3.1. táblával azonos)			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként

172

	db	fő	fő
2015	28	0	0
2016	25	0	0
2017	29	0	0
2018	27	0	0
2019	30,5	0	0
2020	27	0	0
Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok			

A gyermekgondozás időszakát követően a nők 40 százaléka nem tud visszatérni előző munkahelyére, ha egyáltalán volt munkahelye a gyermekvállalás előtt. Különösen sérülékeny a gyermeküket egyedül nevelő anyák helyzete, akik a 25–49 éves korosztályba tartozó magyar lakosság 6,6 százalékát teszik ki. A 2011-es népszámlálása adatai szerint Magyarországon összesen 536 614 egyszülős család van, 464 761-ben (87%) az anya a családfő. Az egyedülálló anyák helyzete különösen nehéz, a munkaerő-piacon többszörös hátránnyal indulnak, főleg akkor, ha van 15 év alatti gyermekük. Még nehezebb helyzetben vannak a leányanyák, akik közül jelentős számú az állami gondozásból kikerülő fiatal. A Józsefvárosban 2011-ben a gyermeket nevelő családok száma 10725 volt, melyből 5265 olyan család volt, ahol egy szülő nevel gyermeket.

5.2.2. a) Bölcsődék és bölcsődébe beiratott gyermekek száma (4.3.3. a.) számú táblázatból		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
	68	85
	68	77
	88	81
	68	65
	68	61
	124	105

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

5.2.2. b) Bölcsődék és bölcsődébe beiratott gyermekek száma (4.3.3. b.) számú táblázatból								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2015	0	0	12	10	n.a.	n.a.	68	85
2016	0	0	12	10	n.a.	n.a.	68	77
2017	0	0	12	11	n.a.	n.a.	88	81
2018	0	0	12	12	20	20	68	65
2019	0	0	12	12	20	15	68	61
2020	0	0	12	12	20	12	124	105

Forrás: TeIR, KSH Tstar

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anyára és jövődő gyermekére fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadása már várandós korban megkezdődik beszélgetések, családlátogatás formájában. A védőnők segítséget nyújtanak a családi- szociális juttatások megismerésében. Családtervezéssel kapcsolatban a gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

A Magyarországra vonatkozó reprezentatív adatok alapján milliós nagyságrendű a nők elleni erőszak áldozatainak száma. Jelenleg több mint 220 ezer nő él olyan párkapcsolatban, ahol a partnere fizikailag és/vagy szexuálisan bántalmazza. Magyarországon átlagosan kéthetente meghal egy nő családon belüli erőszak következtében. A magyar államnak nemzetközi kötelezettsége van a hatékony és szakszerű fellépésre, ez kerületi, helyi szinten is feladatot, kötelezettséget jelent. Az elmúlt évtizedekben történtek pozitív változások a jogszabályok, az intézményrendszer és a szolgáltatások terén is. A kutatások, elemzések, a civil szervezetek tapasztalatai és a nemzetközi szervezetek ajánlásai alapján ugyanakkor számos probléma és hiányosság is tapasztalható. Sok esetben a meglévő jogszabályokat, intézkedéseket sem alkalmazzák a gyakorlatban. Az áldozatok, érintettek ugyanakkor gyakran nem is tudnak a rendelkezésükre álló jogi és egyéb lehetőségekről, vagy arról, hogy hová fordulhatnak segítségért. Az érintettek tapasztalata szerint gyakran előfordul az ügyekben eljáró szakemberek részéről a jelenségre vonatkozó tudáshiány, az áldozathibáztatás, az erőszak bagatellizálása. Sem a segítő szakemberek, sem a jogalkalmazó szervek, hatóságok képzése során nem jelenik meg szisztematikusan, kötelező jelleggel és megfelelő tartalommal a téma. Bár kialakultak a különböző szakmák, intézmények közötti együttműködés keretei, a szereplők együttműködése fejlesztésre szorul. Az áldozatok rendelkezésére álló speciális szolgáltatások vagy nehezen elérhetőek, vagy nem léteznek. Probléma, hogy a témára vonatkozóan nincs naprakész kutatás. Vagy hiányzik a célzott adminisztratív adatok gyűjtése a különböző hatóságok, intézmények részéről, vagy az adatok nem nyilvánosak; ez nehezíti az intézményi fellépés hatékonyságának elemzését, értékelését, és a szükséges lépések meghatározását is.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaotthon, családok átmeneti otthona)

Az otthontalanná vált szülő kérelmére családok átmeneti otthonában együttesen helyezhető el a gyermek és szülője, ha az elhelyezés hiányában lakhatásuk nem lenne biztosított, és a gyermeket

174

emiatt el kellene választani a szülőjétől. A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat 4 db krízislakást működtetett, mely 2018. január 1-től a Családok Átmeneti Otthonának külső telephelyeként működik. 2012. április 3-tól- 2017. december 31-ig az S.O.S Krízis Alapítvány feladat-ellátási szerződés alapján biztosított 4+4 férőhelyet a VIII. kerületi lakosoknak az általuk működtetett Családok Átmeneti Otthonában.

2018. január 1. napjával a 1086 Budapest, Koszorú utca 14-16. szám alatt 34 férőhelyes Családok Átmeneti Otthona intézmény került kialakításra a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermejjóléti Központ telephelyeként. A Kisfaludy u. 5. fsz. 4. szám alatti telephelyen 6 férőhelyet, a Sárkány utca 14. fsz. 1., a Karácsony Sándor utca 22. I.em. 22. szám, és a Kőrös utca 4/a I. em. 9. szám alatti külső férőhelyeken 4 férőhelyet, összesen 12 férőhelyet biztosít.

A 2021-ben elfogadott új józsefvárosi lakásrendelet különös figyelmet szentel a családon belüli erőszak áldozatainak és biztosítja annak jogi kereteit, hogy az erőszak elől menekülő nők biztonságos lakhatáshoz jussanak. A 25/2021. (VII. 22.) számú önkormányzati rendelet az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról a "lakáshasználati megállapodás rendkívüli élethelyzet miatt" jogcímet. Az új rendelet négy esetet sorol ide, köztük nevesíti a családon belüli vagy kapcsolati erőszak miatt lakhatási válságba kerültek elhelyezését. Az ilyen élethelyzetekben a rendelet lehetőséget ad az önkormányzatnak, hogy soron kívüli eljárásban legfeljebb 6 hónap határozott idejű bérleti szerződést kössön azzal, aki a vele szemben elkövetett családon belüli vagy kapcsolati erőszak miatt veszítette el korábbi lakhatását, és jelenleg krízisközpontban, titkos menedékházban vagy félutas ház szolgáltatásban lakik.

A kerületi intézmények, hatóságok tapasztalatai alapján több fejlesztendő terület is beazonosítható. Több szakma részéről is megfogalmazódik az igény a képzések iránt. Szintén gondot jelent, hogy sok esetben a szakembereknek sincs megfelelő eszközük a hatékony segítségre, a bántalmazottak megerősítésére. Általános probléma, hogy a jelenlegi rendszer elsősorban a krízishelyzeteket kezeli, míg az áldozatok hosszú távra szóló támogatása hiányzik. Fejlesztésre szorul a szakmaközi kommunikáció, a különböző szereplők munkájának összehangolása. előfordul, hogy elmaradnak a jelzések a krízishelyzetekről. Hiányoznak a rendszeres, az összes érintett szakma képviselőinek részvételével zajló fórumok, melyek a tapasztalatcserét és szakmai kapcsolatok építését szolgálnák. Szükség volna a védőnők és civil szervezetek közötti kapcsolatok erősítésére, illetve a helyi egészségügyi szolgáltatók aktívabb szerepvállalására ezen a területen.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Józsefváros közéletében a nők mindig is fontos szerepet játszottak, de képviselőjük sosem felelt meg a nők társadalmi arányának és súlyának. A Képviselő-testület többségét mindig is férfiak alkották, míg a háttér- és szervező munkát túlnyomórészt nők végezték. Jelenleg a 17 fős testületben 3 fő női képviselő dolgozik (23,5%). Az összesen 22 józsefvárosi külső bizottsági tag közül 15 férfi (68,18%) és 7 nő (31,81%). Vagyis itt valamivel jobb a nők és férfiak aránya, mint a képviselő-testületben, de az önkormányzat összetétel még így is messze nem tükrözi híven Józsefváros lakosságát. Ezzel párhuzamosan a képviselő-testület munkáját támogató, azt szervező Polgármesteri Hivatalban dolgozók kétharmada nő, és a Hivatal jegyzője és aljegyzője is nő. Vagyis megállapítható, hogy míg a döntéshozásban jelentősen túlerepresentáltak a férfiak a végrehajtásban inkább nők vesznek részt.

A nők képviselete a köztereken is csak részben valósul meg: a személynevet viselő budapesti utcák és közterek alig több mint tizedét nevezték el nőkről és ezek csupán fele lett elnevezve valaha élt nőkről (a többi keresztnév vagy irodalmi alak). A Józsefvárosi Önkormányzat 2020-ban teremtett hagyományt azzal a céllal, hogy minden évben a nemzetközi nőnaphoz kapcsolódóan újabb köztereket nevez el női kiválóságokról. Ez eddig négy esetben valósult meg. Ezen kívül, 2021-ben nőnapra ötletpályázatot is hirdetett az Önkormányzat a Józsefvárosi Közösségeiért Nonprofit Zrt.-vel

együttműködésben melynek célja, hogy megerősítse és támogassa a területben működő női közösségeket, vagyis azokat a civil szervezeteket és magánszemélyeket, akik elkötelezettek a nemek közötti egyenlőség elősegítésében.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A jogi szabályozásnak megfelelően kerületi szinten is működnek releváns intézmények és szolgáltatások. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 17. § (2) a) ponton alapuló jelzések fogadásáért felelős gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ, míg a hatósági eljárást Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatala, bűncselekmények esetén a Budapesti Rendőr-Főkapitányság VIII. Kerületi Rendőrkapitánysága végzi. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény alapján a családvédelmi koordinációért felelős szerv feladatait a Polgármesteri Hivatal Családtámogatási Irodája látja el. A területben működik továbbá a Józsefvárosi Áldozatsegítő Szakmai Együttműködési Rendszer (JÁSZER).

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
aránytalan családi munkamegosztási modell	részmunkaidő és távmunka lehetőségek, önkormányzati intézmények munkaidőbeosztásának felülvizsgálata, összhangba hozása a gyermekeket ellátó intézmények nyitvatartásával
nők elleni erőszak prevenciója erősítésre szorul	
	akcióterv kidolgozása (Európa Tanácsi egyezményrel összhangban), a témában érintett kerületi hatóságok, intézmények, civil szervezetek bevonása, JÁSZER koordinálása és a Józsefváros Közbiztonságáért Közalapítvány bevonása szakemberek számára továbbképzés szervezése a családon belüli erőszak felismerésére, áldozatsegítésről információs kampány szervezése-JÁSZER

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

Az idősök esélyegyenlősége

Helyzetkép

A WHO életkor szerinti felosztása szerint a 60-74 év közöttiek az idősödők, a 75-89 év közöttiek az idősök és a 90 év felettiak a nagyon idősök. Az aktív időskorra, nyugdíjas évekre való felkészülés azonban már az 50-es korosztálynál el kellene, hogy kezdődjön.

Az aktív idősödés egyénre és a társadalomra egyaránt vonatkoztatható, egészségben, fizikai, szellemi és társas aktivitással megélt időskort jelent. Mindez az önkormányzatokra is feladatokat

ró: ilyen feladatok lehet többek között pl. az ún. helyben való idősödést (ageing in place) segítő lakás átalakítási megoldások, „gondosotthon”-ok támogatása, időseknek szóló innovatív szolgáltatások az időstaxitól a senior fitness parkig, de ilyenek az innovatív, gondozással kombinált lakhatási megoldások is különösen az egyedül élő idősek számára. Továbbá megkerülhetetlen feladat, mivel minden családot érint, a gondoskodási válság kezelése is, megfelelő számú bentlakásos férőhellyel a szociális szolgáltatásokban.

Az idősödés, mint esélyegyenlőségi terület, számos ponton kapcsolódik a nők esélyegyenlőségéhez, mivel a nők a reprodukív munka, gondozási feladatok miatt nem csak a munkaerőpiacon vannak hátrányban (családalapításkor a kisgyermek nevelése, 50-es, 60-as éveikben pedig a szüleik, majd esetleg a házastársuk gondozása miatt), hanem mert emiatt később, a hosszabb életkorukkal összefüggésben jóval kevésbé számíthatnak gondozási segítségre is. Ennek részben a csökkenő gyerekszám, részben az állami kapacitások hiánya, részben pedig anyagi okai is vannak, hiszen jóval alacsonyabb az átlagos nyugdíjuk, amiből gondozási segítséget tudnának megfizetni.

A statisztikai adatok alátámasztják, hogy a magyar társadalom hasonlóan a Nyugat-Európaihoz, erőteljesen elöregedett, azaz a fiatal korcsoportokba tartozók száma csökken, az időseké növekszik. Ez a trend jellemző Józsefvárosban is, az itt élő lakosság 16%-a 65 éven felüli. Ugyanakkor a budapesti kerületek közül Józsefvárosban a legalacsonyabb a 65 éven felüliek aránya - ennek oka valószínűleg a korai halálozás.

A népesség fogyó és elöregedő tendenciát mutat: a 20 év alatti fiatalok száma a 2001-es népszámlálás óta több mint 8 ezer fővel, közel a felére csökkent. A kerületben a 65 évesek vagy idősebbek aránya alacsonyabb (16%) az országos és a budapesti arányokhoz képest és 2001-hez képest csökkenő tendenciát mutat. Az aktív korúak (15-64 évesek) aránya ugyanakkor jóval magasabb (76%), mint a budapesti és az országos átlag. 0-14 évesek aránya szintén alacsonyabb a budapesti átlagnál.

Lakosságszám alakulása korcsoportonként, VIII. kerület

Év	15 évesnél fiatalabb [fő]	15-64 éves [fő]	65 éves és idősebb [fő]	Összesen [fő]	65 év fölöttiek aránya
2001	11067	56483	14237	81787	17,41%
2011	7397	57138	11715	76250	15,36%
2022	5897	53207	10944	70048	15,62%

Forrás: KSH, Népszámlálás

Állandó népesség összetétele korcsoportok szerint, 2022. évi népszámlálás

Korcsoport: állandó népességből	Józsefváros	Budapest	Országos
0-14 éves korosztály aránya	8,42	12,44	14,51
15-64 éves korosztály aránya	75,96	66,48	64,87
65 év feletti korosztály aránya	15,62	21,08	20,61

Forrás: KSH, Népszámlálás

Józsefváros öregedési indexe (mely azt mutatja meg, hogy 100 fő 14 éves és ennél fiatalabb lakosra hány 65 év fölötti lakos jut) a többi budapesti kerülethez hasonlóan folyamatosan emelkedik, jelentősen meghaladva az országos átlagot.

Öregedési index

Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2018	11 644	7 631	152,59%

2019	12 000	7 502	159,96%
2020	12 157	7 402	164,24%
2021	12 135	7 120	170,44%
2022	12 023	7 007	171,59%
2023	11 991	6 980	171,79%

Forrás: TEIR, KSH-TSTAR

A 65 éven felüli korcsoporton belül kiemelt célcsoportot jelentenek az egyedül élő idősök (jellemzően nők), akiknek növekvő számát, sajátos szükségleteit a szolgáltatások kapacitásainak bővítése során figyelembe kell venni. Csökkent önellátó képességük különösen súlyos problémát jelent, ha nincs családtag vagy más hozzátartozó, aki a segítségükre lehetne. Az egyszemélyes háztartások aránya a 2022-es népszámlálásban 55%, növekvő trend mellett, ami jóval magasabb, mint a budapesti átlag.

Jövedelmi helyzet

Az időskorúak megélhetését elsősorban biztosító jövedelem a nyugdíj, illetve egyéb nyugellátás. Az időskorúak járadéka azoknak az idős személyeknek a részére biztosít ellátást, akik a nyugdíjkorhatár betöltése után a szükséges szolgálati idő (résznyugdíjhoz: legalább 15 év, teljes nyugdíjhoz: legalább 20 év) hiányában saját jogú nyugellátásra nem jogosultak és jövedelemmel egyáltalán nem, vagy csak minimális mértékben rendelkeznek.

A nyugdíjban részesülők száma - párhuzamosan a lakosságszám csökkenésével - folyamatosan csökken. Az összes nyugdíjban és nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma a kerületben 2023-ban 12.375 fő, ebből öregségi nyugdíjas 10.104 fő.

Nyugdíjban részesülők száma, Budapest VIII. kerület

év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma	Öregségi nyugdíj, férfiak száma	Öregségi nyugdíj, nők száma
2015	5760	9822	4190	7949
2016	5672	9489	4184	7789
2017	5450	9104	4025	7500
2018	5313	8827	3989	7306
2019	5195	8582	4000	7141
2020	5078	8334	3885	6931
2021	4921	8026	3735	6712
2022	4827	7773	3688	6561
2023	4767	7608	3661	6443

Forrás: KSH, Statinfo

A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők 2024 januárjában országosan átlagosan 211.819 forintot kaptak teljes ellátásként (a fő és a kiegészítő ellátás együttes összege). Az öregségi nyugdíj átlagos összege 230 940 forintot tett ki, a férfiak ellátása – összefüggésben a jellemzően hosszabb szolgálati idővel és a magasabb keresettel – több mint 36 ezer forinttal meghaladta a nőkéét. Az

özvegyi nyugdíj összege az elhunyt házastárs, élettárs öregségi nyugdíjának 60%-a, ha az özvegy nem rendelkezik saját jogú ellátással. A nők átlagos özvegyi nyugdíja 67%-kal volt több a férfiak ellátásánál, ami a férfiak magasabb összegű öregségi nyugdíjjogosultságára vezethető vissza. A megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásokon belül a rokkantsági ellátások átlagösszege 126 952 forint volt, ami az öregségi nyugdíj 55%-ának felelt meg. Rehabilitációs ellátásra átlagosan 67 244 forintot fizettek ki egy ellátottnak.

Az öregségi nyugdíj átlagos összege Budapesten volt a legmagasabb: 275.667 forint, a XX. kerületben a legalacsonyabb (251.021 forint) az átlagos öregségi nyugdíj. Józsefvárosról nincs friss adat (2018-ban még itt volt a legalacsonyabb az átlagnyugdíj).

Az Önkormányzat a szociális rendeletében élelmiszer-csomaggal, fűtéstámogatással, gyógyszer-támogatással, lakhatási támogatással járul hozzá ahhoz, hogy csökkenjenek a kiadásai.

A nyugellátások és egyes más ellátások 2023. január havi emeléséről szóló 506/2022. (XII.13.) Kormányrendelet 1. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy 15 százalékkal kell emelni a 2023. január 1. napját megelőző időponttól megállapított 28 fajta pénzbeli ellátás, többek között az öregségi nyugdíjak, illetve egyéb nyugdíjszerű ellátások összegét. Bár a jelenlegi gazdasági helyzetből fakadó infláció és áremelkedések miatt a korábban is alacsonyabb összegű ellátással rendelkező idősök megélhetési problémáira nem nyújtott ez az intézkedés hathatós segítséget, az ellátások összege mégis emelkedett.

Az önkormányzat által biztosított szociális ellátások keretein belül egyes támogatások jogosultsági feltételeit felül kell vizsgálni a különösen veszélyeztetett, a megélhetési költségekhez viszonyítva továbbra is alacsony jövedelmű idős lakosság, illetve az egyedülálló idős emberek helyzetének figyelembevételével.

Az átmeneti vagy tartós létfenntartási gondhoz nyújtott települési támogatás, (gyógyszer-támogatás), a szociális szolgáltatások esetében az étkezés, házi segítségnyújtás térítési díjai, a lakhatás körében pedig a szociális lakbér megállapítása során tekintettel kell lenni a 75 éven felüliek magasabb összegű, azonban az infláció hatására alacsonyabb reálértékű jövedelmére.

Jelenleg a gyógyszer-támogatás jövedelemhatára 185.000,- Ft. Egy 175.000,- Ft-os öregségi nyugdíjjal rendelkező, egyszemélyes háztartásban élő idős ember (a havi nettó minimálbér 2025-ben 193.382,- Ft) nem jogosult lakhatási támogatásra, és 95.000,- Ft-os jövedelem felett már a legmagasabb sávba eső étkezési térítési díjat kell fizetni.

A 75 éven felüliek számára a fenti támogatások esetében magasabb jövedelemhatár megállapítása indokolt.

Idősek munkaerő-piaci helyzete

A munkanélküliség, az elszigetelődés, a közösségtől való elszakadás erőteljesebben mutatkozik az időskorú lakosságnál, ezért célunk, az „aktív idősödés” feltételeinek erősítése, mely nem csupán a fizikai aktivitást, a munkaerőpiacon maradást jelenti, hanem a társadalmi, kulturális, civil életben való aktív részvételt is.

A KSH munkaerőpiaci helyzetképe alapján Magyarországon az elmúlt években egyre nőtt a 65 év feletti munkavállalók száma és aránya. 2010-ben még 27,6 ezer 65. évét betöltött dolgozó volt az országban, 2022-ben már 111 ezer, 2023-ban pedig 114 ezer. Igaz, a 65 év felettek száma önmagában is emelkedett, viszont arányaiban is nőtt a foglalkoztatottság: míg 2010-ben a 65-74 éves korosztály 3,3 százaléka dolgozott, 2023-ban már 10,1% volt az arányuk. A legtöbb nyugdíjkorhatárt betöltött dolgozó a Közép-Magyarország régióban van, minden negyedik idősödő munkavállaló Budapesten dolgozik. Az utóbbi években a teljes állásban dolgozók aránya is nőtt a részmunkaidős foglalkoztatáshoz képest.

A 65 év alatti nyugdíjasok 2023-ra szinte kizárólag nők voltak, és több mint 20%-uk dolgozott. A 65 éves és annál idősebbek körében alacsonyabb a munkaerőpiaci részvétel, de folyamatos a bővülés, 2023-ban foglalkoztatási rátájuk 10% volt. Ebben a korcsoportban a férfiak aktívabbak, rátájuk (14%) kétszerese a nőkének.

Józsefvárosban statisztikailag megközelíthetően a 65 év felettek kb. 12%-a dolgozik.

2014-től a foglalkoztatásban új trend jelent meg: a 65 fölötti korcsoportok foglalkoztatása emelkedni kezdett, ugyanakkor az 55 és 59 éveseké (bár 2001 és 2011 között még növekedett) mára csökkenő tendenciát mutat. Az országos, illetve Budapestre is jellemző trendek a VIII. kerületre is vonatkoznak. A 6.3. ábra jól mutatja, hogy míg a nyugdíj előtt állók egyre nehezebben találnak munkát, addig a 65+ korcsoport esetén a foglalkoztatottak száma több mint duplájára nőtt, de ez a növekedés már a 60+ korcsoportban is szembetűnő.

Megállapítható, hogy míg az 55-60 éves korosztályt egyre inkább sújtja a munkaerőpiacon az ageizmus, azaz a kor alapú diszkrimináció, illetve az ő esetükben már megnövekedik azoknak a száma is, akik a gondozási terhek, egészségi problémák miatt esnek ki a munkaerőpiacról (különösen látványos ez a nők esetén), addig a nyugdíjas kort betöltöttek egyre nagyobb számban vállalnak, vállalnának nyugdíj mellett munkát.

Az utóbbi köszönhető egyrészt a nyugdíjas szegénység növekedésének - tehát sokan elsősorban kényszerből vállalnak munkát; az általános munkaerőhiánynak (különösen a közszférában, ahol az alacsony bérek, rossz munkakörülmények a fiatalabb korcsoportoknak ma már nem vonzóak), illetve kisebb részben a nyugdíjasok foglalkoztatását könnyítő jogszabályváltozásoknak (ezekben azonban 2022-ben történt egy visszalépés az egyéni vállalkozók esetén, illetve a közszférában való foglalkoztatásuk is anomáliákkal terheltebb).

Foglalkoztatottak számának változása a VIII. kerületben

Nyilvántartott állásukeresők száma	Év	2018	2019	2020	2021	2022	2023
összesen	Fő	727	690	1640	1032	947	1143
41-45 év (TS 042)	Fő	73	72	189	126	114	138
	%	10,04%	10,43%	11,52%	12,21%	12,04%	12,07%
46-50 év (TS 043)	Fő	83	58	176	113	110	143
	%	11,42%	8,41%	10,73%	10,95%	11,62%	12,51%
51-55 év (TS 044)	Fő	69	66	178	119	113	124
	%	9,49%	9,57%	10,85%	11,53%	11,93%	10,85%
56-60 év (TS 045)	Fő	89	77	163	126	124	139
	%	12,24%	11,16%	9,94%	12,21%	13,09%	12,16%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	133	128	183	193	185	197
	%	18,29%	18,55%	11,16%	18,70%	19,54%	17,24%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az adatokból jól látszik, hogy különösen nehéz helyzetben vannak az 50 fölöttiek (azon belül is a nők) mivel az ő foglalkoztatásukat a munkaerő-piac a koruk, esetleg családtagjaikkal kapcsolatos gondozási terhek miatt diszkriminálja. Ezen is tudna segíteni a tartós bentlakásos férőhelyek számának növelése, illetve demens nappali intézmény létrehozása.

A társadalombiztosítás jelenlegi rendszere gyakran nem biztosítja a szociális jólétet, mely tény tovább nehezíti a lét hármas szerepének (autonómia, kompetencia, kapcsolódás) kiteljesülését.

Egyéni és társadalmi érdek is, hogy az aktív szakaszt munkával, értelmes szabadidő eltöltéssel, fizikai aktivitással, más tevékenységekkel kitöltve az idősök a lehető legnagyobb mértékben a társadalom aktív közreműködői legyenek.

Józsefváros önkormányzata a törvényben meghatározott módon biztosítja az idősek ellátását a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ intézményen keresztül.

Alapellátások közé tartozik a kerületben: szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, nappali ellátás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatás. Az igénybevételi adatokat mutatja az alábbi ábra. Az étkeztetésben részesülők száma 2015 óta jelentősen lecsökkent, a házi segítségnyújtást igénybevevők száma 2019-ig nőtt, majd csökkent, újabban újra nő, a jelzőrendszert igénybevevőké stagnál, a kihelyezett készülékszám jelenleg 68 db. A nappali ellátást igénylők száma és a tényleges megállapodással rendelkezők száma nem egyezik. A megállapodások száma mindig magasabb mint a tényleges igénybe vevőké. A COVID idején minden megállapodással rendelkező egyben igénybevevőnek is számított (rendelet alapján), de ezután 2021-től a tényleges megállapodások és igénybevételek alapján történtek a számítások, ezért 2021-re csökkent a létszám, majd 2021-től fokozatos növekedés tapasztalható.

65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma

Év	65 év feletti lakosság száma (férfiak TS 026, nők TS 028)	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma (TS 129)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (TS 130)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (TS 131)
	Fő	Fő	fő	fő
2018	11 644	330	170	268
2019	12 000	329	167	253
2020	12 157	340	171	295
2021	12 135	283	161	240
2022	12 023	288	169	261
2023	11 991	298	177	255

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Ha a 65 év fölötti lakosság arányában vizsgáljuk az igénybevételi számokat - különösen a nappali klub, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás területén, ami leginkább mutatja a gondozási szükségletek alakulását -, akkor megállapítható, hogy összességében a 65 fölötti lakosság mindössze 4%-a kap valamilyen gondozási segítséget az önkormányzattól, annak ellenére, hogy közülük kb. 3.500-4.000 ember egyedül él, és gondozási szüksége a korcsoport legalább harmadának van.

Kerületi bontású adatai nincsenek az önkormányzatnak, de a fenti becslés nem eltúlzott. A 2022-es népszámlálás alapján az országban közel 2 millió 65 év feletti ember él, a 65 felettiiek közül 26,8% egyszemélyes háztartásban. Józsefvárosban az egyszemélyes háztartások aránya 55%, a 65 felettiiek aránya 17,6%, és az egyszemélyes háztartásban élők aránya magasabb lehet az országos átlagnál.

Az idősklubok kihasználtsága a 2024-es évben 42,4% volt. Az emelkedés a 2023-as évhez képest (33,68%) 8,72%-os volt, ettől függetlenül a szolgáltatások átalakítása, bővítése és a klubok népszerűsítése indokolt és szükséges.

A 2022-es KSH-adatok szerint az 55 év feletti korosztályban 6 280 főnek van tartós betegsége Józsefvárosban, illetve 3 112 főnek valamilyen fogyatékosága vagy súlyos korlátozottsága. A két csoport között nyilván létezik átfedés, de állapotuk és magas számuk mindenképpen indokolja speciális szolgáltatások kialakítását részükre.

Javasolt lenne a valódi szükségleteknek megfelelően növelni a kapacitásokat. Célszerű lenne felmérni a jelentkezők számát, állapotát, azt, hogy mennyi idő alatt juthatnak tartós bentlakásos férőhelyhez vagy kerülnek ki a szolgáltatásból más okok miatt. Megfelelő-e a tájékoztatás a szolgáltatásokról, milyen alternatív ellátási lehetőségek vannak a kerületben, ha vannak egyáltalán, ... stb. Mivel a kerületben nincs önkormányzati fenntartású idősek otthona szolgáltatás, így sokan csak a házi segítségnyújtás révén tudnak gondozási segítséghez jutni. Ismert tény, hogy

az utóbbi időben a kórházakból kikerülők nem kapnak rehabilitációt, sokkal súlyosabb állapotban kerülnek ki az idősök a kórházi osztályokról, mint néhány évvel ezelőtt, gyakran mindenféle segítség nélkül, érdemes ezt összevetni az egyszemélyes háztartások magas arányával is.

Nappali ellátás

Nappali ellátás keretében 5 idősklub működik, ahol a 18. életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek vehetnek igénybe az állapotuknak megfelelő napi életritmust biztosító szolgáltatásokat.

Az idősklubok feladatai közé tartozik:

- szabadidős programok szervezése
- egészségügyi felvilágosító előadások szervezése
- gyógytorna, gyögmasszázs
- mentális gondozás
- életvezetés segítése
- hivatalos ügyek intézésének segítése

Rendszeresen szerveznek rendezvényeket (húsvéti ünnepség, majális, szüreti multság stb.) és kirándulásokat.

2022 januárjától a Katolikus Szeretetszolgálattal megkötött együttműködési szerződés szerint egy klubban lelkipásztori tevékenység is zajlik.

A programokat, szolgáltatásokat bővíteni kell és az igényekhez alakítani továbbá az új tagok bevonását el kell érni olyan programokkal, amelyek minden 65 év feletti józsefvárosi lakos számára nyitottak és érdeklődésre tartanak számot. Mindemellett fontos a programok népszerűsítése, a kommunikációs csatornák fejlesztése annak érdekében, hogy a szolgáltatásról a célcsoport tagjai minél szélesebb körben értesüljenek.

A szolgáltatást tovább lehetne fejleszteni demens nappali klub létrehozásával, mely nagyban tehermentesíteni tudná legalább napközben a demens betegeket gondozó családtagokat. Egy ilyen szolgáltatás bevezetése előtt érdemes előzetes felmérést végezni (lakosság, kerületi egészségügyi szakrendelők: pszichiátriai, neurológiai, geriátriai), amelynek során kiderülhetnének a valós igények erre a szolgáltatási formára, akár önálló intézményként akár más nappali ellátáshoz integrálva.

Időskorúak Átmeneti Otthona (JSzSzGyK-IAÓ) – szakellátás - Ezüstfenyő Gondozóház

Szintén a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ intézmény keretein belül működik az Ezüstfenyő Gondozóház, ami a 2016. évi CLXVI. törvény hatálybalépését követően az Időskorúak Átmeneti Otthona feladatait látja el.

Az Ezüstfenyő Gondozóház a Budapest VIII. kerület által nyújtott szociális szolgáltatás 21 fő részére, mely átmeneti jelleggel biztosít teljes körű ellátást a tartós felügyeletet, gondozást igénylő, de kórházi ellátásra nem szoruló idős személyek számára. Segítséget nyújt a kerületben élő családoknak, hogy idős hozzátartozójuk elhelyezését biztosítani tudják pl. nyaralás, betegség, az idősothtoni felvételre történő várakozás idejére.

Az intézmény férőhely kapacitása 21 fő. A lakók elhelyezése 1-2-3 ágyas szobákban biztosított. Az ellátást a szakmai vezető irányításával szakképzett ápolók/gondozók, terápiás munkatársak és technikai személyzet biztosítják. Munkájukat támogatják a Házi segítségnyújtás felől igénybe vehető különféle szolgáltatások, pl.: gyógytornász, gyögmasszőr, mentálhigiénés szakember. A szolgáltatás igénybevételenek időtartama maximum egy év, mely indokolt esetben orvosi javaslatra újabb egy évvel meghosszabbítható.

A személyi térítési díj összege a jövedelem függvényében kerül megállapításra. Az átmeneti elhelyezést nyújtó időskorúak gondozóháza ellátás után fizetendő térítési díj mértéke az ellátott havi jövedelmének 60%-a.

Ahhoz, hogy az intézmény minél szélesebb körben, az egyenlő esélyű hozzáférés szemléletében tudjon idős embereket fogadni, elengedhetetlenül szükséges az épület átalakítása, akadálymentesítése is.

A férőhelyek számát növelni szükséges, valamint a szobák és vizesblokkok elhelyezésének javításával úgy szükséges kialakítani, hogy az egyes épületekben el lehessen látni különböző nemű embereket is, így csökkenthető a várakozás és növelhető a férőhely kihasználtság. A családokat (jellemzően nőket) rendkívül igénybe veszi a tartós gondozással járó mentális, fizikai, anyagi megterhelés, melyek – mint ahogy azt a médiában is egyre többször olvashatjuk - gyakran vezetnek az ellátatlanságból, állami segítségnyújtás hiányából fakadó családi tragédiákhoz.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevétele a VIII. kerületben élő ellátottaknak térítésmentes. A rászorultságot a törvényben meghatározottak szerint vizsgálják. Szakmai kapcsolatot tartanak fenn a háziorvosokkal, az alapellátással és a szakrendelők tájékoztatása folyamatos.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás iránti igényeket telefonon lehet jelezni az intézmény felé. Nincs adat arról, hányan veszik igénybe a kerületben jelenleg a párhuzamos ellátásnak számító gondosóra szolgáltatást, ugyanakkor számítani kell arra, hogy a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásra, annak korszerűtlensége miatt (hagyományos telefonvonal szükséges hozzá, helyhez kötött) egyre kevesebb igény fog mutatkozni.

A „demensekért szolgáltatás” 2017

Az Ezüstkényő Gondozóház és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás integráltan részt vesz a Józsefváros Önkormányzat Képviselő-testülete által biztosított 'Speciális gondozást igénylők segítése' elnevezésű programban, mely a demencia kórképpel rendelkező személyek és hozzátartozóik életvitelének segítésére fókuszál.

A szolgáltatás keretén belül a demencia kórképpel diagnosztizált kerületi lakosok számára ingyenes karszalagot biztosít a szolgálat. A karszalagon egy telefonszám és egy kód van feltüntetve, amely vészhelyzet esetén segít a beteg azonosításában, biztonságba helyezésében. Az idős emberek részére szükség esetén a szociális segítségnyújtás biztosított.

Ez a szolgáltatás rendkívül alulhasznált, így a demens személyek és családjaik számára további segítő szolgáltatások létrehozása szükséges a következő években.

Idősbarát Önkormányzat

Józsefváros 2013-ban elnyerte az idősbarát önkormányzat címet. Sajnos ez a cím kiüresedett, sok éve nem működik az idősügyi tanács és a cím elnyerésekor bevezetett számos idősügyi rendelkezés a múlté.

Továbbra is működik a Józsefvárosi Egészségügyi Szolgálat által működtetett Szűrőszombat program, melyet nagy többségében a nyugdíjas korosztály látogat. Ennek keretében negyedévente lehetőség van a prevenció és a diagnosztika érdekében ingyenesen különböző egészségügyi vizsgálatok elvégzésére előzetes bejelentkezés alapján.

Az önkormányzat fontosnak tartja, hogy az idősbarát cím ismét megtöltődjék tartalommal, ennek érdekében az időskorú lakosság körében igényfelmérést végez.

A tervek között szerepel az infokommunikációs akadálymentesítés, illetve olyan szolgáltatások bevezetése, melyek segítségével az idősek leküzdhetik a számítástechnika rohamos fejlődése által képződött akadályt.

Miután az idősek számára több civil és egyházi szervezet is nyújt szolgáltatásokat, rövid távon fontos feladatot az összefogott, koordinált információnyújtás megszervezése, mely alkalmazkodik az idősek igényeihez.

Célok

- Az idősek esetében az igény- és gondozási szükséglet felmérés nem történt meg. Szükség lenne egy idősügyi koncepciót megalapozó felmérésre, problématerkép elkészítésére az 55 feletti lakosság szükségleteiről, javaslatairól, szakemberek megkérdezésével.
- Az idősek egészségi állapota az életmódbeli problémák, szolgáltatás hiányok, a relatíve alacsony iskolai végzettség miatt romlik, ez korai gondozási szükséglet kialakulásához

vezet. Nagyobb hangsúlyt szükséges helyezni a prevencióra, a szűrővizsgálatok népszerűsítésére, az Egészségtervben nagyobb figyelemmel kell lenni erre a korosztályra.

- Idősek mentális aktivitása ösztönzésre szorul (cél: magány, depresszió szorongás megelőzése). Nyugdíjas klubok, civil szervezetek bevonásával a meglévő szabadidős programok fenntartása és igény esetén még több közművelődési-, könyvtári program (pl. netrevalók, horgoló és kötőklub, művészet- illetve irodalomterápiás foglalkozások, stb) szervezése szükséges.
- Az idősek fizikai aktivitását is növelni szükséges. Folytatni kell a már kialakult programokat (pl. Városi séták, gyaloglás) és még több programot érdemes kialakítani civil szervezetekkel (pl. gyaloglóklub, kisebb túrák, kertészkedés, uszodai programok).
- Az időskorú lakosság gondozási szükségletei nincsenek összhangban a rendelkezésre álló kapacitásokkal. A szociális szolgáltatások fejlesztése szükséges, különösen a házi segítségnyújtás, az átmeneti gondozóház kapacitásainak növelése. A családtagok tehermentesítése érdekében érdemes lenne kidolgozni egy demens nappali klub koncepcióját.
- Az időskori szegénység mérséklése érdekében felül kell vizsgálni az önkormányzat által biztosított szociális ellátások és egyes támogatások jogosultsági feltételeit a különösen veszélyeztetett, a megélhetési költségekhez viszonyítva továbbra is alacsony jövedelmű idős lakosság, illetve az egyedülálló idős emberek helyzetének figyelembevételével.

[Handwritten signature]

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

Az idős kor nem betegség, bár számos betegség nehezíti. A közbeszédben gyakran méltatlan az élet utolsó szakaszának megítélése, ami nehezíti az elfogadást, az empátiát. A fogyasztói társadalom bővelkedik az idős kor tagadására irányuló termékek garmadájával, mely tovább fokozza az ellenállást, az idős kor értékeinek háritását. Az életkor egy adat, mely nem minden esetben fedí annak szubjektív megítélését. A test fiziológiai állapota (biológia kor), a mentálhigiéné (a pszichológia kor) gyakran függvénye a szociológiai kornak, vagyis annak a ténynek, hogy milyen lehetőségeket ad az adott közösség, az adott társadalom az egyén, a társadalmi csoport számára.

Az orvostudomány és a farmakológia fejlődésével életkorunk jelentősen meghosszabbodott, de az idősök helye, társadalmi biztonsága gyengült.

A család szerepének, a családi szerepek változása melyet nem csak a makro-, de a mikrokörnyezetváltozások is követtek, már kevésbé ad otthont ennek a generációnak.

A statisztikai adatok alátámasztják, hogy társadalmunk erőteljesen előregedett. Ez a jellemző igaz Józsefváros tekintetében is, az itt élő lakosság majdnem egynegyede 60 éven felüli. A budapesti kerületek közül ugyanakkor Józsefvárosban a legalacsonyabb a 65 éven felüliek aránya, és itt legalacsonyabbak a nyugdíjak. A havi ellátás átlagos összege (kerekítve) 2018-ban 135 ezer Ft volt, ami a legalacsonyabb érték Budapesten (a fővárosi átlag 88 százaléka).

A társadalombiztosítás jelenlegi rendszere gyakran nem biztosítja a szociális jólétet, mely tény tovább nehezíti a lét hármas szerepének (autonómia, kompetencia, kapcsolódás) kiteljesülését.

Egyéni és társadalmi érdek is, hogy az aktív szakaszt munkával, értelmes szabadidő eltöltéssel, fizikai aktivitással, más tevékenységekkel kitöltve az idősök a lehető legnagyobb mértékben a társadalom aktív közreműködői legyenek.

6.1. számú táblázat - Öregedési index (3. táblával azonos)			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2015	3 471	3 108	111,68%
2016	3 524	3 208	109,85%
2017	3 552	3 318	107,05%
2018	3 637	3 344	108,76%
2019	3 746	3 364	111,36%
2020	3 794	3 393	111,82%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

1 *[Handwritten signature]* 185

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma

Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2015	1856	3035	4891
2016	1868	3031	4899
2017	1819	2972	4791
2018	1800	2949	4749
2019	1801	2941	4742
2020	1751	2921	4672

Forrás: TeIR, KSH Tstar

6.1.2. számú táblázat - Nyugdíjszerű ellátások

Év	Életkoron alapuló ellátásban részesülő férfiak száma (TS 067)	Életkoron alapuló ellátásban részesülő nők száma (TS 068)	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 069)	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (TS 070)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 071)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő nők száma (TS 072)	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő) (TS 134)
	77	38	1445	2566	8	89	9
	66	5	1466	2615	14	87	8
	66	5	1456	2559	6	74	4
	64	5	1450	2559	5	64	5
	56	5	1444	2560	7	49	6
	55	4	1413	2550	8	47	5

Forrás: TeIR, KSH Tstar

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

- a) idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága;

[Handwritten signature]

6.2. számú táblázat - Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén (a 3.2.2. táblázatból)

Nyilvántartott álláskereső száma összesen	Év	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Fő összesen	296	219	222	172	184	287
41-45 év (TS 042)	Fő	33	29	22	23	23	40
	%	11,15%	13,24%	9,91%	13,37%	12,50%	13,94%
46-50 év (TS 043)	Fő	33	21	28	23	17	34
	%	11,15%	9,59%	12,61%	13,37%	9,24%	11,85%
51-55 év (TS 044)	Fő	33	27	21	17	9	33
	%	11,15%	12,33%	9,46%	9,88%	4,89%	11,50%
56-60 év (TS 045)	Fő	30	23	25	12	19	30
	%	10,14%	10,50%	11,26%	6,98%	10,33%	10,45%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	53	34	40	35	40	40
	%	17,91%	15,53%	18,02%	20,35%	21,74%	13,94%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Az Időügyi Nemzeti Stratégia az Egészségügyi Világszervezet életkor szerinti felosztását használja, mely szerint a 60-74 év közöttiek az idősödők, a 75-89 év közöttiek az idősek és a 90 év fölöttiek a nagyon idősek. Magyarországon a nyugdíjkorhatár az elmúlt időszakban folyamatosan emelkedett, mely problémát eredményez a munkaerő-piacon történő elhelyezkedés és megmaradás területén.

Az aktív időskor egyénre és a társadalom idősödő populációjára egyaránt vonatkoztatható, egészségben és fizikai, szellemi és mentális kapacitások birtokában megélt időskort jelent. Az aktivitás nem jelent egyet a munkaerő-piaci aktivitással, ez kulturális, gazdasági, társadalmi, közéleti aktivitást jelent.

Az időskorúak megélhetését elsősorban biztosító jövedelem a nyugdíj, illetve egyéb nyugellátás. Az időskorúak járadéka azoknak az idős személyeknek a részére biztosít ellátást, akik a nyugdíjkorhatáruk betöltése után a szükséges szolgálati idő (részn nyugdíjhoz: legalább 15 év, teljes nyugdíjhoz: legalább 20 év) hiányában saját jogú nyugellátásra nem jogosultak és jövedelemmel egyáltalán nem vagy csak minimális mértékben rendelkeznek.

- b) tevékeny időskor, élethosszig tartó tanulás, idősek, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglalkoztatásukat támogató egyéb programok a településen;

Józsefváros önkormányzata a törvényben meghatározott módon biztosítja az idősek ellátását a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ intézményen keresztül.

Nappali ellátás keretében 5 idősklub működik, ahol a 18. életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek vehetnek igénybe az állapotuknak megfelelő napi életritmust biztosító szolgáltatásokat. Az idősek nappali ellátásának helyet adó idősek klubjai: Napraforgó Klub, Ciklámen Klub, Víg Otthon Klub, Ószikák Klub, Reménysugár Klub helyiségeiben aktív élet folyik.

Az idősklubok tagjai részére

- szabadidős programok szervezését,
- egészségügyi felvilágosító előadások szervezését,
- mentális gondozást,
- életvezetés segítését,
- hivatalos ügyek intézésének segítését biztosítják.

187

Rendszeresen szervezünk rendezvényeket (húsvéti ünnepség, majális, szüreti multság stb.) és kirándulásokat.

2022 januárjától a Katolikus Szeretetszolgálattal megkötött együttműködési szerződés szerint lelkipásztori tevékenység is zajlik klubjainkban, melyre szintén nagy igény mutatkozott.

A Józsefváros Községeiért Nonprofit Zrt. nyugdíja ping-ponggal várja a sportolni vágyó idős embereket.

b) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén.

Nincs erre vonatkozó nyilvántartása az önkormányzatnak, de a tapasztalatok szerint a munkaerőpiacon nehezebben helyezkednek el az idősebb korosztályba tartozók.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idősök egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése;

Józsefváros Önkormányzata 2013. évben elnyerte az Idősbarát Önkormányzat díjat.

Józsefváros helyi szinten is kiemelten foglalkozik az idős emberek fizikai, lelki és anyagi támogatásával. Az Önkormányzat sokat tett a kerület idősebb polgárai életminőségének javítása érdekében, több olyan intézkedést hozott, amely segíti és megkönnyíti az életüket, a mindennapi boldogulásukat.

Többek között élelmiszer-csomaggal és fűtéstámogatással, gyógyszerkiadások viseléséhez támogatással járul hozzá ahhoz, hogy csökkenjenek a kiadásaik. Az Idősbarát péntek keretében a hét minden munkanapján egy mikrobusz ingyenesen viszi a kerületi időseket a szakrendelésekre és az önkormányzat bevezette a Szűrőszombatokat is, amelyeken a józsefvárosiak ingyenes orvosi vizsgálatokon, szűréseken vehetnek részt. Ezt a szolgáltatást is többnyire a nyugdíjasok veszik igénybe. Az önkormányzat gondoskodik az idősök szabadidős programjairól is, hogy csökkentse a nyugdíjba vonulás utáni passzivitást és bezárkózást. A kerület idősklubjaiban minden nap színes programokkal várják a társaságra vágyókat. Kirándulásokat, múzeum- és színházlátogatásokat, kézműves foglalkozásokat, teadélutánokat szerveznek. A Józsefvárosi Önkormányzat szeretne még több olyan szolgáltatást bevezetni, amely megkönnyíti és szebbé teszi a nyugdíjasok mindennapjait.

6.3.1. számú táblázat - 65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma

Év	65 év feletti lakosság száma (férfiak TS 026, nők TS 028)	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma (TS 129)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (TS 130)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (TS 131)
	Fő	Fő	fő	fő
2015	3 471	37	42	141
2016	3 524	36	43	138

2017	3 552	33	44	112
2018	3 637	29	44	104
2019	3 746	31	45	121
2020	3 794	20	47	103
Forrás: TeIR, KSH Tstar				

6.3. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma (Megegyezik a 6.1.1-es táblázattal)			
Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
5	1856	3035	4891
6	1868	3031	4899
7	1819	2972	4791
8	1800	2949	4749
9	1801	2941	4742
0	1751	2921	4672

Forrás: TeIR, KSH Tstar

- b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés;

Önkormányzatunk a 65+ program keretében kedvezményt biztosít a nyugdíjasok számára a Turay Ida színházban tartott előadások jegyvásárlása esetén.

- c) idősök informatikai jártassága;

Az időskorú lakosság informatikai jártasságára vonatkozó adattal Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat nem rendelkezik adattal. A kerületben a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ által működtetett idős klubokban lehetősége van a klubtagoknak számítógép és internet használatára, az ott dolgozó kollégák segítenek az idős embereknek a számítógép használatában.

A Józsefvárosi Községiért Nonprofit Zrt. működtetésében lévő Kesztyűgyár Községi Ház rendelkezik a lakosság számára elérhető és használható számítógéppel és internethasználatra is lehetőség van, az ott dolgozó kollégák segítenek az informatikai eszközök használatában.

- d) a generációk közötti programok.

A kerületi idősklubok és a Józsefvárosi Óvodák közös programokat szerveznek a generációk közötti kapcsolattartás érdekében. Az óvodás gyermekek anyák napján és az idősök világnapja alkalmából műsorral kedveskednek az időklub tagjainak, valamint az idősök a mikulás napján kézzel készített ajándékot visznek a gyermekeknek.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

Időskorúak Átmeneti Otthona (Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ-IÁO)
– szakellátás - Ezüstfenyő Gondozóház

Szintén a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ intézmény keretein belül működik az Ezüstfenyő Gondozóház, ami a 2016. évi CLXVI. törvény hatálybalépését követően az Időskorúak Átmeneti Otthona feladatait látja el.

Az Ezüstfenyő Gondozóház a Budapest VIII. kerület által nyújtott szociális szolgáltatás 21 fő részére, mely átmeneti jelleggel biztosít teljes körű ellátást a tartós felügyeletet, gondozást igénylő, de kórházi ellátásra nem szoruló idős személyek számára. Segítséget nyújt a kerületben élő családoknak, hogy idős hozzátartozójuk elhelyezését biztosítani tudják pl. nyaralás, betegség, az időotthoni felvételre történő várakozás idejére.

Az intézmény férőhely kapacitása 21 fő. A lakók elhelyezése 1-2-3 ágyas szobákban biztosított. Az ellátást a szakmai vezető irányításával szakképzett gondozónők, mentálhigiénés szakember, mozgásterapeuták és technikai személyzet biztosítják. A szolgáltatás igénybevételének időtartama maximum egy év, mely indokolt esetben orvosi javaslatra újabb egy évvel meghosszabbítható.

A személyi térítési díj összege a jövedelem függvényében kerül megállapításra. Az átmeneti elhelyezést nyújtó időskorúak gondozóháza ellátás után fizetendő térítési díj mértéke az ellátott havi jövedelmének 60%-a, a vonatkozó önkormányzati rendelet szerint.

A szociális ellátás ezen telephelye fejlesztések következtében alkalmassá tehető nagyobb léptékű, szakellátást biztosító idősellátás befogadására. Jelenleg a hospice szolgáltatásra igen nagy igény mutatkozik, illetve további gerontológiai, geriátriai szolgáltatások bevezetését is tervezzük.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kerületünkben igen nagy múltra tekint vissza. E szolgáltatás bevezetése, a kísérleti szakasz kezdetei a mi kerületünkben zajlottak. Az Idősek Átmeneti Otthonában 1997 februárjától került elhelyezésre a beteg-felügyeleti rendszer, az Önkormányzat saját működtetésében, külső vállalkozás igénybevétele nélkül. Ügyeletét főállású, folyamatos műszakban dolgozó, szakképzett kollégák látják el. Ez a rendszer különösen azokban az esetekben növeli az ápolás biztonságát, ahol a beteg teljesen egyedülálló.

A VIII. kerületben élő ellátottaknak az igénybevétel térítésmentes. A rászorultságot a törvényben meghatározottak szerint vizsgálják. Szakmai kapcsolatot tartanak fenn a háziorvosokkal, az alapellátással és a szakrendelők tájékoztatása folyamatos.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás iránti igényeket telefonon lehet jelezni az intézmény felé, mely telefonszám Józsefváros időskorú lakossága számára/érdekében krízistelefonszámként is működik.

A „demensekért szolgáltatás” 2017

Az Ezüstfenyő Gondozóház és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás integráltan részt vesz a Józsefváros Önkormányzat Képviselő-testülete által biztosított Speciális gondozást igénylők segítése elnevezésű programban, mely a demencia kórképpel rendelkező személyek és hozzátartozóik életvitelének segítésére fókuszál.

Az önkormányzat döntése alapján a Józsefvárosban élő demens személyek részére térítésmentes az adathordozó biztosítása, és ez által az idős emberek részére szükség esetén a szociális segítségnyújtás biztosított.

 183

A demens személyek és családjaik számára további segítő szolgáltatásokat kívánunk létrehozni a következő két évben.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősök helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Idősök részvételének növelése a célcsoportjukat érintő konzultációkban	Idősügyi Kerekasztal működtetése, Idősügyi koncepció elkészítése
idősök egészségi állapota városi környezet és a kerületi sajátosságok miatt romlik	idősök esetében hangsúlyosabb prevenció, szűrővizsgálatokra ösztönzés (Szűrőszombat), Civil szervezetek bevonása, Egészségterv készítése
idősök aktivitása ösztönzésre szorul	
	kedvezményes színházbelépők, civil szervezetek bevonása

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

A fogyatékos emberek esélyegyenlősége

A fogyatékoság meghatározása

A magyar kormány a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikálta a 2006-os ENSZ Egyezményt (CRPD, továbbiakban CRPD vagy Egyezmény) és a hozzá tartozó Fakultatív Jegyzőkönyvet a fogyatékos emberek jogairól. Ettől a dátumtól kezdve az egyenlőséget előremozdító jogszabályok követése nem alternatíva lett többé, hanem kötelesség. Az Egyezmény átfogó és koherens módon gyűjti egybe a fogyatékos embereket megillető jogokat. A pszichoszociális fogyatékoság (korábban: pszichiátriai betegségek) fogalma 2013-ban került be egy módosítással az 1998. évi XXVI., a fogyatékos emberek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvénybe, és ennek megfelelően bővült a fogyatékoság fogalma is. A definíció jelenleg így szól: "A törvény alkalmazásában a fogyatékos személy fogalma megváltozott: az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással - illetve ezek bármilyen halmozódásával - él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja."

A definícióból is jól látható, hogy a ma Magyarországon használt fogyatékos-definíció még mindig az orvosi modell felől közelít, miszerint az egyén fogyatékosága az, ami gátló tényező a társadalomban való részvételben. Az orvosi modell szerint amennyiben ezt a fogyatékoságot okozó károsodást meggyógyítjuk (ami egyébként a legtöbb esetben lehetetlen), minden probléma megoldódik, a társadalomnak pedig nem kell megváltoznia. Ezzel szemben a társadalmi modell azt fogalmazza meg, hogy a fogyatékoság egy társadalmilag konstruált kategória, ami gazdasági és egészségügyi érdekek mentén jött létre, és maga a társadalom hoz létre olyan korlátokat, amik akadályozzák a fogyatékos emberek beilleszkedését. Józsefvárosban ennek a társadalmilag konstruált akadálnak a lebontásán dolgozunk, és a fogyatékosügy területén olyan szolgáltatásokat igyekszünk nyújtani, amik az egyenlő esélyű hozzáféréseken alapulnak, figyelembe veszik a "semmit rólunk nélkülünk" elvét - így az érintett emberek bevonása, megkérdezése nélkül nem alakítunk ki semmilyen szolgáltatást, semmilyen új ellátási formát.

Alapelvek

Alább bemutatjuk azokat a fókuszterületeket, ahol teendője van a magyar államnak és így a települési önkormányzatoknak is annak érdekében, hogy az élet minden területén megteremtsük az egyenlő esélyű hozzáférést.

A hátrányos megkülönböztetés tilalma

A legfontosabb feladat a közvetlen és közvetett negatív diszkrimináció eltörlése. A diszkrimináció felszámolása mindenkire vonatkozik: az államra, a vállalatokra, a magánszemélyekre, így ez az önkormányzatnak is kiemelt feladata kell, hogy legyen. Közvetlen diszkriminációról beszélhetünk például az álláskeresés során megjelenő megkülönböztetésnél, közvetett diszkrimináció az akadálymentesítés hiánya vagy ha a megkérdezésük nélkül döntenek az akadályozott emberekről.

A közvetett negatív diszkrimináció következményeképpen az akadályozott emberek az igazságszolgáltatás területéről is kiszorulnak. A fogyatékos embereknek ugyanolyan törvényes jogaik vannak, mint bárki másnak, és joguk van ehhez a megfelelő információhoz akadálymentesen, a számukra érthető és értelmezhető módon hozzáférni, minél kevesebb segítség igénybevételével.

Hozzáférhetőség, akadálymentesség, önálló életvitel, oktatás

A fogyatékos embert a többi emberhez hasonló mértékben megilleti a kultúrához, az oktatáshoz, a szórakozáshoz és a sporthoz való jog. Nem csak az akadálymentes el- és bejutás a fontos ebben a kérdésben, hanem a speciális lehetőségek színes palettája is. A legfőbb cél a teljes és hatékony társadalmi részvétel és befogadás.

Az akadályozott emberek eltartott helyzetét a magyar társadalom természetesnek veszi, pedig egyáltalán nem az. Az adott emberek akadályoztatottságukhoz mérten képesek különböző mértékben olyan önálló életet élni, ahol minél kevesebb területen szorulnak rá mások segítségére. Amiben rászorulnak, ott joguk van maguknak dönteniük arról, kiben szeretnének megbízni ebben a helyzetben. Lehetőséget kell kapjanak egy saját otthonban történő életre, a közlekedésre, az információkhoz való hozzáférésre, döntési helyzetbe kerülésre, illetve a közcélú intézményekhez és különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésre.

Politikai jogok

Akadályozott emberek igen ritkán jelennek meg a politikai életben, pedig a többi állampolgárhoz hasonlóan nekik is joguk és lehetőségük van részt venni politikai kampányokban vagy politikai tisztséget betöltésére. Ugyanígy joguk van a politikai diskurzus megértéséhez, az ide kapcsolódó tartalmak saját szintjükön, módjukon és eszközeikkel való megértéséhez.

Társadalmi részvétel

A fogyatékos embereket érintő programok tervezése és végrehajtása során biztosítani kell a véleménynyilvánítás lehetőségét. Az életút minden szakaszában a többi emberhez hasonlóan gyakorolhassák politikai, gazdasági és szociális jogaikat aktív, látható állampolgárokként. A fogyatékos emberek önálló akarattal rendelkező, autonóm személyek. Minden cselekvésnek azt kell előremozdítania, hogy ne helyettük döntsünk, hanem saját maguk rendelkezhessenek az őket érintő kérdésekben.

Helyzetkép

A 2022-es népszámlálás eredményei szerint Magyarországon legalább 754 ezer fogyatékos vagy súlyosan korlátozott ember él, közülük 270 ezer fogyatékos. A tényleges szám ennél magasabb, mert az egészségi állapotra vonatkozó kérdésekre a válaszadók 29 százaléka nem válaszolt. (Ezek az értékek nem vethetők össze a 2011-es népszámlálással, mert akkor jóval alacsonyabb volt a nem válaszolók aránya, másrészt akkor nem kérdezték meg külön a súlyos korlátozottságot, így főleg a súlyos mozgásszervi korlátozottsággal élők közül sokan fogyatékosnak jelölték meg magukat.) Mindez azt jelenti, hogy a válaszadók 12 százaléka vallotta magát fogyatékosnak vagy súlyosan korlátozottnak.

A Józsefvárosban élő fogyatékos emberek számára következtethetünk az általuk kapott juttatások alapján is. 2017-es adat alapján a 16-64 éves, aktív korú kerületi lakosság 4,75%-a kapott valamiféle rokkantsághoz, fogyatékosághoz köthető ellátást, ami megfelelt az akkori országos átlagnak. A

2022-es KSH adatok ettől eltérő számokat mutatnak, és a százalékos érintettség a budapesti átlaggal közel azonos 6-8%-ra tehető. Ez az jelenti, hogy a 76 ezres józsefvárosi népességből minimum 6-7 ezer a valamilyen fogyatékossgal élő ember. A számadatokon túl figyelembe kell venni a fogyatékossg sokféleségét is, ami sokszor láthatatlan, illetve gyakran halmozódást is mutat fizikai, pszichés, intellektuális vagy érzékszervi károsodások mentén, illetve gyakorisága az életkor előrehaladtával nőhet (a 65 év felettieknek közel felének van valamilyen fogyatékossga). A velük kapcsolatos, róluk szóló kommunikációban, tervekben fontos az interszekcionális megközelítés és az identitások metszéspontjában található, nehéz társadalmi-gazdasági vagy egyéb kiszolgáltatott helyzetben lévő (nő, gyerek, idős, hajléktalan, menekült, roma, LMBTQ, stb.) fogyatékos emberek előtt álló akadályok leküzdésében való célzott segítségnyújtás.

A 2022-es népszámlálás szerint (a KSH által használt terminusokat használva) a legnépesebb csoport a mozgássérültek csoportja (2617 fő), őket követik a látássérültek (1411 fő), a hallássérültek (1003 fő), és a statisztika szerint egyenlő arányú az autista (125 fő), illetve az értelmileg akadályozott (138 fő) emberek csoportja Józsefvárosban. Ez utóbbi adatból kiemelendő az autista emberek csoportja, akik egészen biztosan magasabb számban élnek a kerületben - a nem valós adat az idősebb korosztálynál a diagnosztika fejlettlensége, míg a fiatalabbaknál a sokszor fellépő maszkolás jelensége miatti diagnózishiány okán jöhet létre.

Az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása

Az orvosi modell időszakában az esélyegyenlőség legfontosabb építőkövének az akadálymentességet nevezték. Mára már egyenlő esélyű hozzáférésről beszélünk, ami sokkal tágabb jelentéssel bíró fogalom. Nem a fogyatékos ember elől tüntetjük el az akadályokat, hanem tudomásul vesszük, hogy ugyanolyan jogok illetik meg, mint mindenki más. Azaz egy épületbe való bejutáskor már nem csak a kerekesszékek közlekedők szempontjait vesszük figyelembe, hanem minden más fogyatékossgtípusba tartozó ember mellett mindenki más szempontjait is. Egyformán fontos, hogyan fog bejutni egy babakocsival vagy egy rollátorral közlekedő ember, mint ahogy az is, az épületen belül milyen tájékozódási lehetőségei vannak a különböző fogyatékossgtípusba tartozó emberek mellett a külföldieknek, a vizuális feldolgozási vagy szövegértési nehézségekkel küzdőknek is. Ugyanez a szempontsor vonatkozik a szolgáltatások és az információk egyenlő esélyű hozzáférésére is, amit info-kommunikációs akadálymentesítésnek is neveznek. Fontos továbbá, hogy az emberek nem egy homogén masszát alkotnak, mindig szem előtt kell tartani az egyéni eltéréseket. Ahhoz, hogy a szolgáltatás kiszámítható, érzékelhető és értelmezhető legyen, adekvát válaszokat kell keresni a fogyatékossg típusnak megfelelő nehezített helyzetekre.

Az egyenlő esélyű hozzáférés megszünteti a közvetett diszkriminációt, amit az akadálymentesítés hiánya okoz. Az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító (azaz akadálymentes, kiszámítható, illetve megfelelően értelmezhető és érzékelhető) épületekre nem csak a fogyatékos emberek előjogaként kell tekinteni, hiszen egy ilyen környezet az idős, egészségkárosodott, beteg embereknek is segítséget nyújt, ahogy a kisgyermekeseknek és maguknak a gyerekeknek is. A fogyatékos emberek környezethasználati igényeit figyelembe vevő akadálymentesítés mindenki számára kényelmesebb és biztonságosabb használatot tesz lehetővé. A szolgáltatások egyenlő esélyű hozzáféréseinek biztosítása komplex akadálymentesítéssel történik. Az új szolgáltatások kialakításánál az egyetemes tervezés elvét kell alapul venni, azaz a fizikai és az info-kommunikációs akadálymentesítés együttesen kell megvalósuljon. Fontos, hogy az önkormányzati szolgáltatások esetében biztosítva legyen az ügyfél/páciens/kliens biztonsága, szabadsága és partnersége egyaránt.

Annak érdekében, hogy Józsefváros egyenlő eséllyel hozzáférhetővé váljon, minden szakpolitikába és intézkedésbe be kell építeni ezeket a szempontokat, illetve a döntéshozóknak minél több ismeretbővítő képzésben kell részt venniük.

Tisztességes életminőség és önálló élet

Az önálló életvitel, a minőségi szociális és foglalkoztatási szolgáltatások, az akadálymentes és befogadó lakhatás, az egész életen át tartó tanulásban való részvétel, a megfelelő szociális védelem és a megerősített szociális gazdaság elengedhetetlenek ahhoz, hogy minden fogyatékos ember tisztességes életet élhessen. 2022-ben Magyarországon összesen 23 ezer ellátott élt tartósan

fogyatékos személyek otthonában, de közel 90 ezren átmeneti elhelyezésben. Mivel Józsefvárosban ilyen típusú elhelyezés nincs, számolni kell azzal, hogy a kerületi érintett lakosok közül többen ilyen vidéki intézményekben kényszerülnek élni.

Az Európai Unió adatai szerint a fogyatékos emberek 50,8%-a foglalkoztatott⁴⁰, míg ez az arány a 2022-es népszámlálás adatai alapján Józsefvárosban 32%, ami jelentős elmaradást mutat az uniós adatokhoz képest. Az ellátásban részesülő inaktív emberek a teljes kerületi fogyatékos csoport 56%-át teszik ki. Iskolai végzettségek tekintetében a 8. kerületben élő fogyatékos emberek 22%-a rendelkezik egyetemi végzettséggel, de csak 7%-uk nem végezte el az általános iskolát sem. A kerületi fogyatékos emberek 65%-a 55 éves vagy annál idősebb, és 28%-uk tartozik az aktív keresők közé.

A fogyatékos embereknek (időseknek és fiataloknak egyaránt) ugyanolyan joguk van az **önálló életvitelhez és a közösséghez tartozáshoz**, a többiekével azonos választási lehetőségekkel a lakóhelyük tekintetében, valamint azzal kapcsolatban, hogy kivel és hogyan élnek. Az önálló életvitelhez minőségi, akadálymentes, emberközpontú és megfizethető, közösségi és családi alapú szolgáltatások széles körére van szükség, ami megkönnyíti a mindennapi tevékenységeket, illetve választási lehetőséget biztosít a fogyatékos emberek és családtagjaik számára. Fontos szempont, hogy a fő támogatások inkluzívak és megfizethetőek legyenek.

A fogyatékos embereknek joguk van ahhoz is, hogy másokkal azonos alapon vegyenek részt az **oktatás** minden szintjében és formájában, mert az oktatás teremti meg a teljes mértékben inkluzív társadalom kialakításának alapjait. Jellemző adat, hogy a fogyatékos gyerekek közül többen hagyják el idő előtt az iskolát a többségi társadalomhoz képest, illetve kevesebben szereznek egyetemi diplomát (14,4 százalékpontos eltérés tapasztalható)⁴¹. Többen közülük eleve speciális iskolákba tudnak csak beiratkozni az iskolák elérhetetlensége (akadálymentesség hiánya, megfelelően képzett szakemberek hiánya, módszertani és eszközhiány, stb.) miatt. Ezek a speciális iskolák nem képeznek hidat a többségi oktatási rendszerhez, de a továbbképzéshez vagy a munkaerőpiachoz sem. Helyzetüket jól mutatja, hogy nincs átfogó kutatás a fogyatékos tanulók (és köztük kiemelten a láthatatlan fogyatékossgal élő autisták vagy a pszichoszociális fogyatékos emberek) körében az ő tanulmányaik sikerességéhez hozzájáruló feltételekkel kapcsolatban. Ezen a kiemelt területen a következő belépési pontok azonosíthatók az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító, inkluzív oktatási rendszer kialakításához:

- szakemberek továbbfejlesztése, amelynek célja többek között az oktatási szakemberek kompetenciahiányának megszüntetése és az sokszínűség kezelése;
- inkluzív oktatási terv alkotása a hozzá csatolt cselekvési tervvel együtt (akadálymentesség, észszerű alkalmazkodás, fogyatékos gyerekek igényeihez illeszkedő tantervek és jó gyakorlatok, inkluzív oktatás területén nyújtott képzések).

A fogyatékos embereknek joguk van a többségi társadalommal azonos színvonalú **egészségügyi ellátásokhoz** is. A fogyatékos emberek jelenleg négyszer gyakrabban számolnak be kielégítetlen orvosi vizsgálati igényekről, mint a nem-fogyatékos emberek.⁴² Az egészségügyi ellátáshoz való eljutás gyakran megoldatlan számukra, eleve nem hozzáférhető vagy túl költséges. Mivel a fogyatékossg az életkor előrehaladtával nő, az idősek külön kihívásokkal szembesülnek a megfelelő egészségügyi ellátások és a magyar rendszerből szinte teljesen hiányzó célspecifikus gerontológiai szolgáltatások hiánya miatt. A láthatatlan fogyatékossgal élő emberek, a gyakran fogyatékossgához vezető ritka betegséggel vagy rákos megbetegedéssel küzdő emberek, valamint a fogyatékos nők és menekültek nem kapnak személyre szabott támogatást. Ami ezen a területen kiemelten megtehető:

- mentális egészség megőrzésére irányuló programok;

⁴⁰ Európai Bizottság: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021-2030) (8.)

⁴¹ Európai Bizottság: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021-2030) (8.)

⁴² Európai Bizottság: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021-2030) (15.)

- a fogyatékos emberek teljes egészségügyi portfólióhoz szükséges hozzáféréseinek javítása
- ritka betegségekkel kapcsolatos fogyatékosokra való figyelemfelhívás, információk hozzáférhetőségének biztosítása, együttműködés a területen dolgozó civil szervezetekkel;

A társadalomban való teljes körű részvételhez alapvető fontosságú a **művészethez és kultúrához, a sporthoz, a szabadidős tevékenységekhez**, illetve a kikapcsolódáshoz és az idegenforgalomhoz való egyenlő esélyű hozzáférés. Ezek a tevékenységek nem csak növelik a jóllétet, de lehetőséget biztosítanak a pozitív képességek fejlesztésére és kiaknázására. Amik ezen a területen önkormányzatként tehetünk:

- fogyatékos művészek népszerűsítése, láthatóságuk növelése kiállítások és előadások révén;
- kerületi művészeti gyűjtemények és múzeumok akadálymentessé tétele a fogyatékos emberek számára;
- kulturális örökség akadálymentessé tétele;
- a médiában megjelenő sztereotípiák és előítéletek leépítése, a transzparens kommunikáció alkalmazása.

Biztonság és védelem

A fogyatékos emberek körében nagyobb a kockázata annak, hogy erőszak és bántalmazás áldozataivá válnak mind otthoni környezetükben, mind az intézményekben, különösen a fogyatékos nők, idősök és gyerekek esetében. Az oktatási intézményekben érheti őket megfélemlítés és gyűlölet, verbálisan agresszív támadás. Az Alapjogi Ügynökség 2021-es adatai alapján a fogyatékos vagy egészségügyi problémával élő emberek körében magasabb az erőszak előfordulása (17%, szemben a nem-fogyatékos emberek körében mért 8%-kal) és nagyobb a zaklatás aránya (50%, szemben a nem-fogyatékos emberek 37%-ával).⁴³ Az emberkereskedők gyakran kihasználják a fogyatékos embereket, ami megnyilvánulhat szexuális kizsákmányolásban, koldulásra kényszerítésben vagy színlelt házasságban. A menekültek esetében sokszor a fogyatékos emberek biztonsága és jólléte szóba sem kerül, semmilyen speciális szolgáltatásban vagy védelemben nem részesülnek. Amit ebben a témában fókuszpontként kiemelhetünk:

- információátadás a rendőrség számára a fogyatékos áldozatok támogatások kapcsán;
- a speciális, fogyatékos embereket ellátó intézmények monitorozása az erőszakkal és bántalmazással kapcsolatban;
- a külföldi és bevándorló fogyatékos emberek speciális szükségleteinek figyelembe vétele.

Fizikai akadálymentesség és a közlekedéshez való egyenlő esélyű hozzáférés

A közlekedéshez és az infrastruktúrához való hozzáférés a fogyatékos emberek esetében a másokkal azonos alapon történő, teljes körű társadalmi részvételének előfeltétele. Ebben a témakörben pontos számok nem megállapíthatók, de az biztos, hogy Magyarországon sok százezer embert érint, hogy akadályokba ütközik a közlekedés használata, az épületekbe való bejutás és az információ fogadása terén.

A fizikai akadálymentesítés szempontjából kiemelt területek bármely épület közelében:

- akadálymentes bejutás az épületbe (kapu, rámpa, parkolóhely);
- parkolóhelytől az épület akadálymentes megközelítése;
- bejáratok ajtó akadálymentesítése.

A fizikai akadálymentesítés során kiemelendő területek épületen belül:

- rámpák;
- felvonók (irányító felület taktailisan értelmezhető és a lift hanggal jelezze a helyzetét);
- vezetősávok;
- akadálymentes mosdók (hozzá vezető akadálymentes útvonal és megfelelő méretű és nyitású ajtó, illetve belső felszerelés);
- korlátok;
- megfelelő szélességű és nyitású ajtók;
- megfelelő szélességű és akadályoktól mentes közlekedők;
- csúszás- és csillogásmentes járásfelületek;

- szinkódolás a helyiségek vagy emeletek között;
- megfelelő méretű, elérhető helyen lévő és akadálymentes szimbólumokkal ellátott jelzőrendszerek;
- az igénybevételnek megfelelő méretű, akadálymentes helyiségek.

A zöldterületek megközelíthetősége, használhatósága tekintetében szintén az egyenlő esélyű hozzáférés szempontjai kell hogy érvényesüljenek, ami nem csak az odajutásban valósul meg, hanem az ott tartózkodásban is.

Az egyenlő esélyű hozzáférésű (azaz akadálymentes, kiszámítható, illetve megfelelően értelmezhető és érzékelhető) épületekre nem csak a fogyatékos emberek előjogaként kell tekinteni, hiszen egy ilyen környezet az idős, egészségkárosodott, beteg embereknek is segítséget nyújt, ahogy a kisgyermekeseknek, külföldieknek és a gyerekeknek is.

Ismeretbővítés, tudatosítás, saját élmény

A fogyatékos emberek rehabilitációjával kapcsolatos eddigi álláspont mára megváltozott, és kettős irányú rehabilitációról beszélünk. Az ügyfélközpontú irány során a fogyatékos ember helyzetén igyekezünk változtatni, a társadalom-központú irány ellenben a fogyatékos ember környezetének, tágabb értelemben a társadalomnak az átalakítását jelenti, hiszen adott állapotában a fogyatékos ember befogadására képtelen, ezért rehabilitálásra szorul.

Az emberek tudásának nagy részét különböző tévhitek képezik, természetesen egyénileg más-más mértékben. Ezek a tévhitek alapjaiban befolyásolják az egyén világról alkotott képét, azon keresztül pedig a cselekedeteit. A tévhitek tudományosan nem helytállóak, a mindennapi megismerés pontatlanságai alakítják.

Ezekből a tévhitekből aztán előítéletek lesznek. Az önkormányzatnak mint szervezetrendszernek feladata, az előítéletesség kialakulásának megértése és átlátása, majd ennek csökkentése az intézményekben és a helyi közösségben. Ez egy rendkívül hangsúlyos dolog, mert a norma meghatározója mindig a politika és a kulturális elit, így a változtatásban nagy szerepük van.

Demokratikus folyamatokban való részvétel

A fogyatékos emberek jogairól szóló Egyezmény nyilatkozik arról, hogy a teljes körű politikai részvétel azt jelenti, hogy a fogyatékos emberek másokkal egyenlő alapon vesznek részt a választásokon, illetve a politikai és döntéshozatali folyamatokban. A gyakorlatban azonban a fogyatékos emberek gyakran nehézségekbe ütköznek a korlátozott akadálymentesség (többek között a kommunikáció vagy a jelnyelvi tájékoztatás) hiánya miatt. 2019-ben az Európai Parlament felszólította a tagállamokat, hogy fokozzák a bevált gyakorlatok cseréjét, amikkel javítsák a fogyatékos emberek politikai részvételének feltételeit, ideértve az információk és a szavazóhelyiségek akadálymentességét is.

Az EDF (*European Disability Forum*) 2024-es kiáltványában⁴⁴ a CRPD-vel összhangban megfogalmazták a választások kapcsán felmerülő prioritásaikat, amik a következők:

- újabb intézkedések bevezetése a teljes választási folyamat (eljárások, létesítmények, anyagok és információk) hozzáférhetőségének maximalizálása érdekében;
- az önálló és titkos szavazás megkönnyítése érdekében biztosítsanak alternatív szavazási eszközöket (tapintható sablonokat, könnyen érthető vagy Braille-írással írt útmutatókat);
- a politikai pártok kampányanyagai, politikai programjai legyenek egyenlő eséllyel hozzáférhetőek;
- adatgyűjtés a fogyatékos emberek szavazóként és jelöltként való részvételéről;
- kommunikációs hozzáférhetőség biztosítása (könnyen érthető kommunikációs szövegek, feliratozás, Braille-írás, augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök használata)

Lakhatási problémák

Magyarországon a fogyatékos emberek többsége családjá körében, általuk ellátva él. Emiatt a családok élete a fogyatékos ember köré rendeződik, ami megterhelő feladat, és igen gyakran vezet részleges vagy teljes elszigetelődéshez. Azok a fogyatékos emberek pedig, akik

⁴⁴ European Disability Forum (EDF): Az EDF kiáltványa a 2024-es európai választásokról (Brüsszel, 2023. május 23.)

tömegintézményben kénytelenek élni, mindenképpen kiszorulnak a társadalomból. Társadalmi részvételük korlátai egymással szoros összefüggést mutatnak. Ha a fizikai környezet és a közlekedés nem akadálymentes, az érintett emberek az iskolától kezdve a munkahelyeken át a szabadidős lehetőségekig mindenből részben vagy teljesen kiszorulnak. Így a társadalmi döntéshozók (de összességében a társadalmi többség is) az alapvető emberi jogok érvényesítéséhez szükséges szükségleteiket, igényeiket nem vagy alig látja. Különösen kiemelt területe ennek a lakhatás, ahol jelenleg az intézményi szolgáltatásokon kívül (kitagolás alatt álló nagy intézmények, illetve a támogatott lakhatás) más szolgáltatásokat az állam nem biztosít. A CRPD Egyezmény többször kimondta, hogy a tömegintézményeket be kell zárni, és helyettük közösségi jellegű szolgáltatásokat kell biztosítani. A támogatott lakhatás (továbbiakban TL) kialakításánál nem jelenik meg egy rendszerszintű átgondolás, miszerint a TL tulajdonképpen egy kisebb létszámú intézmény, amelynek kialakításánál az ellátó rendszer szemléletbeli átképzésén nincs hangsúly, így nagy eséllyel a korábbi nagy intézmények dolgozói áramlanak át ezekbe az intézményekbe, egyenesen biztosítva a korábbi rossz gyakorlatokat. A fogyatékos emberek szándékos láthatatlanná tétele elleni állami szintű elkötelezettséghiány miatt ellátásuk teljes egészében a családokra hárítása elfogadhatatlan. Megfelelő közösségi alapú szolgáltatásokkal, a lakhatásban való segítségnyújtással, illetve a családoknak nyújtott támogatással és a személyes segítség rendelkezésre állásával könnyíthetők a családok terhei. Ezen a területen a pszichoszociális fogyatékos emberek ellátása még nagyobb elmaradásokat mutat.

A fogyatékos emberek lakhatásának rendezése természetesen törvényi szinten kellene, hogy megvalósuljon, de a rendszerszintű megoldások híján előtérbe kerül azoknak az önkormányzatoknak a tenni akarása, akik számára fontosak a területükön élő fogyatékos embereknek az élete. Ebben a tenni akarásban Józsefváros élen jár nemcsak a budapesti önkormányzatok között, hanem országos szinten is.

A fogyatékos emberek nagy részének van szüksége arra, hogy fizikai akadálymentesítéssel vagy szolgáltatásbeli támogatásokkal tegyék lehetővé számukra az önálló vagy önállóbb életvitelt. Ehhez különböző pontokon van az önkormányzatnak belépési lehetősége az ellátásba. Ezek a következők:

- helyi akadálymentesítési támogatások bevezetése;
- lakások akadálymentesítése és bérbeadása (akadálymentes és akadálymentesíthető lakáslista készítése);
- nem-intézményes lakhatási megoldások fenntartása vagy támogatása;
- támogatott lakhatás szolgáltatás kialakításának kidolgozása;
- időseknek nyújtott szolgáltatások szükség esetén átalakítása, és abba fogyatékos emberek becsatornázása;
- az otthonukban (családjukkal vagy önállóan) élő fogyatékos emberek szolgáltatásokkal való támogatása.

Munkaerőpiachoz való egyenlő esélyű hozzáférés

A megfelelő készségek és végzettségek előfeltételei a munkaerőpiacra való belépésnek, így olyan stratégiákra van szükség, amik kiterjednek ezekre a szükségletekre is, biztosítani kell az oktatáshoz és a munkaerőpiac-orientált képzéshez való egyenlő esélyű hozzáférést minden szinten. Utóbbi képzéseknek fenntartható versenyképességet, társadalmi méltányosságot és rezilienciát célzó képzéseknek kell lenniük, illetve olyan programok bevezetése szükséges, amelyek egyenlő eséllyel hozzáférhetőek. A készségfejlesztő programokban az Európai Unióban már elvárás, hogy megjelenjen az egymástól való tanulás lehetősége, illetve fokozottan jelennek meg a fogyatékos embereknek nyújtott pályaorientációs szolgáltatások, amik a készséghiányok feloldására koncentrálnak és gyakran együttműködnek a szociális vállalkozásokkal a munkaerőpiaci integráció érdekében. Egyre nagyobb a hangsúly a digitális oktatáson is, aminek keretében hozzáférhető digitális környezetet és tartalmakat szükséges biztosítani.

A foglalkoztatásban való részvétel a legjobb módja a gazdasági autonómia és a társadalmi befogadás biztosításának. A fogyatékos és a nem-fogyatékos emberek foglalkoztatottsági szintje között jelentős eltérés mutatkozik, a fogyatékos embereket aránytalanul sújtja a munkanélküliség, de a munkaerőpiacot is hamarabb hagyják el. Egyes fogyatékos emberek számára a nyílt munkaerőpiac

elérése eleve lehetetlen (részben az oktatás szegregáltsága miatt), ők ún. védett munkahelyeken dolgoznak. Bár a foglalkoztatási egyenlőségről szóló uniós irányelv jelentős mértékben hozzájárul a fogyatékos emberek egyenlő jogainak előremozdításához a foglalkoztatás terén (többek között az észszerű munkahelyi alkalmazkodás tekintetében), még többet kell tenni annak érdekében, hogy a fogyatékos emberek munkaerőpiaci eredményei javuljanak. Ugyanezen irányelv javasolja azt is, hogy jöjjön létre egy esélyegyenlőséggel foglalkozó szerv, amely a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron és szexuális irányultságon alapuló diszkriminációt kiemelten kezelje a munkaerőpiaci foglalkoztatottságban is, így kiemelt figyelmet kaphatnak a fiatalok, a nők, a pszichoszociális fogyatékos és nem magyar állampolgárságú emberek is.

Ennek a területnek a kiemelt önkormányzati hosszú távú feladatai a következők:

- foglalkoztatási és integrációs szolgáltatások kapacitásainak erősítése;
- munkaerő-felvételi szolgáltatások támogatása;
- nyitott munkaerőpiachoz vezető utak támogatása;
- szakmai rehabilitációs programok támogatása;
- sztereotípiák és előítéletek elleni küzdelem előremozdítása;
- észszerű alkalmazkodás biztosítása;
- védett foglalkoztatásban résztvevő minőségi munkahelyek felkutatása és kialakítása;
- kölcsönös tanulás lehetősége.

A kerületben elérhető szolgáltatások

A Józsefvárosi Önkormányzat közvetlenül intézményei, és közvetetten szerződött partnerszervezetei révén részt vesz a fogyatékos személyek ellátásában, rehabilitációjában, segítésében.

Pénzbeli ellátások

Az Önkormányzat pénzbeli és természetbeni, valamint a szociális és gyermekjóléti ellátásokról szóló 35/2023 (X. 19.) rendeletében több ponton is külön nevesíti, és kedvezőbb szabályokat fogalmaz meg a fogyatékossgal élő személyek, vagy családjuk, háztartásuk számára. A legfontosabb ezek közül, hogy a jogosultságot megalapozó jövedelmi határok kiszámításánál a Rendelet fogyasztási egységeket határoz meg, amelyeknél a fogyatékossgal élő személyek, gyermekek nagyobb szorzóval kerülnek beszámításra. Hasonló a helyzet a szociális lakbérre való jogosultság esetén is (az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról szóló 31/2022. (X.20.) önkormányzati rendelet). További plusz segítséget jelenthet, hogy a rendszeres gyermekvédelmi támogatás esetében a fogyatékossgal élő vagy tartósan beteg gyermeket nevelő családoknál az egy fogyasztási egységre számított jogosultsági jövedelemhatár magasabb.

További plusz segítséget jelenthet, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény esetében a fogyatékossgal élő vagy tartósan beteg gyermeket nevelő családoknál az egy főre számított jövedelemhatár magasabb.

Újdonságnak számít a 35/2023 rendeletben bevezetett rendkívüli gyógyászati segédeszköz támogatás, ami évente egy alkalommal igényelhető, max. 100.000 Ft-ig. Szintén újdonság a 35/2023-as rendeletben bevezetett helyettesítő ápolási támogatás, amiben azok részesülhetnek, akik 18 év feletti, tartós beteg hozzátartozójukat ápolják.

Segítő szolgáltatások

Az alábbi szolgáltatások teljesen vagy részben önkormányzati támogatásból működnek. Ezeken kívül számos civil szervezet működik a kerületben, amelyek szolgáltatásokat nyújtanak fogyatékos embereknek, illetve az érdekükben lépnek fel (pl. Nem Adom Fel Alapítvány, Autizmus Alapítvány, Ébredések Alapítvány, Siketvakok Országos Szövetsége, Akadálymentes Józsefvárosért). Az Önkormányzat szeretné tovább mélyíteni a kapcsolatát a fogyatékos emberek ellátását biztosító, az ő kezelésükkel, rehabilitációjukkal foglalkozó szervezetekkel.

A jelenleg elérhető segítő szolgáltatások még kiegészítésre szorulnak. Felnőtt fogyatékosok számára nincs kidolgozva, hogy krízis esetén (például, ha a gondozó megbetegszik) hol tudnak szakellátást kapni. A felnőtt fogyatékosok számára fenntartott krízis férőhely és a szakellátás lehetőségeit az Önkormányzat megvizsgálja.

Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (JSZSZGYK) Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona (ÉNO)

A napközi otthon a kerületben élő, 16 év feletti értelmileg, illetve halmozottan sérült (mozgássérülés, hallássérülés, látássérülés, autizmus) személyek nappali ellátását biztosítja térítésmentesen. A napközi életében havi-, heti és napirend alapján a következő szolgáltatások jelennek meg: szabadidős és kulturális programok, kézműves foglalkozás, játék, életviteli tevékenységek, rendszeres mozgás, egyéni készségfejlesztő foglalkozások, ünnepek megtartása, illetve igény szerint tanácsadás, esetkezelés.

A 20 és 70 év közötti ellátottak többsége értelmileg akadályozott jelenleg ebből 2025-ben 3 fő autista és 1 fő hallássérült. A 20 fős engedélyezett létszám nincs kihasználva: az ÉNO 2025-ben a munkát 10 fős létszámmal kezdte, ezért hangsúlyt kell fektetni a további ügyfelek bevonására.

Az ÉNO-nak helyet adó helyiség jelenleg nem akadálymentes, és szűkös területen működik: 13-15 főnél több személy optimális ellátására nem alkalmas. Nincs kertkapcsolata, így a levegőn tartózkodás legtöbbször külső helyszíneken nehezen oldható meg. A napköziben fontos a családi légkör megteremtése, a személyre szabott figyelem és készségfejlesztés, valamint a családokkal való intenzív kapcsolattartás, az ő igényeikre is intenzíven reagálás.

Szigony Útitárs és Moravcsik Alapítvány

A Szigony Útitárs a Komplex Pszichoszociális Rehabilitációért Közhasznú Nonprofit Kft 2001.10.15. napjától, a Moravcsik Alapítvány pedig 2012.01.01. napjától biztosítja a pszichiátriai betegek nappali ellátását a kerületben. A Szigony-Útitárs szolgáltatásai közé tartozik a nappali és közösségi ellátás, a rehabilitációs és a fejlesztő foglalkozás. A Moravcsik Alapítvány ezen felül foglalkozási rehabilitációt és képzéseket is nyújt.

A fenti két szervezet szociális alapszolgáltatásként a pszichiátriai betegek nappali, illetve közösségi ellátását biztosítja, melynek keretében 50-50 fő Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat közigazgatási területén lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező tizennyolcadik életévüket betöltött, fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelést nem igénylő pszichoszociális fogyatékos ember részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatok kialakítására, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére.

Fellegajtó Nyitogatók Alapítvány

Az Önkormányzat 2024-ben határozatlan időre megállapodást kötött a Fellegvár Napközit működtető Alapítvánnyal évi 3 fő súlyosan fogyatékos gyermek nappali ellátására. Ezen kívül az Alapítvány részére ingyenes használatba adott egy helyiséget a Jázmin utcában, amelynek felújítása után az Alapítvány nappali és bentlakásos ellátást is végezni fog és egy férőhely erejéig a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona részére krízis férőhelyet biztosít. Az Alapítvány az ingatlanban legkésőbb 2026. május 1-jétől kezdve látja el a feladatot. Tekintettel arra, hogy krízis férőhelyre nem csak az ÉNO ügyfelei szorulhatnak rá, így a szolgáltatás fejlesztésének fontos lépése lenne más kerületi fogyatékos emberek számára is elérhetővé tenni a krízis férőhelyet. A szolgáltatás kiterjesztésének lehetőségét az Önkormányzatnak felméri.

Célok

A 2022-es részvételi költségvetés egyik nyertes projektjeként 2023 áprilisa óta van az önkormányzatnak fogyatékosügyi referense. Az általa végzett feltérképező munka során fény derült arra a tényre, hogy a 2019-től 2022-ig elkészült programok, stratégiák és koncepciók csak csekély mértékben veszik figyelembe a fogyatékos emberek egyenlő esélyű hozzáférését, a beindított programok nem eléggé széleskörűen átgondoltak.

A jövőre nézve alapvetés, hogy minden vonatkozó szakterület döntéseibe és intézkedéseibe be kell építeni az akadálymentességet.

- közlekedés további akadálymentesítése, illetve fenntartható mobilitási tervezés (konkrét feladat: járdaszegélyek akadálymentesítésének következő üteme);
- fogyatékos emberek számára is hozzáférhető digitális közszolgáltatások fejlesztése (konkrét feladat: nativ tesztlők közvetett alkalmazása, könnyen érthető kommunikációs hírek);

- demokratikus folyamatokban való részvétel előmozdítása (konkrét feladatok: akadálymentesség, illetve a jogképesség gyakorlásának lehetősége többek között a választások során);
- önálló életvitel támogatása (konkrét feladat: személyi asszisztencia szolgáltatás kidolgozása);
- minőségi szociális és foglalkoztatási szolgáltatások (konkrét feladat: emberközpontú és megfizethető, közösségi és családi alapú szolgáltatások a személyi segítségnyújtás, az orvosi ellátás terén is);
- akadálymentes lakhatás biztosítása (konkrét feladat: önkormányzati lakások akadálymentes felújítása)
- megfelelő szociális védelem (konkrét feladat: inkluzív és megfizethető támogatási rendszer és természetbeni szolgáltatások);
- a megváltozott munkaképességű emberek munkába állásának támogatása (konkrét feladat: az önkormányzati szervezeti egységek átvilágítása, felkészítése a megváltozott munkaképességű emberek felvételére);
- egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása (konkrét feladat: a kerületi egészségügyi ellátás akadálymentesítése, az egészségügyi dolgozók képzése);
- hozzáférhető művészet, kultúra és szabadidős tevékenységek, kikapcsolódás (konkrét feladat: fogyatékos emberek által készített művek láthatóságának támogatása és az önkormányzati szabadidős programok egyenlő esélyű hozzáférésnek biztosítása);
- Intézmények által ellátott emberek fokozott kiszolgáltatottsága miatt helyzetük folytonos monitorozása, magas szakmai színvonalú munkaerő biztosítása;
- saját életéről szóló döntésekben minél erőteljesebb képviselő (konkrét feladat: Fogyatékosügyi Kerekasztal létrehozása)

7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

A fogyatékos emberek a magyar társadalom leghátrányosabb helyzetű csoportjai közé tartoznak. A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a fogyatékkal élők száma 457 ezer fő volt (a népesség 4,6%-a), a népszámlálási törvény értelmében a válaszadás önkéntes, a lakosság 89 százaléka válaszolt rá. A fogyatékos népességen belül az előző népszámlálási adathoz hasonlóan a mozgássérülteké a legnépesebb csoport (közel 50%), ezt követően a látássérült, hallássérült, mentálisan sérült, értelmi fogyatékos.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény szerint a fogyatékkal élő emberek a társadalom egyenlő méltóságú, egyenrangú tagjai, akik a mindenkit megillető jogokkal, és lehetőségekkel csak jelentős nehézségek árán vagy egyáltalán nem képesek élni. Olyan körülményeket kell megteremteni, amely integrálhatja a fogyatékkal élőket. Meg kell előzni az állapot rosszabbodást, illetőleg annak következményeit. Kiemelten kell kezelni a fogyatékos személyek sajátos szükségleteit, meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való aktív, egyenrangú és egyenlő esélyű részvételt.

Kiemelten kezelendő az egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatáshoz. Fontos, hogy mindenki, különösen a mozgási, látási, hallási, mentális és kommunikációs funkciókban akadályozott emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető legyen mind a közszolgáltatást nyújtó épület, mind a szolgáltató. A középületeknek a nyilvánosság számára nyitva álló része mindenki számára megközelíthető és bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, a szolgáltatásai teljes mértékben használhatók legyenek. A fogyatékos személyeket illeti az akadálymentes környezet mellett, hogy a közérdekű információkhoz hozzájussanak, a biztonságos közlekedést, tömegközlekedést igénybe tudják venni, valamint álljon rendelkezésre megfelelő számú és alapterületű parkolóhely részükre. A mindennapi életben segítségükre álljanak a támogató szolgálatok és a megfelelő segédeszközök.

7.1.1 számú táblázat - Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma nemenként			
Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Férfiak (TS 061)	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Nők (TS 062)	Összesen
2015	241	268	509
2016	231	249	480
2017	210	258	468
2018	199	249	448
2019	202	249	451
2020	195	240	435

Forrás: TeIR, KSH Tstar

7.1.2. számú táblázat - Nappali ellátásban részesülő fogyatékkal élők száma	
Év	Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma (TS 128)
2015	21
2016	20
2017	20
2018	20
2019	19
2020	14

Forrás: TelR, KSH Tstar; és helyi adatszolgáltatók

- a) fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága, védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás;

A fogyatékkal élőkre vonatkozóan nem állnak rendelkezésre értékelhető statisztikai adatok, amelyek alapján pontos képet lehetne alkotni a fogyatékkal élők lakhatási, egészségügyi, foglalkoztatási helyzetéről.

A kerületben a pszichiátriai betegek nappali ellátása kötelező önkormányzati feladat biztosítása ellátási szerződéses formában valósul meg. A megkötött ellátási szerződések alapján a Moravcsik Alapítvány és a Szigony Útitárs a Komplex Pszicho-szociális Rehabilitációért Közhasznú Nonprofit Kft. látja el a feladatot. A két alapítvány foglalkoztat megváltozott munkaképességű személyeket szociális foglalkoztatás keretében. A Moravcsik Alapítvány 2022ben 29 fő, a Szigony Útitárs Kft. 2022-ben 23 fő megváltozott munkaképességű személyt foglalkoztatott.

Az értelmi fogyatékosok nappali ellátását a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermejjóléti Központ Nappali Ellátás szakmai egysége végzi a 1082 Bp., Kisstáció u. 11. szám alatti telephelyén (engedélyezett férőhelyszám 20). Az „Ezüstfenyő Gondozóházban” (Időskorúak Átmeneti Otthona) több esetben gondoznak többnyire mozgásában korlátozott idős embereket. Mindkét intézmény maradéktalanul megfelel az akadálymentesítés szabályainak.

A nyilvántartott megváltozott munkaképességű álláskeresők száma 2013. évhez képest csökkenő tendenciát mutat. 2013-ban 82 fő, 2014-ben 72 fő, 2015-ben 73 fő, 2016-ban 27 fő megváltozott munkaképességű álláskereső keresett munkát.

Budapest Főváros VIII. kerületi Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete a 161/2016. (VIII.25.) számú határozatában döntött arról, hogy „A leromlott településrészekben élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása, társadalmi és fizikai rehabilitációja Budapesten” című, VEKOP-6.2.1-15 kódszámú pályázati felhívásra a Józsefvárosi Önkormányzat Támogatási kérelmet nyújt be, „Budapest-Józsefváros, Magdolna-Orczy Negyed szociális városrehabilitációs program” című, a Dankó utca – Magdolna utca – Dobozi utca – Baross utca – Kálvária tér – Diószegi utca – Dugonics utca – Illés utca – Kálvária tér által határolt területre eső 7 tömb (141., 142., 144., 145., 260., 261., 262. tömbök) területre fókuszáló projekt finanszírozása érdekében. A pályázat megvalósítása 2019-2021. évre szól. A pályázat tartalmi elemei között foglalkoztatási és gazdasági programok is szerepelnek, melynek része a munkaerőpiaci (re)integráló, képzési programok, helyi

gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés megváltozott munkaképességűek részére. A projekt megvalósításában konzorciumi partnerként bevonja a Moravcsik Alapítványt, mely megvalósítja a munkahelyteremtést megváltozott munkaképességűek részére. A pszichiátriai betegekkel foglalkozó VIII. kerületben működő Moravcsik Alapítvánnyal az Önkormányzatnak évek óta ellátási szerződése van a pszichiátriai betegek nappali ellátása érdekében. Az Alapítvány évek óta foglalkoztat megváltozott munkaképességű dolgozókat, többek között a Kálvária u. 19-es telephelyén is, mely a pályázat tervezett akcióterületén található.

A megváltozott munkaképességűek egyedi foglalkoztatási problémáinak megoldása csak speciális programokkal biztosítható. Mivel elhelyezkedésük a nyílt munkaerőpiacon csak megfelelő előkészítés után lehetséges, ezért számukra olyan munkahely(ek)et szükséges létrehozni, mely alkalmazkodni képes foglalkoztatásuk speciális szükségleteihez, ahol védett környezetben készülhetnek fel a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedéshez szükséges készségek, képességek elsajátításához.

A munkahelyteremtő program keretében a Moravcsik Alapítvány két program megvalósítását tervezi.

A Kálvária tér 19. szám alatt működő, megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató védett munkahely bővítésével további 5 fő foglalkoztatása válik lehetségessé. A könyvkötéssel foglalkozó munkahely pinceszélelőjének minimális felújításával egy újabb nyomdai gép helyezhető el itt, ami által lehetővé válik komolyabb nyomdai munkák (pl. szakdolgozatok kötése) elvégzése is. Így nem csak több ember foglalkoztatása válik lehetségessé, de egyben a „helyi piac”-ot is jobban ki tudják szolgálni, tekintettel a környéken már meglévő és éppen épülő egyetemekre, amivel a munkahely hosszú távú fenntarthatósága is biztosíthatóvá válik. A felújítás és a nyomdai gép megvásárlása a pályázati forrásból megvalósítható.

A program keretében az akcióterületen lévő nagyszámú üres üzlethelyiségek egyikében bolt és kávézó indulhat kettős céllal. Egyrészt a boltban dolgozók maguk is megváltozott munkaképességű személyek, így a bolt új védett munkahelyeket hoz létre, összesen 4 fő számára. Másrészt a bolt árucikkei azok a termékek lesznek, melyeket a helyi szociális foglalkoztatókban/védett munkahelyeken maguk a megváltozott munkaképességűek állítottak elő. A Moravcsik Alapítvány vállalja a bolt üzemeltetését. A kerületben található Art Brut Galériában már üzemeltetnek hasonló boltot, így az ehhez szükséges szakmai tapasztalattal rendelkeznek, a megváltozott munkaképességű munkavállalók fizetése egyéb támogatásokból hosszú távon biztosított.

2016 januárjában megnyitott a fogyatékkal élők által működtetett Nem Adom Fel Cafe&Bar a Magdolna utcában. A Nem Adom Fel Alapítvány által működtetett Nem Adom Fel Kávézó és Étterem Budapest első fogyatékkal élő emberek által alapított kávézója, ahol maguk a fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű emberek készítik és szolgálják fel az ételeket és az italokat, illetve közreműködnek a programok szervezésében és lebonyolításában.

A kávézó két szervezet közös együttműködésével jött létre. Az egyik, a Nem Adjuk Fel Szociális Szövetkezet, amely a vendéglátó tevékenységet biztosítja, a másik pedig a Nem Adom Fel Alapítvány, amely a tulajdonában lévő ingatlanról a közösségi tér, a közösségi programok szervezésével, illetve a fogyatékkal élő emberek foglalkoztatásával kapcsolatos szakmai háttérrel vesz részt a megvalósításban.

A kávézóban dolgozó csapat sok színes és sokoldalú egyéniségekből áll, akikre egytől egyig jellemző a „nemadomfel” lelkület, azaz, hogy lehet bárki bármilyen élethelyzetben, mindenkiben megvan az a lelki erő, az a képesség, amely által a legtöbbet tudják kihozni magukból, és a társadalom aktív tagjaivá válnak.

A kávézó mindamellett, hogy egy alternatív foglalkoztatási lehetőség megváltozott munkaképességűek számára, olyan integrált közösségi tér és kulturális programok befogadó helyszíne is egyben, amely lehetőséget teremt mindenkinek az egymás iránti elfogadásra és felelősségen alapuló emberi kapcsolatok kialakítására, ápolására.

- b) munkavállalást segítő lehetőségek;
- c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Nincs erre vonatkozó nyilvántartása az önkormányzatnak, de a tapasztalatok szerint a munkaerőpiacon nehezebben helyezkednek el a fogyatékkal élők.

- d) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok.

A Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat az intézményein keresztül, valamint a szerződéses partnerei útján segítséget nyújt a lakókörnyezetükben élő fogyatékos személyek részére önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában. Ennek eszköze a házi segítségnyújtás, a családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás biztosítása, a nappali ellátás, a gyermekek esetén a szülők tájékoztatása, segítése, a szolgáltatások helyben biztosítása. A szakellátás biztosítása, megszervezése nem feladata az Önkormányzatnak. Ezzel kapcsolatban tevékenysége a minél szélesebb körű információnyújtásra korlátozódik.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

Fogyatékosági támogatás: a támogatásra az a 18. évet betöltött súlyosan fogyatékos személy jogosult, aki látási fogyatékos, hallási fogyatékos, vagy értelmi fogyatékos, vagy autista, vagy mozgásszervi fogyatékos, vagy halmozottan fogyatékos, és állapota tartósan vagy véglegesen fennáll, továbbá önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul, vagy állapota kromoszóma-rendellenesség miatt súlyosnak, vagy középsúlyosnak minősíthető, és állapota tartósan, vagy véglegesen fennáll, továbbá önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul. A támogatás súlyosan fogyatékos személy részére havi rendszerességgel járó pénzbeli juttatás, melynek célja, hogy anyagi segítséggel járuljon hozzá a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok mérsékléséhez.

Magasabb összegű családi pótlék: a tartósan beteg, illetőleg súlyosan fogyatékos kiskorú, valamint a tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos nagykorú személy részére megállapított ellátás.

Rokkantsági járadék: 18. életévét betöltött személy részére megállapított ellátás, ha 25. életévének betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált, illetve 80 %-os vagy azt meghaladó mértékű egészségkárosodást szenvedett. A járadékot a fiatal egészségkárosodott személyek részére állapítják meg, a járadék megállapításához nem kell szolgálati idővel rendelkezni.

Vakok személyi járadéka: 2001. június 30-ig a 18. életévét betöltött erősen látáscsökkenő vagy vak személy részére a vakok személyi járadékát állapították meg. 2001. július 1-jétől új jogosult részére a vakok személyi járadékát nem lehet megállapítani. A vakok személyi járadékában részesülő személy a járadék helyett kérheti a fogyatékosági támogatás megállapítását.

Közgyógyellátás: alanyi jogosultsággal a rendszeres szociális segélyben részesülő egészségkárosodott személy, az átmeneti gondozásban részesülő, és a nevelésbe vett kiskorú, egyes speciális esetekben azok, akik rokkantsági ellátásban részesülnek, a rokkantsági járadékos, a hadigondozott és a nemzeti gondozott illetve az aktív korúak ellátására jogosult egészségkárosodott személy.

Normatív alapon jogosult az, akinek a gyógyellátás költségei havonta meghaladják a mindenkori öregségi nyugdíj minimum összegének 10%-át, és a családban az egy főre jutó havi jövedelem nem éri el a nyugdíjminimumot, a 28.500 Ft-ot, egyedül élők esetében a 42.750 Ft-ot.

Gyógyszertámogatás: támogatásban kizárólag a közgyógyellátási igazolvánnyal nem rendelkezők részesülhetnek. A gyógyszer-támogatás a háziorvos által kiadott igazoláson szereplő gyógyszerek

megvásárlására használható fel. A támogatás egy alkalommal legfeljebb 6 hónap időtartamra kerül megállapításra, havonta 6.000 Ft összegben.

Vissza nem térítendő állami támogatás: mozgáskorlátozott személyek részére akadálymentes lakás építéséhez vagy vásárlásához, valamint az akadálymentesítés többletköltségeire igényelhető.

Közlekedési kedvezmény: a súlyos mozgáskorlátozott, vagy egyéb fogyatékossgal élő személyek részére, mely alapján személygépkocsi szerzési és átalakítási támogatás állapítható meg.

Személyi jövedelemadó kedvezmény: mely krónikus betegség, súlyos fogyatékossga után járó adókedvezmény, melynek összege az aktuális minimálbér 5 %-a.

Parkolási igazolvány: igényelhető a mozgásában korlátozott személyek részére.

Súlyos mozgáskorlátozott személyek gépjárműadó mentessége: a súlyos mozgáskorlátozott személyt, a súlyos mozgáskorlátozott kiskorút, a cselekvőképességet korlátozó (kizáró) gondoksa alatti álló súlyos mozgáskorlátozott nagykorú személyt rendszeresen szállító, vele közös háztartásban élő szülőt egy db 100 kW teljesítményt el nem érő, nem személy taxiként üzemelő személygépkocsija után legfeljebb 13.0000 Ft erejéig illeti meg.

Utazási költségértítés: a fogyatékos gyermek korai fejlesztését és gondozását, fejlesztő felkészítését nyújtó intézmény igénybevételevel kapcsolatban felmerült utazási költségekhez támogatás jár.

Fogyatékos személyek utazási kedvezményei a helyi, helyközi közlekedésben: a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007(VI.25.) Korm.rendelet alapján.

A fővárosi, megyei kormányhivatal járási, fővárosi kerületi hivatala aktív korúak ellátására való jogosultságot állapít meg annak az aktív korú (18. életévét betöltött, de a rá irányadó nyugdíjkorhatárt be nem töltött) személynek,

a) aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, aki legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján nem haladja meg az 50%-os mértéket, vagy

b) aki vakok személyi járadékában részesül, vagy

c) aki fogyatékossgai támogatásban részesül [az a)-c) pont szerinti személy a továbbiakban együtt: egészségkárosodott személy.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

a) egészségügyi és rehabilitációs ellátások elérhetősége, együttműködése;

b) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége;

A fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségének egyik legfontosabb fokmérője az akadálymentesség mértéke, amelynek fogalma az utóbbi években jelentősen átalakult, új tartalmat nyert: ma már valamennyi fogyatékossgai csoporthoz tartozó ember – azaz nemcsak a mozgássérültek – speciális szükségleteinek figyelembevétele szokás a komplex akadálymentesítés, azaz az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtésén érteni. Ez olyan eszközök és megoldások alkalmazását jelenti, amelyek lehetővé teszik, hogy egy-egy szolgáltatást a legkülönbözőbb fogyatékossgai típussal élő emberek is igénybe vehessenek. (Hangos térkép, indukciós hurok, könnyen érthető tájékoztató füzetek stb.) A kulcs az, hogy ma már nem pusztán épületek akadálymentességéről beszélünk, hanem arról, hogy a fogyatékossgal élő emberek számára a közszolgáltatásokhoz, kulturális- és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetősége fizikai, információs és kommunikációs szempontból az ép társaikkal közel azonos legyen.

Sajnos a legtöbb fővárosi és kerületi közszolgáltató intézmény nem rendelkezik elég forrással ahhoz, hogy ne csak az intézmény belső terét, hanem annak közvetlen külső környezetét is akadálymentessé tegye, így jelenleg jelentős mértékben sérülhet a fogyatékossgal élő emberek esélyegyenlősége a szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén is. Az autizmussal élő embereket még

további hátrány is érheti, az ellátórendszer ugyanis általában nincs felkészülve az autizmussal élő személyek speciális szükségleteire.

Ma már kötelezően, jogszabályban előírt követelmény a munkahelyek akadálymentesítése, amelynek betartatása az építésügyi hatóság feladata. Alapelv, hogy a településfejlesztési tervekben és más településfejlesztési dokumentációkban általános elvárásként jelenik meg az egyenlő esélyű hozzáférés szempontrendszere.

A városi közlekedés akadálymentessége az egyik legfontosabb esélyegyenlőségi kérdés a fogyatékkal élő személyek számára. A leggyakoribb akadályt a gyalogos átkelőhelyen és a tömegközlekedés megállóhely szigetein a kiemelt szegélyek okozzák. Az érintett személyek útvonalain, a gyalogos átkelőhelyeken a szegély lesüllyesztése, a biztonságos átkelés elősegítésére pedig a közép- és gyalogos védősíziget nyújt megfelelő megoldást.

- c) közszolgáltatásokhoz, köznevelési intézményekhez, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége;
- d) munkahelyek akadálymentesítettsége;

Ma már kötelezően, jogszabályban előírt követelmény a munkahelyek akadálymentesítése, amelynek betartatása az építésügyi hatóság feladata. Alapelv, hogy a településfejlesztési tervekben és más településfejlesztési dokumentációkban általános elvárásként jelenik meg az egyenlő esélyű hozzáférés szempontrendszere.

- e) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége;

Súlyos esélyegyenlőségi problémákat jelez a fogyatékossgal élők foglalkoztatási, munkaerőpiaci helyzete. A fogyatékossgal élő vagy más egészségi okból korlátozott népességben országosan fele annyan dolgoznak, mint a teljes népességben. Döntő többségük (78,5 %) gazdaságilag tartósan inaktív, és a felmérés időpontjában (2011) Budapesten mindössze 17,5 %-uk volt foglalkoztatott. A megváltozott munkaképességűek esélye az integrált foglalkoztatási lehetőségek tekintetében kedvezőtlen, azaz a fogyatékossgal, tartós pszichiátriai vagy szenvedélybetegséggel élő munkavállalók foglalkoztatását a piaci szféra csak igen korlátozott mértékben vállalja föl. A munkahelyek jelentős része fizikai szempontból és problémaérzékenysége alapján is alkalmatlan fogyatékossgal élő munkavállalók fogadására, így azok foglalkoztatási esélyegyenlősége sérül. Ráadásul még az aktív fogyatékossgal élő dolgozók döntő többsége sem piaci feltételek és bérek mellett foglalkoztatott, jellemzően olyan, alacsonyabb társadalmi és anyagi megbecsültségű ágazatokban, mint a feldolgozóipar vagy az egészségügyi és szociális ellátás – e két szféra a 2011-es adatok szerint az összes fogyatékossgal élő foglalkoztatott több mint 1/3-át teszi ki. A tartósan egészségkárosodottak és a fogyatékossgal élők elsődleges jövedelmi forrása az adatfelvétel időpontjában a rokkantsági nyugdíj (68%) vagy a rokkantsági járadék (14%) volt. Mivel a fogyatékossgal élő inaktív embereknek egy jelentős része folyamatosan ápolásra, gondozásra szorul, a családjukkal élők esetében ez további családtagok elhelyezkedését/keresővé válását akadályozhatja.

A munkaerőpiacon történő megfelelő elhelyezkedést a közlekedési eszközök korlátozottabb igénybevételei lehetősége is nehezíti. A munkába járó fogyatékossgal élő és nem fogyatékossgal élő emberek között főleg abban van eltérés, hogy igénybe vesznek-e közlekedési eszközt vagy sem. A fővárosban élő aktív fogyatékossgal élő emberek inkább otthon dolgoznak és igyekeznek olyan munkahelyet választani, amelyet gyalog is megközelíthetnek, mivel a munkahelyek elérése a közutak és a tömegközlekedés akadálymentességi hiányosságai miatt sokszor megoldhatatlan feladat a számukra.

- f) fogyatékossgal élő személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékossgal élő személyek nappali intézménye stb.);

Az értelmi fogyatékosok nappali ellátását a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat fenntartásában működő Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Nappali Ellátás szakmai egysége végzi a 1082 Bp., Kistáció u. 11. szám alatti telephelyén (engedélyezett férőhelyszám 20). Az „Ezüstfenyő Gondozóházban” (Időskorúak Átmeneti Otthona) több esetben gondoznak többnyire mozgásában korlátozott idős embereket. Mindkét intézmény maradéktalanul megfelel az akadálymentesítés szabályainak.

- g) előnyben részesítés (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások).

A kerület közvetlenül intézményei révén, és közvetetten, szerződött partnerszervezetei révén részt vesz a fogyatékossgal, illetve pszichiátriai és szenvedélybetegséggel élő személyek ellátásában, rehabilitációjában, segítésében.

Szociális támogatások

Az Önkormányzat pénzbeli és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátások helyi szabályairól szóló 10/2015. (III.01.) önkormányzati rendeletében több ponton is külön nevesíti, és kedvezőbb szabályokat fogalmaz meg a fogyatékossgal élő személyek, vagy családjuk, háztartásuk számára. A legfontosabb ezek közül, hogy a jogosultságot megalapozó jövedelmi határok kiszámításánál a Rendelet fogyasztási egységeket határoz meg, amelyeknél a fogyatékossgal élő személyek, gyermekek nagyobb szorzóval kerülnek beszámításra. Hasonló a helyzet a szociális lakbérre való jogosultság esetén is (lakások bérbeadásáról szóló 25/2021. (VII. 22.) önkormányzati rendelet). További plusz segítséget jelenthet, hogy a rendszeres gyermekvédelmi támogatás esetében a fogyatékossgal élő vagy tartósan beteg gyermeket nevelő családoknál az egy fogyasztási egységre számított jogosultsági jövedelemhatár magasabb.

7.4. Fogyatékossgal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok a településen

A Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ által működtetett Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona Budapest VIII. kerületében élő, 16 év feletti értelmileg, illetve halmozottan sérült (mozgás, hallás, látás) személyek, valamint külön megállapodás alapján a Főváros IX. kerület és II. kerület közigazgatási területén élő sérült fiatalok nappali ellátását biztosítja. A megkötött ellátási szerződések alapján IX. kerületi lakóhellyel rendelkezők esetében 4 fő, II. kerületi lakóhellyel rendelkezők esetében 1 fő tekintetében biztosítjuk az ellátást.

Legtöbben a középsúlyosan fogyatékos rétegből kerülnek ki, de van közöttük Down-kóros, epilepsziás, skizofrén, mozgássérült és autisztikus személyiség is. A napközit jelenleg látogató fiatalok közül 6 fő tartozik a középsúlyos, 3 fő súlyos, 4 fő a halmozottan súlyos és 1 fő a nagyon súlyos értelmi fogyatékkal élők közé.

Az ellátottak nemek szerinti megoszlása: 7 nő és 7 férfi, életkor alapján pedig 2 fő 20-30 év közötti, 6 fő 30-40 év közötti, 5 fő 40-50 év közötti, 1 fő pedig 50 év feletti. A legfiatalabb ellátottunk 22, míg a legidősebb 54 éves. A 14 fő életkori megoszlása alapján az átlagéletkor jelenleg 38 év.

Programok:

- a szabadtéri programok száma növekedett, hogy elkerüljék a tartós összezártaságot,
- augusztus hónapban 10 fő + 4 fő kísérő 3 napot töltött Magyarán,

- szeptemberben 4 fővel a XI. Óbudai Rehab Atlétikai kupán vettek részt az ellátottak, ahol jól szerepeltek.

7.5 A fogyatékkal élők helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és a felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A Józsefvárosban élő pszichiátriai és szenvedélybetegek vonatkozásában fontos cél, hogy minél több ellátásra szoruló személyt sikerüljön integrálni az önkormányzat vagy szerződött partnerei által a szociális ellátórendszer keretein belül működtetett intézményekbe, elősegítve ezzel gyógyulásukat és rehabilitációjukat. Ehhez első lépésként szükség volna az érintettek - demográfiai, egészségügyi stb. - adatainak és igényeinek felmérésére, ugyanis ezek egyelőre nem állnak kerületi szinten rendelkezésre. További fontos cél, hogy az Önkormányzat szabályozási hatásköreinek gyakorlásával lehetőségeihez mérten elősegítse az egészségi okból akadályozott személyeket másodlagos esélyegyenlőségi - így munkaerőpiaci, lakhatási, közlekedési - nehézségeik megoldásában.

7.6 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Komplex akadálymentesítés nem megoldott (Polgármesteri Hivatal és Intézményei)	- akadálymentes térkép készítése - infokommunikációs akadálymentesítés - játszóterek felújítása, járdák, zöldterületek esetén akadálymentesség elérése
Többségi társadalom érzéketlensége és az információ hiánya a fogyatékkal élők problémáival kapcsolatban	- szemléletformáló programok szervezése partnerszervezetekkel - információs kampányok, események szervezése
Fogyatékkal élők foglalkoztatása és életminősége nem megfelelő szintű	- fogyatékkal élők nyílt munkaerő-piacra való visszatérést elősegítő, életviteli készségek fejlesztése
Egészségügyi okból akadályozott személyek lakhatási problémái	- önkormányzati bérlakás pályázatokon kiemelten kell kezelni a fogyatékkal vagy pszichiátriai betegséggel élőket
Szakember hiány önkormányzati vagy a fenntartásában lévő intézményeknél	- továbbképzés szervezése, biztosítása
a KEF működésének racionalizálása szükséges	- fórum működésének intenzívebbé tétele, új ügyrend elfogadása szükséges,

Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítások	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
lakhatási szegénységgel érintettek száma magas	a speciális igényű csoportok (hajléktalanságban élők, állami gondozásból kikerülők, támogatott lakhatásra jogosultak) lakhatásának biztosítása érdekében együttműködési megállapodások

	kötése lakhatással foglalkozó civil szervezetekkel
pszichiátriai betegséggel küzdő hajléktalanok ellátása nem megoldott	együttműködési megállapodások megkötése civil szervezetekkel
oktatási szegregáció	Befogadó Óvodák projekt (2023.június 15-ig) meghosszabbítása, óvodakörzetek meghatározása, amely kiegyensúlyozott etnikai
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	

- a 3-7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi, karitatív szervezeti szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (közfeladatot ellátó szervezetek, közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma);
- helyi önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi, civil szektor és gazdasági szereplők közötti partnerség bemutatása;
- önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség, társadalmi felzárkózást segítő közös programok bemutatása;
- a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége
- civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége;
- for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

A helyi szervezetek és közösségek bevonása

Nemzetiségi önkormányzatok

Helyzetkép

Az egységes nemzeti kultúrára építő és azt érvényesítő országokban a nemzetiségi kérdés szorosan összekapcsolódik az esélyegyenlőség kérdésével. Ezzel éppen mi magyarok nagyon is tisztában vagyunk, hiszen több millió magyar él Magyarországon kívül, és küzd rengeteg hátránnyal annak következtében, hogy kisebbséghez tartozik. Nem csupán az eltérő nyelv jelent hátrányt, de az identitás megélése is sokkal nehezebb egy kisebbségi számára, akinek közösségi és kulturális életét, de érvényesülési lehetőségeit is alapvetően befolyásolja, hogy része-e az államalkotó nemzetnek. Még ha direkt diszkrimináció nem is éri az állami intézményrendszerben meglévő finansiális és minőségi egyenlőtlenségek jellemzően kedvezőtlenül érintik a nemzetiségi intézményeket.

Magyarországon a nemzetiségi közösségeknek kiterjedt és államilag támogatott kisebbségi intézményrendszer áll rendelkezésükre, amit a többség esetén az erős anyaországi kapcsolatok is segítenek, másfelől a romák kivételével alacsony a számarányuk a teljes lakossághoz képest. A kerületben (és országosan is) a legnagyobb etnikum a német kisebbség, a 2022-es népszámlálás adatai szerint 740 fő vallotta magát németnek a kerületben.. A második legnagyobb történelmi nemzetiségi csoport az ukrán, akik 2022-ben 592-en voltak Józsefvárosban, a harmadik pedig a román, akik a 2022-es adatok szerint 421-en voltak a kerületben. Ennél jóval kevesebben regisztrálják magukat a nemzetiségi

önkormányzati választáson folyamatában, amiről a nemzetiségi önkormányzati törvény szerint minden önkormányzati választáson nyilatkozniuk kell.

A nemzetiségi önkormányzatokat alapvetően a központi költségvetés finanszírozza. A kerületi nemzetiségi önkormányzatok a Bethlen Gábor Alapkezelőtől kapnak működési támogatást, míg a roma önkormányzat állami támogatását az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő finanszírozza. Külön feladatalapú támogatást is kapnak az önkormányzatok az államtól, amit az előző évi tevékenységük kiértékelése után nyerhetnek el.

A kerületi nemzetiségi önkormányzatokkal kapcsolatos adatokat az alábbi táblázat foglalja össze:

	Népszámlálás szerint a nemzetiséghez tartozó (2022)	Nemzetiségi névjegyzék létszáma (2019)	Nemzetiségi névjegyzék létszáma (2024)	2024 megjelent (névjegyzék %)
Összesen	4327	1483	2058	1004 (48.8%)
Cigány (roma)	1654	950	1534	690 (45.0%)
Örmény	69	113	83	34 (41.0%)
Román	421	86	83	36 (43.37%)

 203

G ö r ö g	107	72	73	50 (68.49%)
N é m et	760	64	67	48 (71.64%)
S z e r b	208	45	64	48 (75.00%)
U k r á n	592	39	44	25 (56.82%)
R u s zi n	95	44	43	28 (65.12%)
B o l g á r	97	24	24	15 (62.50%)
L e n g y el	135	23	23	16 (69.57%)
S zl o v á k	189	23	20	14 (70.00%)

Kerületi gyakorlatok

A nemzetiségi önkormányzatok állam támogatását a Józsefvárosi Önkormányzat több formában is kiegészíti. A nemzetiségi önkormányzatokkal kötött együttműködési megállapodás szerint a Józsefvárosi Önkormányzat működési támogatást biztosít, mely a roma kisebbséget annak jelentősebb számaránya miatt szintén külön kezeli. További támogatáshoz z juthatnak a nemzetiségek a részükre kiírt pályázaton, melynek célja a hazai kisebbségek hagyományainak megőrzése, esélyegyenlőségük elősegítése, a nemzeti identitás erősítését szolgáló kulturális programok támogatása. A pályázók jellemzően rendezvényszervezésre, könyvkiadásra és egyéb kiadványokra kérnek támogatást, és a tapasztalat az, hogy nem annyira a kisebbségek nagyságától, mintsem inkább a kisebbségi vezetők aktivitásától függ a programok mennyisége és színvonala, ami aztán a döntéseket befolyásolja.

A Józsefvárosi Önkormányzat egyéb módokon is hozzájárul a nemzetiségi önkormányzatok megfelelő működtetéséhez. Nemzetiségi referensek segítik munkájukat és egy irodaépület áll rendelkezésükre az önkormányzat épületéhez közel, a Vajdahunyd utcában. Ez az úgynevezett nemzetiségi iroda, mely irodaként és kisebb rendezvények helyszínéként is szolgál. Miután az iroda méretei és műszaki állapotát sok kritika érte, ezért ezt az Önkormányzat az előző ciklusban ezt teljes körűen felújította. A Roma Nemzetiségi Önkormányzat egy saját telephelyet is kapott használatba szintén a Vajdahunyd utcában, amelyben saját rendezvényeit szervezi.

A kerületben nincsenek helyi nemzetiség oktatási intézmények, azok mind fővárosi szinten működnek és a nemzetiségi programok javarésze is fővárosi szinten valósul meg a kerület önkormányzatok aktív részvételével.

A Józsefvárosi Óvódák egyes tagóvodáiban működik a Hans Hase német nyelvű program, amelynek elindulását a Goethe Intézet támogatta.

Célok

- Józsefváros multikulturális múltjának ápolása.
- A Józsefvárosi Önkormányzat és a kerületi nemzetiségi önkormányzatok közötti jó kapcsolat ápolása.
- A nemzetiségi önkormányzatok arányos és normatív támogatásának fenntartása és monitorozása.
- A nemzetiségi önkormányzatoknak nyújtott támogatásoknál a helyben megvalósuló események előnyben részesítése.

Egyházak

Helyzetkép

Az egyházak hitéleti és közösségszervező munkájuk mellett hagyományosan mindig is végeztek szociális ellátó karitatív tevékenységet. A szekularizált modern állami intézmények és a civil szervezetek e funkciójukat jelentős részben átvették.

Magyarországon 1990 előtt az egyházak szociális tevékenysége hivatalosan az idősotthonok működtetésére és a sérült gyermekek ellátására szorítkozott. Ez a helyzet alapvetően változott meg a rendszerváltás után. Ennek nem csupán az állampolgári jogok kiteljesedése volt az oka, vagyis hogy lehetőség nyílt civil és egyházi szolgáltatók működtetésére, hanem miután az egyházak visszakapták az államosítás előtti ingatlanvagyonuk jelentős részét, rá is kényszerültek arra, hogy a korábbinál jóval kiterjedtebb oktatási, egészségügyi és szociális

feladatokat lássanak el. Ez nem csak új intézmények megszületését jelentette (pl. hajléktalan ellátás, alkohol és drog betegek ellátása terén), hanem olyan struktúrák kialakítását is, mint pl. idősök klubja, házi gondozó szolgálat, népkonyha, családsegítés.

A rendszerváltás után bekövetkező robbanásszerű intézményi fejlődés ugyanakkor magával vonta azt is, hogy az állam mind fokozottabban szállt be az egyházi intézményrendszer finanszírozásába. Ez a helyzet végül egy elkülönült (és nagyon komplex) egyházi finanszírozási rendszer kiépüléséhez vezetett. Az igazi fordulat 2011 után következett be (a 2011. évi CCVI. a Lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvény által), mikor a kormány alapvetően formálta át az egyházi törvényt privilegizált helyzetet teremtve az egyházi intézmények számára nem csak a civil szektorral szemben, de az önkormányzati intézményekkel szemben is (lásd az oktatás és egészségügy területén bekövetkezett változásokat). Ezzel párhuzamosan korlátozták az egyházként elismert vallási felekezetek körét elsősorban a történelmi egyházak javára, bár a rendszer e tekintetben nem konzekvens. A törvény négyféle jogállást különböztet meg (vallási egyesület, nyilvántartásba vett egyház, bejegyzett egyház és bevett egyház), melyek különböző jogosultságokkal járnak nem utolsósorban az állami finanszírozás vonatkozásában.

A finanszírozás egyik legfontosabb eleme az államtól átvállalt feladatokra kapható normatív támogatás, amelyek mellett kiegészítő normatívát is kapnak az egyházak. Ennek mértékét mindig az adott évi költségvetési törvény szabályozta, és kezdetben az alapnormatíva kb. 70%-a volt, ami kb. 90%-ra nőtt 2011 után az úgynevezett bevett egyházak esetében. A kiegészítő normatív támogatáson túl az egyházak szociális feladataik ellátására kapnak még úgynevezett célzott támogatásokat is. Ezek egyik ismérve, hogy nincs meghatározva, illetve csak nagy általánosságban, hogy mire kapják ezeket a támogatásokat, továbbá az Államkincstár nem vizsgálja ezeknek a támogatásoknak a felhasználását. Ezen kívül az egyházak támogatáshoz juthatnak még egyedi döntések vagy pályázati elbírálás alapján elnyerhető forrásokból is. Jelentősebb oktatási és egészségügyi intézmény fenntartása és fejlesztése csupán a normatív, de még a célzott egyházi támogatásból sem oldható meg, ehhez külön további állami forrásra van szükség. Vagyis a jelenlegi rendszerben az egyházak szociális és oktatási tevékenysége alapvetően az állami/kormányzati szervek eseti döntéseitől függ.

Az önkormányzatoknak lényegében nincs semmilyen ráhatásuk sem az egyházi intézményrendszer finanszírozására, sem működési módjára. Sajnos nem állnak rendelkezésre adatok arról, hogy az egyházi intézmények milyen nagyságrendben látnak el közfeladatokat.

Egyházi szociális ellátás a Józsefvárosban

Józsefvárosban intenzív és sokszínű vallási élet folyik. Rengeteg felekezet, vallási irányzat található itt a történelmi keresztény és zsidó felekezetektől kezdve a legkülönbözőbb új, vagy legalább is Magyarországon korábban (érdemben) nem gyakorolt vallási irányzatokig. Ennek egy része a bevándorlók relatíve magas számának is köszönhető, mint például az iszlám esetében. Egy kisebb imahely már meg is kezdte működését a kerületben (a Dobozi utcában), és több iszlám előírást betartó (halal) húsbolt és étterem is üzemel.

A legjelentősebb felekezet a római katolikus egyház, melyhez országosan és Budapesten is a vallásos lakosság túlnyomó része kötődik, bár így is csupán a kerületi lakosok 20,1%-a vallotta magát római katolikusnak a 2022-es népszámlálási adatok szerint. Reformátusnak 6,7 százalék, evangélikusnak 1 százalék, más keresztény felekezetűnek 2,5 százalék vallotta magát. Mindösszesen a lakosok nagyjából 32%-a deklarálta magát vallásosnak, 18,9% úgy nyilatkozott, nem tartozik egyetlen felekezethez sem. A kerületiek 48,5%-a pedig nem

válaszolt a vallásra vonatkozó népszámlálási kérdésre. A vallásos lakosság aránya jelentősen, 8 százalékponttal csökkent a 2011-es népszámláláshoz képest.

A vallásos lakosság csökkenő száma ellenére a kerület továbbra is jelentős egyházi központnak számít. A Palotanegyed Horánszky utcai részét a háború előtt csak kis Vatikánként emlegették, annyira sok és jelentős katolikus intézmény épült egymás mellé, melyek aztán a rendszerváltás követően javarészt ismét egyházi kézbe kerültek. Ezek közül is kiemelt fontosságú a magyar jezsuiták központja és az ugyancsak a környéken székelő Pázmány Péter Egyetem, melynek teljes kampusza is a közelben, a Nemzeti Múzeum mögött fog felépülni a volt Magyar Rádió területén. De ugyancsak a Palotanegyedben található a Károly Gáspár Egyetem, a magyar evangélikus egyház irányítási és tudományos központja, és nem utolsósorban Közép-Európa egyetlen egyetemi szintű rabbiképző és zsidó tudományos oktatási intézménye, az ORZSE.

Esélyegyenlőség szempontjából azonban az imént felsorolt kiváló, de elsősorban felsőfokú oktatási intézményeknél nagyobb jelentőségük van azoknak az egyházi fenntartású intézményeknek, melyek ténylegesen szociális ellátó szerepet töltenek be, ezek viszont már nem a Palotanegyedben, hanem főként a körút túloldalán találhatók. Legjelentősebb közülük a Magyar Evangéliumi Testvérközösség, mely kifejezetten a szociálisan hátrányos helyzetű emberek segítségét tartja fő missziójának. Az általa működtetett Oltalom Karitatív Egyesület és Wesley János Lelkészképző Főiskola a hajléktalan-ellátástól kezdve, az idősgondozáson át egészen a szociálismunkás-képzésig bezárólag foglalkozik a területtel, és országosan is, de fővárosi szinten mindenképp meghatározó - bár az állammal egyre erősödő konfliktusa miatt egyre inkább zsugorodó - szereplőnek számít. A másik országosan is ismertté vált és ugyancsak jelentős karitatív tevékenységet végző közösség, a Józsefvárosi Evangélikus Gyülekezet, amely számos civil szervezetnek ad otthont és ahol hátrányos helyzetűek, hajléktalan emberek ellátása folyik és többek között tanoda foglalkozás is üzemel.

A jezsuita egyház kollégiumi helyek biztosításával (ill. lakhatási támogatással) nyújt támogatást roma (és más hátrányos helyzetű) fiataloknak ezzel segítve a diákok előremenetelét középiskolai és felsőoktatási szinten. Ugyancsak a Palotanegyedben működik az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek Kongregációja, mely közösség hivatása a tanítás-nevelés és betegápolás.

A Santo'Egidio (Szent Egyed) Közösség a Szentszék által elismert laikus közösség. Alapeszméje szerint tagjai a mindennapi munka és családi élet mellett segítenek rászoruló, beteg, szenvedő embereknek. Kiemelkedőek a menekültek támogatásában, de ugyancsak szerepet vállalnak a romák és hátrányos helyzetűek támogatásában, elsősorban a hajléktalanellátás terén.

A Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Orthodox Exarchátusa méretét tekintve kicsinek mondható, de kiemelt ügyként kezeli a helyi szociális feladatokban és kulturális életben való részvételt. Jelenleg épül az Exarchátusnak a Múzeum utca 11. szám alatt található központja, melynek megnyitásával jelentősen bővül majd az egyház kapacitása ezen a téren is.

A Szt. József plébánia is komoly karitatív tevékenységet végez, a Szeretet Misszionáriusai (Teréz Anya Nővérei) pedig népkonyhát üzemeltetnek a Tömő u. 19. szám alatt. A többi VIII. kerületi katolikus közösség egyéni akciókon kívül a Katolikus Karításon belül fejt ki szociális munkát. Ennek a szervezetnek az egyik alközpontja a Betánia Magyar Karítász, amely a Bláthy Ottó u. 10. szám alatt található.

A Magyarországi Baptista Egyház leginkább egészségügyi területen nyújt segítséget többek között szenvedélybetegek részére is. Az Üdvhadsereg működteti a Dobozi utca 29. szám alatt az Új Reménység Háza elnevezésű férfi átmeneti szállót és népkonyhát. Ezen kívül az

Üdvhadsereg Józsefvárosi Gyülekezete is bekapcsolódott a „Láthatatlan” nevű programba, amely a családon belüli erőszakot elszenvedőknek nyújt segítséget.

A számos zsidó vallási intézmény közül, mely a kerületben működik, az Olajág otthonok részeként a Mátyás tér 6. szám alatt működő idősotthon számít jelentősebb szociális intézménynek és a Baross u 61. szám alatti épületben helyet foglaló CEDEK Izraelita Szeretetszolgálat. Mindkettő fenntartója az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH). A CEDEK legfőbb tevékenysége a népkonyha működtetése és a nevelőszülőket támogató program, ugyanakkor jelenleg az ukrán menekültek segítségével is kiemelten foglalkozik.

A roma lakosság szociális segítésében speciálisan fontos szerepet töltenek be az egyházak. A romák többsége katolikus, a Szt. József Főplébánia a fő helyszín, ahová sokan rendszeresen járnak. Kisebbik hányaduk református, a zömében Kelet-Magyarországról származó lovári cigányok pedig többnyire a görögkatolikus egyház tagja (mely óvodát és iskolát is fenntart a Józsefvárosban), ugyanakkor viszonylag sokan hívei az új evangélikus egyházaknak is, mint amilyen a Jehova Tanúi és a Hit Gyülekezete. Az egyházak jellemzően nem csak a szociális ellátásban segítik a rászorult romákat, de támogatják a roma kulturális hagyományok megőrzését is.

Az önkormányzat korlátozottan tud csak az egyházakkal intézményi együttműködést kialakítani, ugyanakkor fontosnak tartja a velük való partneri viszony kialakítását. Az egyházak szervezeteit a civil és egyházi támogatási pályázatokon keresztül támogatja.

Célok

Az önkormányzat minden olyan szervezettel együtt kíván működni és partneri viszonyt kíván kialakítani, mely közfeladatokat lát el, segíti a hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javulását és általában közösségsszervező és társadalom integráló szerepet tölt be függetlenül attól, hogy azt vallási vagy szekuláris meggyőződéssel teszi, illetve, hogy milyen felekezethez tartozik vagy milyen társadalomfilozófiai indíttatás hajtja. Amennyiben tevékenységével hozzájárul a társadalmi integrációhoz, úgy az önkormányzat partnerként tekint rá.

Az Önkormányzat fontosnak tartja, hogy sikerüljön az egyházakkal közös értékeket elfogadni és azokért együttesen fellépni, legelsősorban a hátrányos helyzetűek érdekében, a gyűlöletbeszéddel szemben, az erőszak áldozataiért, és egy alapvetően a nyitott, bizalomra épülő, elfogadó és befogadó társadalomért. Arra törekszik, hogy a szakmai hatékonyság érdekében a helyi nyilvánosság számára illetve kölcsönösen egymás számára is átlátható és számonkérhető módon működjenek a programok és az azokat lehetővé tevő támogatási rendszerek.

Civil szervezetek

Helyzetkép

A civil szervezetek és a különböző informális közösségek kulcsszerepet töltenek be nem csupán a társadalmi kohézió megteremtésében, de a politikai képviseleti rendszer hatékony és demokratikus működtetésében is. Ezek révén képesek a társadalom legkülönbözőbb helyzetű és szemléletű csoportjai kialakítani, megfogalmazni és közvetíteni céljaikat és tud kialakulni egy autonóm közösségekre épülő demokratikus társadalom, mely képes kontrollálni a hatalmi központok (legyenek azok politikai vagy gazdasági erők) törekvéseit.

A kerületi vezetés elkötelezett a civil szervezetekkel történő partneri viszony megteremtésében és a lakosság közösségi aktivitásának megerősítésében. Programjában olyan működési modell meghonosítását tűzte ki célul, amely visszaadja az önkormányzás szó valódi értelmét: részvételt és beleszólást a döntésekbe, ami alapfeltétele annak, hogy a kerület lakosai magukénak érezzék a helyi politikát, és felelős állampolgárként vegyenek részt a közügyekben. Ez teremti meg a demokratikus közmegegyezésen alapuló hatékony kormányzás lehetőségét, melyben a véleménykülönbségeket képesek az emberek átlátható és konstruktív módon egyeztetni. Ez a polgárokat bevonó, velük és közöttük párbeszédet teremtő részvételi önkormányzás tudja hatékonyan segíteni a társadalmi integrációt, a különböző társadalmi csoportok közötti megértést és azt, hogy az esélyegyenlőség elve az önkormányzat működésében tartósan és hatékonyan jelen legyen.

Józsefváros mélyen gyökerező polgári hagyományokkal rendelkezik, és jelenleg is kiemelkedő a helyi civil szféra aktivitása. A fővárosi lakosság nem egészen 5%-át kitevő kerületben a nagyjából 1000 bejegyzett civil szervezet összevetve a mintegy összesen 13.000 szervezetből álló fővárosi civil szektorral viszonylag magas számnak tekinthető. Ez részben összefügg Józsefváros központi elhelyezkedésével, a relatíve olcsó ingatlanárakkal és bérleti költségekkel és a rendkívül sokszínű, intenzív és magas színvonalú szellemi élettel. Nem elhanyagolható jelentőségű az is, hogy az utóbbi évtized eredményeképpen az underground és progresszív kultúra is egyre inkább itt találja meg az otthonát. Az egyre bővülő minőségi klubok mellett olyan közösségi központok épültek ki, melyek részben vagy egészben civil szervezetként működnek, és a kulturális programszervezésen túl fontos közösségszervező szerepet is betöltenek, illetve inkubátor házként otthont nyújtanak szervezeteknek és civil kezdeményezéseknek. Kijelenthetjük tehát, hogy Józsefváros az ország egyik civil központja.

A választásokon való részvétel nem az egyetlen, mégis fontos fokmérője annak, hogy az ország és a település polgárai mennyire érzik úgy, hogy érdemes élni állampolgári jogaikkal és részt venni az őket képviselő emberek megválasztásában majd számonkérésében. Józsefvárosban azzal a lehangoló adattal kell szembenézni, hogy fővárosi összehasonlításban rendkívül alacsony a választási részvétel. A 2014-es önkormányzati választásokon a szavazásra jogosultak 32%-a jelent meg a választáson (szemben a budapesti 43%-kal), míg a 2019-es önkormányzati választáson ez az arány 40% volt (szemben a budapesti 51%-kal). 2024-ben a választásra jogosultak 48,16%-a vett részt az önkormányzati választáson, ami ugyan jelentős növekedést mutat, de még mindig elmarad a Főváros 60,5%-os részvételi arányától.

A TÁRKI által az önkormányzat megbízásából végzett 2021-es, széleskörű kutatás⁴⁵ eredményei átfogó képet adnak a józsefvárosi lakosság közéleti/közösségi részvételéről, amely alapján elmondható, hogy a szűk lakókörnyezetében a kerületi lakosok többsége szokott segíteni valamilyen formában a szomszédainak vagy ismerőseinek (61%). Önkénteskedni a kerületi lakosok 14%-a szokott, míg csupán 6% (!) tagja valamilyen civil szervezetnek.

Az egyes közösségi tevékenységek gyakorisága különböző társadalmi kategóriák mentén változik: az 'új lakók' kissé nagyobb arányban végeznek önkéntes munkát (17%), mint azok, akik már több, mint 5 éve a kerületben élnek (14%). Ezen felül a diplomások nagyobb arányban (11%) tagjai valamilyen civil szervezetnek, mint a kevésbé kvalifikáltak. Érdekeség továbbá, hogy míg a fiatalok (64%) és középkorúak (69%) körében viszonylag gyakori a szűk lakókörnyezetben való aktivitás (szomszédoknak, ismerősöknek való

⁴⁵ Józsefváros lakosságának társadalmi helyzete és az önkormányzati intézményrendszer diagnózisa. 2021. április TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt.

segítség), addig az idősök többsége nem ennyire aktív a közösségben: a 60 évnél idősebbeknek a fele (49%) szokott a szomszédoknak, ismerősöknek segíteni.

Önkormányzat és civil szervezetek együttműködése

Az esélyegyenlőség szerves eleme, hogy a helyi közélethez minden lakó egyformán hozzáférjen és lehetősége legyen alakítani azokat a döntéseket, amelyek közvetlenül vagy közvetetten érintik. A polgárok részvétele a közéletben azonban nem tud, de semmiképpen sem tud hatékonyan megvalósulni civil szervezetek közreműködése nélkül, melyek az egyéni akaratok társadalmi akarattá formálják, artikulálják és közvetítik a döntéshozók felé.

Ugyanakkor a civil kurázsinak nem csak az érdekérvényesítés terén van óriási szerepe, hanem óriási innovációs potenciállal rendelkezik, rengeteg plusz energiát és erőforrást tud mozgósítani részben a civil szervezeti keret rugalmasabb működése folytán, részben azért, mert résztvevői motiváltak, saját ügyüknek tekintik a tevékenységet, amit végeznek.

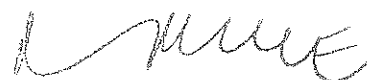
A különböző civil szervezetek olyan szolgáltatásokat képesek ellátni, melyek az önkormányzat által fenntartott intézményekben nem működnek, és teljes körű ellátásukra nincs lehetőség.

Civil stratégia

2020 decemberében a józsefvárosi képviselő-testület nevében eljáró polgármester elfogadta ***Józsefváros Civil Stratégiáját***, ami nem csak abban a tekintetben volt újdonság, hogy korábban az önkormányzat ilyen koncepcióval nem rendelkezett, de teljesen új szemlélet is hozott a civilek és önkormányzat együttműködési rendszerébe. A stratégia alapvető célkitűzése az volt, hogy a civil szervezetek és közösségek és az önkormányzat közötti együttműködés átlátható és nyitott legyen, az önkormányzat partnernek tekintse a civil szervezeteket és közösségeket, és az állampolgárok bele tudjanak szólni az őket érintő döntésekbe. Ennek jegyében a következő programok és intézkedések valósultak meg (részben vagy már egészben):

- Új, szakmai bírálaton alapuló civil pályázati rendszer elfogadása
- Civil szervezetek kedvezményes helyiségbérleti szerződéseinek felülvizsgálata
- Új, átlátható kedvezményes helyiségbérleti pályázat beindítása, amelynek keretében valódi szakmai együttműködés alakul ki a bérlő civil szereplőkkel
- Bérbeszámítás rendszerének felülvizsgálata a kedvezményes helyiségbérletek esetén
- Rövidtávú terembérlet átláthatóvá tétele
- Civil centrum-hálózat előkészítése
- Civil hírlevél elindítása
- Civil szervezetek tanácskozási jogának rendezése
- Szakmai/civil egyeztető fórumok rendezése
- Kapcsolattartás fejlesztése a civil szervezetekkel
- A civil szervezetekkel kötött szerződéses együttműködések felülvizsgálata
- Józsefvárosi Közösségekért kitüntetés alapítása

Az esélyegyenlőség szempontjából egyik legfontosabb intézkedésnek tekinthető, hogy az Önkormányzat kiemelten kezeli a hátrányos helyzetű emberekkel/közösségekkel foglalkozó programok támogatását. Minden évben **pályázati alapot** különít el a költségvetésből,

717

amelyből a kerület érdekében tevékenységet végző civil szervezetek, egyházak, sportegyesületek és nemzetiségi önkormányzatok munkája támogatható. Annak érdekében, hogy a civil szervezetek aktív szerepet vállaljanak az esélyegyenlőség megteremtésében, a pályázat elbírálása során a hátrányos helyzetű embereket támogató programok többletpontot kapnak.

Támogatja továbbá az önkormányzat a helyi lakosokat megcélzó civil szervezetek **kedvezményes bérleti díjú helyiséghez** juttatását. A pályázatok elbírálása során figyelembe veszi, hogy az adott civil szervezet helyi lakosok számára nyújt szolgáltatást. A szervezet érvényesen akkor pályázhat, ha saját profiljának megfelelő, a kerület számára is hasznos feladatokat vállal, hozzájárulva Józsefváros fejlődéséhez, a kulturális és közösségi élet színesebbé tételéhez. Plusz pontot jelent, ha a pályázó civil szervezet szándéka, hogy a helyiséget más szervezettel is megossza, vagyis ezáltal egyfajta civil inkubációs szerepet valósítson meg. A kedvezményes helyiséget bérlő civil szervezetekkel az önkormányzat együttműködési megállapodást köt, és a szakmai vállalásokat nyomon követi.

Az önkormányzat **új díjat alapított**, amelyre civil és közösségi munkát végző szervezeteket, magánembereket és informális közösségeket lehet jelölni, akik a társadalmi igazságosságért, az egyenlőségért, a befogadásért, Józsefváros lakóinak biztonságáért és a környezeti fenntarthatóságért végzett munkájukban értek el kiemelkedő eredményt.

Az új stratégia egyik legmeghatározóbb eleme olyan civil innovációk támogatása, melyek viszonylag kevés anyagi hozzájárulást igényelnek, mégis képesek a közösségi aktivitás fölélnékitésére és a lakosság szemléletformálására, mint azt az alábbi példák mutatják:

- Józsefvárosi Közösségek Ünnepe, mely közösségi programok mellett bemutatkozási lehetőséget ad a helyi civil szervezeteknek
- Józsefvárosi Szomszédünnep kezdeményezés a helyi közösségek megerősítésére
- Bérlőkijelölési jog civil és egyházi szervezeteknek

Az új támogatói stratégia vezérelve, hogy kisebb támogatással, inkább a kreativitásra és a lakossággal való együttműködésre építő civil szervezetek részesülnek előnyben mintsem azok, amelyek az állami is önkormányzati vagy egyéb nagy támogatói alapok forrásaira hagyatkoznak és ennek megfelelően is alakítják tevékenységüket. Az elmúlt évek adatai visszaigazolják, hogy az egyedi támogatások visszaszorulnak, az Önkormányzat egymással érdemben versengő, szakmai alapú pályázatok révén juttat forrásokat a kerületi civil kezdeményezéseknek.

Kommunikáció

Az önkormányzat mindenki számára átlátható és elszámoltatható módon kíván működni, aminek lényegi része a folyamatos kommunikáció és egyeztetés a lakossággal, és különösen a civil szervezetekkel, részben közvetlen kapcsolattartás útján, részben a nyilvánosság különböző fórumain.

A civil szervezetek és közösségek három különböző formában vehetnek részt a Józsefvárosi Önkormányzat munkájában.

Civil hírlevél

Az önkormányzat havi rendszerességgel küld hasznos önkormányzati híreket (pl. pályázatok, együttműködési lehetőségek) azoknak a civil szervezeteknek és informális csoportoknak, amelyek képviselői feliratkoznak a hírlevélre.

Civil szervezetek tanácskozási joga

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény kötelezővé teszi, hogy a képviselőtestület szervezeti és működési szabályzatában (SZMSZ)

meghatározza, mely önszerveződő közösségek képviselőit illeti meg az adott tevékenységi területet illetően tanácskozási jog a képviselő-testület és bizottsága ülésein. Ennek érdekében a civil szervezetek az SZMSZ-ben is lefektetett tanácskozási jogot kapnak a képviselőtestület, valamint a bizottságok ülésein.

Az önkormányzat SZMSZ-e szerint az önszerveződő közösség törvényes képviselőjét akkor kell meghívni az ülésre, ha az önszerveződő közösség tevékenységi körét érintő napirendet tárgyal a Képviselő-testület, és az önszerveződő közösség törvényes képviselője legkésőbb a képviselő-testületi ülést megelőző negyvennyolc órával korábban írásban jelzi a polgármesternél, hogy tanácskozási jogával élni kíván, valamint a hatályos létesítő okiratának megküldésével igazolja, hogy a napirendi pont tárgya az önszerveződő közösség létesítő okiratában meghatározott célját, tevékenységi körét érinti.

Szakmai/civil egyeztető fórumok

A Józsefvárosi Önkormányzat **Szociálpolitikai Kerekasztalt, Kábítószerügyi Egyeztető Fórumot, valamint HEP Fórumot** működtet, melyek segítségével a helyben működő civil és egyházi szervezetek a saját területükön lévő döntések előkészítésében és véleményezésében is szerepet kapnak. Ezen kívül évente legalább egyszer **Civil Fórum** néven tanácskozást tart a civil szervezetekkel és helyi informális csoportok képviselőivel.

Amennyiben egy civil szervezetnek hivatalos megállapodása van az önkormányzattal, akkor elsősorban a Humán Szolgáltatások Irodájával, illetve a Közösségi Részvételi Irodával tartja a kapcsolatot.

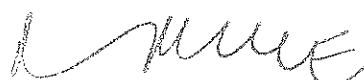
Az önkormányzat hivatalos honlapján a civil szervezeteknek szóló információk egységesen vannak kezelve, így könnyen elérhetőek a pályázatokkal és egyéb civil témákkal kapcsolatos információk. Ezen kívül az önkormányzat aktív kommunikációt folytat a lakossággal az önkormányzat Facebook felületein, mindenekelőtt a Jóban Nyolcban Facebook-csoportban, a havonta megrendezésre kerülő közösségi fogadóórákon, valamint az ún. *Józsefváros appon* keresztül, amely ingyenes és anonim bejelentési lehetőséget biztosít elsősorban közterületi problémákkal kapcsolatban. A Közösségi Részvételi Iroda és az önkormányzat szakirodái emellett folyamatosan, strukturált keretek között folytatnak társadalmi egyeztetéseket az önkormányzat fontosabb - többek között az esélyegyenlőséget is érintő - döntéseinek előkészítésekor. Ezek során az érintettek közvetlen bevonása mellett a területhez kapcsolódó civil szervezetek is elmondhatják a véleményüket, megfogalmazhatják javaslataikat.

Közösségi Részvételi Iroda

A Józsefvárosi Önkormányzat az országban elsőként hozta létre a *Közösségi Részvételi Irodát*, melynek feladata a helyi lakosság aktivizálása, a szolidaritás erősítése, valamint a civil szervezetek, informális közösségek, önkormányzati intézmények és a helyi lakosság közötti együttműködés erősítése.

Az Iroda felelős azért, hogy a választott képviselők felé közvetítse a kerületi lakosok és civil szervezetek igényeit, és elősegítse a civil szervezetekkel közös rendezvények, programok lebonyolítását. Az önkormányzat közösségi eseményei és rendezvényei szervezésekor törekszik arra, hogy mindig bevonja a területileg vagy tematikusan érintett civil szervezeteket a szervezésbe és megvalósításba.

Másfelől az Iroda feladata a széleskörű közérdekű és közérthető tájékoztatás olyan módon, hogy a helyi közszolgáltatások és a helyi közelet mindenki számára egyenlő módon hozzáférhető lehessen társadalmi vagy vagyoni helyzetű és nemi, szexuális vagy etnikai identitástól függetlenül. Ennek érdekében a Polgármesteri Kabinet kommunikációs stábjával együttműködésben számos online és offline felületet működtet, amelyeken nagy hangsúlyt kapnak a sérülékeny csoportok számára fontos információk, és megkülönböztetett figyelemmel törődik az önkormányzati lakásban élő bérlők tájékoztatásával, akik számára

különösen fontosak a jogtudatossághoz és érdekérvényesítéshez szükséges ismeretek. Az önkormányzati bérlők számára 2025. tavaszán elindult a Lakótér projekt, amelynek célja a bérlők aktív részvételének előmozdítása lakókörnyezetük alakításában, kezdeményezéseik és önszerveződésük erősítése, valamint az együttéléssel kapcsolatos problémák megoldásának támogatása.

A Községi Részvételi Iroda által szervezett helyi önkéntesek szintén rendszeresen együttműködnek a szociális ellátórendszer intézményeivel különösen krízishelyzetekben. Szintén az Iroda koordinációjával valósulnak meg az önkormányzat adománygyűjtő kampányai, amelyek során pénzbeli és természetbeni adományokat gyűjt a helyi rászorulóknak részére. Az önkormányzat civil kapcsolatainak rendszerezettebb ápolása és fejlesztése érdekében 2025-től a Községi Részvételi Iroda keretei között civil kapcsolattartó áll munkába.

Célok

Ugyan Magyarországon jelentős méretű a civil szektor, a közel 60 ezer szervezet a GDP mintegy 5%-t termeli ki és nagyjából 150 ezer főt foglalkoztat, a szektor fejlettsége viszont nagyon egyoldalú és jelentős mértékben függ az állami és egyéb pályázati forrásoktól, miközben társadalmi beágyazottsága alacsony fokú. Kulcskérdés a magyar demokrácia szempontjából, hogy minél több alulról építkező, saját tagságra és lakossági bázisra támaszkodó, azokat képviselő, a szolgáltatások nyújtása mellett érdekvédelmi szerepet is felvállaló, a nyilvánosság és szolidaritás erejével fellépő szervezet jöjjön létre. Ez nem csak a demokratikus kontroll miatt lényeges, hanem mert a marginalizált csoportok kezében az egyik legerősebb eszköz arra, hogy saját érdekükben hatékonyan fellépjenek, és kiszolgáltatottságukon enyhítsenek.

A civil szféra társadalmi beágyazottságát erősítendő az önkormányzat civil támogatási gyakorlatán is változtatni kell oly módon, hogy a civil szervezetek tevékenységüket elsősorban ne a pályázati források szempontrendszeréhez igazítsák, hanem a környezetükben felmerülő társadalmi igényekhez. Ennek fényében az Önkormányzat azokat a szervezeteket, civil kezdeményezéseket kívánja előnyben részesíteni, melyek kreatív ötletekkel tudnak a közösségi élet katalizátorává válni, és erős társadalmi bázist építenek.

A Civil Stratégiában megfogalmazott és már megvalósítás alatt álló tervekkel összhangban és a lehetőségek függvényében Józsefváros folytatja tovább azt a fajta közösségalapú, közösségfejlesztő önkormányzati politikát, mely a kreatív tevékenységet végző, közösségi kapcsolatokat építő és ebben örömet és társadalmi megbecsülést lelő ember eszméjén alapul

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

- a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a HEP elkészítésének folyamatába;

- b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása, valamint annak rögzítése, hogy működtet-e HEP Fórumot.
- c) A képviselő-testületi döntést követően az elfogadott HEP dokumentumot, valamint a hiteles határozatot a települési önkormányzat a helyben szokásos módon közzé teszi, és megküldi a TEF esélyegyenlőségi mentora részére. A TEF az települései önkormányzatok HEP-jeit közzéteszi, honlapján megjelenteti.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	-előre nem látható helyzet, rezsiválság miatt a lakosok deprivációja -a kerületben szignifikáns a magyar nyelvet kevésbé, vagy azt nem beszélő lakosok száma, így a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésük is korlátozott -a kerület egészségügyi mutatói kedvezőtlenebbek a fővárosi átlagnál -hátrányok a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésben	-támogatások feltételrendszerének folyamatos felülvizsgálata, szükség esetén módosítása -rezsitámogatás -igényfelmérés, nyelvi akadálymentesítés -egészségterv készítése, kedvezményes úszás a kerületi lakosoknak, mozgás ösztönzése szabadidőparkok létesítésével -szociális szolgáltatások kapacitásbővítése -roma referens alkalmazása, roma gyakornoki program működtetése, együttműködés roma civil szervezetekkel
Gyermekek	-születési támogatást igénybe vevők száma alacsony -a városi környezet és Józsefváros adottságai megnehezítik az egészséges gyermekkor feltételeinek kialakítását -Józsefvárosban szórványosak a gyermekeket érintő témákra szakosodott konzultációk -lemorzsolódás veszélyének kitett fiatalok számának növekedése	-kampány a támogatás népszerűsítésére, védőnők önkormányzati fenntartású intézmények bevonása a támogatás célcsoportjának könnyebb elérhetőségéhez -zöldfelületek növelése -Füvészkerti belépők támogatása, Zöld ovik -új gyermekrésztvételi mechanizmusok kialakítása, Gyermekbarát Kerekasztal létrehozása, Józsefvárosi Fiatalok Tanácsának létrejötte, helyi közösségi akciók fiatalok bevonásával -tanodai és mentorprogram fenntartása, további programok és együttműködések szervezése

[Handwritten signature] 222

		Zsendülő tanoda kapacitásának biztosítása és emelése, kerületi tanodák támogatása Bursa Hungarica ösztöndíj, Balogh Paci Ösztöndíj összművészeti program
Idősek	Idősek részvételének növelése a célcsoportjukat érintő konzultációkban idősek egészségi állapota városi környezet és a kerületi sajátosságok miatt romlik idősek aktivitása ösztönzésre szorul	Időügyi Kerekasztal működtetése, Időügyi koncepció elkészítése idősek esetében hangsúlyosabb prevenció, szűrővizsgálatokra ösztönzés (Szűrőszombat), Civil szervezetek bevonása, Egészségterv készítése kedvezményes színházbelépők, civil szervezetek bevonása
Nők	-aránytalan családi munkamegosztási modell -nők elleni erőszak prevenciója erősítésre szorul	-részmunkaidő és távmunka lehetőségek, önkormányzati intézmények munkaidőbeosztásának felülvizsgálata, összhangba hozása a gyermekeket ellátó intézmények nyitvatartásával -akcióterv kidolgozása (Európa Tanácsi egyezményrel összhangban), a témában érintett kerületi hatóságok, intézmények, civil szervezetek bevonása, JÁSZER koordinálása és a Józsefváros Közbiztonságáért Közalapítvány bevonása szakemberek számára továbbképzés szervezése a családon belüli erőszak felismerésére, áldozatsegítésről információs kampány szervezése-JÁSZER
Fogyatékkal élők	-Komplex akadálymentesítés nem megoldott (Polgármesteri Hivatal és Intézményei) -Többségi társadalom érzéketlensége és az információ hiánya a fogyatékkal élők problémáival kapcsolatban -Fogyatékkal élők foglalkoztatása és életminősége nem megfelelő szintű -Egészségügyi okból akadályozott személyek lakhatási problémái -Szakember hiány önkormányzati vagy a fenntartásában lévő intézményeknél -a KEF működésének racionalizálása szükséges	- akadálymentes térkép készítése - infokommunikációs akadálymentesítés - játszóterek felújítása, járdák, zöldterületek esetén akadálymentesség elérése - szemléletformáló programok szervezése partnerszervezetekkel - információs kampányok, események szervezése - fogyatékkal élők nyílt munkaerő-piacra való visszatérést elősegítő, életviteli készségek fejlesztése - önkormányzati bérlakás pályázatokon kiemelten kell kezelni a fogyatékkal vagy pszichiátriai betegséggel élőket - továbbképzés szervezése, biztosítása

		- fórum működésének intenzívebbé tétele, új ügyrend elfogadása szükséges,
Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás	-lakhatási szegénységgel érintettek száma magas -pszichiátriai betegséggel küzdő hajléktalanok ellátása nem megoldott -oktatási szegregáció	-a speciális igényű csoportok (hajléktalanságban élők, állami gondozásból kikerülők, támogatott - lakhatásra jogosultak) lakhatásának biztosítása érdekében együttműködési megállapodások kötése lakhatással foglalkozó civil szervezetekkel -együttműködési megállapodások megkötése civil szervezetekkel -Befogadó Óvodák projekt (2023.június 15-ig) meghosszabbítása, óvodakörzetek meghatározása, amely kiegyensúlyozott etnikai

Jövőképünk

Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat célja, hogy a kerületben élő lakosság jólétét biztosítsa, életminőségét folyamatosan javítsa, mindenki számára egyformán elérhető magas színvonalú szolgáltatásokat biztosítson, támogató környezet megteremtésével. Célunk a kerület sokszínűségének és multikulturalitásának megőrzése.

Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák felzárkóztatását segíti az Önkormányzat, egyenlő esélyeket teremt a nevelés-oktatás területén a konstruktív életvezetés gyakorlatához biztosít eszközöket.

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők száma csökkenjen a rászoruló lakosok megkapják az önkormányzat támogatását a mindennapi élethez szükséges szintereken, hozzájussanak az információkhoz és a megfelelő szolgáltatásokhoz az életminőségük javulása érdekében.

Kiemelt területnek tartjuk a gyerekekre való odafigyelést, Önkormányzatunk megtesz mindent annak érdekében, hogy a minden gyermek és fiatal olyan bánásmódban részesüljön a közösségben és az Önkormányzat részéről, ami tiszteletet, igazságosságot, és odafigyelést tükröz. Minden gyermeknek és fiatalnak hozzáférése legyen magas színvonalú szociális és önkormányzati ellátáshoz és szolgáltatáshoz. Minden gyermek és fiatal biztonságos és tiszta környezetben nőhessen fel. Minden gyermeknek és fiatalnak lehetősége legyen a szabadidő, játék, közösségi élet számára biztosított magas színvonalú közterek használatára.

Folyamatosan odafigyelünk az idősök igényeire, életszínvonaluk javítására, a részükre biztosított szolgáltatások fejlesztésére.

Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén az esélyegyenlőséget, család és munkavállalás közötti egyensúly megteremtését, fontosnak tartjuk a nők megsegítését a családon belüli erőszak területén.

Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők helyzetére, akadálymentesített környezet megteremtésére.

II. A gyermekek esélyegyenlősége

1
2
3
...

III. A nők esélyegyenlősége

1
2
3
...

IV. Az idősek esélyegyenlősége

1
2
3
...

V. A fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége

1

3. Megvalósítás

3.1 A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására **Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot** hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

3.2 A megvalósítás folyamata

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet. HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

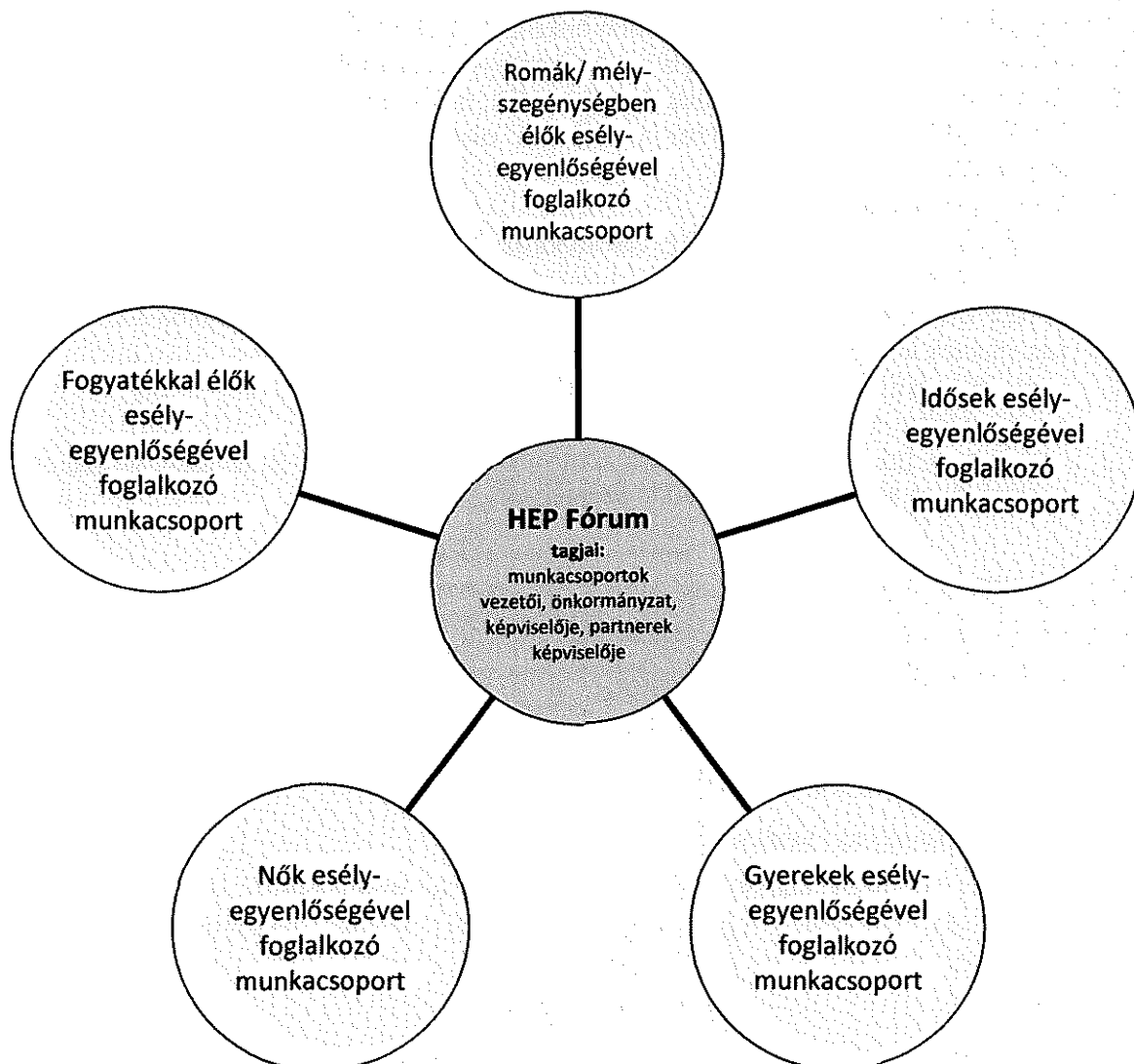
- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,

708

- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakíthatunk 2 ezer fő feletti településeken (opcionális) az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára.

[Handwritten signature]
m. a.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább két évente, a felülvizsgálatok és az új HEP elfogadása előtt, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül.

A HEP Fórumok javasolt összetétele:

Tagok

- ☐ a település polgármestere,
- ☐ a település/közös önkormányzatok jegyzője,
- ☐ helyi nemzetiségi önkormányzatok vezetői,
- ☐ beavatkozási területekhez kapcsolódó önkormányzati bizottságok képviselői,
- ☐ helyi/térségi releváns közszolgáltató intézmények képviselői,
- ☐ meghatározó helyi/térségi gazdasági szereplők, munkáltatók képviselői,
- ☐ 2 000 fő lakosságszám feletti települések esetében a Szociálpolitikai Kerekasztal képviselői,
- ☐ helyi jelzőrendszeri felelős,
- ☐ a településen működő - a HEP célcsoportjai kapcsán érintett - civil szervezetek és egyházak képviselői,
- ☐ A HEP intézkedési tervében szereplő intézkedések végrehajtásáért felelős intézmények, szervezetek képviselői,
- ☐ a település HEP referense,
- ☐ a rendvédelmi és közbiztonsági szervezetek képviselői,
- ☐ egyéb tagok (pl. tapasztalati szakértőként valamely célcsoportban érintett személy, vagy a településen aktív szerepet vállaló személyek).

Állandó meghívottak

- ☐ a település képviselő-testületének tagjai,
- ☐ az illetékes esélyegyenlőségi mentor,
- ☐ tankerületi központ képviselője,
- ☐ környező települések önkormányzati szereplői,
- ☐ járási jelzőrendszeri tanácsadó,
- ☐ egyéb meghívottak (járási hivatalok beavatkozási területekhez és célcsoportokhoz kapcsolódó szervezeti egységeinek képviselői, térségi felzárkózási programok képviselői).

22 x

3.3 Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

3.4 Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnereket képviselőit.

A HEP Fórum által végzett monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

3.5 Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a polgármester felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum bevonásával és támogatásával végzi. Így
 - o Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
 - o Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
 - o Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.

- o Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-et, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

3.6 Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a **kétévente előírt** – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - **felülvizsgálat** során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a **HEP Fórum megvitatja a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát** annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. A város/község Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

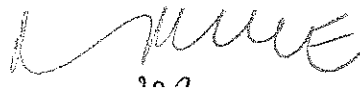
II. Ezt követően város/község képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és számú határozatával elfogadta.

Csatolt melléklet:

-
- képviselő testület elfogadó határozatának kivonata

Dátum

Aláírás

A KÉPVISELŐ TESTÜLET ELFOGADÓ HATÁROZATÁNAK KIVONATA

931.